

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان اردبیل

مطالعات طرح آمایش استان اردبیل

جلد اول : تحلیل وضعیت و سافتار

فصل دوم : تحلیل سافتار فضایی

بسمه تعالی

این گزارش بخشی از مجموعه گزارش های جلد اول و شامل مباحث زیر

است:

• جلد اول : تحلیل وضعیت و ساختار

• فصل دوم (۲): تحلیل ساختار فضایی موجود

فهرست کامل مجموعه گزارش های آمایش استان و جایگاه این بخش از

بررسی ها در فهرست کلی در صفحات بعد ارائه شده است.

فهرست گزارش های طرح مطالعات آمایش استان اردبیل

♦ جلد اول: تحلیل وضعیت و ساختار

• فصل اول: تحلیل وضعیت استان

- بخش اول: تحلیل وضعیت منابع طبیعی و محیط زیست

پیوست ۱: هواشناسی

پیوست ۲: زمین شناسی

پیوست ۳: ارزیابی منابع اراضی

پیوست ۴: پوشش گیاهی

پیوست ۵: منابع آب سطحی و زیرزمینی

- بخش دوم: تحلیل اجتماعی و فرهنگی

قسمت اول: تحولات جمعیتی در سه دهه گذشته

قسمت دوم: تحلیل نظام شهری استان

قسمت سوم: تحلیل نظام روستانشینی و عشایری استان

قسمت چهارم و پنجم: تحلیل وضعیت فرهنگی و سرمایه اجتماعی استان

- بخش سوم: تحلیل اقتصادی

قسمت اول: تحلیل ویژگی های اقتصادی جمعیت

قسمت دوم: تحلیل زمینه های فعالیت اقتصادی برحسب بخش های اصلی

پیوست ۱: صنعت و معدن

پیوست ۲: ساختار کشاورزی

پیوست ۳: خدمات

قسمت سوم: تحلیل ویژگی های زیربنایی

قسمت چهارم: تحلیل عرصه های فعالیت اقتصادی

پیوست ۱: اقتصاد شهری

قسمت پنجم: تحلیل اقتصاد کلان استان و جایگاه آن در سطح ملی در ۵ سال

گذشته

فصل دوم: تحلیل ساختار فضایی موجود

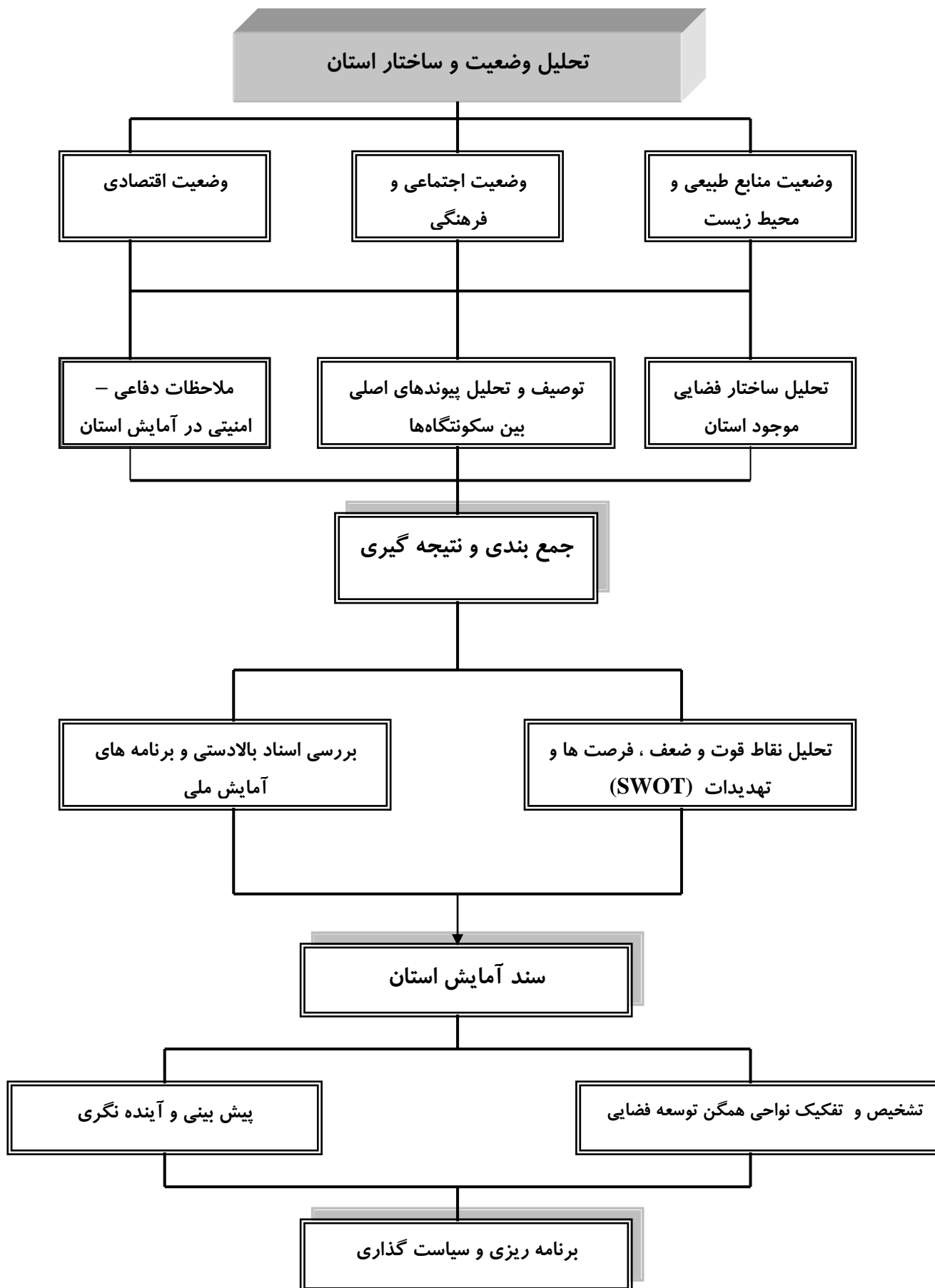
• فصل سوم: توصیف و تحلیل پیوندهای اصلی بین سکونتگاه ها

• فصل چهارم: ملاحظات دفاعی - امنیتی در آمایش استان

• فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری از مطالعات

♦ جلد دوم: برنامه ریزی و سیاست گذاری و ساختار مدیریت آمایش استان

چارچوب مطالعات آمایش استان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	۱: ساختار فضایی استان اردبیل
۱	۱-۱: مقدمه
۴	۱-۲: ساختار و ویژگیهای محیط طبیعی استان
۴	۱-۲-۱: مقدمه
۵	۱-۲-۲: ویژگی های محیطی استان
۵	۱-۲-۲-۱: موقعیت، حدود و وسعت
۵	۱-۲-۲-۲: تیپ های اراضی
۶	۱-۲-۲-۳: ارتفاع
۶	۱-۲-۲-۴: ویژگیهای اقلیمی
۹	۱-۲-۲-۵: منابع آب
۱۲	۱-۲-۲-۶: کاربری اراضی
۱۳	۱-۲-۳: ناحیه بندی استان براساس ساختار محیط طبیعی
۱۴	۱-۲-۳-۱: ناحیه یک (مغان)
۱۵	۱-۲-۳-۲: ناحیه دو (جعفرآباد)
۱۵	۱-۲-۳-۳: ناحیه سه (خروسلو)
۱۶	۱-۲-۳-۴: ناحیه چهار(دره رود)
۱۷	۱-۲-۳-۵: ناحیه پنج (صلوات)
۱۸	۱-۲-۳-۶: ناحیه شش (سبلان)
۱۹	۱-۲-۳-۷: ناحیه هفت (مشگین شهر)
۲۱	۱-۲-۳-۸: ناحیه هشت (عنبران-فندقلو)
۲۲	۱-۲-۳-۹: ناحیه نه (اردبیل)
۲۳	۱-۲-۳-۱۰: ناحیه ده (سرعین-نیر)
۲۴	۱-۲-۳-۱۱: ناحیه یازده (گیوی)
۲۵	۱-۲-۳-۱۲: ناحیه دوازده (خلخال)
۳۹	۱-۳: ارتباط استقرار سکونتگاههای انسانی
۳۹	۱-۳-۱: ساختار سکونتگاههای شهری

عنوان

صفحه

۴۱	۱-۳-۱-۱: رتبه - اندازه سکونتگاه های شهری استان اردبیل
۵۰	۱-۳-۱-۲: بررسی سلسله مراتب خدمات شهری استان
۶۰	۱-۳-۲: عوامل موثر در شکل پذیری سکونتگاههای روستایی
۶۳	۱-۳-۲-۱: تحلیل نحوه استقرار روستاها براساس موقعیت طبیعی
۱۱۳	۱-۳-۳: ارتباط استقرارگاههای شهری و روستایی با نواحی
۱۱۳	۱-۳-۳-۱: ناحیه یک (مغان)
۱۱۴	۱-۳-۳-۲: ناحیه دو (جعفرآباد)
۱۱۶	۱-۳-۳-۳: ناحیه سه (خروسلو)
۱۱۷	۱-۳-۳-۴: ناحیه چهار (دره رود)
۱۱۸	۱-۳-۳-۵: ناحیه پنج (صلوات)
۱۱۹	۱-۳-۳-۶: ناحیه شش (سبلان)
۱۲۰	۱-۳-۳-۷: ناحیه هفت (مشگین شهر)
۱۲۱	۱-۳-۳-۸: ناحیه هشت (عنبران - فندقلو)
۱۲۳	۱-۳-۳-۹: ناحیه نه (اردبیل)
۱۲۴	۱-۳-۳-۱۰: ناحیه ده (نیر - سرعین)
۱۲۵	۱-۳-۳-۱۱: ناحیه یازده (گیوی)
۱۲۶	۱-۳-۳-۱۲: ناحیه دوازده (خلخال)
۱۳۷	۱-۴: سطح بندی مراکز روستایی
۱۳۷	۱-۴-۱: مقدمه
۱۳۹	۱-۴-۲: روش انجام سطح بندی
۱۴۲	۱-۴-۳: امکانات و خدمات موجود در نقاط روستایی استان اردبیل
۱۴۲	۱-۴-۳-۱: امکانات و خدمات زیربنایی - عمومی
۱۴۷	۱-۴-۳-۲: امکانات و خدمات آموزشی
۱۵۳	۱-۴-۳-۳: بهداشتی و درمانی
۱۶۰	۱-۴-۳-۴: راه و ارتباطات
۱۶۷	۱-۴-۳-۵: فرهنگی - ورزشی
۱۷۰	۱-۴-۳-۶: پشتیبانی - ترویجی
۱۷۳	۱-۴-۳-۷: تجاری - اقتصادی
۱۷۵	۱-۴-۳-۸: خدمات اداری

عنوان

صفحه

۱۷۶	۱-۴-۴: سطوح خدمات استان اردبیل
۱۷۶	۱-۴-۴-۱: سطح بندی براساس مدل مرکزیت وزنی
۱۷۹	۱-۴-۴-۲: سطح بندی براساس مدل تلفیقی
	۱-۴-۴-۳: سطح بندی خدماتی نقاط روستایی استان به تفکیک
۱۸۱	نواحی
۱۸۸	۱-۵: قلمروهای فعالیت
۱۸۸	۱-۵-۱: مقدمه
۱۸۸	۱-۵-۲: فعالیت های کشاورزی
۱۸۸	۱-۵-۲-۱: فعالیت های زراعی و باغی
۱۸۹	۱-۵-۲-۲: بهره برداری های با زمین آبی و دیم
	۱-۵-۲-۳: بهره برداریهای دارای هریک از انواع فعالیت های
۱۹۲	کشاورزی
۱۹۶	۱-۵-۳: قلمرو فعالیت های دامپروری
۲۰۱	۱-۵-۴: قلمرو فعالیت های صنعتی
۲۰۱	۱-۵-۴-۱: پراکندگی و توزیع مراکز و قلمروهای صنعت در استان
۲۰۲	۱-۵-۴-۲: پراکندگی و توزیع کارگاههای صنعتی فعال استان
۲۰۵	۱-۵-۴-۳: شهرکها، نواحی صنعتی و آلاینده های صنعتی
۲۰۹	۱-۵-۵: قلمرو فعالیت های معدنی
۲۱۵	۱-۵-۶: قلمرو فعالیت های توریستی
۲۱۵	۱-۵-۶-۱: اثر طبیعی ملی سبلان
۲۱۵	۱-۵-۶-۲: غار یخگان
۲۱۵	۱-۵-۶-۳: غار هفت خانه
۲۱۶	۱-۵-۶-۴: سد اصلاندوز (تالاب اصلاندوز)
۲۱۶	۱-۵-۶-۵: منطقه حفاظت شده نئور (دریاچه نئور)
۲۱۶	۱-۵-۶-۶: منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع آق داغ
۲۱۶	۱-۵-۶-۷: منطقه شکار ممنوع گندیمن
۲۱۷	۱-۵-۶-۸: منطقه شکار ممنوع دریاچه شورابیل
۲۱۷	۱-۵-۶-۹: تالاب پته خور

عنوان

صفحه

۲۱۷	۱۰-۶-۵-۱: آبهای معدنی
۲۲۰	۷-۵-۱: قلمروهای عشایری استان اردبیل
۲۲۰	۱-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم آج اشمه
۲۲۱	۲-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم آقا محمدبیگلو
۲۲۱	۳-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم ارشق (مشکین)
۲۲۲	۴-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم انجیرلو
۲۲۲	۵-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم جعفرآباد
۲۲۳	۶-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم فتحعلی - جلیلو
	۸-۵-۱: جمع بندی قلمرو فعالیت های استان اردبیل با تاکید بر نواحی
۲۲۵	۱۲ گانه
۲۳۱	۶-۱: جمع بندی و نتیجه گیری ساختار فضایی استان اردبیل
۲۳۱	۱-۶-۱: ناحیه یک (دشت مغان)
۲۳۳	۲-۶-۱: ناحیه دو (جعفرآباد)
۲۳۴	۳-۶-۱: ناحیه سه (خروسلو)
۲۳۵	۴-۶-۱: ناحیه چهار (دره رود)
۲۳۶	۵-۶-۱: ناحیه پنج (صلوات)
۲۳۶	۶-۶-۱: ناحیه شش (سبلان)
۲۳۷	۷-۶-۱: ناحیه هفت (مشکین شهر)
۲۳۸	۸-۶-۱: ناحیه هشت (عنبران - فندقلو)
۲۳۹	۹-۶-۱: ناحیه نه (اردبیل)
۲۴۰	۱۰-۶-۱: ناحیه ده (نیر - سرعین)
۲۴۲	۱۱-۶-۱: ناحیه یازده (گیوی)
۲۴۳	۱۲-۶-۱: ناحیه دوازده (خلخال)
۲۴۴	۷-۱: مشخصات و ویژگیهای مهم نواحی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۶	جدول (۱-۱): مساحت طبقات ارتفاعی در استان اردبیل
۱۳	جدول (۱-۲): کاربری اراضی در استان اردبیل
۲۶	جدول (۱-۳): مساحت طبقات ارتفاعی در نواحی
۲۷	جدول (۱-۴): خصوصیات تیپ های اراضی در نواحی
۲۸	جدول (۱-۵): ویژگیهای اقلیمی نواحی
۲۹	جدول (۱-۶): منابع آب مرتبط با شبکه های مدرن
۳۰	جدول (۱-۷): منابع آب مرتبط با شبکه های مدرن
۳۱	جدول (۱-۸): منابع آب مرتبط با بهره برداری سنتی
۳۲	جدول (۱-۹): منابع آب مرتبط با بهره برداری سنتی
۳۳	جدول (۱-۱۰): کاربری اراضی در نواحی
۴۰	جدول (۱-۱۱): تعداد جمعیت شهرهای استان اردبیل طی سالهای ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵
۴۴	جدول (۱-۱۲): رتبه، جمعیت موجود و مطلوب شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۸۵
۴۶	جدول (۱-۱۳): رتبه، جمعیت موجود و مطلوب شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۷۵
۴۷	جدول (۱-۱۴): رتبه، جمعیت موجود و مطلوب شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۶۵
۵۳	جدول (۱-۱۵): مراتب برخورداری از خدمات آموزش عالی در شهرهای استان اردبیل
۶۶	جدول (۱-۱۶): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل و جمعیت ساکن در آنها براساس وضعیت محیط طبیعی
۶۶	جدول (۱-۱۷): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی در استان اردبیل براساس وضعیت محیط طبیعی و به تفکیک طبقات جمعیتی
۶۷	جدول (۱-۱۸): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی در استان اردبیل براساس وضعیت محیط طبیعی به تفکیک شهرستان
۶۸	جدول (۱-۱۹): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل براساس موقعیت محیط طبیعی
۷۴	جدول (۱-۲۰): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس طبقه ارتفاعی

عنوان

صفحه

۷۵	جدول (۲۱-۱): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی براساس طبقه ارتفاعی و به تفکیک طبقات جمعیتی
۷۶	جدول (۲۲-۱): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی براساس طبقه ارتفاعی به تفکیک شهرستان
۷۹	جدول (۲۳-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل و جمعیت ساکن در آنها براساس میانگین دمای سالانه
۸۰	جدول (۲۴-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل براساس میانگین دمای سالانه و به تفکیک طبقات جمعیتی
۸۱	جدول (۲۵-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل بر اساس میانگین دمای سالانه و به تفکیک شهرستان
۸۳	جدول (۲۶-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس تعداد روزهای یخبندان
۸۴	جدول (۲۷-۱): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس تعداد روزهای یخبندان و به تفکیک طبقات جمعیتی
۸۶	جدول (۲۸-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس تعداد روزهای یخبندان و به تفکیک شهرستان
۸۹	جدول (۲۹-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس تعداد روزهای برفی
۹۰	جدول (۳۰-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس تعداد روزهای برفی و به تفکیک طبقات جمعیتی
۹۳	جدول (۳۱-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس تعداد روزهای برفی و به تفکیک شهرستان
۹۵	جدول (۳۲-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها درپهنه های خطر زلزله
۹۶	جدول (۳۳-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها درپهنه های خطر زلزله به تفکیک طبقات جمعیتی
۹۷	جدول (۳۴-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در پهنه های خطر زلزله به تفکیک شهرستان

صفحه

عنوان

- جدول (۱-۳۵): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در محدوده توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی ۹۹
- جدول (۱-۳۶): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در محدوده توسعه شبکه آبیاری و زهکشی (در حال بهره برداری) ۱۰۰
- جدول (۱-۳۷): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در محدوده توسعه شبکه آبیاری و زهکشی به تفکیک شهرستان و دهستان ۱۰۱
- جدول (۱-۳۸): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در محدوده آبیاری و زهکشی به تفکیک طبقات جمعیتی ۱۰۲
- جدول (۱-۳۹): پراکنش جمعیت و آبادی در اطراف چاههای آب به تفکیک شهرستان ۱۰۲
- جدول (۱-۴۰): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در اطراف چاههای آب به تفکیک طبقات جمعیتی ۱۰۳
- جدول (۱-۴۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در اطراف چاههای آب به تفکیک شهرستان و طبقات جمعیتی ۱۰۴
- جدول (۱-۴۲): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس نوع کاربری ۱۱۰
- جدول (۱-۴۳): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس نوع کاربری و به تفکیک طبقات جمعیتی ۱۱۰
- جدول (۱-۴۴): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس نوع کاربری و به تفکیک شهرستان ۱۱۱
- جدول (۱-۴۵): توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی و جمعیت ساکن در آنها به تفکیک ناحیه و سایر مشخصات مربوطه ۱۲۸
- جدول (۱-۴۶): ویژگیهای جمعیتی نقاط روستایی هر ناحیه براساس طبقات جمعیتی ۱۲۹
- جدول (۱-۴۷): تعداد آبادی برخوردار از امکانات و خدمات عمومی - زیربنایی در استان اردبیل به تفکیک شهرستان ۱۴۴
- جدول (۱-۴۸): تعداد برخوردار از امکانات و خدمات آموزشی در استان اردبیل به تفکیک شهرستان ۱۴۹
- جدول (۱-۴۹): نسبت برخوردار از امکانات بهداشتی - درمانی در استان اردبیل از مراکز بهداشتی - درمانی ۱۵۶
- جدول (۱-۵۰): سرانه روستاهای استان اردبیل از مراکز بهداشتی - درمانی ۱۵۶

عنوان

صفحه

	جدول (۵۱-۱): میزان برخورداری روستاهای استان اردبیل از انواع راه روستایی	
۱۶۳	در سال ۱۳۸۵	
۱۶۳	جدول (۵۲-۱): تعداد آبادی برخوردار از امکانات ارتباطی	
۱۶۸	جدول (۵۳-۱): تعداد آبادی برخوردار از امکانات فرهنگی - ورزشی	
۱۷۱	جدول (۵۴-۱): تعداد آبادی برخوردار از پشتیبانی - ترویجی	
۱۷۳	جدول (۵۵-۱): تعداد آبادی برخوردار از امکانات تجاری - اقتصادی	
۱۷۵	جدول (۵۶-۱): تعداد آبادی برخوردار از امکانات اداری	
۱۸۵	جدول (۵۷-۱): سطح بندی خدماتی در آبادیهای هر ناحیه	
۱۸۹	جدول (۵۸-۱): تعداد و مساحت بهره برداریهای با زمین	
۱۹۱	جدول (۵۹-۱): تعداد و مساحت بهره برداریهای با زمین دیم	
۱۹۱	جدول (۶۰-۱): بهره برداریهای دارای هریک از انواع فعالیتهای کشاورزی	
۱۹۳	جدول (۶۱-۱): تعداد و مساحت بهره برداریهای با زمین	
۱۹۸	جدول (۶۲-۱): تعداد دام شهرستانهای استان اردبیل در سال ۱۳۸۵	
۲۰۴	جدول (۶۳-۱): مشخصات کامل واحدها و محصولات صنعتی استان اردبیل	
۲۰۵	جدول (۶۴-۱): توزیع پراکنش کارگاههای صنعتی (به تفکیک شاغلان بر حسب رتبه)	
۲۱۰	جدول (۶۵-۱): لیست گواهینامه کشف معدن استان اردبیل	
۲۱۱	جدول (۶۶-۱): لیست معدن بهره برداری استان اردبیل در سال ۱۳۸۶	
۲۱۰	جدول (۶۵-۱): لیست گواهینامه کشف معدن استان اردبیل	
۲۱۱	جدول (۶۶-۱): لیست معدن بهره برداری استان در سال ۱۳۸۶	
۲۴۵	جدول (۶۷-۱): مشخصات توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی و جمعیت ساکن	
۲۴۶	جدول (۶۸-۱): سطح بندی خدماتی آبادیها در هر ناحیه	
۲۴۷	جدول (۶۹-۱): ویژگیهای محیطی	
	جدول پیوست	

فهرست نقشه

صفحه	عنوان
۳۴	نقشه (۱-۱): ناحیه بندی براساس ویژگیهای طبیعی
۳۵	نقشه (۱-۲): اوزن دهی برمبنای ارتفاع در نواحی
۳۶	نقشه (۱-۳): وزن دهی برمبنای تیپ اراضی در نواحی
۳۷	نقشه (۱-۴): وزن دهی برمبنای بارش در نواحی
۳۸	نقشه (۱-۵): وزن دهی برمبنای تعداد روزهای یخبندان در نواحی
۵۲	نقشه (۱-۶): سلسله مراتب شبکه خدمات مخابراتی در استان اردبیل
۵۴	نقشه (۱-۷): برخورداری از مراکز آموزش عالی در شهرستانهای استان اردبیل
۵۸	نقشه (۱-۸): سلسله مراتب خدمات بانکی (بانک صادرات)
۵۹	نقشه (۱-۹): سلسله مراتب خدمات بانکی (بانک ملی)
	نقشه (۱-۱۰): الگوی پراکنش و استقرار روستاها برحسب اندازه جمعیتی در ارتباط با
۶۹	منابع اراضی
	نقشه (۱-۱۱): الگوی پراکنش و استقرار روستاها برحسب اندازه جمعیتی در ارتباط با
۷۷	طبقات ارتفاعی
	نقشه (۱-۱۲): الگوی پراکنش و استقرار روستاها برحسب اندازه جمعیتی در ارتباط با
۱۰۵	منابع آب (رودخانه ها)
	نقشه (۱-۱۳): الگوی پراکنش و استقرار روستاها برحسب اندازه جمعیتی در ارتباط با
۱۰۶	منابع آب (چاهها)
	نقشه (۱-۱۴): الگوی پراکنش و استقرار روستاها برحسب اندازه جمعیتی در ارتباط با
۱۰۷	منابع آب (شبکه آبیاری در دست بهره برداری)
	نقشه (۱-۱۵): الگوی پراکنش و استقرار روستاها برحسب اندازه جمعیتی در ارتباط با
۱۰۸	منابع آب (شبکه آبیاری در دست اجرا سال ۱۳۸۵)
	نقشه (۱-۱۶): الگوی پراکنش و استقرار روستاها برحسب اندازه جمعیتی در با
۱۱۲	کاربری اراضی سال ۱۳۸۵
۱۳۰	نقشه (۱-۱۷): درصد برخورداری از کل جمعیت استان در نواحی
۱۳۱	نقشه (۱-۱۸): نسبت جمعیت شهری از کل جمعیت شهری استان

عنوان

صفحه

۱۳۲	نقشه (۱۹-۱): نسبت جمعیت روستائی از کل جمعیت روستائی استان
۱۳۳	نقشه (۲۰-۱): تراکم جمعیت در نواحی
۱۳۴	نقشه (۲۱-۱): تراکم جمعیت روستایی در نواحی
۱۳۵	نقشه (۲۲-۱): سطح بندی جمعیتی آبادیها در هر ناحیه
۱۳۶	نقشه (۲۳-۱): درصد برخورداری نواحی از آبادیهای بالای ۱۰۰۰ نفر
۱۴۵	نقشه (۲۴-۱): برخورداری از خدمات زیربنایی - آب لوله کشی
۱۴۶	نقشه (۲۵-۱): برخورداری از خدمات زیربنایی - گاز لوله کشی
۱۵۰	نقشه (۲۶-۱): برخورداری از خدمات آموزشی - دبستان
۱۵۱	نقشه (۲۷-۱): برخورداری از خدمات آموزشی - راهنمایی
۱۵۲	نقشه (۲۸-۱): برخورداری از خدمات آموزشی - دبیرستان
۱۵۷	نقشه (۲۹-۱): برخورداری از خدمات درمانی - مرکز بهداشت و درمان
۱۵۸	نقشه (۳۰-۱): برخورداری از خدمات درمانی - خانه بهداشت
۱۵۹	نقشه (۳۱-۱): برخورداری از خدمات درمانی - داروخانه
۱۶۴	نقشه (۳۲-۱): برخورداری از خدمات ارتباطی - مخابرات
۱۶۵	نقشه (۳۳-۱): برخورداری از خدمات ارتباطی - دفتر پست
۱۶۶	نقشه (۳۴-۱): برخورداری از خدمات ارتباطی - اینترنت
۱۶۹	نقشه (۳۵-۱): برخورداری از خدمات فرهنگی - فضای ورزشی
۱۷۲	نقشه (۳۶-۱): برخورداری از خدمات رفاهی - تعاونی روستایی
۱۷۴	نقشه (۳۷-۱): برخورداری از خدمات تجاری و بازرگانی - بانک
۱۷۸	نقشه (۳۸-۱): سطح برخورداری از خدمات - مدل مرکزیت
۱۸۰	نقشه (۳۹-۱): سطح بندی سکونتگاهها از نظر برخورداری از خدمات وامکانات
۱۸۶	نقشه (۴۰-۱): سطح بندی خدماتی آبادیها در هر ناحیه
۱۸۷	نقشه (۴۱-۱): امتیاز برخورداری از خدمات در نواحی
۱۹۴	نقشه (۴۲-۱): فعالیتهای مربوط به زراعت مدرن
۱۹۵	نقشه (۴۳-۱): فعالیتهای مربوط به زراعت سنتی
۱۹۹	نقشه (۴۴-۱): فعالیتهای مربوط به دامداری سنتی
۲۰۰	نقشه (۴۵-۱): فعالیتهای مربوط به دامداری مدرن
۲۰۸	نقشه (۴۶-۱): فعالیتهای صنعتی در نواحی

عنوان

صفحه

۲۰۹	نقشه (۴۷-۱): پراکنش معادن اکتشافی و معادن قابل بهره برداری
۲۱۴	نقشه (۴۸-۱): فعالیتهای معدنی در نواحی
۲۱۹	نقشه (۴۹-۱): فعالیتهای توریستی در نواحی
۲۲۴	نقشه (۵۰-۱): قلمروهای عشایری استان اردبیل

فهرست نمودار**صفحه****عنوان**

- نمودار (۱-۱): منحنی لورنز توزیع جمعیت و سکونتگاهها در استان اردبیل ۴۳
- نمودار(۱-۲): توزیع رتبه اندازه و شیب توزیع شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۸۵ ۴۵
- نمودار(۱-۳): توزیع رتبه اندازه و شیب توزیع شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۷۵ ۴۷
- نمودار(۱-۴): توزیع رتبه اندازه شهرهای استان اردبیل و شیب خط توزیع در سال ۱۳۶۵ ۴۸

۱: ساختار فضایی استان اردبیل

۱-۱: مقدمه

• ساختار فضایی Spatial Structure

تعریف و تبیین اصطلاح « ساختار فضایی» مستلزم تعریف دو عبارت «ساختار»^۱ و «فضا»^۲ است، براین اساس، هر واحدی که به لحاظ نقش و سیمای ظاهری خود در فضای جغرافیایی، دارای هویت^۳ بوده و توسط یک نظام و سیستم اداره شود محل وقوع آن در فضا معین باشد، یک ساخت محسوب می شود (سعیدی، ۱۳۷۵).

فضا نیز برآیند کنش متقابل انسان و محیط است، به دیگر سخن؛ برونداد بر هم کنش نیروهای انسانی و محیطی، شکل گیری « فضا » است، براین اساس؛ برآیند حاصل از تاثیرات روندهای مکانی - فضایی دو گستره سرزمین (فضا) در مقیاس زمانی- مکانی معین را می توان «ساختار فضایی» نامید.

این ساختارها، الگوهای حاصل از تاثیر مجموعه نیروها و عوامل مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و محیطی و اکولوژیک معین و نیز روابط حاکم بر آنها هستند که متناسب با سمت و سو و دامنه این روابط شکل گرفته اند.

بنابراین، هر ساختار فضایی، نظامی از اجزاء مختلف با روابط معین و تعریف شده است که در مقیاس زمان و بر بستر مکان تحت تاثیر نیروهای ویژه متحول می شود.

به عقیده هانس بوبک^۴ (۱۹۶۲) یک عرصه ساختاری از طریق هماهنگی پدیده های گوناگون یا همسویی هدف های پراکنده و بواسطه تاثیر مکانی نیروهای ویژه موجود و موثر در آن تعریف می شود با توجه به آنچه گفته شد یک « ساختار فضایی» دارای ویژگیهایی بشرح زیر است:

۱. هر ساختار فضایی دارای اجزاء مشخص و با عملکردهای معین می باشد؛ دراین چارچوب نمی توان هر کارکردی را از هر ساختاری انتظار داشت (شافر، ۱۳۶۸)
۲. ساختارهای فضایی تحت تاثیر روندها و روابط عملکردی مشخص فضا ساز (اجتماعی، اقتصادی- محیطی، سیاسی، فرهنگی و....) بوجود می آید؛ بنابراین هر تغییر در نوع این روابط و روندها مجموعه ساختارهای فضایی را تحت تاثیر قرار می دهد.

^۱ Structure

^۲ Space

^۳ Identity

^۴ H.bobek

۳. هر ساختار فضایی خود زمینه ها و بستر شکل گیری نوع خاصی از روابط عملکردها را نیز فراهم می کند.
۴. شناخت و بررسی ساختارهای فضایی مستلزم بررسی های همه جانبه و سیستماتیک است.
۵. دگرگونی فضاها و ساختارها همانند تغییر پدیده های اجتماعی به هیچ وجه به تندی و با سرعت انجام نمی پذیرد و در ارتباط با تمامی جنبه های روندها - ساختارها، اصل مقاومت باید مورد توجه جدی قرار بگیرد. (همان، ۳۳)
۶. اگرچه ساختار فضایی تحت تاثیر و نتیجه نهایی نیروهای درونی یک جامعه محسوب می شوند، لکن نقش نیروهای بیرونی و نظام های مکانی - فضایی را نیز نباید نادیده انگاشت. (سعیدی، ۱۳۷۷، ۱۰)

• روش تحلیل ساختاری Structural analytic Method

تحلیل ساختارهای فضایی مستلزم ایجاد روش شناسی مناسب و کارآمد است که در این ارتباط روش تحلیل ساختاری مناسبترین گزینه خواهد بود.

در روش تحلیل ساختاری، هر پدیده فضایی در ارتباط با پدیده های دیگر و کل ساخت فضایی مورد بررسی قرار می گیرد. هم چنین در مقیاس کلان، ارتباط و تاثیرپذیری عملی هر ساخت فضایی از ساختارهای خرد اجتماعی - اقتصادی و سیاسی و نهایتاً ساختاری کردن اجتماع بر بستر محیط طبیعی و در طول زمان مورد مذاقه قرار می گیرد (مومنی، ۱۳۷۷، ۲۶)

بنابراین، روش تحلیل ساختاری نوعی روش تحلیل فضایی (Spatial analytic method) است. در تحلیل فضایی در مقیاس خرد ساخت فضایی جهت بررسی، تحلیل و تعیین توزیع پدیده های فضایی، ارتباط ساختن و کشف روابط حاکم بین آنها با استفاده از مفاهیمی چون سازمان فضایی، ساختار فضایی، کنش یا تعامل فضایی، عملکرد فضایی و فرآیندهای فضایی مطرح می باشند (جانستون، ۱۹۹۸، ۴۰۷).

• ساختار فضایی استان اردبیل

با توجه به مبانی ارایه شده از تعامل عوامل محیط طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ... طی روندهای مکانی - زمانی ساختار فضایی استان اردبیل شکل گرفته و با توجه به خاصیت پویایی آن در آینده متکامل تر شده و دگرگونی‌هایی را در پی خواهد داشت.

براین اساس در گزارش حاضر کلیه عوامل موثر در شکل‌گیری ساختار فضایی استان اردبیل براساس اولویت و نقش هریک از آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

در این گزارش ابتدا به بررسی عوامل محیط طبیعی و نقش این عوامل به عنوان بستر ساز فعالیت‌های انسانی پرداخته شده است. سپس شکل‌گیری ساختار سکونت و جمعیت‌پذیری سکونتگاهها بر بستر محیط طبیعی مورد بررسی قرار گرفته است. در نهایت کنش انسان در این ساختار که به شکل فعالیت‌های مختلف اقتصادی بروز می نماید مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۲: ساختار و ویژگیهای محیط طبیعی استان

۱-۲-۱: مقدمه

محیط طبیعی به عنوان بستر فعالیت‌های انسان، دارای ساختار سیستمی است. این سیستم دارای اجزاء و عناصری است که با ویژگیهای کمی و کیفی خود ساختار سیستم یا ساخت محیطی را شکل می‌دهد. هر کدام از این اجزاء ایفاگر نقش معینی هستند که در مجموع - این نقشها- عملکردهای زیست محیطی را بوجود می‌آورند. از طرفی، کل این ساختار به صورت منسجم با ویژگیهای خود طی روندهای مکانی- زمانی متفاوت به شکل گیری اشکال مختلفی از زیست و سکونت منجر شده است.

با توجه به این که انسان همواره در طول تاریخ تا به امروز در یک رابطه تعاملی با محیط طبیعی قرار داشته است، بنابراین تنها راه مقابله با نیروهای موجود در محیط طبیعی سازگاری با محیط بوده است، به این معنی که در مکان‌ها و محیط‌های مختلف، نوع زندگی و فعالیت‌های خود را با محیط پیرامون انطباق داده است. شکل‌گیری انواع مختلف سکونتگاه‌های انسانی و فعالیت‌های متنوع اقتصادی در مکان‌های مختلف، پاسخی به عملکردهای متفاوت عناصر و نیروهای موجود در طبیعت است. به طور مثال عنصر آب در طبیعت ممکن است برای ساکنان نواحی کوهستانی تنها نقش شرب و بهره برداریهای کشاورزی داشته باشد، حال آنکه در مناطق ساحلی امکان صید و صیادی، حمل و نقل و... را فراهم کند. براین اساس یک عامل طبیعی دارای عملکردها و نقشهای متفاوتی است. سایر عناصر و عوامل محیط طبیعی نیز از این قاعده مستثنی نیستند. به همین جهت، شناخت محیط طبیعی به عنوان یکی از ارکان اصلی شکل دهنده ساختار فضایی که بستر ساز فعالیت‌های انسانی است می‌تواند به درک و تحلیل بهتر از اشکال مختلف زندگی و فعالیت‌های انسانی و همچنین تعاملات انسان با محیط بینجامد. از این رو در این فصل از گزارش با توجه به دیدگاه فوق به تشریح و تحلیل ساختار محیط طبیعی استان اردبیل پرداخته شده است. عمده ترین عوامل محیطی مورد بررسی در این بخش عبارتند از:

- تیپ اراضی
- ارتفاع
- اقلیم
- منابع آب
- کاربری اراضی

۲-۲-۱: ویژگی‌های محیطی استان**۱-۲-۲-۱: موقعیت، حدود و وسعت**

استان اردبیل با مساحت ۱۷۸۶۷ کیلومتر مربع، ۱/۱ درصد از مساحت کشور، در شمال فلات ایران بین مختصات جغرافیایی ۴۵' و ۳۷' تا ۴۲' و ۳۹' عرض شمالی و ۵۵' و ۴۸' تا ۳' و ۴۷' طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. این استان از جنوب با استان زنجان، از شرق با استان گیلان، از غرب با استان آذربایجان شرقی و از شمال با جمهوری آذربایجان هم مرز بوده و نزدیک به ۲۸۲/۵ کیلومتر مربع مرز مشترک آبی و خاکی با این کشور دارد.

۲-۲-۲-۱: تپ‌های اراضی

بر اساس مطالعات ارزیابی منابع اراضی، در استان اردبیل، مجموعاً ۷ تپ اصلی و یک تپ اراضی مخلوط و ۳۲ واحد اراضی شناسایی شده است. در این استان، تپ کوهها با وسعت ۷۸۰۴۴۳ هکتار، معادل ۴۳/۶ درصد، تپ تپه‌ها با وسعت ۳۱۸۲۰۴ هکتار، معادل ۱۷/۸ درصد، تپ فلاتها و تراسهای فوقانی با وسعت ۴۳۵۸۸۰ هکتار، معادل ۲۴/۴ درصد، تپ دشتهای دامنه‌ای با وسعت ۱۶۲۵۳۳ هکتار، معادل ۹/۱ درصد، تپ دشتهای رسوبی با وسعت ۱۱۱۴۹ هکتار، معادل ۰/۶ درصد، تپ دشتهای سیلابی با وسعت ۱۸۶۱۱ هکتار، معادل ۱/۱ درصد، تپ واریزه‌های بادبزی شکل سنگریزه دار با وسعت ۵۰۰ هکتار، معادل ۰/۰۲ درصد و تپ متفرقه اراضی مخلوط با وسعت ۱۳۸۷ هکتار، معادل ۲/۴ درصد از سطح استان را به خود اختصاص داده‌اند. از مجموع وسعت استان، وسعتی برابر ۱۷۳۴۸ هکتار، معادل ۱ درصد از آن نیز به مناطق مسکونی، فرودگاه‌ها، دریاچه و رودخانه اختصاص یافته است.

براین اساس ۶۱/۴ درصد از مساحت استان به تپ کوهها و تپه‌ها اختصاص دارد. براین اساس استان اردبیل یک منطقه کوهستانی است. این کوهستانها عموماً در قسمت جنوب استان (منطقه جنوب دشت اردبیل تا انتهای جنوبی استان در شهرستان خلخال) در قسمت غربی استان (کوه سبلان و ارتفاعات حاشیه آن) قسمت شرقی شهرستان نمین که مرز استان اردبیل را با استان گیلان تشکیل می‌دهد (قسمت شمال دشت اردبیل حد فاصل اردبیل تا اراضی دشت مغان) قرار دارند.

همچنین ۲۴/۴ درصد از مساحت استان را تراسهای فوقانی تشکیل داده که در مجاورت کوهها و تپه‌ها واقع شده‌اند. بقیه مساحت استان که حدود ۱۰/۷ درصد از مساحت

آن است به دشتهای آبرفتی و سیلابی و اراضی پست اختصاص دارد. این دشتهای عمدتاً در سه ناحیه مغان، اردبیل و مشگین شهر واقع شده اند.

۳-۲-۱: ارتفاع

همانگونه که در مباحث مربوط به تیپ های اراضی بررسی شد استان اردبیل جزء نواحی کوهستانی یا به عبارت دیگر مناطق مرتفع کشور به شمار می آید. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱-۱)، ۲۸/۳ درصد از سطح استان در طبقات ارتفاعی کمتر از ۱۰۰۰ متر، ۲۲/۴ درصد در طبقات ارتفاعی ۱۰۰۰-۱۴۰۰ متر و ۲۴/۹ درصد از سطح استان در طبقات ارتفاعی ۱۴۰۰-۱۸۰۰ متر قرار دارند. همچنین ۲۴/۴ درصد از سطح استان نیز در طبقات ارتفاعی بالاتر از ۱۸۰۰ متر تا بیشتر از ۳۴۰۰ متر قرار گرفته اند.

جدول (۱-۱): مساحت طبقات ارتفاعی (ارتفاع از سطح دریا به متر) در استان اردبیل

طبقات ارتفاعی	وسعت (کیلومتر مربع)	درصد
کمتر از ۱۰۰۰	۵۰۴۷/۷۳	۲۸/۳
۱۰۰۰-۱۴۰۰	۳۹۸۰/۱۷	۲۲/۴
۱۴۰۰-۱۸۰۰	۴۴۳۳/۹۸	۲۴/۹
۱۸۰۰-۲۲۰۰	۲۵۳۸/۷۶	۱۴/۳
۲۲۰۰-۲۶۰۰	۱۰۹۹/۱۱	۶/۲
۲۶۰۰-۳۰۰۰	۴۳۵/۶۴	۲/۴
۳۰۰۰-۴۰۰۰	۱۴۵/۴۱	۰/۸
بیشتر از ۳۴۰۰	۱۱۹/۲۰	۰/۷
مساحت کل	۱۷۸۰۰/۰۰	۱۰۰

۴-۲-۱: ویژگیهای اقلیمی

هدف از بررسی ویژگیهای اقلیمی (آب و هوایی) شناخت ویژگیهای محیطی متاثر از آب و هوای حاکم بر منطقه است. خصوصیات کمی و کیفی و ویژگیهای آب و هوایی، ساختارهای فضایی و محیطی متنوعی را ایجاد نموده که آشنایی با آنها می تواند به بهینه گزینی ساختارهای فضایی کمک نماید.

عوامل و عناصر آب و هوایی (اقلیمی) در تغییرات کمی و کیفی خود اوضاع محیطی را تحت تاثیر قرار داده و اهمیت فراوانی بر سکونت گزینی جمعیت، شکل سکونتگاهها و از همه مهمتر وضعیت کشاورزی یک منطقه دارد.

عمده ترین پارامترهای آب و هوایی موثر در ساختار فضایی استان اردبیل عبارتند از :

۱-۴-۲-۱: درجه حرارت (دما)

نتایج حاصل از بررسی پارامترها دما در استان اردبیل نشان می دهد بهمن و دی به ترتیب با میانگین $5/8$ - و $5/7$ - درجه سلسیوس سردترین ماههای سال هستند. حداقل دمای سالیانه شهرستانهای شمالی استان (پارس آباد و بیله سوار و بخشهایی از گرمی) دمای بالاتر از ۸ درجه سلسیوس در سال را دارند. جنوب استان و ارتفاعات شهرستان خلخال دارای حداقل دمای سالیانه ۰ تا ۳ درجه سلسیوس می باشند. سردترین مناطق استان نواحی منتهی به کوه سبلان می باشد که در آن نواحی حداقل دمای سالیانه از ۴- درجه سلسیوس نیز فراتر می رود. در شهرستان اردبیل و نواحی مرکزی استان حداقل دما در حدود $2/5$ درجه سلسیوس در سال می رسد. مرداد و تیر ماه به ترتیب با میانگین $28/4$ و 28 درجه سلسیوس گرمترین ماهها سال هستند.

میانگین حداکثر دمای سالیانه شهرستانهای شمالی استان (پارس آباد و بیله سوار و بخشهایی از غرب شهرستان گرمی) دمای بین ۱۸ الی ۲۰ درجه سلسیوس در سال را دارند. در جنوب غرب استان و نواحی پست شهرستان خلخال، دارای حداکثر دمای سالیانه ۱۷ تا ۱۸ درجه سلسیوس می باشد.

در نواحی منتهی به کوه سبلان حداکثر دمای سالیانه ۷ درجه سلسیوس و در شهرستان اردبیل و نواحی مرکزی استان حداکثر دما به حدود ۱۵ درجه سلسیوس در سال می رسد. در مجموع گرمترین مناطق استان با توجه به نتایج ارائه شده در گزارش هواشناسی، شهرستانهای شمالی استان (پارس آباد و بیله سوار و بخشهایی از غرب شهرستان گرمی) هستند که در این مناطق دمای هوا بین ۱۳ الی ۱۵ درجه سلسیوس در سال را دارند. در جنوب غرب استان و نواحی پست شهرستان خلخال، متوسط دمای سالیانه ۱۰ تا ۱۱ درجه سلسیوس می باشد در حالی که در شرق و ارتفاعات شهرستان خلخال دمای سالیانه هوا بین ۶ تا ۸ درجه سلسیوس می باشد. سردترین مناطق استان در نواحی منتهی به کوه سبلان با متوسط دمای سالیانه ۱ درجه سلسیوس و گاهی پایین تر از آن می باشد. در شهرستان اردبیل و نواحی مرکزی استان این دما به حدود $8/5$ درجه سلسیوس در سال می رسد.

در شرق استان که منتهی به استان گیلان می شود با کاهش ارتفاع و نزدیکی به دریا دمای هوا روند افزایشی می یابد.

در استان اردبیل برودت هوا عامل بسیار مهمی در شکل دهی فعالیتها و سکونت دارد. به همین دلیل براساس میزان طول دوره یخبندان که تعداد روزهای آن در سال در نقاط مختلف

استان متفاوت است می توان استان را به نواحی مختلف تقسیم نمود هر کدام از این نواحی نشانگر امکان زیست و فعالیت و سهولت و صعوبت آن در استان است.

به همین دلیل در ادامه تعداد روزهای یخبندان در استان مورد بررسی قرار گرفته است. سردترین مناطق استان، در نواحی منتهی به کوه سبلان با متوسط دمای سالانه ۱ درجه سلسیوس و گاهی پایین تر از آن و تعداد روزهای یخبندان در حدود ۲۱۰ روز در سال می باشد. در شهرستان اردبیل و نواحی مرکزی استان یخبندان تا ۱۳۰ روز در سال می رسد. شهرستانهای شمالی استان (پارس آباد و بیله سوار) کمترین تعداد روزهای یخبندان در سال را دارند. جنوب استان، ارتفاعات شهرستان خلخال و همچنین غرب شهرستان کوثر تا ۱۵۰ روز در سال یخبندان دارند. یخبندان در مناطق مرکزی و جنوبی استان از اواخر مهرماه آغاز و تا اوایل فروردین سال بعد تداوم می یابد.

به عنوان مثال بیش از ۵۰۰ هزار هکتار به کشت دیم اختصاص دارد که سطح آن بیش از دو برابر اراضی آبی است، عملکرد محصولات دیم و امکانات کشت آن تابعی از میزان بارش سالانه و توزیع آن است. به همین دلیل میزان بارش به عنوان یکی از شاخص های محیطی برای تفکیک نواحی استان مورد استفاده قرار گرفته است.

۲-۴-۲-۱: بارش

بارش یکی از تغییرپذیرترین و مهم ترین عناصر اقلیمی بوده و به عنوان یکی از عناصر حیاتی نقش مهمی را در توسعه و رشد نواحی بر عهده دارد. میزان بارندگی و نزولات جوی در هر منطقه تحت تاثیر عوامل محلی و فرامحلی است که از جمله این موارد می توان به جریانهای آب و هوایی اشاره نمود.

استان اردبیل، تحت تاثیر توده آب و هوایی است.

(الف): توده هوای سیبری: ریزش های ناشی از فعالیت آن در استان عموماً بارش برف است.

(ب): توده هوای مدیترانه ای: با ورود این توده هوا به استان رطوبت هوا افزایش یافته و بارندگی های نسبتاً منظمی را ایجاد می کند.

(پ): جریان اطلس شمالی یا اسکاندیناوی: با ورود این توده هوا به استان اردبیل ریزش های جوی منجمد در قالب ریزش برف ظاهر می گردد.

بررسی میانگین بارش های ناشی از توده های هوایی فوق در بررسی های اقلیمی استان نشان می دهد میانگین بارش سالانه در استان اردبیل ۳۱۶ میلی متر، حداکثر بارش سالانه ۴۶۴ میلی متر (ایستگاه کلور، خلخال) و حداقل بارش سالانه ۲۰۶ میلی متر (ایستگاه مشیران) بوده است. اردیبهشت ماه با ۱۲/۶ درصد و مرداد ماه با ۳/۷ درصد به ترتیب بیشترین و کمترین میزان

بارش را در سال دارند. همچنین فصل زمستان با ۳۰/۵ درصد و تابستان با ۱۳/۹ درصد به ترتیب فصول پربارش و کم بارش سال هستند.

بر اساس نتایج حاصل از ترسیم نقشه همباران سالیانه، استان اردبیل به سه ناحیه بارشی عمده تقسیم شده است.

(الف): نواحی شمالی استان (شامل شهرستان های پارس آباد و بیله سوار و بخش هایی از گرمی) دارای کمترین بارندگی سالیانه هستند در این نواحی میانگین بارش از ۲۸۰ میلی متر در سال کمتر است.

(ب): پرباران ترین مناطق استان نیز به دو منطقه تقسیم می شوند:

- منطقه پربارش در نواحی منتهی به کوه سبلان ، که دارای بارش بیش از ۵۰۰ میلی متر در سال است.

- منطقه پر بارش در ارتفاعات شهرستان خلخال و نواحی منتهی به تالش، که دارای بارش حدود ۴۴۰ میلی متر در سال است.

(پ): در مرکز استان بارندگی سالیانه بین ۲۸۰ تا ۳۴۰ میلیمتر نوسان دارد.

۵-۲-۲-۱: منابع آب

ویژگیهای منابع آب متأثر از عواملی چون ساخت زمین، توپوگرافی، میزان نزولات جوی، زمان بارش، نوع بارش و پوشش گیاهی است. استقرار مراکز سکونتگاهی و جمعیتی و نحوه پراکنش آنها و نوع فعالیتهای کشاورزی نیز تحت تاثیر وجود میزان منابع آب قرار دارد. منابع آب مورد استفاده در استان به دو دسته اصلی تقسیم می شوند:

- منابع آب سطحی

- منابع آب زیرزمینی

۱-۵-۲-۲-۱: منابع آب سطحی

استان اردبیل در تقسیمات حوزه های آبخیز کشور، در محدوده دو حوزه آبخیز رودخانه ارس و سفیدرود قرار گرفته است.

نظر به اینکه حجم بارش در محدوده استان اردبیل ۳۱۶ میلی متر است^۱ و دارای پتانسیل آبی بالایی است و نیز با توجه به کوهستانی بودن محدوده مطالعاتی قسمت عمده بارشهای سالانه، به صورت آبراهه ها و رودخانه های سطحی در سطح زمین جاری می شود.

^۱ میانگین بارش سالانه در کل کشور ۲۴۷ میلی متر است.

حجم بارش دریافتی در سطح استان بالغ بر ۶۰۶۶/۷۵ میلیون مترمکعب برآورد شده است.

عمده ترین جریانات رودخانه ای استان عبارتند از: ارس چای، قره سو، بالیخوچای، قوری چای، قزل اوزن چای، بلغارچای و اهرچای

• رودخانه ارس

این رودخانه از مهمترین رودخانه های شمال ایران و استان اردبیل است. در شمالی ترین بخش دشت مغان جریان دارد.

• رودخانه قره سو

این رودخانه از سرشاخه های مهم ارس است. این رودخانه پس از مشروب نمودن اراضی شهرستان اردبیل وارد منطقه مشگین شهر شده و با جریانی جنوبی - شمالی با عبور از منطقه اصلاندوز به رودخانه ارس می پیوندد.

• رودخانه بالیخو چای

این رودخانه از شاخه های مهم رودخانه قره سو می باشد که در جنوب باختری شهرستان اردبیل جریان دارد. شهرهای اردبیل و نیر درحوزه آبریز این رودخانه واقع می باشند.

• رودخانه قوری چای

این رودخانه از ارتفاعات بزقوش خاوری در جنوب غربی اردبیل سرچشمه می گیرد. این رودخانه پس از عبور از روستاهای جن قشلاقی، مهماندوست علیا و سفلی و کمی آباد را مشروب نموده و وارد شهر اردبیل می گردد و از غرب آن عبور نموده و روستای نوجه ده وارد قره سو می گردد.

• رودخانه قزل اوزن چای

این رودخانه یکی از دو شاخه مهم سفید رود بوده که آبهای مناطق وسیعی از استانهای کردستان، همدان، اردبیل، آذربایجان شرقی، قزوین و زنجان را جمع آوری و در سد منجیل وارد سفید رود می نماید.

• رودخانه بلغارچای

این رودخانه در شرق گرمی جریان دارد و از کوه‌های مرزی قرچه‌داغ سرچشمه گرفته و در حوالی روستای علی آباد وارد مرز می شود.

۲-۵-۲-۱: منابع آب زیرزمینی

عمده ترین منابع آب زیرزمینی استان اردبیل شامل چاه‌های عمیق ، نیمه عمیق ، چشمه‌ها و قنوات است. براساس اطلاعات ارایه شده در گزارش منابع آب در محدوده استان اردبیل ۶۹۷۸ منبع آب زیرزمینی با مجموع تخلیه سالیانه ای معادل با ۳۶۳/۱۹ میلیون مترمکعب شناسایی شده است. در ادامه شرح مختصری در رابطه با هریک از منابع مذکور ارایه شده است.

• چاه‌های نیمه عمیق

در محدوده استان اردبیل ۳۳۸۰ حلقه چاه نیمه عمیق با مجموع تخلیه سالیانه ۸۴/۱۵ میلیون مترمکعب وجود دارند. چاه‌های نیمه عمیق به لحاظ تعداد ، بیشترین منابع آب زیرزمینی استان به شمار می‌روند. چاه‌های نیمه عمیق بیشتر در محدوده دشت اردبیل و مشکین شهر پراکنش دارند.

• چاه های عمیق

تعداد ۱۳۳۰ حلقه چاه عمیق با مجموع تخلیه سالیانه بیشترین تراکم چاه‌های عمیق در محدوده دشت اردبیل مشاهده می شوند.

• چشمه ها

در سطح استان اردبیل ۱۳۵۶ دهنه چشمه با تخلیه سالیانه ۴۴/۰۹ میلیون مترمکعب وجود دارد. بیشترین تراکم چشمه ها در استان در بخش جنوبی است و در محدوده شهرستان‌های گیوی و خلخال مشاهده می شود.

• قنوات

در محدوده استان اردبیل ۱۵۶ رشته قنات با مجموع تخلیه ۱۱/۰۶ میلیون مترمکعب در سال شناسایی شده است. قنوات استان در محدوده شهرستان‌های اردبیل ، نمین ، مشکین شهر و گرمی مشاهده می شود.

۶-۲-۱: کاربری اراضی

انسان از بدو خلقت برای بهره‌گیری از طبیعت به مداخله در آن پرداخته است و اثرات نمایان و آشکاری در آن به جای گذاشته است.

امروزه این دخالت انسانی و بهره‌گیری از طبیعت با گسترش و توسعه علم و تکنولوژی، ابعاد وسیعی به خود گرفته است و بدین ترتیب بشر با مداخله جویی خود تغییرات زیادی در روند معمول طبیعت به وجود آورده است.

تغییرات کاربری اراضی محصول واکنش بین عوامل فرهنگی، مهارتها و احتیاجات فیزیکی جامعه از یک سو و پتانسیل های طبیعی موجود از سوی دیگر می باشد. این تغییرات یا به صورت طبیعی و در مدار گردش موجود طبیعت و یا به وسیله عوامل مصنوعی از جمله دخالت مستقیم و یا غیرمستقیم انسان پدید می آید.

بررسی کاربری اراضی در مطالعات آمایش سرزمین تا حد زیادی در شناخت پتانسیل های استان موثر است.

بررسی های انجام شده و نتایج حاصل از تهیه نقشه کاربری اراضی استان نشان می دهد از مجموع ۱۷۸۶۷ کیلومتر مربع مساحت استان اردبیل ۴۸ درصد به مراتع تعلق دارد. از مجموع مساحت مراتع استان ۴۱/۹ درصد مربوط به مراتع درجه ۲ و ۶/۱ درصد مربوط به مراتع درجه ۱ می باشد. پس از اراضی مرتعی کاربری اراضی دیم با اختصاص ۳۲/۲ درصد از مساحت استان در جایگاه دوم قرار گرفته اند. اراضی آبی ۱۲/۵ درصد، اراضی جنگلی ۳/۳ درصد، ۴ درصد نیز به سایر کاربریها اختصاص دارد که شرح مربوط به هریک در جدول شماره (۱-۲) ارایه شده است.

جدول (۱-۲): کاربری اراضی در استان اردبیل

درصد	مساحت (هکتار)	نوع کاربری
۱۲/۵	۲۲۱۸۴۵/۱	اراضی آبی
۳۲/۵	۵۷۳۱۶۴/۴	اراضی دیم
۰/۸	۱۳۵۷۰/۹	باغ
۰/۶	۱۰۸۰۴/۸	باغ و اراضی آبی
۰/۵	۸۳۱۴/۴	باغ و اراضی دیم
۶/۱	۱۰۹۰۲۳/۶	مرتع درجه یک
۴۱/۹	۷۴۵۷۵۰/۸	مرتع درجه دو
۰	۱۷۷/۶	مرتع درجه سه
۳/۳	۵۸۷۲۵/۷	جنگل
۰/۸	۱۴۰۷۵/۱	بیشه زار
۰/۴	۸۷۴/۹	بستر رودخانه
۰/۰۵	۱۰۶۳/۶	دریاچه
۰/۰۵	۱۰۵۳/۸	اراضی بایر
۰/۲	۳۴۶۴/۹	برونزد سنگی
۰/۸	۱۰۵۹۹/۲	مناطق مسکونی
۱	۱۷۹۹/۲	کشت و صنعت
۰/۰۷	۱۲۵۹/۷	فرودگاه
۱۰۰	۱۷۸۰۰۶۷/۷	جمع

۳-۲-۱: ناحیه بندی استان براساس ساختار محیط طبیعی

پس از بررسی عوامل طبیعی موثر در شکل گیری ساختار فضایی استان اردبیل و تبیین و بررسی روابط و تعاملات موجود بین این عوامل تفاوت‌های زیادی در قسمت‌های مختلف استان از این نظر مشاهده گردید. جهت تبیین تفاوت‌ها و تشابهات عوامل محیطی مورد بررسی شامل عامل ارتفاع، اقلیم، وضعیت منابع اراضی، نحوه استفاده از زمین و ویژگی‌های منابع آب در بخش‌های مختلف استان با یکدیگر مورد تلفیق قرار گرفت. پس از تلفیق عوامل مذکور نواحی همگنی در استان تشخیص داده شده و مورد شناسایی قرار گرفتند.

نواحی همگن شناسایی شده براساس عوامل محیطی شامل ۱۲ ناحیه می شود. این نواحی با توجه به عوامل محیطی مورد بررسی هر یک ویژگی‌های منحصر به فردی داشته و هر ناحیه حتی با ناحیه مجاور خود کمترین تشابه را به نمایش می گذارد. جهت تبیین دقیق تفاوت‌هایی بین نواحی در ادامه ویژگی‌های هر ناحیه به تفکیک تشریح شده است.

۱-۳-۲-۱: ناحیه یک (مغان)

ناحیه یک شمالی ترین بخش استان را با مساحت ۹۳۹/۲۲ کیلومتر مربع معادل ۵/۳ درصد از کل مساحت استان را شامل شده است.

این ناحیه یک منطقه پست با ارتفاع کمتر از ۵۰۰ متر از سطح دریا را شامل می شود. در واقع ناحیه یک ناحیه ای با دشتی بوده و اراضی دشت مغان را در بر می گیرد. بررسی وضعیت منابع اراضی در این ناحیه نشان می دهد حدود ۷۴ درصد از مساحت این ناحیه به اراضی دشتی، ۲۱/۱ درصد به اراضی کوهپایه ای (تراسهای فوقانی، واریزه های بادبزنی شکل و تپه ها با ارتفاع کم) و ۴/۹ درصد این ناحیه را اراضی کوهستانی شامل می شود. جداول (۱-۳) و (۳-۴)

از نظر ویژگیهای آب و هوایی نیز این ناحیه دارای متوسط بارش ۲۶۰-۲۸۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان در ۹۴/۶ درصد از وسعت ناحیه کمتر از ۵ روز و در ۵/۴ درصد آن بین ۵۰-۷۵ روز گزارش شده است. (جدول ۵-۱)

عمده ترین منابع آب این ناحیه سطحی بوده و شامل رودخانه ارس و قره سو می شود که مهم ترین جریانات سطحی استان نیز به شمار می آیند. به همین دلیل در این ناحیه بهره برداری از منابع آب در قالب شبکه های مدرن آبیاری و از طریق شبکه آبیاری و زهکشی مغان و شبکه در حال اجرای خدا آفرین صورت می گیرد. از مجموع مساحت این ناحیه ۹۹/۸۵ درصد تحت پوشش شبکه آبیاری و زهکشی مغان قرار داشته و ۰/۱۵ درصد تحت پوشش شبکه آبیاری و زهکشی خدا آفرین قرار خواهد گرفت.

بررسی و نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱-۱۰) نشان می دهد ۹۰/۴ درصد از وسعت ناحیه به زراعت و باغات آبی، ۸/۳ درصد به زراعت و باغات دیم و ۱/۳ درصد به مراتع و جنگل اختصاص دارد.

با توجه به ویژگیهای بر شمرده شده این ناحیه ویژگیهای کامل یک منطقه پست و دشتی را به نمایش می گذارد، ارتفاع کمتر از ۵۰۰ متر، تیپ اراضی دشتی، کم بودن تعداد روزهای یخبندان و جریان عمده ترین منابع آب سطحی استان (ارس و قره سو) از این ناحیه گواهی بر این مدعا است.

ویژگی های محیطی این ناحیه در نقشه های شماره (۱-۱) الی (۱-۵) نمایش داده شده است.

۲-۳-۲-۱: ناحیه دو (جعفرآباد)

ناحیه دو بخش هایی از شمال و شمال غربی و شمال شرقی استان را با مساحت ۱۲۹۰/۴۹ کیلومترمربع معادل ۷/۲ درصد از کل مساحت استان را شامل می شود. این ناحیه در جنوب ناحیه یک واقع شده است.

این ناحیه نیز جزء مناطق پست استان بوده و دارای ارتفاعی کمتر از ۵۰۰ متر از سطح دریاست. بررسی وضعیت منابع اراضی در این ناحیه نشان می دهد ۵۸ درصد از وسعت ناحیه به اراضی کوهپایه ای (تپه - ماهوری)، ۳۷ درصد به اراضی کوهستانی و ۵ درصد به اراضی دشتی اختصاص دارد. جداول (۱-۳) و (۱-۴)

از نظر ویژگی های آب و هوایی این ناحیه دارای، متوسط بارش سالانه ۲۸۰-۲۶۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان در ۵۶/۶ درصد از وسعت ناحیه بین ۵۰-۷۵ روز و در ۴۳/۶ درصد وسعت آن کمتر از ۵۰ روز در سال است. جدول (۱-۵)

عمده ترین منابع آب این ناحیه جریانات سطحی بوده و شامل رودخانه ها، می شود. به همین دلیل در این ناحیه بهره برداری از منابع آب در قالب توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی صورت می گیرد. براساس بررسی های انجام شده در جدول شماره (۱-۷) در ۶۵/۹ درصد از مساحت ناحیه شبکه های آبیاری مدرن در حال اجرا می باشد از این نسبت ۵۰/۳ درصد تحت پوشش شبکه آبیاری خداآفرین و ۱۵/۶ درصد تحت پوشش شبکه آبیاری عمارت قرار دارد.

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱-۱۰) نشان می دهد ۵/۵ درصد از وسعت ناحیه به زراعت و باغ آبی، ۶۸/۶ درصد به زراعت و باغ دیم و ۲۵/۹ درصد به اراضی مرتعی - جنگلی اختصاص دارد.

با توجه به ویژگیهای بر شمرده شده شامل ارتفاع کمتر از ۵۰۰ متر، تیپ اراضی تپه ماهوری (کوهپایه ای)، و پایین بودن تعداد روزهای یخبندان، جریان آب سطحی و اجرای شبکه های آبیاری و زهکشی در بیش از ۶۵/۹ درصد از وسعت ناحیه، این ناحیه نیز جزء نواحی پست استان و با شرایط بسیار مناسب از نظر محیطی جهت توسعه آبی در زمینه فعالیت های کشاورزی به شمار می آید.

ویژگی های محیطی این ناحیه در نقشه های شماره (۱-۱) الی (۱-۵) نمایش داده شده است.

۲-۳-۳-۱: ناحیه ۳ (خروسلو)

ناحیه سه با وسعت ۱۶۵۲/۶۲ کیلومترمربع معادل ۹/۳ درصد از کل مساحت استان در جنوب ناحیه دو واقع شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱-۳) ارتفاع

این ناحیه از کمتر از ۵۰۰ متر تا ۱۲۵۰ متر در نوسان است. حدود ۲۸/۲ درصد از وسعت این ناحیه در ارتفاع کمتر از ۵۰۰ متر، ۷۰/۷ درصد در ارتفاع ۵۰۰-۱۰۰۰ متر و ۱/۱ درصد بین ۱۲۵۰-۱۰۰۰ متر ارتفاع دارد. براین اساس و با توجه به تیپ منابع اراضی، این ناحیه جزء اراضی کوهستانی استان طبقه بندی می شود. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴-۱) ۷۹ درصد از وسعت این ناحیه به اراضی کوهستانی، ۱۸/۲ درصد به اراضی کوهپایه ای و ۲/۸ درصد به اراضی دشتی اختصاص دارد.

از نظر ویژگیهای آب و هوایی متوسط بارش در این ناحیه برابر ۲۸۰-۳۲۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان در ۹۹/۹ درصد از وسعت واحد بین ۷۵-۵۰ روز بوده و تنها در یک درصد از وسعت ناحیه شاهد روزهای یخبندان کمتر از ۵۰ روز و یا ۷۵-۱۰۰ روز هستیم (جدول ۵-۱).

با توجه به حجم نزولات جوی (میزان بارش در محدوده مطالعاتی و کوهستانی بودن محدوده که منجر به جریان نزولات جوی به صورت جریانات سطحی و روان آب می شود. منابع آب این واحد بیشتر جریانات رودخانه ای هستند بهره برداری از جریانات سطحی از طریق برداشت از رودخانه و ایجاد و توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی در حال اجرا صورت گرفته یا خواهد گرفت. (جدول ۷-۱)

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱۰-۱) نشان می دهد از مجموع مساحت این ناحیه ۸۱/۳ درصد به زراعت و باغ دیم، ۱/۵ درصد به زراعت و باغ آبی و ۱۷/۲ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی اختصاص دارد.

با توجه به ویژگیهای محیطی این ناحیه که بیش از ۵۷ درصد از مساحت آن به اراضی کوهپایه ای و کوهستانی اختصاص دارد و محدودیت منابع آب در این واحد بیشتر بهره برداری از اراضی در این ناحیه به صورت دیم صورت می گیرد به طوری که بیش از ۸۱ درصد از مساحت واحد به اراضی دیم اختصاص دارد.

ویژگیهای محیطی این ناحیه در نقشه های شماره (۱-۱) الی (۵-۱) نمایش داده شده است.

۴-۳-۲-۱: ناحیه چهار (دره رود)

ناحیه چهار با وسعت ۵۵۳/۴۸ کیلومتر مربع معادل ۳/۱ درصد از وسعت استان در شمال غرب استان و غرب ناحیه سه واقع شده است. این ناحیه شامل اراضی حاشیه رودخانه دره رود و ارتفاعات پیرامون آن است. براساس اطلاعات مندرج در جدول شماره (۳-۱) این ناحیه از کمتر از ۵۰۰ متر تا ۱۵۰۰ متر ارتفاع دارد. حدود ۳۸/۲ درصد از وسعت این ناحیه در

ارتفاع کمتر از ۵۰۰ متر، ۵۷/۸ درصد در ارتفاع ۱۰۰۰-۵۰۰ متر، ۳/۹ درصد در ارتفاع ۱۲۵۰-۱۰۰۰ متر و ۰/۱ درصد در ارتفاع ۱۵۰۰-۱۲۵۰ قرار دارند. براین اساس و با توجه به تیپ منابع اراضی این ناحیه جزء اراضی کوهستانی استان طبقه بندی می شود. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴-۱) ۹۱/۶ درصد از وسعت این ناحیه به اراضی کوهستانی، ۷/۲ درصد به اراضی دشتی و ۱/۲ درصد به اراضی کوهپایه ای اختصاص دارد.

از نظر ویژگیهای آب و هوایی دارای متوسط بارش در این ناحیه برابر ۲۸۰-۳۰۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان در ۹۴ درصد از ناحیه بین ۵۰-۷۵ روز و در ۶ درصد ناحیه بین ۱۰۰-۷۵ روز است. (جدول ۵-۱)

بررسی ویژگی منابع آب در این ناحیه نشان می دهد که به دلیل کوهستانی بودن ناحیه منابع آب سطحی به رودخانه دره رود محدود شده و منابع آب زیرزمینی نیز شامل چشمه های متعدد است. جریان این رودخانه توسعه شبکه آبیاری و زهکشی را در این واحد در آینده در پی داشته است. به طوری که در ۲/۳ درصد از وسعت این ناحیه شبکه آبیاری و زهکشی عمارت در حال اجرا است. (جدول ۷-۱)

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱۰-۱) نشان می دهد از مجموع مساحت این ناحیه ۹۱/۳ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی، ۶/۵ درصد به اراضی زراعی و باغی آبی و ۲/۲ درصد به اراضی زراعی و باغی دیم اختصاص دارد. با توجه به ویژگی های محیطی ذکر شده در صورت توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی در این ناحیه قابلیت فراوانی را برای توسعه خواهد بود.

ویژگی های محیطی این ناحیه در نقشه های شماره (۱-۱) الی (۵-۱) نمایش داده شده است.

۵-۳-۲-۱: ناحیه پنج (صلوات)

ناحیه پنج با وسعت ۲۵۳۳/۷۸ کیلومتر مربع و ۱۴/۲ درصد از وسعت استان با امتداد شرقی - غربی بخش هایی از شرق و غرب استان را در بر گرفته است بخش شمالی این ناحیه در جنوب ناحیه سه واقع شده است مابقی آن در بخش شرقی استان گسترده شده است.

با توجه به جدول شماره (۳-۱) این ناحیه از نظر ویژگیهای توپوگرافی جزء نواحی کاملاً مرتفع استان به شمار می آید. ارتفاع این ناحیه از ۵۰۰ متر تا ۲۵۰۰ متر متغیر است. حدود ۱۲/۶ درصد از وسعت این ناحیه در ارتفاع ۱۰۰۰-۵۰۰ متر، ۲۳/۷ درصد در ارتفاع ۱۲۵۰-۱۰۰۰ متر، ۳۵/۳ درصد در ارتفاع ۱۵۰۰-۱۲۵۰ متر، ۲۰/۸ درصد در ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر، ۶ درصد در ارتفاع ۲۰۰۰-۱۷۵۰ متر و ۱/۶ درصد در ارتفاع

۲۵۰-۲۰۰۰ متر واقع شده است. براین اساس و با توجه به تیپ منابع اراضی بیش از ۹۱ درصد این ناحیه کوهستانی بوده، ۱/۲ درصد اراضی کوهپایه ای و ۷/۲ درصد اراضی دشتی هستند. جدول (۴-۱)

ویژگی‌های آب و هوایی این ناحیه از موقعیت کوهستانی آن تاثیر پذیرفته است. به طوری که متوسط بارش سالیانه در این ناحیه برابر ۳۶۰-۳۰۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان در قسمت های مختلف این ناحیه متفاوت است. حدود ۵۲/۶ درصد از وسعت ناحیه دارای روزهای یخبندان بین ۱۰۰-۷۵ روز، ۴۱/۵ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۲۵-۱۰۰ روز و در ۵/۹ درصد از وسعت ناحیه تعداد روزهای یخبندان بین ۷۵-۵۰ روز متغیر است. (جدول ۵-۱)

بررسی ویژگیهای منابع آب در این ناحیه نشان می دهد، بخش‌هایی از رودخانه قره سو در این ناحیه جریان دارد به همین دلیل شبکه آبیاری و زهکشی سبلان در ۰/۰۵ درصد از اراضی این واحد در حال اجرا است. علاوه بر جریانات سطحی منابع آب زیرزمینی شامل قنات، از دیگر منابع آب موجود در این ناحیه به شمار می آید. (جداول شماره (۷-۱) و (۸-۱) و (۹-۱))
 بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱۰-۱) نشان می‌دهد از مجموع مساحت این ناحیه ۷۷/۷ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی، ۲۱/۱ درصد به اراضی زراعی و باغی دیم و ۱/۱ درصد به اراضی زراعی و باغی آبی اختصاص دارد.
 کوهستانی بودن محدوده مطالعاتی محدودیت استفاده از اراضی و سایر منابع محیطی را در این ناحیه باعث شده است.
 ویژگی‌های محیطی این ناحیه در نقشه‌های شماره (۱-۱) الی (۵-۱) نمایش داده شده است.

۶-۳-۲-۱: ناحیه شش (سبلان)

این ناحیه با وسعت ۱۷۹۸/۷۱ کیلومتر مربع معادل ۱۰/۱ درصد از وسعت استان در غرب مرکزی استان واقع شده است. این ناحیه شامل قله سبلان و ارتفاعات پیرامون آن است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول (۳-۱) و با توجه به استقرار قله سبلان، ارتفاع در این ناحیه از ۱۰۰۰ متر تا بیش از ۳۰۰۰ متر متغیر است. حدود ۰/۹ درصد از وسعت این ناحیه در ارتفاع ۱۰۰۰-۱۲۵۰ متر، ۹/۴ درصد در ارتفاع ۱۵۰-۱۲۵۰ متر، ۱۲/۸ درصد در ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر، ۱۴/۳ درصد در ارتفاع ۲۰۰۰-۱۷۵۰ متر، ۲۸/۸ درصد در ارتفاع ۲۵۰۰-۲۰۰۰ متر، ۱۹/۷ درصد در ارتفاع ۳۰۰۰-۲۵۰۰ متر و ۱۴/۱ درصد بیش از ۳۰۰۰ متر ارتفاع دارند. براین اساس و با توجه به تیپ منابع اراضی بیش از ۹۹ درصد از مساحت این

ناحیه کوهستانی بوده، ۰/۸ درصد کوهپایه ای و ۰/۰۵ درصد به دشت کوچکی اختصاص دارد. جدول (۴-۱)

همچنین ویژگی های آب و هوایی این ناحیه از موقعیت کوهستانی آن تاثیر پذیرفته است. به طوری که متوسط بارش سالیانه در این ناحیه ۳۳۰-۵۲۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه با توجه به کوهستانی بودن آن از حداقل ۷۵ روز تا ۲۲۱ روز متغیر است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۵-۱)، ۱/۸ درصد از وسعت این ناحیه دارای روزهای یخبندان ۱۰۰-۷۵ روز، ۲۸/۷ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۲۰-۱۰۰ روز، ۳۴/۱ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۵۰-۱۲۵ روز، ۲۰/۶ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۷۵-۱۵۰ روز و ۱۴/۷ درصد دارای روزهای یخبندان ۲۲۱-۱۷۵ روز هستند. براین اساس ۹۸/۲ درصد از وسعت این ناحیه دارای روزهای یخبندان بین ۳ تا ۷ ماه هستند.

بررسی ویژگی منابع آب در این ناحیه نشان می دهد به دلیل ارتفاع زیاد این ناحیه، کوهستانی بودن آن، بالا بودن میزان بارش و نزولات جوی، بیشتر سرشاخه های رودخانه های نواحی همجوار از این ناحیه نشات گرفته و جاری می شوند. لازم به ذکر است در وسعت بسیار اندک دشتی این ناحیه بخشی از شبکه در حال اجرای سبلان در وسعتی حدود ۱۷ هکتار معادل ۰/۰۱ درصد و شبکه آبیاری یامچی با وسعت ۱۴۰ هکتار معادل ۰/۰۸ درصد جهت بهره برداری از منابع آب سطحی در حال اجرا می باشد. جدول (۷-۱)

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱۰-۱) نشان می دهد از مجموع مساحت این ناحیه ۷۸/۲ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی، ۱۶/۷ درصد به اراضی زراعی و باغی دیم و ۵/۱ درصد به اراضی زراعی و باغی آبی اختصاص دارد. در مجموع این ناحیه از نظر ویژگی های محیطی با محدودیت های بسیاری درزمینه توسعه مواجه است.

ویژگی های محیطی این ناحیه در نقشه های شماره (۱-۱) الی (۱-۵) نمایش داده شده است.

۷-۳-۲-۱: ناحیه هفت (مشگین شهر)

با وسعت ۱۲۴۷/۹۸ کیلومترمربع معادل ۷ درصد از وسعت استان ناحیه هفت، با امتداد شرقی - غربی و قطع بخشی از ناحیه پنج در میان نواحی پنج و شش واقع شده است. در واقع این ناحیه دشت مشگین شهر را در بر می گیرد. بررسی ویژگیهای توپوگرافیک و ارتفاعی این واحد در جدول شماره (۳-۱) نشان می دهد ارتفاع این ناحیه از ۵۰۰ تا ۲۰۰۰ متر متغیر است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور ۱۵/۱ درصد از وسعت این ناحیه دارای

ارتفاع ۱۰۰۰-۵۰۰ متر ، ۵۵/۰۴ درصد دارای ارتفاع ۱۲۵۰-۱۰۰۰ متر، ۲۶/۲ درصد دارای ارتفاع ۱۵۰۰-۱۲۵۰ متر، ۳/۶۲ درصد دارای ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر و ۰/۰۴ درصد دارای ارتفاع ۲۰۰۰-۱۷۵۰ متر هستند. بررسی وضعیت منابع اراضی این ناحیه در جدول شماره (۴-۱) نشان می‌دهد ۷۳/۹ درصد از وسعت این ناحیه اراضی کوهپایه ای، ۱۵/۸ درصد اراضی کوهستانی و ۱۰/۳ درصد اراضی دشتی هستند. اراضی دشتی واحد در ارتفاع کمتر از ۱۰۰۰ متر استقرار یافته اند.

با توجه به موقعیت استقرار این ناحیه که بین دو ناحیه کاملاً کوهستانی پنج و شش واقع شده است و همچنین خصوصیات توپوگرافی آن از نظر ویژگیهای آب و هوایی متاثر از نواحی پیرامون خود است.

به طوری که متوسط بارش سالیانه آن ۳۶۰-۳۲۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان نیز در این ناحیه از ۷۵ تا ۱۵۰ روز متغیر است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۵-۱) حدود ۰/۵ درصد از وسعت واحد دارای روزهای یخبندان ۱۰۰-۷۵ روز، ۸۴/۱ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۲۵-۱۲۰ روز و ۱۵/۳ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۵۰-۱۲۵ روز هستند.

بررسی ویژگیهای منابع آب این ناحیه نشان می‌دهد، با توجه به همجواری این ناحیه با ناحیه شش (سبلان) جریان روان آبها و سرشاخه های رودخانه قره سو از ناحیه سبلان به سمت دشت مشکین جریان یافته و پس از الحاق رودخانه قره سو به سمت دشت مغان ادامه مسیر می‌دهد. جریان سرشاخه‌های قره سو در این ناحیه باعث شده است تا جهت بهره‌برداری از منابع آب رودخانه سیستم‌های بهره برداری مدرن در قالب شبکه های آبیاری و زهکشی مدرن در حال اجرا باشد. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۷-۱) در وسعتی معادل ۱۲۹۹۶ هکتار معادل ۱۰/۴ درصد از وسعت ناحیه شبکه آبیاری سبلان و در وسعت ۴۰/۳۶ هکتار معادل ۳/۲ درصد از شبکه آبیاری احمدبیگلو در حال اجراست.

علاوه بر استفاده از جریان‌ات سطحی ، بهره برداری از منابع آب زیرزمینی در قالب بهره‌برداری از چشمه و چاه نیز در این ناحیه صورت می‌گیرد.

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱۰-۱) نشان می‌دهد از مجموع مساحت این ناحیه ۶۰/۵ درصد به اراضی زراعی و باغی دیم، ۲۲/۸ درصد به اراضی زراعی و باغی آبی و ۱۶/۷ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی اختصاص دارد. ویژگی های محیطی این ناحیه در نقشه‌های شماره (۱-۱) الی (۵-۱) نمایش داده شده است.

۸-۳-۲-۱: ناحیه هشت (عنبران - فندقلو)

ناحیه هشت با وسعت ۴۰۰/۵۲ کیلومتر مربع و ۲/۳ درصد از مساحت استان به صورت باریکه ای در شرق استان اردبیل با استان گیلان واقع شده است. بررسی ویژگیهای ارتفاعی این واحد در جدول شماره (۳-۱) نشان می دهد. ارتفاع در این ناحیه از ۱۲۵۰ تا ۳۰۰۰ متر متغیر است. حدود ۱۱/۷ درصد از وسعت این ناحیه دارای ارتفاع ۱۵۰۰-۱۲۵۰ متر، ۳۴/۴ درصد دارای ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر، ۳۱/۵ درصد دارای ارتفاع ۲۰۰۰-۱۷۵۰ متر، ۲۱/۸ درصد دارای ارتفاع ۲۵۰۰-۲۰۰۰ متر، ۰/۶ درصد دارای ارتفاع ۳۰۰۰-۲۵۰۰ متر هستند. بر این اساس این ناحیه نیز از نواحی کاملاً مرتفع و کوهستانی استان به شمار می آید. به طوری که بررسی وضعیت منابع اراضی این ناحیه در جدول شماره (۴-۱) گواهی بر این مدعاست. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور، ۹۲/۸ درصد از وسعت این ناحیه به اراضی کوهستانی، ۶/۱ درصد به اراضی کوهپایه ای و ۱/۱ درصد به اراضی دشتی اختصاص دارد.

کوهستانی بودن محدوده مطالعاتی همجواری با استان گیلان و تاثیر پذیری از شرایط آب و هوایی این استان بر روی ویژگیهای آب و هوایی این ناحیه نیز تاثیر مستقیم داشته است. به طوری که متوسط بارش سالیانه آن معادل ۳۲۰-۳۸۰ میلی متر است. با توجه به کوهستانی بودن این ناحیه تعداد روزهای یخبندان در آن از ۷۵ تا ۱۵۰ روز متغیر است. حدود ۰/۵ درصد از وسعت واحد دارای روزهای یخبندان معادل ۱۰۰-۷۵ روز بوده، ۸۴/۱ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۲۵-۱۰۰ روز و ۱۵/۳ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۵۰-۱۲۵ روز هستند. (جدول ۵-۱)

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱۰-۱) نشان میدهد از مجموع مساحت این ناحیه ۹۴/۴ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی، ۴/۶ درصد به اراضی زراعی و باغی دیم و ۱/۱ درصد به اراضی زراعی و باغی آبی اختصاص دارد.

در مجموع با توجه به شرایط عمومی این ناحیه توسعه این ناحیه به دلیل ویژگیهای محیط طبیعی با محدودیت هایی مواجه است.

ویژگیهای محیطی این ناحیه در نقشه های شماره (۱-۱) الی (۵-۱) نمایش داده شده

است.

۹-۳-۲-۱: ناحیه نه (اردبیل)

ناحیه نه با وسعت ۱۴۳۰/۱۷ کیلومتر مربع معادل ۸ درصد از وسعت استان بخش هایی از مرکز استان را شامل شده است.

این ناحیه محدوده دشت اردبیل را در بر می گیرد. بررسی ویژگی های توپوگرافیک و ارتفاعی این ناحیه در جدول شماره (۳-۱) نشان می دهد ارتفاع این ناحیه از ۱۲۵۰ تا ۲۰۰۰ متر متغیر است. براساس اطلاعات مندرج در جدول مذکور ۸/۸ درصد از وسعت این ناحیه دارای ارتفاع ۱۲۵۰-۱۵۰۰ متر، ۱۱/۹ درصد دارای ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر و ۰/۳ درصد دارای ارتفاع ۲۰۰۰-۱۷۵۰ متر هستند. از این نظر این ناحیه، جزء نواحی مرتفع طبقه بندی می شود. بررسی وضعیت منابع اراضی در این ناحیه در جدول شماره (۴-۱) نشان می دهد از مجموع مساحت این واحد ۴۷/۱ درصد اراضی دشتی، ۴۴/۷ درصد کوهپایه ای و ۸/۲ درصد کوهستانی هستند.

بررسی ویژگی های اقلیمی این ناحیه نشان می دهد متوسط بارش سالیانه نیز در این ناحیه ۴۰۰-۳۴۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه از ۱۰۰ تا ۱۷۵ روز متغیر است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۵-۱) ۰/۴ درصد از وسعت این ناحیه دارای تعداد روزهای یخبندان ۱۲۵-۱۰۰ روز، ۴۲/۸ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۵۰-۱۲۵ روز و ۳/۸ درصد از وسعت ناحیه دارای روزهای یخبندان ۱۷۵-۱۵۰ روز در سال است. به عبارت دیگر تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه از ۳ تا حدود ۶ ماه متغیر است.

با توجه به میزان بارش در این ناحیه بخش زیادی از جریانات بارش به صورت جریانات سطحی شامل روان آب و رودخانه در این ناحیه جاری می شوند. رودخانه قوری چای با امتداد غربی - شرقی در این ناحیه جریان دارد. وفور منابع آب سطحی در این ناحیه منجر به بهره برداری های مدرن در قالب شبکه های آبیاری و زهکشی در این ناحیه شده است حدود ۱/۱ درصد از وسعت این ناحیه تحت پوشش شبکه آبیاری قوری چای که هم اکنون در حال بهره برداری است، قرار دارد. همچنین شبکه آبیاری یامچی با وسعت ۲۱۷۸۲ هکتار معادل ۱۵/۲ درصد از وسعت ناحیه در حال اجرا است. بهره برداری از منابع آب زیرزمینی در این واحد از طریق چاه های نیمه عمیق و عمیق صورت می گیرد.

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱۰-۱) نشان می دهد، ۶۴/۷ درصد از وسعت این ناحیه به اراضی زراعی و باغی آبی، ۲۷/۵ درصد به اراضی زراعی دیم و ۷/۸ درصد به اراضی مرتعی - جنگلی اختصاص دارد.

با توجه به ویژگی های ذکر شده این ناحیه از شرایط مساعد محیطی جهت توسعه به ویژه در زمینه مختلف برخوردار است.

ویژگی‌های محیطی این ناحیه در نقشه‌های شماره (۱-۱) الی (۱-۵) نمایش داده شده است.

۱۰-۳-۲-۱: ناحیه ده (سرعین - نیو)

این ناحیه با وسعت ۱۲۸۸/۱۴ کیلومتر مربع معادل ۷/۳ درصد وسعت استان همانند ناحیه نه بخش‌هایی از مرکز استان اردبیل را شامل شده است. ارتفاع این ناحیه از ۱۲۵۰-۲۵۰۰ متر متغیر است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱-۳) ۱۸/۷ درصد از وسعت این ناحیه دارای ارتفاع ۱۲۵۰-۱۵۰۰ متر، ۵۵/۸ درصد دارای ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر، ۲۲/۴ درصد دارای ارتفاع ۱۷۵۰-۲۰۰۰ متر و ۳/۰۲ درصد دارای ارتفاع ۲۰۰-۲۵۰۰ متر هستند. این ناحیه نیز جزء نواحی مرتفع استان به شمار می‌آید. بررسی وضعیت منابع اراضی این ناحیه در جدول شماره (۱-۴) نشان می‌دهد از مجموع مساحت این واحد ۶۱/۸ درصد اراضی کوهپایه ای، ۲۸/۹ درصد اراضی کوهپایه ای و ۹/۳ درصد اراضی دشتی هستند. اراضی دشتی این واحد شامل دشتک‌های نیر، کورائیم و سرعین می‌باشد.

از نظر ویژگیهای آب و هوایی این ناحیه دارای متوسط بارش سالیانه ۳۰۰-۴۲۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه از ۱۰۰ تا ۱۷۵ روز متغیر است. براساس اطلاعات ارایه شده، در جدول شماره (۱-۵) حدود ۵۳/۴ درصد از وسعت این ناحیه شاهد روزهای یخبندان بین ۱۰۰-۱۲۵ روز بوده، ۴۲/۸ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۲۵-۱۵۰ روز و ۳/۸ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۷۵-۱۵۰ روز در سال هستند. بالا بودن میزان بارش در این ناحیه و شرایط توپوگرافیک آن به جریانات سطحی متعددی در این ناحیه انجامیده است. عمده ترین جریان سطحی این ناحیه رودخانه های قوری چای و بالیخولچای هستند. دسترسی به منابع آب سطحی فراوان در این ناحیه به توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی در این ناحیه شده است در حال حاضر حدود ۰/۴ درصد از اراضی این ناحیه تحت پوشش شبکه های آبیاری مدرن در حال بهره برداری و ۰/۸ درصد آن تحت پوشش شبکه آبیاری و زهکشی در حال اجرای یامچی قرار گرفته است. بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی در این ناحیه از طریق چاه‌های نیمه عمیق صورت می‌گیرد.

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در این ناحیه در جدول شماره (۱-۱۰) نشان می‌دهد ۱۰/۹ درصد از وسعت این ناحیه به اراضی زراعی و باغی آبی، ۸۳/۱ درصد به اراضی زراعی و باغی دیم و ۶ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی اختصاص دارد.

با توجه به وسعت اراضی دیم در ناحیه ده، این ناحیه یکی از عمده ترین قطبهای تولید محصولات دیم به شمار می‌آید، دشتک های نیر، سرعین و کورائیم نیز به دلیل عبور

رودخانه‌های بالیخلوی چای و قوری چای امکان مناسبی را جهت توسعه کشت آبی و ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی فراهم آورده است. ویژگی‌های محیطی این ناحیه در نقشه‌های شماره (۱-۱) الی (۱-۵) نمایش داده شده است.

۱۱-۳-۲-۱: ناحیه یازده (گیوی)

ناحیه یازده با وسعت ۴۴۹۰/۵۴ کیلومتر مربع معادل ۲۵/۲ درصد از وسعت استان بزرگترین و وسیعترین ناحیه را در تقسیم بندی مذکور شامل شده و تمامی بخش‌های جنوبی استان (خلخال) را شامل شده است.

این ناحیه از نظر ویژگیهای توپوگرافیک و ارتفاعی، جزء نواحی مرتفع و کوهستانی استان طبقه بندی می‌شود. ارتفاع در این ناحیه از ۵۰۰ متر تا بیش از ۳۰۰۰ متر متغیر است. از مجموع مساحت این ناحیه ۳/۳ درصد دارای ارتفاع ۵۰۰-۱۰۰۰ متر، ۸ درصد دارای ارتفاع ۱۲۵۰-۱۰۰۰ متر، ۱۵/۲ درصد دارای ارتفاع ۱۵۰۰-۱۲۵۰ متر، ۱۸/۱ درصد دارای ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر، ۲۲/۶ درصد دارای ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر، ۲۶/۴ درصد دارای ارتفاع ۲۰۰۰-۲۵۰۰ متر، ۶/۲ درصد دارای ارتفاع ۲۵۰۰-۳۰۰۰ متر و ۰/۲۴ درصد دارای ارتفاع بیش از ۳۰۰۰ متر هستند.

با توجه به موقعیت این ناحیه و ویژگیهای توپوگرافیک آن این ناحیه از نظر تناسب یا وضعیت اراضی محدوده‌ای کاملاً کوهستانی به شمار می‌آید. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴-۱) ۹۱/۴ درصد از وسعت این ناحیه به اراضی کوهستانی، ۵/۱ درصد به اراضی کوهپایه‌ای و ۳/۵ درصد به اراضی دشتی اختصاص دارد.

با توجه به کوهستانی بودن ناحیه از نظر ویژگیهای آب و هوایی جزء نواحی بسیار سردسیر استان قلمداد می‌شود. میانگین بارش سالانه در این ناحیه ۴۲۰-۳۴۰ میلی‌متر است. تعداد روزهای یخبندان نیز در این ناحیه از ۱۰۰ تا ۱۷۵۰ روز متغیر است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴-۱) ۳۶/۱ درصد از وسعت این ناحیه دارای روزهای یخبندان ۱۰۰-۱۲۵ روز، ۵۶/۹ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۲۵-۱۵۰ روز و ۷ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۷۵-۱۵۰ روز در سال است.

بررسی ویژگیهای منابع آب این ناحیه نشان می‌دهد رودخانه‌ها و سرشاخه‌های اصلی و فرعی مربوط به آنها عمده‌ترین جریانات سطحی ناحیه هستند. وفور منابع آب در این ناحیه باعث شده است تا در هر نقطه‌ای که شرایط توپوگرافیک مساعد بوده استحصال آب از رودخانه صورت گرفته و کشت آبی انجام شود. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد در

محدوده گیوی شبکه آبیاری گیوی در وسعتی معادل ۷۴۲۷ هکتار معادل ۱/۷ درصد از وسعت این ناحیه در حال اجرا باشد. جدول (۷-۱)

لازم به ذکر است منابع آب زیرزمینی در این ناحیه بیشتر به چشمه‌ها اختصاص دارد. بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در جدول شماره (۱۰-۱) نشان می‌دهد، از مجموع مساحت این ناحیه ۸۷/۵ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی، ۹/۹ درصد به اراضی زراعی و باغی دیم و ۲/۶ درصد به اراضی زراعی و باغی آبی اختصاص دارد. ویژگی‌های محیطی این ناحیه در نقشه‌های شماره (۱-۱) الی (۱-۵) نمایش داده شده است.

۱۲-۳-۲-۱: ناحیه دوازده (خلخال)

این ناحیه با وسعت ۱۷۴/۳۱ کیلومتر مربع معادل یک درصد از وسعت استان در جنوب غربی استان قرار گرفته است. این ناحیه توسط ناحیه یازده محصور شده است.

این ناحیه جزء نواحی مرتفع استان به شمار می‌آید. ارتفاع در این ناحیه از ۱۵۰۰ تا ۲۵۰۰ متر متغیر است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۳-۱) حدود ۱/۱ درصد از مساحت این ناحیه در ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر، ۶۱/۵ درصد در ارتفاع ۲۰۰۰-۱۷۵۰ متر و ۳۷/۴ درصد در ارتفاع ۲۵۰۰-۲۰۰۰ متر قرار دارند.

با توجه به موقعیت این واحد و خصوصیات ارتفاعی آن ۶۵/۸ درصد از وسعت این ناحیه کوهستانی، ۹/۴ درصد کوهپایه ای و ۲۴/۸ درصد دشتی می‌باشد. (جدول ۴-۱) از نظر ویژگی‌های آب و هوایی این ناحیه دارای میانگین بارش در ناحیه ۱۲ معادل ۳۸۰-۴۴۰ میلی متر است. تعداد روزهای یخبندان نیز در این ناحیه از ۱۲۵ روز تا ۱۷۵ روز متغیر است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۵-۱) ۹۷/۹ درصد از مساحت این ناحیه دارای روزهای یخبندان ۱۵۰-۱۲۵۰ روز در سال بوده و ۲/۱ درصد دارای روزهای یخبندان ۱۷۵-۱۵۰ روز در سال هستند.

بررسی ویژگی‌های منابع آب موجود در این ناحیه نشان می‌دهد در این واحد جریان سطحی مهمی وجود ندارد. عمده‌ترین منابع آب زیرزمینی این ناحیه شامل چشمه‌ها می‌شود.

بررسی نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) در جدول شماره (۱۰-۱) نیز نشان می‌دهد از مجموع مساحت این ناحیه ۷۷ درصد به اراضی مرتعی- جنگلی ۱۷/۲ درصد به اراضی زراعی و باغ آبی و ۵/۹ درصد به اراضی زراعی و باغ دیم اختصاص دارد.

ویژگی‌های محیطی این ناحیه در نقشه‌های شماره (۱-۱) الی (۱-۵) نمایش داده شده است.

جدول (۳-۱) : مساحت طبقات ارتفاعی در نواحی

ناحیه	ارتفاع (متر)	مساحت (هکتار)	مساحت (درصد)
ناحیه یک	کمتر از ۵۰۰	۹۳۹۲۱	۱۰۰.۰۰
جمع		۹۳۹۲۱	
ناحیه دو	۵۰۰-۱۰۰۰	-	
	کمتر از ۵۰۰	۱۲۹۰۴۹	۱۰۰.۰۰
جمع		۱۲۹۰۴۹	
ناحیه سه	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۱۹۰۵	۱.۱۵
	۵۰۰-۱۰۰۰	۱۱۶۸۵۴	۷۰.۷۱
	کمتر از ۵۰۰	۴۶۵۰۲	۲۸.۱۴
جمع		۱۶۵۲۶۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه چهار	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۲۱۳۹	۳.۸۶
	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۶۷	۰.۱۲
	۵۰۰-۱۰۰۰	۳۱۹۷۲	۵۷.۷۷
	کمتر از ۵۰۰	۲۱۱۷۰	۳۸.۲۵
جمع		۵۵۳۴۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه پنج	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۶۰۱۲۵	۲۳.۷۳
	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۸۹۳۹۰	۳۵.۲۸
	۱۵۰۰-۱۷۵۰	۵۲۵۹۹	۲۰.۷۶
	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۱۵۳۰۰	۶.۰۴
	۲۰۰۰-۲۵۰۰	۴۱۷۰	۱.۶۵
	۵۰۰-۱۰۰۰	۳۱۷۹۵	۱۲.۵۵
جمع		۲۵۳۳۷۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه شش	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۱۵۸۹	۰.۸۸
	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۱۶۹۲۸	۹.۴۱
	۱۵۰۰-۱۷۵۰	۲۲۹۴۵	۱۲.۷۶
	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۲۵۶۲۷	۱۴.۲۵
	۲۰۰۰-۲۵۰۰	۵۱۸۹۴	۲۸.۸۵
	۲۵۰۰-۳۰۰۰	۳۵۵۰۹	۱۹.۷۴
	بیشتر از ۳۰۰۰	۲۵۳۷۹	۱۴.۱۱
جمع		۱۷۹۸۷۱	۱۰۰.۰۰
ناحیه هفت	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۶۸۶۸۴	۵۵.۰۴
	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۳۲۶۶۳	۲۶.۱۷
	۱۵۰۰-۱۷۵۰	۴۵۱۸	۳.۶۲
	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۴۶	۰.۰۴
	۵۰۰-۱۰۰۰	۱۸۸۸۸	۱۵.۱۳
جمع		۱۲۴۷۹۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه هشت	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۴۶۹۸	۱۱.۷۳
	۱۵۰۰-۱۷۵۰	۱۳۷۶۸	۳۴.۳۸
	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۱۲۶۲۷	۳۱.۵۳
	۲۰۰۰-۲۵۰۰	۸۷۳۱	۲۱.۸۰
	۲۵۰۰-۳۰۰۰	۲۲۸	۰.۵۷
جمع		۴۰۰۵۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه نه	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۱۲۵۶۲۷	۸۷.۸۴
	۱۵۰۰-۱۷۵۰	۱۷۰۱۳	۱۱.۹۰
	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۳۷۷	۰.۲۶
جمع		۱۴۳۰۱۷	۱۰۰.۰۰
ناحیه ده	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۲۴۱۵۳	۱۸.۷۵
	۱۵۰۰-۱۷۵۰	۷۱۸۷۷	۵۵.۸۰
	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۲۸۸۹۲	۲۲.۴۳
	۲۰۰۰-۲۵۰۰	۳۸۹۲	۳.۰۲
جمع		۱۲۸۸۱۴	۱۰۰.۰۰
ناحیه یازده	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۳۵۸۲۹	۷.۹۸
	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۶۸۳۵۵	۱۵.۲۲
	۱۵۰۰-۱۷۵۰	۸۱۳۷۹	۱۸.۱۲
	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۱۰۱۶۲۱	۲۲.۶۳
	۲۰۰۰-۲۵۰۰	۱۱۸۳۶۳	۲۶.۳۶
	۲۵۰۰-۳۰۰۰	۲۷۸۰۶	۶.۱۹
	۵۰۰-۱۰۰۰	۱۴۶۱۹	۳.۲۶
	بیشتر از ۳۰۰۰	۱۰۸۲	۰.۲۴
جمع		۴۴۹۰۵۴	۱۰۰.۰۰
ناحیه دوازده	۱۵۰۰-۱۷۵۰	۱۸۳	۱.۰۵
	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۱۰۷۲۳	۶۱.۵۱
	۲۰۰۰-۲۵۰۰	۶۵۲۵	۳۷.۴۳
جمع		۱۷۴۳۱	۱۰۰.۰۰

جدول (۴-۱) : خصوصیات تپ های اراضی در نواحی

ناحیه	تپ	مساحت (هکتار)	مساحت (درصد)
ناحیه یک	کوهپایه ای	۱۹۷۷۷	۲۱.۰۶
	کوهستانی	۴۶۱۴	۴.۹۱
	دشتی	۶۹۵۳۱	۷۴.۰۳
جمع		۹۳۹۲۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه دو	کوهپایه ای	۷۴۸۶۰	۵۸.۰۱
	کوهستانی	۴۷۷۲۰	۳۶.۹۸
	دشتی	۶۴۷۰	۵.۰۱
جمع		۱۲۹۰۴۹	۱۰۰.۰۰
ناحیه سه	کوهپایه ای	۳۰۰۸۱	۱۸.۲۰
	کوهستانی	۱۳۰۵۴۹	۷۹.۰۰
	دشتی	۴۶۳۱	۲.۸۰
جمع		۱۶۵۲۶۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه چهار	کوهپایه ای	۶۶۹	۱.۲۱
	کوهستانی	۵۰۶۸۵	۹۱.۵۷
	دشتی	۳۹۹۴	۷.۲۲
جمع		۵۵۳۴۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه پنج	کوهپایه ای	۵۱۵۵۹	۲۰.۳۵
	کوهستانی	۱۹۵۰۶۶	۷۶.۹۹
	دشتی	۶۷۵۳	۲.۶۷
جمع		۲۵۳۳۷۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه شش	کوهپایه ای	۱۳۵۹	۰.۷۶
	کوهستانی	۱۷۸۴۱۶	۹۹.۱۹
	دشتی	۹۷	۰.۰۵
جمع		۱۷۹۸۷۱	۱۰۰.۰۰
ناحیه هفت	کوهپایه ای	۹۲۲۳۵	۷۳.۹۱
	کوهستانی	۱۹۷۳۷	۱۵.۸۲
	دشتی	۱۲۸۲۶	۱۰.۲۸
جمع		۱۲۴۷۹۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه هشت	کوهپایه ای	۲۴۲۷	۶.۰۶
	کوهستانی	۳۷۱۷۹	۹۲.۸۳
	دشتی	۴۴۵	۱.۱۱
جمع		۴۰۰۵۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه نه	کوهپایه ای	۶۳۸۵۱	۴۴.۶۵
	کوهستانی	۱۱۸۶۵	۸.۳۰
	دشتی	۶۷۳۰۲	۴۷.۰۶
جمع		۱۴۳۰۱۷	۱۰۰.۰۰
ناحیه ده	کوهپایه ای	۷۹۶۲۲	۶۱.۸۱
	کوهستانی	۳۷۲۴۴	۲۸.۹۱
	دشتی	۱۱۹۴۹	۹.۲۸
جمع		۱۲۸۸۱۴	۱۰۰.۰۰
ناحیه یازده	کوهپایه ای	۲۲۸۱۵	۵.۰۸
	کوهستانی	۴۱۰۶۲۴	۹۱.۴۴
	دشتی	۱۵۶۱۶	۳.۴۸
جمع		۴۴۹۰۵۴	۱۰۰.۰۰
ناحیه دوازده	کوهپایه ای	۱۶۳۶	۹.۳۸
	کوهستانی	۱۱۴۷۹	۶۵.۸۶
	دشتی	۴۳۱۶	۲۴.۷۶
جمع		۱۷۴۳۱	۱۰۰.۰۰

جدول (۵-۱) : ویژگیهای اقلیمی نواحی (بارش - روزهای یخبندان)

ناحیه	بارش	تعداد روزهای یخبندان	مساحت روزهای یخبندان (هکتار)	مساحت روزهای یخبندان (درصد)
ناحیه یک	۲۶۰-۲۸۰	۵۰-۷۵	۵۱۰۲	۵.۴۳
		کمتر از ۵۰ روز	۸۸۸۲۰	۹۴.۵۷
جمع			۹۳۹۲۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه دو	۲۶۰-۲۸۰	۵۰-۷۵	۷۲۸۳۸	۵۶.۴۴
		کمتر از ۵۰ روز	۵۶۲۱۰	۴۳.۵۶
جمع			۱۲۹۰۴۹	۱۰۰.۰۰
ناحیه سه	۲۸۰-۳۲۰	۵۰-۷۵	۱۶۵۱۲۹	۹۹.۹۲
		۷۵-۱۰۰	۱۱۱	۰.۰۷
		کمتر از ۵۰ روز	۲۲	۰.۰۱
جمع			۱۶۵۲۶۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه چهار	۲۸۰-۳۰۰	۵۰-۷۵	۵۲۰۲۴	۹۳.۹۹
		۷۵-۱۰۰	۳۳۲۴	۶.۰۱
جمع			۵۵۳۴۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه پنج	۳۰۰-۳۶۰	۱۰۰-۱۲۵	۱۰۵۰۲۰	۴۱.۴۵
		۵۰-۷۵	۱۵۰۰۵	۵.۹۲
		۷۵-۱۰۰	۱۳۳۳۵۴	۵۲.۶۳
جمع			۲۵۳۳۷۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه شش	۳۲۰-۵۲۰	۱۰۰-۱۲۵	۵۱۶۶۱	۲۸.۷۲
		۱۲۵-۱۵۰	۶۱۳۹۹	۳۴.۱۳
		۱۵۰-۱۷۵	۳۷۰۸۴	۲۰.۶۲
		۱۷۵-۲۲۱	۲۶۴۶۴	۱۴.۷۱
		۷۵-۱۰۰	۳۲۶۴	۱.۸۱
جمع			۱۷۹۸۷۱	۱۰۰.۰۰
ناحیه هفت	۳۲۰-۳۶۰	۱۰۰-۱۲۵	۵۵۵۲۱	۴۴.۴۹
		۷۵-۱۰۰	۶۹۲۷۷	۵۵.۵۱
جمع			۱۲۴۷۹۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه هشت	۳۲۰-۳۸۰	۱۰۰-۱۲۵	۳۳۶۹۴	۸۴.۱۲
		۱۲۵-۱۵۰	۶۱۴۲	۱۵.۳۳
		۷۵-۱۰۰	۲۱۷	۰.۵۴
جمع			۴۰۰۵۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه نه	۳۴۰-۴۰۰	۱۰۰-۱۲۵	۱۰۶۹۲۶	۷۴.۷۶
		۱۲۵-۱۵۰	۳۵۵۷۵	۲۴.۸۷
		۷۵-۱۰۰	۵۱۶	۰.۳۶
جمع			۱۴۳۰۱۷	۱۰۰.۰۰
ناحیه ده	۳۰۰-۴۲۰	۱۰۰-۱۲۵	۶۸۸۱۹	۵۳.۴۳
		۱۲۵-۱۵۰	۵۵۱۸۱	۴۲.۸۴
		۱۵۰-۱۷۵	۴۸۱۵	۳.۷۴
جمع			۱۲۸۸۱۴	۱۰۰.۰۰
ناحیه یازده	۳۴۰-۴۲۰	۱۰۰-۱۲۵	۱۶۱۹۷۶	۳۶.۰۷
		۱۲۵-۱۵۰	۲۵۵۵۹۹	۵۶.۹۲
		۱۵۰-۱۷۵	۳۱۴۷۹	۷.۰۱
جمع			۴۴۹۰۵۴	۱۰۰.۰۰
ناحیه دوازده	۳۸۰-۴۴۰	۱۲۵-۱۵۰	۱۷۰۶۲	۹۷.۸۸
		۱۵۰-۱۷۵	۳۶۹	۲.۱۲
جمع			۱۷۴۳۱	۱۰۰.۰۰
جمع کل			۱۷۷۹۹۹۹	

جدول (۶-۱) : منابع آب مرتبط با شبکه های مدرن (شبکه های در دست بهره برداری)

ردیف	ناحیه	شبکه	مساحت به هکتار	مساحت به درصد
			۹۳۹۲۲	
۱	ناحیه یک	مغان	۹۳۷۸۳	۹۹.۸۵
۲	ناحیه دو		۱۲۹۰۴۹	
۳	ناحیه سه		۱۶۵۲۶۲	
۴	ناحیه چهار		۵۵۳۴۸	
۵	ناحیه پنج		۲۵۳۳۷۸	
۶	ناحیه شش		۱۷۹۸۷۱	
۷	ناحیه هفت		۱۲۴۷۹۸	
۸	ناحیه هشت		۴۰۰۵۲	
			۱۴۳۰۱۷	
۹	ناحیه نه	قوری چای	۱۵۲۴	۱.۰۷
			۱۲۸۸۱۴	
۱۰	ناحیه ده	قوری چای	۵۲۰	۰.۴۰
۱۱	ناحیه یازده		۴۴۹۰۵۴	
۱۲	ناحیه دوازده		۱۷۴۳۱	

جدول (۷-۱): منابع آب مرتبط با شبکه های مدرن (در حال اجرا)

ناحیه	شبکه در دست اجرا	مساحت به هکتار	مساحت (درصد)
ناحیه		۹۳۷۸۳	
	شبکه آبیاری خداآفرین	۱۳۹	۰/۱۵
Total ناحیه یک		۹۳۹۲۲	
ناحیه دو		۴۳۹۹۷	
	شبکه آبیاری خداآفرین	۶۴۹۱۴	۵۰/۳۰
	شبکه آبیاری عمارت	۲۰۱۳۷	۱۵/۶۰
Total ناحیه دو		۱۲۹۰۴۹	
ناحیه سه		۱۶۳۹۵۹	
	شبکه آبیاری خداآفرین	۱۸۵	۰/۱۱
	شبکه آبیاری عمارت	۱۱۱۸	۲/۰۷
Total ناحیه سه		۱۶۵۲۶۲	
ناحیه چهار		۵۴۰۵۹	
	شبکه آبیاری عمارت	۱۲۸۹	۲/۳۳
Total ناحیه چهار		۵۵۳۴۸	
ناحیه پنج		۲۵۳۲۶۳	
	شبکه آبیاری سلان	۱۱۵	۰/۰۵
Total ناحیه پنج		۲۵۳۳۷۸	
ناحیه شش		۱۷۹۷۱۴	
	شبکه آبیاری سلان	۱۷	۰/۰۱
	شبکه آبیاری پامچی	۱۴۰	۰/۰۸
Total ناحیه شش		۱۷۹۸۷۱	
ناحیه هفت		۱۰۷۷۶۶	
	شبکه آبیاری سلان	۱۲۲۵۸	۹/۸۲
	شبکه آبیاری سلان	۷۳۸	۰/۵۹
	شبکه احمد بیگلو	۴۰۳۶	۳/۲۳
Total ناحیه هفت		۱۲۴۷۹۸	
ناحیه هشت		۴۰۰۵۲	
Total ناحیه هشت		۴۰۰۵۲	
ناحیه نه		۱۲۱۲۹۰	
	شبکه آبیاری پامچی	۲۱۷۲۸	۱۵/۱۹
Total ناحیه نه		۱۴۳۰۱۷	
ناحیه ده		۱۲۷۷۳۶	
	شبکه آبیاری پامچی	۱۰۷۸	۰/۸۴
Total ناحیه ده		۱۲۸۸۱۴	
ناحیه یازده		۴۴۱۶۳۲	
	شبکه آبیاری گیوی	۷۴۲۳	۱/۶۵
Total ناحیه یازده		۴۴۹۰۵۴	
ناحیه دوازده		۱۷۴۳۱	
Total ناحیه دوازده		۱۷۴۳۱	

جدول (۸-۱) : منابع آب مرتبط با بهره برداری سنتی (چاه)

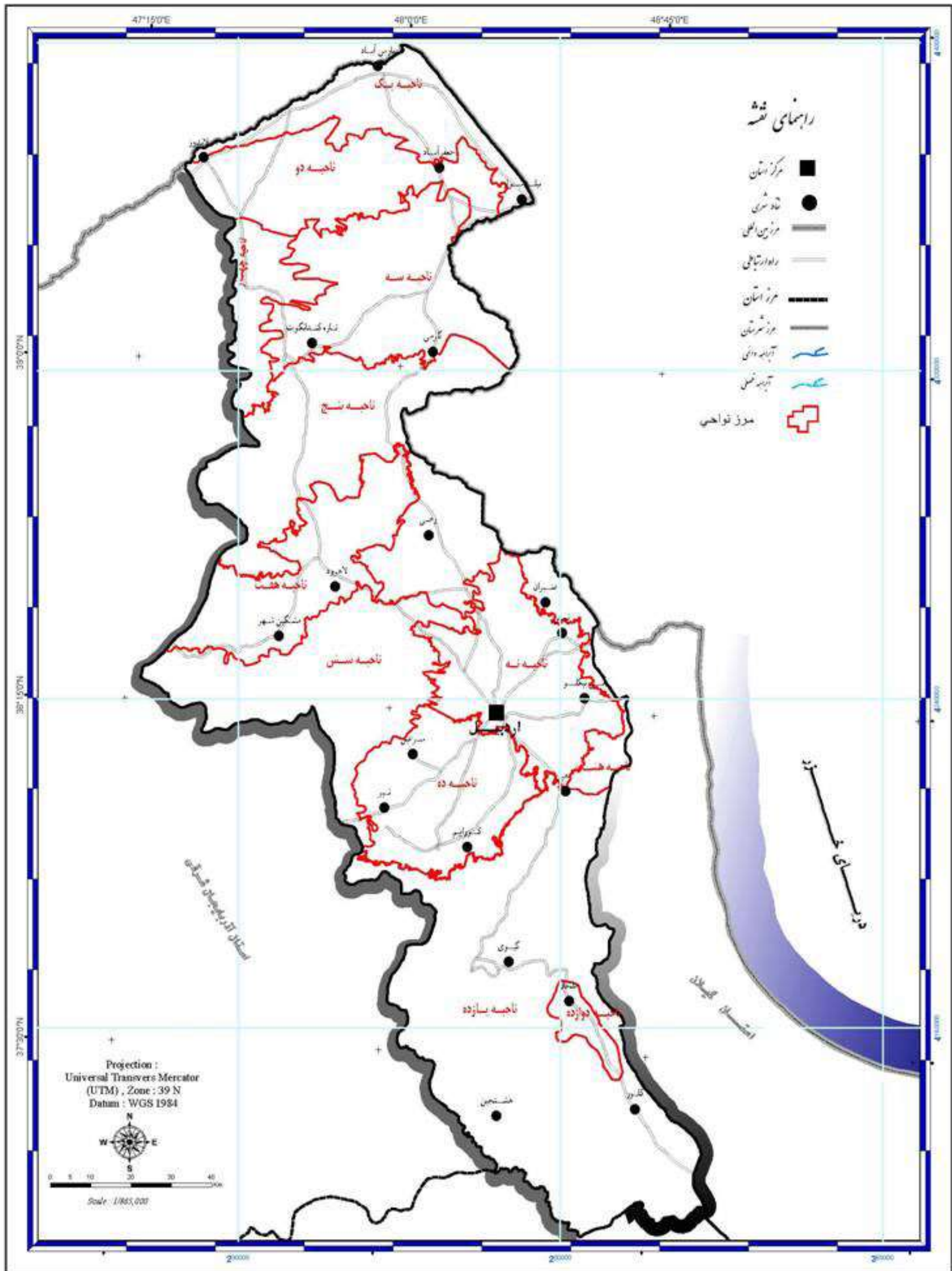
ردیف	ناحیه	بهره برداری سنتی	مساحت اراضی (هکتار)	مساحت په درصد
۱	ناحیه یک		۹۳۹۲۲	
۲	ناحیه دو		۱۲۹۰۴۹	
۳	ناحیه سه		۱۶۵۲۶۲	
۴	ناحیه چهار		۵۵۳۴۸	
۵	ناحیه پنج		۲۵۳۳۷۸	
۶	ناحیه شش		۱۷۹۸۷۱	
۷	ناحیه هفت	چاه	۲۸۷۱۸	۲۳.۰۱
			۱۲۴۷۹۸	
۸	ناحیه هشت		۴۰۰۵۲	
۹	ناحیه نه	چاه	۹۲۵۴۱	۶۴.۷۱
			۱۴۳۰۱۷	
۱۰	ناحیه ده		۱۲۸۸۱۴	
۱۱	ناحیه یازده		۴۴۹۰۵۴	
۱۲	ناحیه دوازده			
			۱۷۴۳۱	

جدول (۹-۱) : منابع آب مرتبط با بهره برداری سنتی (رودخانه و چشمه)

ردیف	ناحیه	بهره برداری سنتی	مساحت اراضی (هکتار)	مساحت یه درصد
۱	ناحیه یک		۹۳۹۲۲	
۲	ناحیه دو		۱۲۹۰۴۹	
۳	ناحیه سه	رودخانه و چشمه	۲۴۳۲	۱.۴۷
			۱۶۵۲۶۲	
۴	ناحیه چهار	رودخانه و چشمه	۳۶۱۴	۶.۵۳
			۵۵۳۴۸	
۵	ناحیه پنج	رودخانه و چشمه	۲۸۵۱	۱.۱۳
			۲۵۳۳۷۸	
۶	ناحیه شش	رودخانه و چشمه	۹۱۵۱	۵.۰۹
			۱۷۹۸۷۱	
۷	ناحیه هفت		۱۲۴۷۹۸	
۸	ناحیه هشت	رودخانه و چشمه	۴۲۸	۱.۰۷
			۴۰۰۵۲	
۹	ناحیه نه		۱۴۳۰۱۷	
۱۰	ناحیه ده	رودخانه و چشمه	۲۹۹۱	۲.۳۲
			۱۲۸۸۱۴	
۱۱	ناحیه یازده	رودخانه و چشمه	۱۱۷۹۰	۲.۶۳
			۴۴۹۰۵۴	
۱۲	ناحیه دوازده	رودخانه و چشمه	۱۴۱۰۸	۸۰.۹۴
			۱۷۴۳۱	

جدول (۱۰-۱) : کاربری اراضی در نواحی

ناحیه	کاربری	مساحت (هکتار)	مساحت (درصد)
ناحیه یک	زراعی و باغی دیم	۷۷۸۳	۸.۲۹
	جنگلی - مرتعی	۱۲۳۳	۱.۳۱
	زاعی و باغی آبی	۸۴۹۰۶	۹۰.۴۰
جمع		۹۳۹۲۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه دو	زراعی و باغی دیم	۸۸۵۱۸	۶۸.۵۹
	جنگلی - مرتعی	۳۳۴۷۱	۲۵.۹۴
	زاعی و باغی آبی	۷۰۶۰	۵.۴۷
جمع		۱۲۹۰۴۹	۱۰۰.۰۰
ناحیه سه	زراعی و باغی دیم	۱۳۴۳۷۳	۸۱.۳۱
	جنگلی - مرتعی	۲۸۴۵۷	۱۷.۲۲
	زاعی و باغی آبی	۲۴۳۲	۱.۴۷
جمع		۱۶۵۲۶۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه چهار	زراعی و باغی دیم	۱۲۳۳	۲.۲۳
	جنگلی - مرتعی	۵۰۵۰۱	۹۱.۲۴
	زاعی و باغی آبی	۳۶۱۴	۶.۵۳
جمع		۵۵۳۴۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه پنج	زراعی و باغی دیم	۵۳۵۴۲	۲۱.۱۳
	جنگلی - مرتعی	۱۹۶۹۸۷	۷۷.۷۴
	زاعی و باغی آبی	۲۸۴۹	۱.۱۲
جمع		۲۵۳۳۷۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه شش	زراعی و باغی دیم	۳۰۱۱۳	۱۶.۷۴
	جنگلی - مرتعی	۱۴۰۶۰۴	۷۸.۱۷
	زاعی و باغی آبی	۹۱۵۴	۵.۰۹
جمع		۱۷۹۸۷۱	۱۰۰.۰۰
ناحیه هفت	زراعی و باغی دیم	۷۵۵۳۷	۶۰.۵۳
	جنگلی - مرتعی	۲۰۷۷۵	۱۶.۶۵
	زاعی و باغی آبی	۲۸۴۸۶	۲۲.۸۳
جمع		۱۲۴۷۹۸	۱۰۰.۰۰
ناحیه هشت	زراعی و باغی دیم	۱۸۲۱	۴.۵۵
	جنگلی - مرتعی	۳۷۸۰۴	۹۴.۳۹
	زاعی و باغی آبی	۴۲۸	۱.۰۷
جمع		۴۰۰۵۲	۱۰۰.۰۰
ناحیه نه	زراعی و باغی دیم	۳۹۲۶۴	۲۷.۴۵
	جنگلی - مرتعی	۱۱۲۱۳	۷.۸۴
	زاعی و باغی آبی	۹۲۵۴۱	۶۴.۷۱
جمع		۱۴۳۰۱۷	۱۰۰.۰۰
ناحیه ده	زراعی و باغی دیم	۱۰۶۹۶۱	۸۳.۰۴
	جنگلی - مرتعی	۷۷۴۵	۶.۰۱
	زاعی و باغی آبی	۱۴۱۰۸	۱۰.۹۵
جمع		۱۲۸۸۱۴	۱۰۰.۰۰
ناحیه یازده	زراعی و باغی دیم	۴۴۴۲۶	۹.۸۹
	جنگلی - مرتعی	۳۹۲۸۳۷	۸۷.۴۸
	زاعی و باغی آبی	۱۱۷۹۱	۲.۶۳
جمع		۴۴۹۰۵۴	۱۰۰.۰۰
ناحیه دوازده	زراعی و باغی دیم	۱۰۲۱	۵.۸۶
	جنگلی - مرتعی	۱۳۴۱۹	۷۶.۹۸
	زاعی و باغی آبی	۲۹۹۱	۱۷.۱۶
جمع		۱۷۴۳۱	۱۰۰.۰۰

مطالعات آمایش استان اردبیل

(ناحیه بندی بر اساس ویژگیهای طبیعی)

نقشه ۱-۱

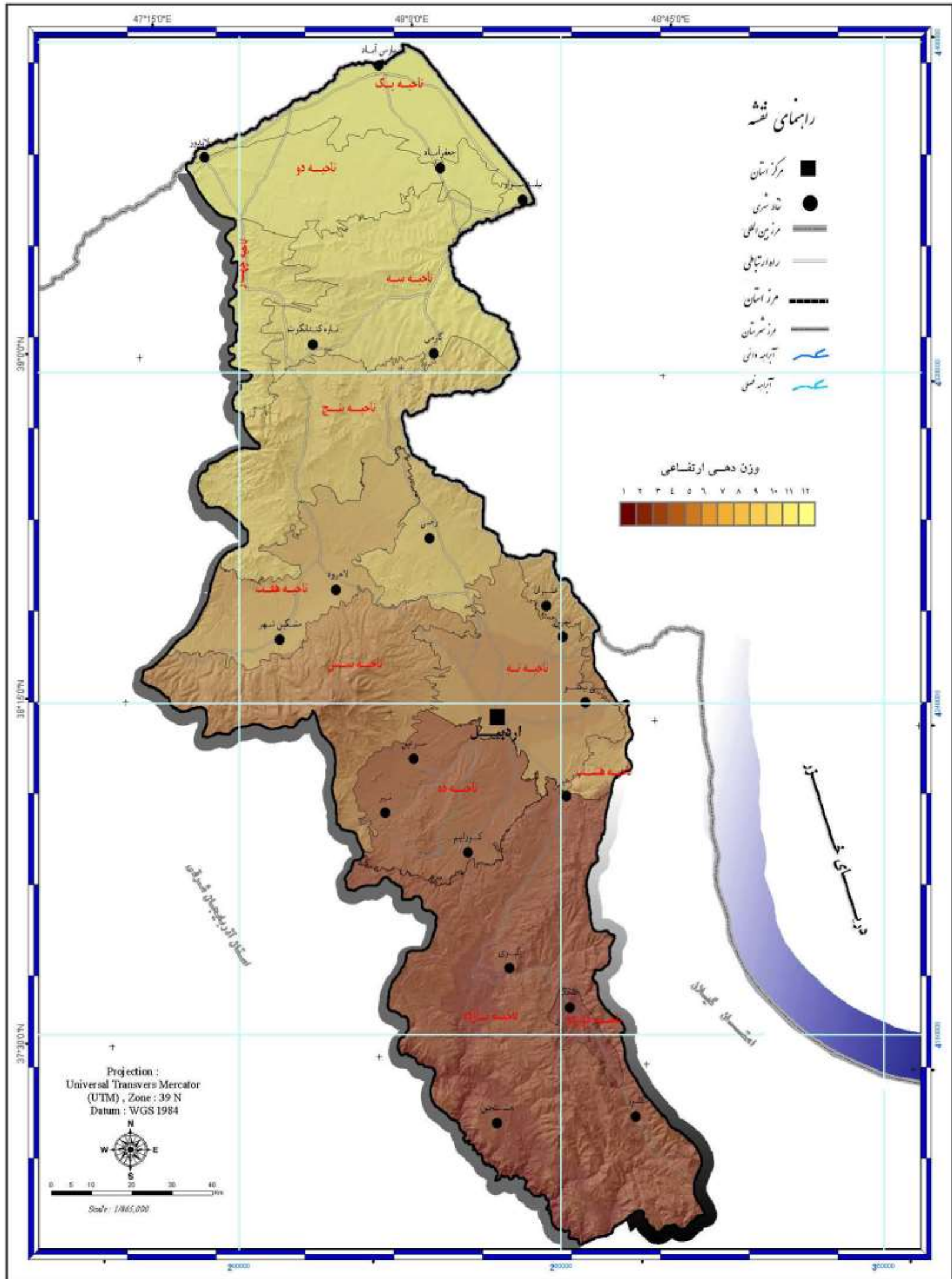
کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فراگذار سيستم

Conortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۲ : (وزن دهی بر مبنای ارتفاع بر نواحی)

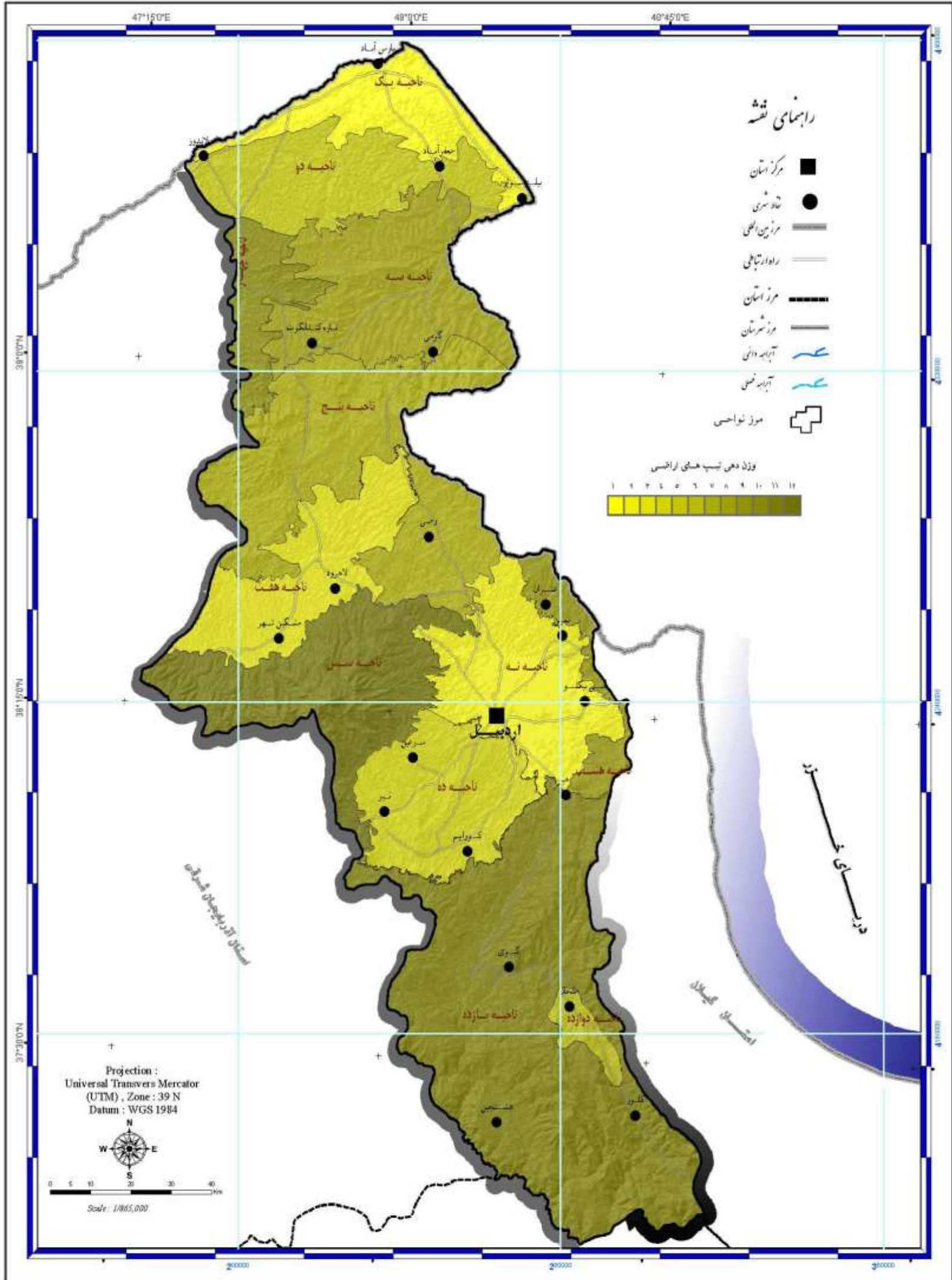
Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسيوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

مطالعات آمایش استان اردبیل

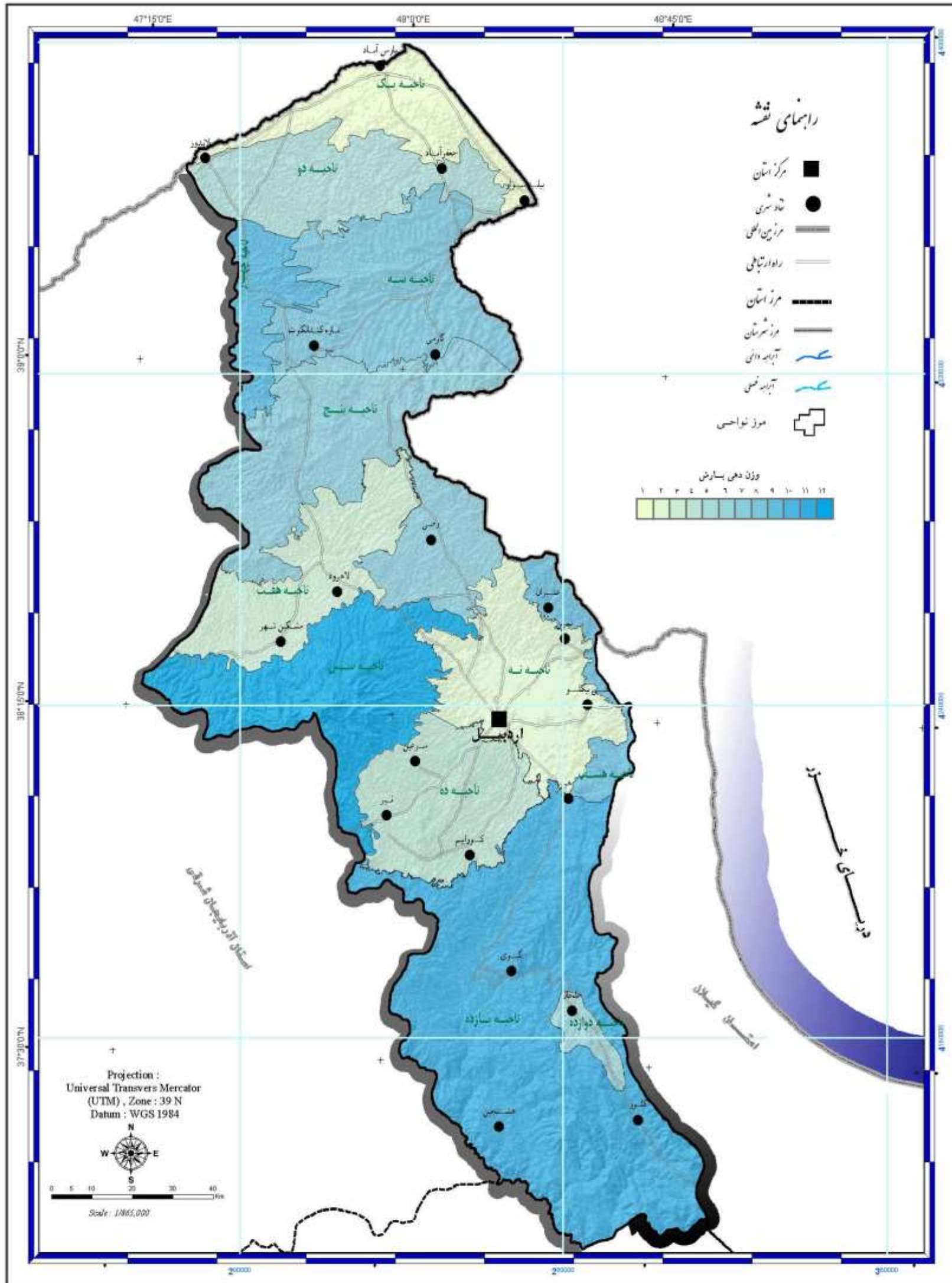
نقشه ۱-۳: (وزن دهی بر مبنای تپ اراضی در نواحی)

کنسرسیوم مهندسی مشاور
رویان و رویان فرانگار سیستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴-۱: (وزن دهی بر مبنای بارش در نواحی)

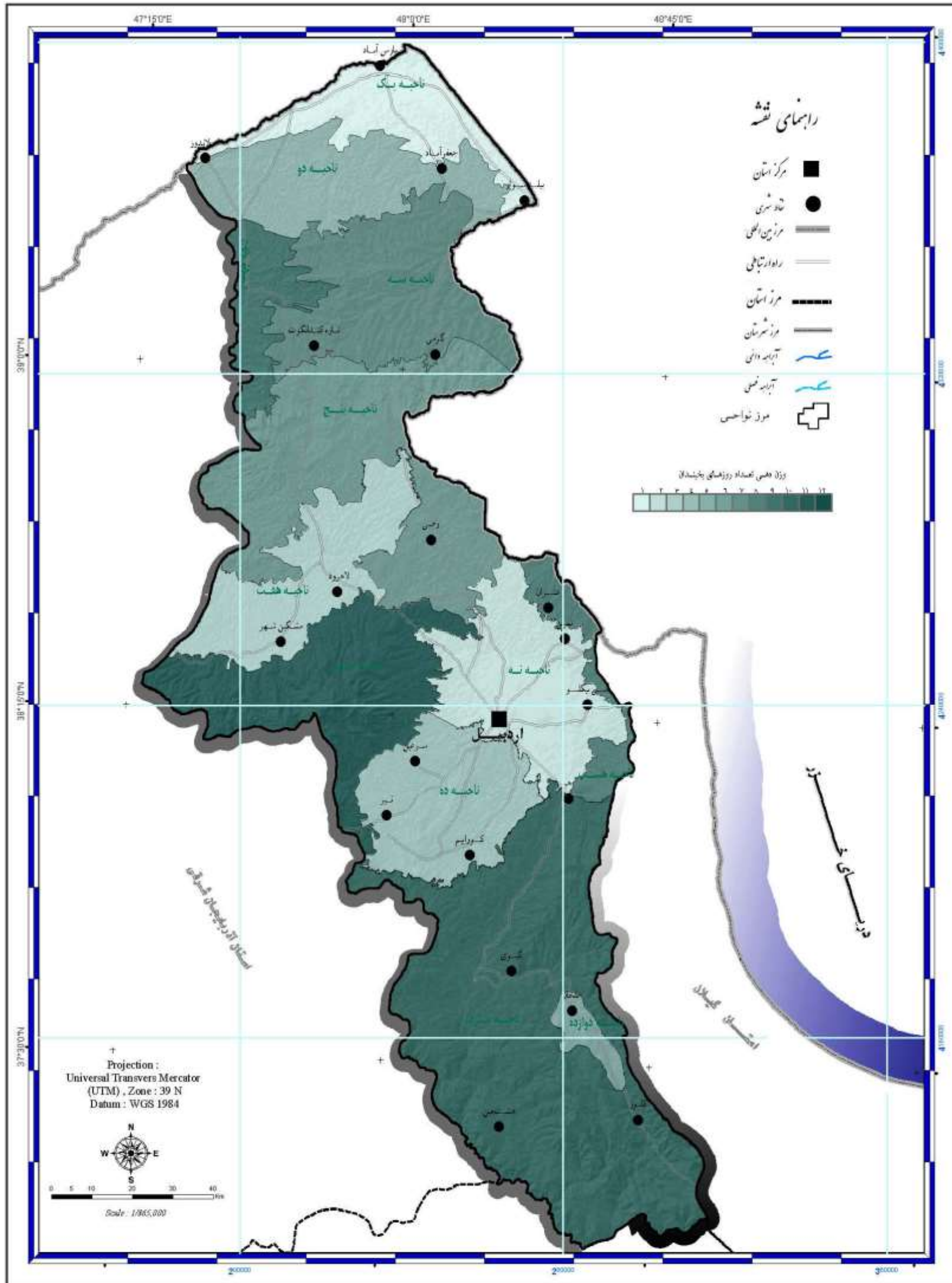
Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسی مشاور

رویان و رویان فرانگار سیستم

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۵-۱: (وزن کمی بر مبنای تعداد روزهای یخبندان در نواحی)

Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

۳-۱: ارتباط استقرار سکونتگاههای انسانی (شهری و روستایی) با عوامل محیط طبیعی و تبیین آن در نواحی^۶ (توصیف ساختار سکونت)

۳-۱-۱: ساختار سکونتگاههای شهری

براساس مطالعات انجام شده استان اردبیل در مقطع آماری ۱۳۷۵ دارای ۱۵ کانون شهری بوده است. تعداد شهرهای استان در سال ۱۳۸۰ به ۱۹ شهر و در آخرین تقسیمات اداری - سیاسی کشور در سال ۱۳۸۳ به ۲۱ نقطه شهری افزایش یافته است. از عمده ترین دلایل افزایش تعداد شهرهای استان ارتقاء نقاط جمعیتی روستاهای بزرگ که دارای شهرداری شده اند و تغییرات روی داده در تقسیمات اداری - سیاسی استان می باشد. بررسی های انجام شده بر روی تعداد جمعیت ساکن در استان نشانگر عدم تعادل در ساختار فضایی شهرهای استان است شهر اردبیل به عنوان مرکز استان و شهر نخست از عمده ترین عوامل ایجاد تعادل در نظم شهری استان است. تمرکز امکانات و خدمات در کلیه زمینه های اداری - سیاسی، اجتماعی - اقتصادی - فرهنگی - عملکردی - تجاری و ... باعث شده است تا این شهر بخش عمده ای از جمعیت ساکن در نقاط شهری استان را به خود اختصاص دهد. براساس آخرین نتایج حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ شهر اردبیل ۵۸/۴ درصد از جمعیت شهری استان را در خود جای داده است. جدول (۱-۱۱)

^۶ این مبحث با توجه به بند ۲-۱-۱ شرح خدمات تدوین شده است.

جدول شماره (۱۱-۱) تعداد جمعیت شهرهای استان اردبیل طی سالهای ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

1385		1375		1365		نام شهر
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
58,4	418262	58,4	340386	63,4	281973	اردبیل
11,5	82256	10,4	60485	6,6	29438	پارس آباد
8,9	63655	8,5	49787	7,3	32459	مشگین شهر
5,6	39754	6,1	35612	5,3	23642	خلخال
4,0	28932	4,8	28166	4,5	19946	گرمی
2,0	14180	2,3	13253	2,3	10078	بيله سوار
1,5	10456	1,3	7852	1,2	5138	نمین
1,0	7261	1,2	6805	1,4	6121	گیوی
1,0	7178	1,0	5863	0,9	3922	جعفر آباد
0,9	6161	-	-	-	-	عنبران
0,8	5460	0,9	5091	1,0	4449	نیر
0,7	5242	0,8	4765	0,9	3910	آبی بیگلو
0,7	5145	0,9	5065	0,9	4001	هشتجین
0,6	4599	0,6	3583	0,7	3238	سرعین
0,6	3971	0,5	2838	0,5	2042	اصلاندوز
0,4	2971	0,7	3874	1,1	4977	لاهرود
0,4	2841	0,6	3662	0,9	3911	کلور
0,4	2707	0,5	3121	0,7	3088	هیر
0,3	1895	0,3	1788	0,4	1607	رضی
0,3	1817	0,2	1006	0,2	672	نازه کند انگوت
0,1	854	-	-	-	-	کوراایم
100,0	715597	100,0	583002	100,0	444612	جمع نقاط شهری استان

مأخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور بر اساس محدوده تقسیمات اداری - سیاسی سال ۱۳۸۰.

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵

۱-۱-۳-۱: رتبه - اندازه سکونتگاه های شهری استان اردبیل

جهت بررسی دقیق تر تحولات روی داده در ساختار سکونتگاههای شهری در ادامه رتبه - اندازه نظام شهری استان مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۱-۳-۱-۱: سلسله مراتب شهری از نظر کمی - رابطه بین اندازه - ردیف یا اندازه مرتبه

قدیمی ترین الگویی که به تجزیه و تحلیل اندازه های شهری در نظام شهری پرداخته، الگوی رتبه - اندازه شهری است. این الگو اولین بار از یک بررسی و مشاهده کاملاً تجربی در سال ۱۹۱۳ به وسیله یک جغرافیدان آلمانی به نام فلیکس اوئرباخ پیشنهاد شد. لوئر باخ ضمن مرتب کردن اندازه سکونتگاههای شهری منطقه ای در غرب آلمان متوجه شد که بین اندازه شهرها و رتبه آنها رابطه ای معکوس وجود دارد. او این رابطه را بدین صورت بیان کرد: اگر سکونتگاهها را به ترتیب اندازه جمعیتی آنها مرتب کنیم، جمعیت شهر m برابر $\frac{1}{n}$ بزرگترین شهر منطقه خواهد بود. در واقع در این الگو رابطه ای معکوس بین جمعیت هر شهر و رتبه آن در نظام شهری پدید می آید که اصطلاحاً قاعده رتبه - اندازه نامیده شده است. رابطه ریاضی چنین مفهومی به صورت زیر است:

$$D_r = \frac{P_1}{r_q}$$

که در آن P_r جمعیت شهر r ام، P_1 جمعیت شهر نخست، r رتبه شهر r ام و q ضریب ثابت در نظام شهری می باشد که از فرمول زیر قابل محاسبه می باشد.

$$q = \frac{\log \frac{P_1}{P_r}}{\log r}$$

زیر این رابطه ریاضی را به صورت رابطه لگاریتمی زیر تعریف کرد:

$$\log P_r = \log P_1 - q \log r$$

به اعتقاد زیف اگر اندازه و رتبه شهرهای نظام شهری را در یک کاغذ لگاریتمی دو محوری ترسیم کنیم خط راستی با شیب (-۱) تشکیل خواهد شد. این خط شاخص استاندارد توزیع اندازه شهری در یک نظام شهری تلقی شده است و بنابراین انحراف از این خط در واقع انحراف از اندازه مطلوب شهری به حساب آمده است.

مقدار (q) در این الگو تعیین کننده انواع اصلی خط توزیع اندازه شهرها و همچنین مشخص کننده میزان تسلط شهر نخست در نظام شهری است. هاری ریچاردسون با توجه به مقدار (q) سه شکل از توزیع اندازه شهری در نظام های شهری تشخیص داده است، اگر $q = 1$ باشد، توزیع اندازه شهری براساس قاعده رتبه - اندازه خواهد بود. زمانیکه $q > 1$ باشد شکل توزیع نخست شهری خواهد بود. در این گونه از توزیع هرچه مقدار (q) بزرگتر باشد، میزان تسلط شهر نخست بیشتر خواهد بود و سرانجام این که اگر $q < 1$ باشد نشانه آن است که شهرهای میانی از اهمیت مهم تری نسبت به حالت قبلی برخوردارند. این تحلیل ریچاردسون تا حدود زیادی به روش ادوارد مالکی شباهت دارد. او چند گزینه برای تغییر شیب خط توزیع در طول زمان پیشنهاد کرد. نخست این که اگر شیب خط توزیع، ثابت بماند در آن صورت نرخ رشد همه نقاط در نظام شهری به طور یکسان کاهش یا افزایش می یابد. این بدان معنی است که همه نقاط شهری نظام در طول دوره متناسب با میزان جمعیت خود دارای جذب مهاجرین بوده و نرخ رشد طبیعی یکسانی را تجربه کرده اند. در این حالت در خط توزیع، موازی هم خواهند بود.

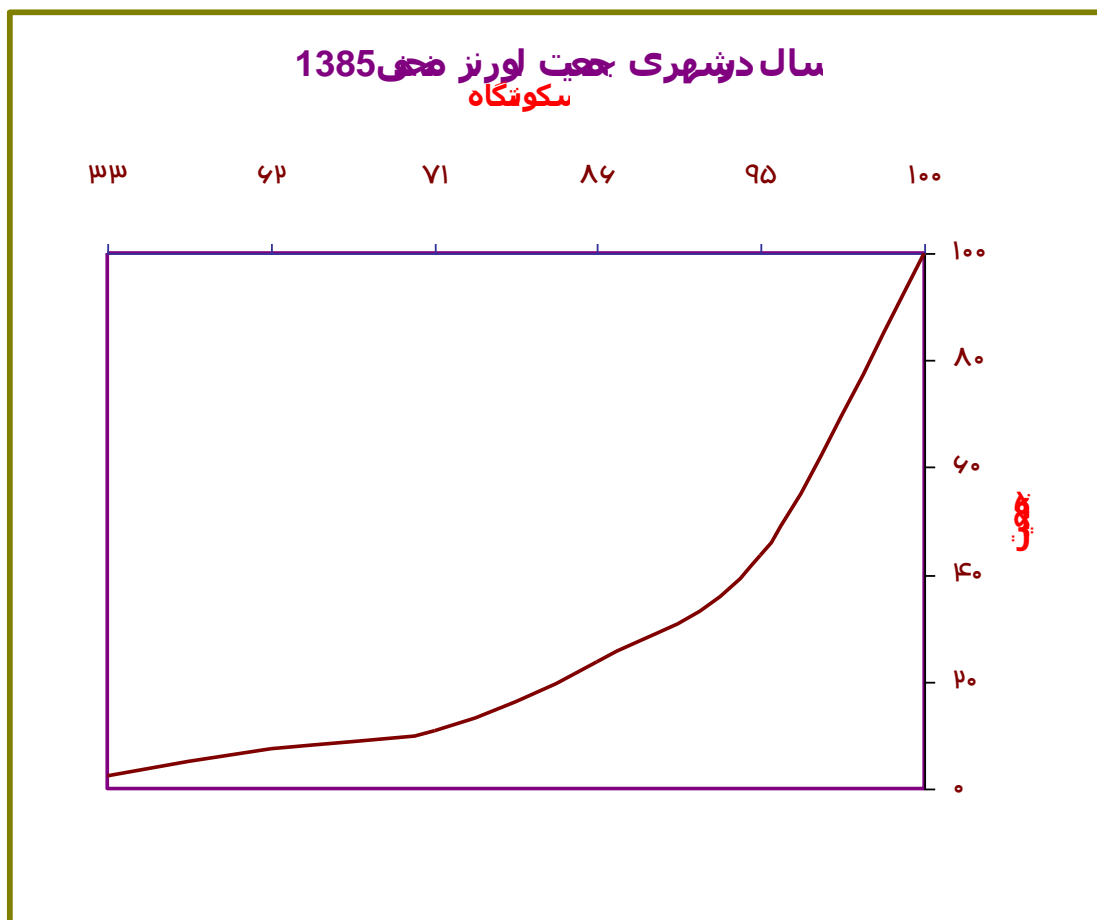
در گزینه دوم، شیب خط به این دلیل تغییر می کند که در آن سکونتگاههای شهری کوچکتر به اندازه سکونتگاههای بزرگتر قادر به رشد جمعیت خود نیستند. در نتیجه و بنا به خط توزیع مطابق نمودار $(2-1-b)$ به طرف چپ انحراف پیدا کرده و عقب می ماند. این نمونه ممکن است در نواحی با رشد سریع، در شهری که همزمان با کاهش جمعیت شهرهای کوچک همراه باشد دیده شود. در گزینه سوم شیب خط برعکس به دلیل افزایش سریع بزرگترین شهرها در نظام شهری تغییر می کند. در نتیجه شیب خط توزیع در منحنی به انتهای خط قبلی مطابق نمودار $2-1-2$ وصل می گردد. این نمونه عموماً در نواحی اتفاق می افتد که مراکز شهری بزرگتر با سرعت رشد می کنند. بدون این که کاهش جمعیتی در مکانهای کوچکتر شهری روی داده باشد. (عظیمی ۱۳۸۱ ص ۵۵).

۲-۱-۱-۳-۱: سلسله مراتب شهری استان اردبیل

بر مبنای آمارگیری سال ۱۳۸۵ در استان اردبیل کلاً ۲۱ نقطه شهری وجود داشته است که جمعاً نزدیک به ۷۱۵۵۶۷ نفر یا ۵۸ درصد کل جمعیت استان را در بر داشته است. در این میان شهر اردبیل بیش از ۱۰۰ هزار نفر جمعیت داشته است. ۵۷/۶۱ درصد از جمعیت شهری استان در شهر اردبیل، ۲۰/۱ درصد در ۲ شهر پارس آباد و مشکین شهر، ۱۳/۳۶ درصد در سه شهر خلخال، گرمی و اصلاندوز، ۳/۳۹ درصد در دو شهر بیله وار و نمین و ۵/۵ درصد بقیه در ۹ شهر کوچک و روستا شهر ساکن بوده اند. آمارگیریهای سالهای قبل تفاوت های

زیادی را با آمارگیری سال ۱۳۸۵ نشان می دهد. نمودار (۱-۱) توزیع جمعیت و سکونتگاه را در قالب منحنی لورنز نمایش می دهد. هر چه فاصله منحنی با خط توزیع استاندارد فاصله داشته باشد به همان نسبت توزیع جمعیت نامتعادل می باشد. منحنی لورنز بیان می کند که در داخل استان اردبیل تعداد اندکی از سکونتگاههای شهری (اردبیل، پارس آباد و مشکین شهر) بیشترین جمعیت را به خود اختصاص داده اند.

نمودار (۱-۱) منحنی لورنز توزیع جمعیت و سکونتگاهها در استان اردبیل

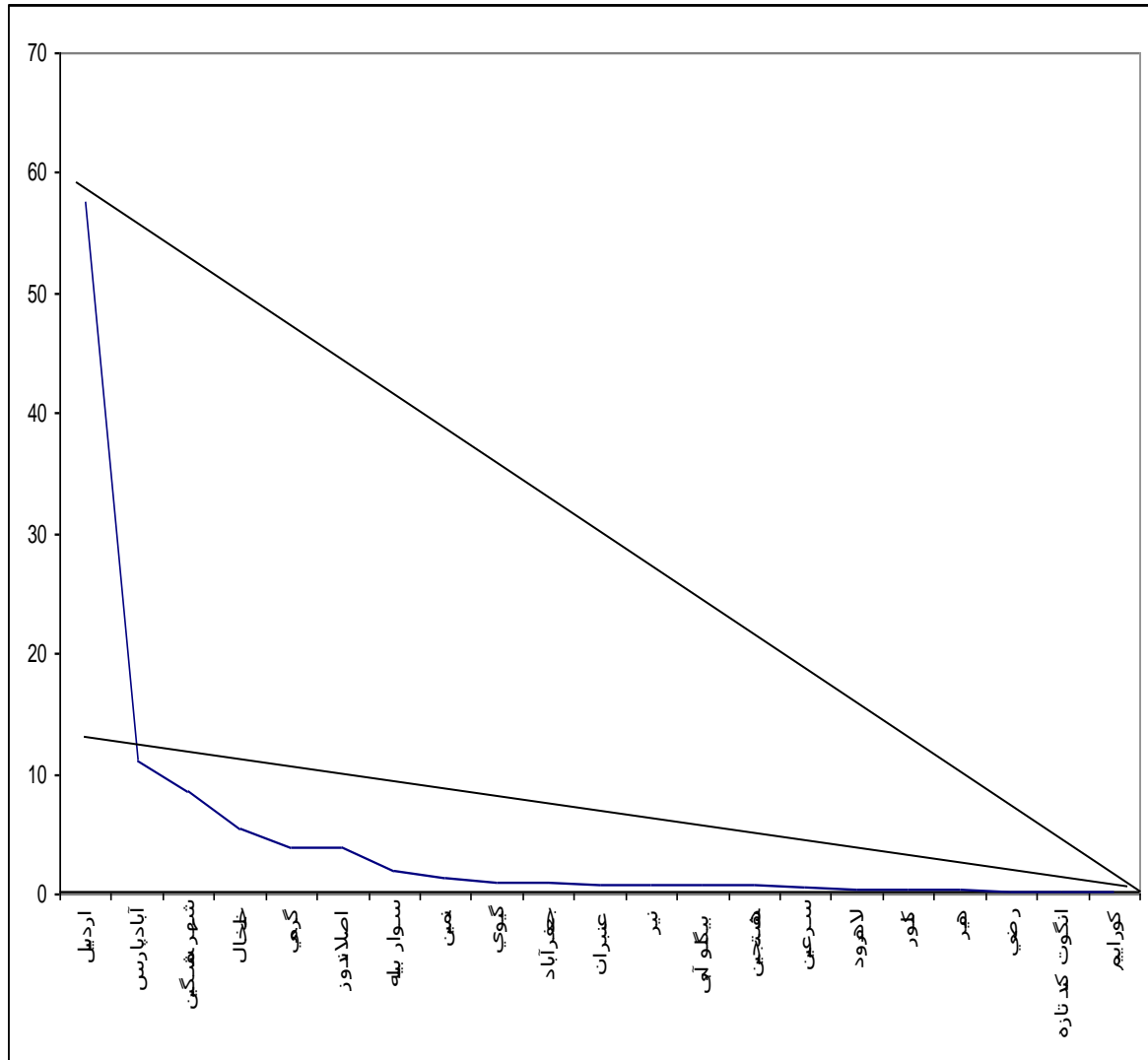

جدول (۱۲-۱) رتبه، جمعیت موجود و مطلوب شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۸۵

رتبه	نام	جمعیت ۸۵	Q	جمعیت مطلوب
1	اردبیل	418262	0.00	418262
2	پارس آباد	82256	2.35	209131
3	مشگین شهر	63655	1.71	139421
5	گرمی	28932	1.66	83652
6	بيله سوار	14180	1.74	69710
7	نمین	10456	1.77	59752
15	اصلاندوز	3971	1.50	27884
4	خلخال	39754	1.70	104566
8	گیوی	7261	1.95	52283
9	جعفر آباد	7178	1.85	46474
10	عنبران	6161	1.83	41826
11	نیر	5460	1.81	38024
12	آبی بیگلو	5242	1.76	34855
13	هشتجین	5145	1.71	32174
14	سرعین	4599	1.71	29876
16	لاهرود	2971	1.78	26141
17	کلور	2841	1.76	24604
18	هیر	2707	1.74	23237
19	رضی	1895	1.83	22014
20	نازه کندانگوت	1817	1.82	20913
21	کوراایم	854	2.03	19917

بر طبق اطلاعات بدست آمده از جدول (۵)، میزان (q) در استان اردبیل برای شهر دوم استان برابر با ۲/۳۵ می باشد، همانطور که قبلا نیز ذکر آن رفت هر چه میزان (q) از رقم یک بیشتر باشد به همان نسبت میزان تسلط و برتری شهر اصلی یا نخست زیاد می شود. بر طبق همین جدول میزان جمعیت شهر پارس آباد در سال ۱۳۸۵ برابر با ۸۲۲۵۶ نفر بوده است. بر اساس قاعده رتبه اندازه جمعیت مطلوب این شهر در سلسله مراتب شهری استان باید برابر با ۲۰۹۱۳۱ نفر باید باشد. که رقمی معادل با ۱۲۶۸۷۵ نفر کسری جمعیت دارد. شاید این مساله بظاهر درست باشد ولی باید در نظر بگیریم که توسعه شهرهای استان اردبیل بجز شهر اردبیل بر اساس توانها و پتانسیلهای موجود در پسرانه آنها صورت می گیرد تنها رشد و توسعه شهری در شهر اردبیل ناهمگون و سرسام آور می باشد. یعنی لازم است که از تمرکز گرائی شدید در اردبیل به نفع سایر شهرهای استان کاسته شود.

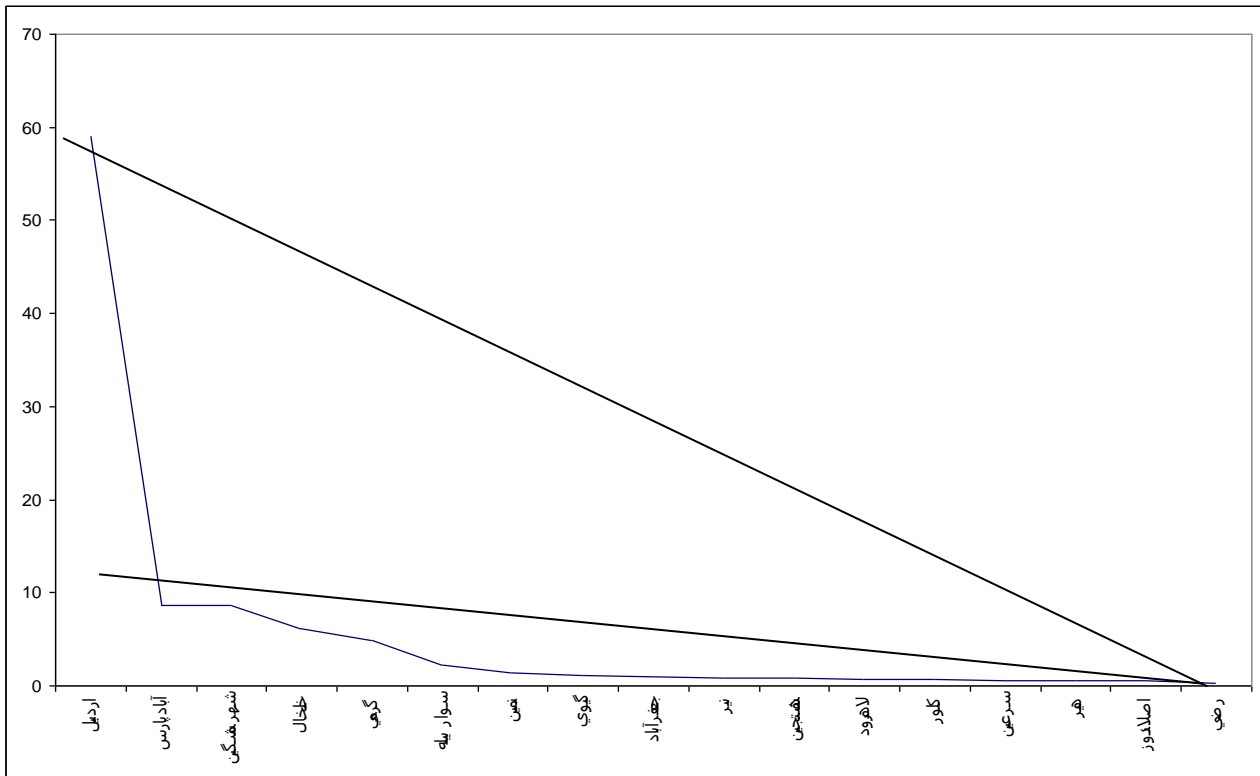
نمودار (۱-۲) توزیع رتبه اندازه و شیب توزیع شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۸۵

جدول (۱-۳) رتبه، جمعیت موجود و مطلوب شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۷۵

شهر	رتبه	جمعیت ۷۵	θ	جمعیت مطلوب ۷۵	فاصله از جمعیت مطلوب
اردبیل	1	340386	-	-	-
پارس آباد	2	60485	2.49	170193	109708
مشگین شهر	3	49787	1.74	113462	63675
خلخال	4	35613	1.62	85096.5	49484
گرمی	5	28166	1.54	68077.2	39911
بيله سوار	6	13253	1.81	56731	43478
نمین	7	7852	1.93	48626.57	40775
گیوی	۸	۶۸۰۵	1.88	42548.25	35743
جعفرآباد	۹	۵۸۶۳	1.84	37820.67	31953
نیر	۱۰	۵۰۹۱	1.82	34038.6	28948
هشتجین	11	5065	1.75	30944.18	25879
لاهرود	12	3874	1.80	28365.5	24492
کلور	13	3662	1.76	26183.54	22522
سرعین	14	3583	1.72	24313.29	20730
هیر	15	3121	1.73	22692.4	19571
اصلاندوز	16	2838	1.72	21274.13	18436
رضی	17	1788	1.85	20022.71	18235

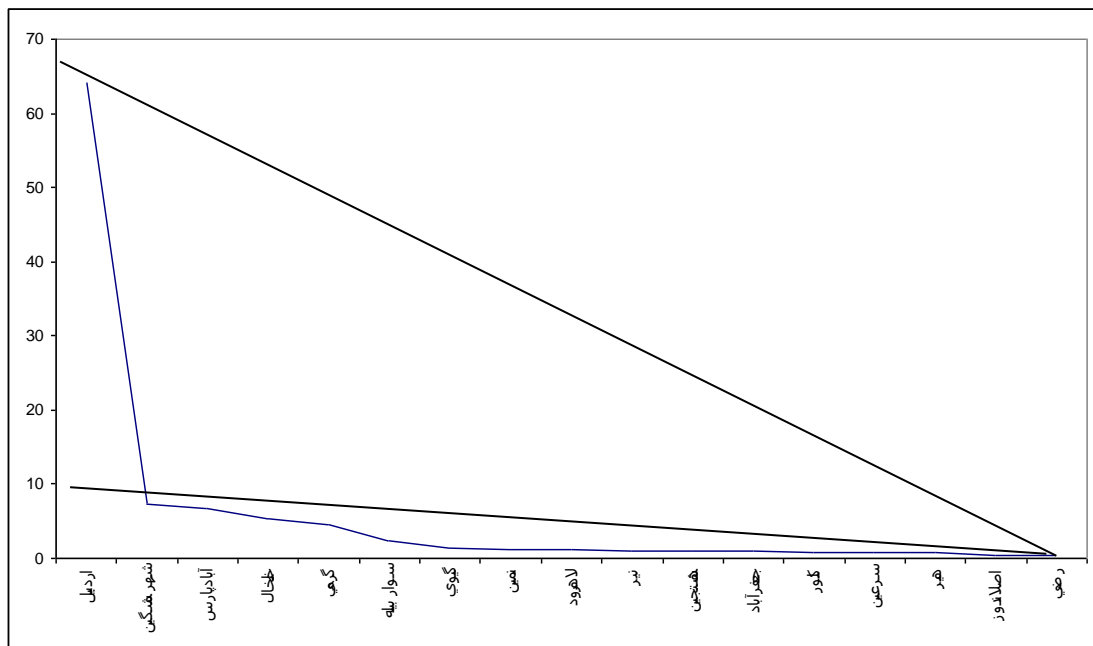
نمودار (۱-۳) توزیع رتبه اندازه و شیب توزیع شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۷۵

جدول (۱-۱۴) رتبه، جمعیت موجود و مطلوب شهرهای استان اردبیل در طی سال ۱۳۶۵

فاصله از جمعیت مطلوب	جمعیت مطلوب	Q	جمعیت سال ۶۵	N	نام شهرستان
-	-	-	281973	1	اردبیل
108528	140987	3.12	32459	2	مشگین شهر
64553	93991	2.06	29438	3	پارس آباد
46851	70493	1.79	23642	4	خلخال
36449	56395	1.65	19946	5	گرمی
36918	46996	1.86	10078	6	بیله سوار
34161	40282	1.97	6121	7	گیوی
30109	35247	1.93	5138	8	نمین
26353	31330	1.84	4977	9	لاهرود
23748	28197	1.80	4449	10	نیر
21633	25634	1.77	4001	11	هشتجین
19576	23498	1.72	3922	12	جعفرآباد
17779	21690	1.67	3911	13	کلور
16903	20141	1.69	3238	14	سرعین
15710	18798	1.67	3088	15	هیر
15581	17623	1.78	2042	16	اصلاندوز
14980	16587	1.82	1607	17	رضی

نمودار (۴-۱) توزیع رتبه اندازه شهرهای استان اردبیل و شیب خط توزیع در سال ۱۳۶۵

همانطور که نمودار توزیع رتبه - اندازه شهرهای استان اردبیل نشان می دهد شیب خط منحنی در طی سه دوره سرشماری بیانگر تسلط شهر اردبیل بر نظام شهری استان اردبیل می باشد. در این الگو $q > 1$ است به همین دلیل منحنی توزیع رتبه - اندازه شهرها به شکل مقعر درآمده است. در این الگو انحراف شهرهای میانی و کوچک از خط استاندارد (۱-) بیشتر است. بدین ترتیب جمعیت در شهرهای میانی بسیار کمتر از اندازه جمعیت مورد انتظار در قاعده رتبه اندازه است.

شیب خط توزیع جمعیت شهری استان بر اساس مقایسه با مدل های پیشنهاد شده توسط ادوارد مالکی، مطابق نمودار (۳-۱) می باشد. بر اساس نمودار (۳-۱) شیب خط بر عکس به دلیل افزایش سریع بزرگترین شهرها در نظام شهری تغییر می کند. در نتیجه شیب خط توزیع در منحنی به انتهای خط قبلی مطابق نمودارهای ارائه شده برای دوره های مختلف سرشماری وصل می گردد. این نمونه عموماً در نواحی اتفاق می افتد که مراکز شهری بزرگتر با سرعت رشد می کنند، بدون اینکه کاهش جمعیتی در مکانهای کوچکتر شهری روی داده باشد.)

۳-۱-۱-۳: الگوی رتبه - اندازه شهرهای استان اردبیل به روایت بری

برایان بری جغرافیدان آمریکایی با الهام از ایده مدل (سایمون) و با بکارگیری روش شناسی دیگر در الگوی رتبه اندازه به مدل متفاوتی دست یافت. بری جمعیت شهرهای بالای ۲۰ هزار نفر را به شش طبقه ۲۰-۵۰ هزار نفر، ۵۰-۱۰۰ هزار نفر، ۱۰۰-۲۵۰ هزار نفر، ۲۵۰-۵۰۰ هزار نفر ریال ۵۰۰-۱۰۰۰ هزار نفر و بالای یک میلیون نفر تقسیم کرد. برای اجرای مدل طبقه بندی جمعیتی شهرهای استان اردبیل بر اساس دستورالعمل آمایش استان اردبیل انجام شد. و از این بابت مدل بری با توجه به وضعیت منطقه تغییر داده شد. درصد فراوانیهای تجمعی هر کدام از طبقات جمعیتی بر روی کاغذ لگاریتمی ترسیم شد. اگر نمودار بدست آمده به صورت یک خط راست باشد، آنگاه توزیع اندازه شهری بر اساس قاعده رتبه - اندازه خواهد بود. بری این نوع توزیع را توزیع لوگ نرمال نامیده است.

بری بر این عقیده بود که نخست شهری به عنوان ساده ترین شکل توزیع اندازه شهری در اثر نیروهای قوی لیکن محدود بوجود می آید. بنابراین نخست شهرها ممکن است پایتختهای اداری- سیاسی و یا پایتخت امپراطوریهای بزرگ تاریخی باشند. در نقطه مقابل آن توزیع رتبه - اندازه شهری قرار دارد که به عقیده بری بدلیل وجود زندگی اقتصادی و سیاسی پیچیده یا قدمت نظام شهرها در یک کشور، نیروهای متعددی از طرق مختلف بر الگوی شهری اثر می گذارد و در نتیجه موجب نرخ رشد یکسان همه شهرهای نظام می گردد.

بری ضمن اینکه در بررسی واقعیت توزیع اندازه - شهر به اصول عامی در ارتباط با نظام شهری دست یافته که بسیار مهم است لیکن با استناد به نظریه سایمون مولفه های توزیع قاعده رتبه اندازه را نهایتاً در قانون عام فرایندهای رشد تصادفی و آنتروپی فزاینده آن خلاصه می کند. اما ترجمان این اصول عام که بری بدان دست یافته یعنی (نخست شهری اثر نیروهای قوی لیکن محدود) و رتبه - اندازه اثر تعدد نیروها از طرق مختلف بر الگوی شهری، می تواند این باشد که شکل و محتوای فضایی کانونهای متمرکز و یا غیر متمرکز اقتصادی - اجتماعی بر چگونگی جذب و کنترل مازاد اقتصادی و نهایتاً بر شکل توزیع اندازه - شهر در فضا موثر می افتد. اگرچه دامنه مولفه های اثر گذار بر شکل توزیع اندازه - شهر از تعدد و پیچیدگی بسیاری برخوردار است لیکن همه این نیروها در خدمت باز تولید گسترش یابنده و دستیابی به حداکثر سود در جهت تمرکز مازاد اجتماعی تجهیز شده اند. هر چه مولفه های قدرت (اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی) در فضا به گفته بری قوی و در عین حال محدود باشند، تمرکز مازاد اجتماعی نیز به همان اندازه قوی و نیرومند خواهد بود که تسلط و اندازه آن در نظام شهری رقیبی نخواهد داشت. بر عکس هنگامیکه مولفه های قدرت سازمانگر فضا از تعدد و تفرق بیشتری برخوردار باشند، در واقع تمرکز مازاد اجتماعی نیز از توازن فضایی

بیشتری برخوردار می شود و در این حالت فضا واجد چند کانون همگرایی به جای تک کانون قوی و بی همتا خواهد بود و از این رو است که توزیع اندازه - شهر می تواند الگویی نزدیک به رتبه - اندازه پیدا کند.

۱-۳-۱-۲: بررسی سلسله مراتب خدمات شهرهای استان

۱-۳-۱-۲-۱: سطح بندی خدمات شبکه مخابراتی

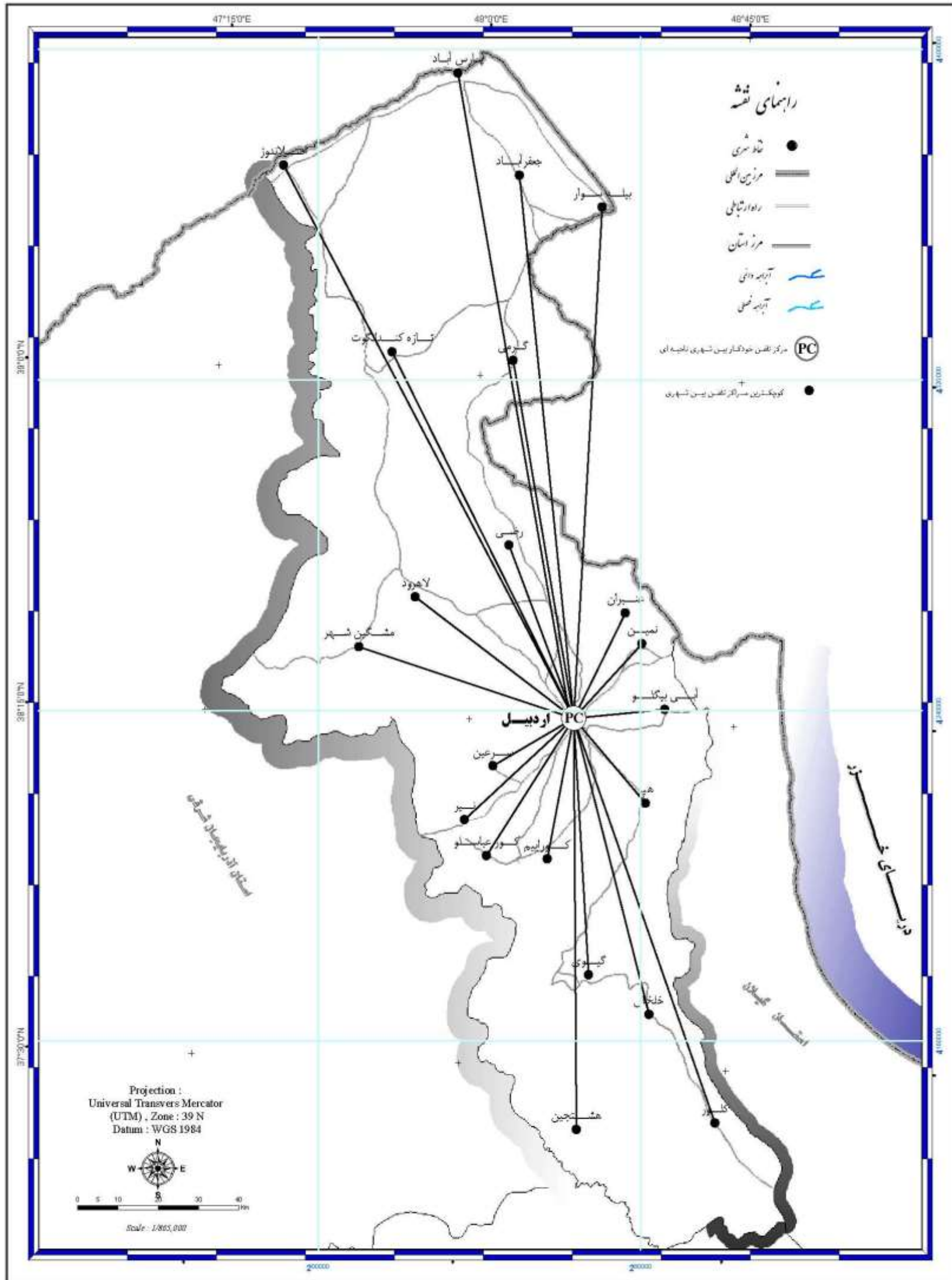
ارائه خدمات مخابراتی در هر نقطه ای عموماً مشروط بر وجود تقاضاست . به عبارتی دیگر ، سطوح خدمات ارائه شده به نوعی بیانگر میزان و تراکم جمعیت و فعالیتهای اقتصادی _ اجتماعی مراکز استقرار خدمات مخابراتی است . شبکه ارائه خدمات مخابراتی در سطح استان اردبیل به شرح زیر تقسیم شده است :

۱. Terminal Exchange (TX) یا مراکز نهایی که کوچک ترین واحد مراکز بین شهری است و مستقیماً به مراکز سطوح بالایی ، یعنی مراکز PC وصل می گردد . به عبارتی دیگر ، این مراکز از طریق مراکز PC امکان ارتباط با مراکز شهری دیگر را پیدا می کنند .
 ۲. Primary Center (PC) یا مراکز اولیه که در واقع مراکز تلفن خودکار بین شهری ناحیه ای محسوب می شوند این مراکز هر کدام چندین مرکز TX را که مراکز محلی هستند تحت پوشش خود دارند . مراکز (PC) مستقیماً به مراکز ثانویه (SC) وصل شده و تابع آن هستند .
 ۳. Secondary Center (SC) یا مراکز ثانویه ، در اصل مراکز تلفن خودکار بین شهری منطقه ای محسوب می گردند . این مراکز در واقع بالاترین سطح خدمات مخابراتی و قلب این شبکه محسوب می شود و مراکز تلفن چندین استان تحت پوشش و همچنین مراکز تلفن بین شهری تابع آنها ، یعنی TX و PC را زیر کنترل خود دارند .
- در خرداد ۱۳۷۵ تعداد ۲۱ مرکز TX در سطح استان اردبیل وجود داشت . توزیع جغرافیائی این مراکز به خوبی اهمیت محورهای فعال این خدمت را روشن می کند . فعال ترین محور حول شهر اردبیل سازمان یابی شده است .
- پایین ترین سطح خدمات مخابراتی ، یعنی مرکز TX وظیفه ارتباط مستقیم مشترک را با سطوح بالایی به عهده دارد ، به عبارتی دیگر مشترکان تلفن ارتباط مستقیم خود را در درجه اول با این مرکز برقرار می نمایند و سپس از آن طریق به سطوح بالاتر شبکه دسترسی پیدا

می‌کنند. بنابراین توزیع فضایی این مرکز در سطح منطقه می‌تواند اهمیت تعداد مشترکان و از طریق تراکم فعالیت خدمات مخابراتی را نیز نشان دهد.

سطح دوم یا مراکز اولیه (PC) وظیفه ارتباط مراکز نهایی (TX) را به مراکز ثانویه دارند و در سطح استان فقط شهر اردبیل دارای این مرکز می‌باشد. این مرکز مستقیماً به مرکز بالاترین سطح، یعنی مرکز (SC) تبریز وصل می‌شوند و از نظر کارکردی تابع مرکز تبریز می‌باشند.

مرکز (SC) تبریز خود، همچنین از نظر کارکردی وظیفه مرکز (PC) استان آذربایجان شرقی را نیز به عهده دارد. شهر اردبیل به عنوان مرکز سطح دوم و شهرهای مراکز TX بیانگر اهمیتی است که این شهرها از نظر شبکه سطح بندی ارائه خدمات مخابراتی دارند. این بدان معنی است که پس از شهر تبریز که سطح اول این خدمت را در سطح منطقه آذربایجان به خود اختصاص داده و قلب و مرکز این شبکه است، شهر اردبیل با مرکز PC در TX در سطح استان در سطوح بعدی قرار می‌گیرند. نقشه (۶-۱) سلسله مراتب شبکه خدمات مخابراتی در استان اردبیل را در سال ۱۳۷۵ نشان می‌دهد.

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۶-۱: (سلسله مراتب شبکه خدمات مخابراتی در استان اردبیل ۱۳۷۵)

کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فراتر سیستم

Conortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

- خدمات آموزش عالی

در امر استقرار مؤسسات آموزش عالی در شهرهای مختلف ، عموماً سطوح گوناگونی از مؤسسات آموزش عالی با توجه به شاخص های معین در شهرها تاسیس می شود . این شاخص ها ممکن است در طول زمان تغییر یابند . یکی از آخرین تقسیمات سلسله مراتبی مؤسسات آموزش عالی در زیر معرفی می شود .

۱- دانشگاه که حداقل دارای ۵ دانشکده است .

۲- مجتمع دانشگاهی که حداقل دارای ۳ دانشکده است .

۳- مجتمع آموزش عالی که حداقل دارای ۱ تا ۲ دانشکده است .

۴- دانشکده که حداقل دارای یک گروه آموزشی با چند رشته تخصصی و امکانات لازم است . با این حال وجود سه گروه آموزشی ، ملاک تاسیس دانشکده قرار می گیرد.

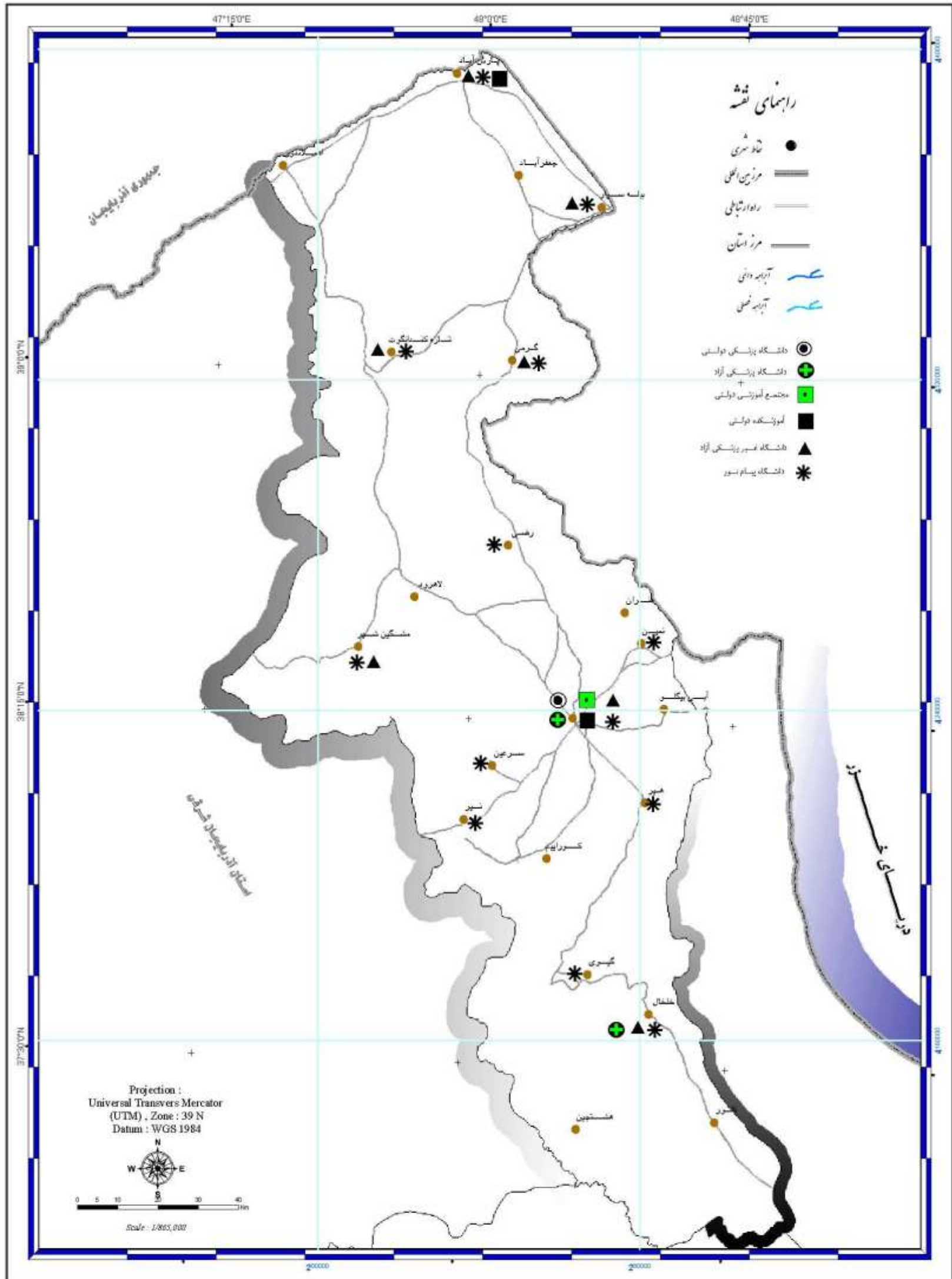
۵- مرکز آموزش عالی که حداقل دارای ۲ آموزشکده است .

۶- آموزشکده که دارای گروه آموزشی در مقطع کاردانی است .

نقشه (۷-۱) سطح بندی شهرها را از نظر مراکز آموزش عالی در سطح منطقه نشان می دهد.

جدول (۱۵-۱) مراتب برخورداری از خدمات آموزش عالی در شهرهای استان اردبیل

شهر	دبیرستان فنی - حرفه ای	دانشگاه پیام نور	دانشگاه آزاد		آموزشکده	مجتمع آموزش عالی	دانشگاه دولتی	
			پزشکی	غیر پزشکی			پزشکی	غیر پزشکی
اردبیل	*	*	*	*	*	*	*	*
بيله سوار	*	*	*	*	-	-	-	-
پارس آباد	*	*	*	*	*	-	-	-
گرمی	-	*	*	*	-	-	-	-
خلخال	*	*	*	*	-	-	-	-
نازه کند انگوت	-	-	*	*	-	-	-	-
مشگین شهر	*	*	*	*	-	-	-	-

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۷-۱: (مراکز آموزش عالی استان اردبیل در سال ۱۳۸۵)

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسيوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

- سلسله مراتب خدمات بانکی

بانکها اگرچه در ایران به عنوان موسسات ملی تلقی می شوند ، اساس و پایه فعالیت آنها بر سودمندی هر واحد نهاده شده است . به عبارت دیگر ، محل استقرار و اندازه واحدهای بانکی بر پایه مکانیزم بازار و سطح تقاضای فعالیتهای بانکی و مالی گذاشته شده است . از این رو از آنجایی که بانکها به عنوان مرکز فعالیت و دادوستد پولی و مالی در هر ناحیه ای تلقی می گردند ، محل استقرار ، اندازه و سطوح فعالیت آنها می تواند شاخص یا نشانه مناسبی برای سلسله مراتب خدمات دیگر باشد . شناسایی سلسله مراتب خدمات بانکی در منطقه از طریق سطوح فعالیت دو بانک ملی و صادرات انجام می پذیرد .

- سطوح فعالیت خدمات بانک صادرات

بانک صادرات سطوح سلسله مراتب خدمات بانکی خود را در سه سطح عمده ارائه می کند:
 ۱- واحد بانک استان : این واحد در مراکز استان مستقر است و مستقیماً حوزه های بانکی را زیر مدیریت خود دارد .

۲- واحد حوزه - این واحد که زیر نظر بانک استان (صادرات) قرار دارد ، مجموعه ای از شعبات بانکی را در حوزه فعالیت خود تحت مدیریت می گیرد .

۳- واحد شعبات بانکی - شعبات بانکی به عنوان حلقه رابط مستقیم با متقاضیان خدمات بانکی به ۵ درجه از ۱ تا ۵ ، و به ترتیب مبین اهمیت فعالیت بانکی در آن شعبه است .

درجه بندی شعبات بانکی در بانک صادرات بر پایه ضوابط و معیارهای که بانک بر اساس اهمیتی که برای آنها قائل است ، تعیین می شود . بر اساس این معیارها ، سالانه درجه هر شعبه ای مورد ارزیابی مجدد قرار می گیرد. عواملی که تعیین کننده درجه هر بانک می باشند ، عبارتند از :

۱. منابع جذب که شامل میزان منابع مالی که از مردم اخذ می گردد و شامل سپرده های

گران قیمت (با سود) ، ارزان قیمت (قرض الحسنه و ..) ، حسابهای جاری و ... است .

۲. تسهیلات (مصارف) که شامل میزان وام و اعتبار واگذار شده در یک شعبه و در واقع میزان منابعی که از طریق آن شعبه به مردم واگذار شده است .

۳. خدمات بانکی که شامل میزان فعالیت در زمینه حوالجات ، برات ، چک ها ، ضمانت ها و ... می گردد .

۴. اسناد که شامل میزان تولید سند در هر شعبه است و بر این پایه تعداد کادر هر شعبه نیز تعیین می گردد .

براساس چهار ضابطه و معیار فوق و شاخص هایی که ممکن است از هر کدام استخراج شود، درجه هر شعبه تعیین می گردد. هر کدام از ضوابط چهارگانه فوق، دارای ضرایب خاص خود بوده و ممکن است از سالی به سال دیگر تغییر نماید. به عنوان مثال در دوره‌ای سپرده‌های گران قیمت برای بانک ارزش بیشتری داشته باشد و در دوره دیگر، بانک برای سپرده‌های ارزان قیمت اهمیت بیشتری قائل شود. بنابراین بانک متناسب با اهمیتی که برای هر نوع فعالیت بانکی قائل می گردد، ضرایب شاخص های آن فعالیت در تعیین درجه شعبه شرکت می کند.

بانک صادرات در استان اردبیل دارای یک بانک استان و ۲ واحد حوزه، ۱ شعبه درجه دو، ۹ شعبه درجه چهار، ۶ شعبه درجه پنج و یک باجه بانکی در شهر اردبیل می باشد. در سایر شهرهای استان به ترتیب زیر می باشد:

پارس آباد: یک شعبه درجه دو و سه شعبه درجه پنج

مشگین شهر: یک شعبه درجه سه، یک شعبه درجه چهار و یک شعبه درجه پنج

خلخال: یک شعبه درجه سه و یک شعبه درجه چهار

گرمی: یک شعبه درجه سه و یک شعبه درجه پنج

بیله سوار: یک شعبه درجه چهار و یک باجه بانکی

نیر: یک شعبه درجه چهار

اصلاندوز: یک شعبه درجه چهار

سرعین: یک شعبه درجه پنج

- سطوح خدمات بانک ملی

سطوح خدمات بانک ملی ایران در استان اردبیل با بانک صادرات متفاوت است و سطح بندی آن در قالب دو عنوان سرپرستی و درجات شعبه ها توزیع می گردد. شعبات بانک ملی نیز در ۵ سطح درجه بندی شده است. علاوه بر این، در برخی نقاط که از اهمیت موردی برخوردار بوده ولی تاسیس شعبه به صرفه نبوده است، (باجه بانکی) استقرار یافته است. بانک ملی در مراکز استان ها، واحد اصلی خود را تحت عنوان سرپرستی دایر می کند که تمام شعبات بانکی موجود در منطقه به طور مستقل و نه سلسله مراتبی به این واحد مربوط می گردد. واحدهای سرپرستی به دو درجه ۱ و ۲ تقسیم شده اند. واحدهای درجه ۱ سرپرستی، دارای شعبه بانکی ممتاز هستند. شهر اردبیل دارای واحد سرپرستی بدون شعبه ممتاز است. در استان اردبیل سطح پایین تر از سرپرستی استان شعبه درجه سه می باشد.

سلسله مراتب واحد های بانک ملی در استان اردبیل به شرح زیر می باشد :

اردبیل : سرپرستی ، ۵ شعبه درجه سه ، ۵ شعبه درجه چهار ، ۴ شعبه درجه پنج

مشگین شهر : ۱ شعبه درجه سه ، دو شعبه درجه پنج

پارس آباد : ۱ شعبه درجه سه ، ۱ شعبه درجه پنج

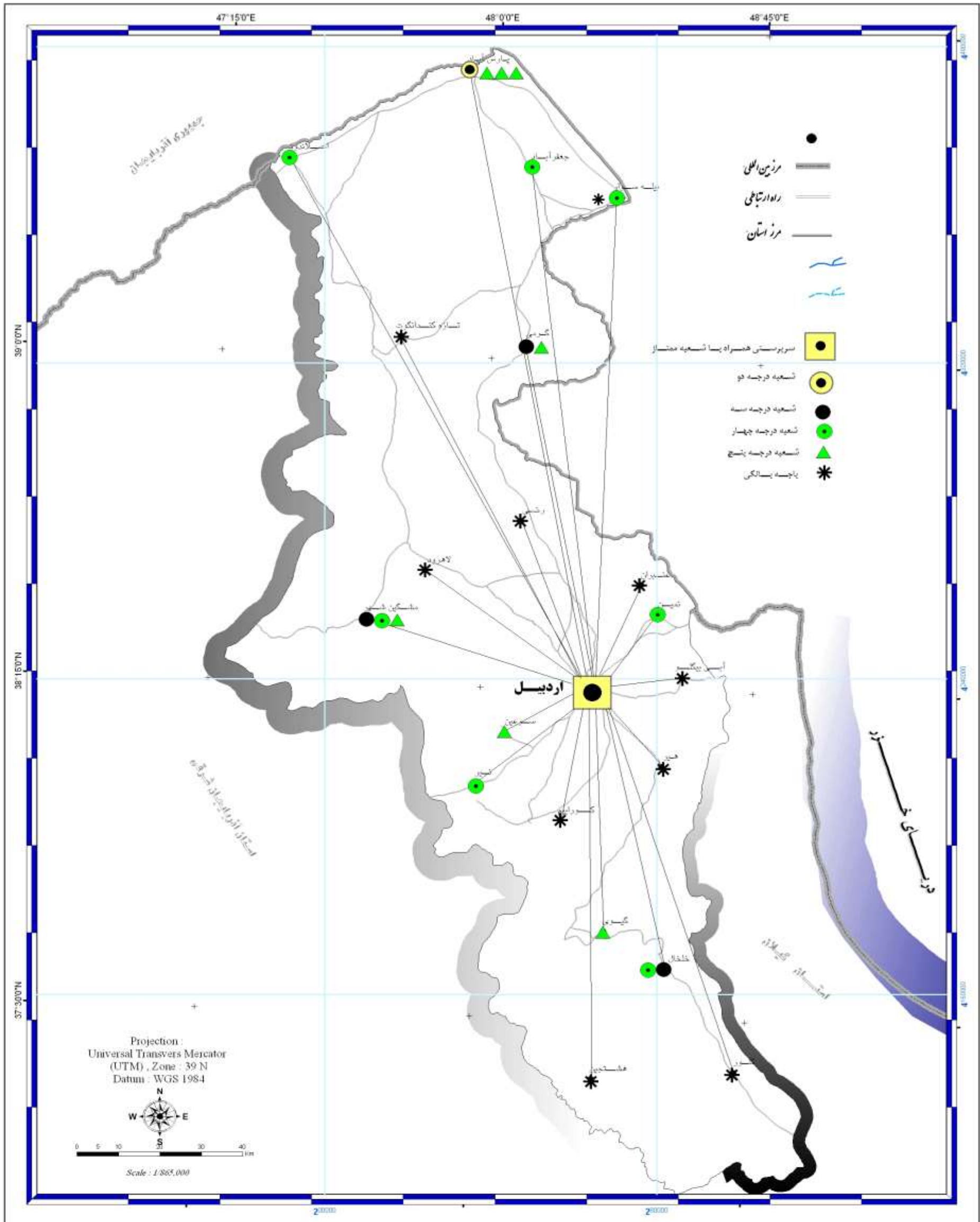
خلخال : ۱ شعبه درجه سه

بيله سوار : ۱ شعبه درجه سه

هشتجین : ۱ شعبه درجه سه

گرمی : ۱ شعبه درجه چهار

کلور ، گیوی ، نیر : هر کدام یک شعبه درجه چهار

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۸-۱: (سلسله مراتب واحدهای بانکی_ بانک صادرات)

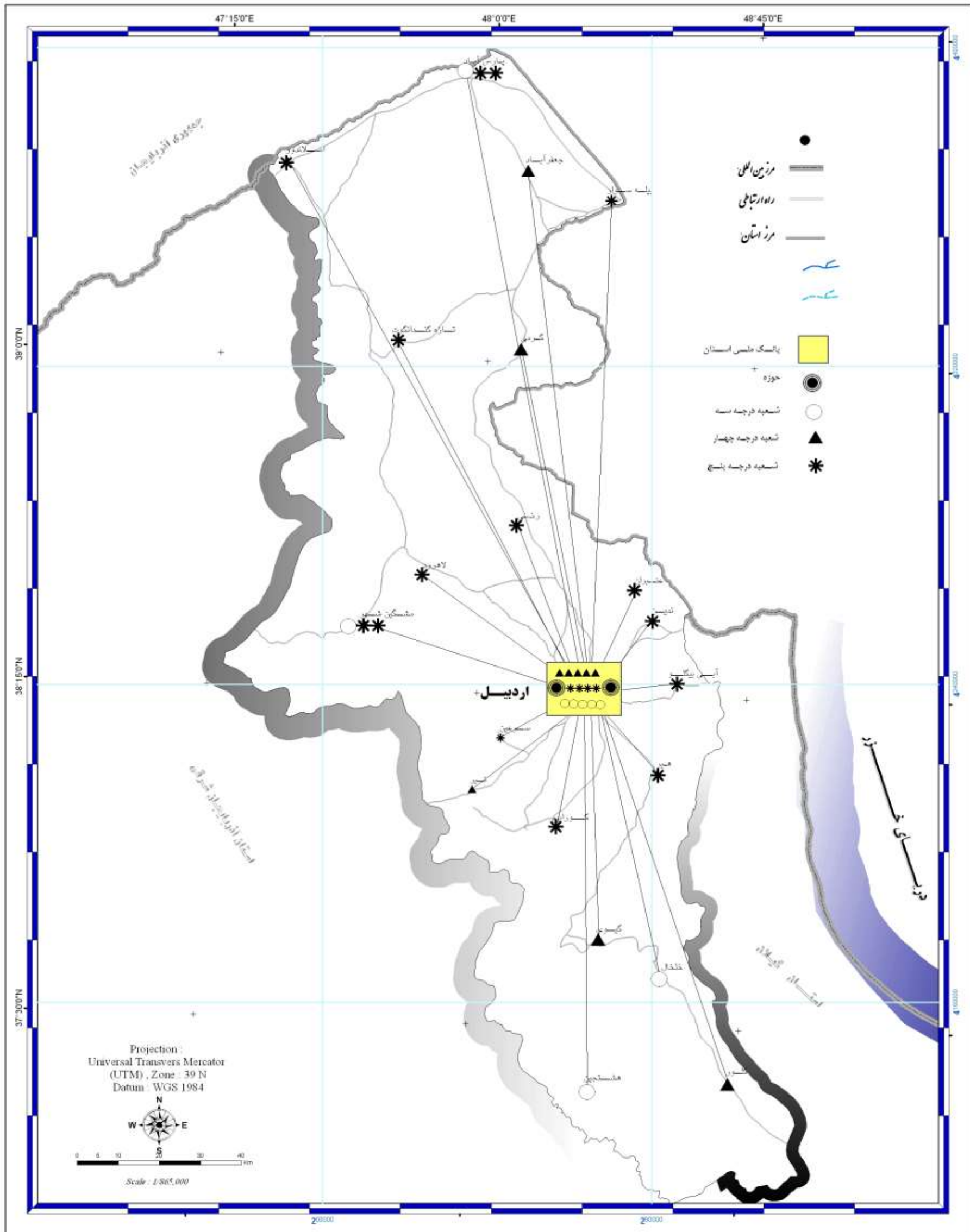
Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسين مشاور

روبان و روبان فرانکار سیستم

کنسرسیوم مهندسی مشاور
 رویان و رویان فرانکار سیستم

Consortium of
 Consulting Engineers
 Rooyan & Rooyan Faranegar System
 www.rf-inc.net
 info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۹-۱: (سلسله مراتب واحدهای بانکی_ بانک ملی)

۲-۳-۱: عوامل موثر در شکل پذیری سکونتگاههای روستایی^۱

عوامل گوناگونی در انتخاب موقعیت و نحوه استقرار مکانی - فضایی سکونتگاههای روستایی دخالت دارند. در همین رابطه می توان افزود، اگرچه گاهی ممکن است عاملی به تنهایی و به عنوان عامل تعیین کننده و بنیادی در انتخاب محل استقرار نقش اساسی بازی کند، اما در این میان باز هم قاعدتاً عوامل مختلف طبیعی - فرهنگی هستند که به صورت مجموعه ای مرتبط و در رابطه با یکدیگر، هریک سهمی بر عهده می گیرند.

از سوی دیگر، با توجه به ویژگی های زمانی و مکانی، خصوصیات طبیعی و انسانی در نظر گروههای مختلف انسانی دارای تاثیر و ارزش متفاوتی هستند. این گونه ارزش گذاری به درجه و سطح تکامل اجتماعی - اقتصادی، پایگاه اجتماعی، سنن فرهنگی و مانند آن نیز بستگی دارد. با توجه به تاثیر عوامل گوناگون و ارزیابی متفاوت از خصوصیات هریک از آنها می توان نتیجه گرفت که از یک سو ممکن است شرایط طبیعی یکسان در ارتباط با ساختارهای مختلف فرهنگی و سطح متفاوت تکامل اجتماعی - اقتصادی، به نحوه استقرار یکسان منجر نشود و از دیگر سو، انتخاب موقعیت و نحوه استقرار مشابه در دو یا چند مکان، به هیچ رو به معنای تاثیر گذاری عوامل مشابه نیست.

در واقع عوامل گوناگون طبیعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، مذهبی، نظامی، ارتباطی و مانند آن هستند که به یک سکونتگاه روستایی از نظر مکانی - فضایی، هویتی خاص می بخشد. در چنین چهارچوبی، تغییر هریک از این عوامل متنوع می تواند به دگرگونی اهمیت و نقش آن موقعیت منجر شود. علاوه بر این، در حالی که ویژگیهای محیط طبیعی نسبتاً پایدار و از لحاظ ریخت شناسی در معرض دید و مشاهده و بررسی هستند، عوامل محیط فرهنگی (به مفهوم عام فرهنگ مادی و معنوی) به صورت عناصری پویا و ناپایدار که دائماً در معرض دگرگونی هستند، عمل می کنند. از این رو، شناسایی این گونه ویژگیهای سکونتگاههای روستایی با پیچیدگی مطالعاتی بیشتری همراه است، شاید به همین دلیل است که در برخی مطالعات گونه شناسی بیشتر بر جنبه های فیزیکی و ظاهری تاکید می شود تا این گونه جنبه های پیچیده اجتماعی - اقتصادی.

با توجه به مطالب بالا، آشکار می شود که تعیین شکل و نحوه استقرار و در مجموع علت وجودی سکونتگاههای روستایی چندان به سادگی نیز امکان پذیر نیست و نیازمند یک بررسی دقیق و همه جانبه است، به این معنا که سکونتگاههای روستایی به صور گوناگون برپا

^۱ سعیدی، عباس « شیوه های سکنت گزینی و گونه های مسکن روستایی، صص ۹۴-۹۲.

می‌شوند، شکل می‌گیرند و از نظر مکانی به نحوی متنوع تحت تاثیر عوامل گوناگون توزیع می‌یابند. عوامل موثر در نحوه شکل‌پذیری و پراکندگی مکانی سکونتگاه‌های روستایی را به طور کلی می‌توان به دو دسته تقسیم بندی و بررسی نمود:

- عوامل محیط طبیعی
- عوامل محیط فرهنگی و اجتماعی - اقتصادی

(الف): عوامل محیط طبیعی

الگوی اسکان به خصوص در سکونتگاه‌های روستایی بیش از هر چیز انعکاسی است از ویژگی‌های محیط طبیعی به طور کلی، در بررسی عوامل طبیعی موثر در استقرار اینگونه سکونتگاه‌ها باید موارد زیر را در نظر داشت.

- موقعیت طبیعی
- اشکال ناهمواری (پستی و بلندی)
- آب و هوا، پوشش گیاهی و محیط زیست
- نحوه دسترسی به منابع آب و خاک
- نحوه استفاده از اراضی

نحوه پراکندگی مکانی شبکه آبها، کیفیت خاکهای در دسترس و مانند آن به نحوه بارز موقعیت سکونتگاه روستایی را تحت تاثیر خود قرار می‌دهد و از این طریق، باعث بروز الگوهای خاص شکل‌پذیری می‌گردد. وجود منابع آب سطحی یا زیرزمینی و نقش آنها در ایجاد گسترش و نیز انتخاب الگوی شکل‌پذیری آنها به وجهی بارز قابل مشاهده و بررسی است. در همین رابطه، حوزه‌های مختلف اقلیمی اهمیت بارزی می‌یابند. مناطق کوهستانی با محدودیت منابع آب و خاک، در مقایسه با دشتهای آبرفتی، بدون بستگی به درجه رشد فرهنگی و شیوه غالب معیشتی گروه‌های انسانی ساکن در آنها، صرفاً به واسطه شرایط خاص محیط طبیعی، دافع و مانع تراکم شدید جمعیتی هستند. بدین سان، ثبات ناچیز، انفرادی و جدا افتادگی و همچنین وسعت کم سکونتگاهها، از ویژگیهای بارز این گونه مناطق است. از سوی دیگر، دشتهای آبرفتی - برعکس - جاذبه زیادی در جذب جمعیت دارند، مقایسه وسعت روستاهای کوهستانی و سکونتگاههای روستایی واقع در بخش دشتی استان شاهد خوبی برای این مدعا است.

بنابراین می‌توان گفت، الگوی سکونتگاهی (و نیز اشکال سکونتگاهها) تا حد زیادی تابعی از نحوه پراکندگی منابع و پدیده‌های طبیعی است.

(ب) : عوامل فرهنگی و اجتماعی - اقتصادی

انتخاب محل هر یک از سکونتگاههای روستایی، در کنار عوامل محیط طبیعی، براساس عوامل و انگیزه های متنوعی صورت می پذیرد که از آن میان می توان عوامل و انگیزه های زیر را نام برد:

- انگیزه سازگاری و انطباق مطلوب با عرصه های طبیعی و امکان پذیر ساختن شیوه خاص اقتصادی از طریق بهره برداری از این گونه عرصه ها
- انگیزه ها و عوامل اقتصادی دیگر مانند برخورداری از امکانات ارتباطی
- انگیزه های سیاسی - نظامی
- انگیزه های فرهنگی - مذهبی و سایر انگیزه ها

همراه با دگرگونیهای سیاسی و اجتماعی - اقتصادی غالباً نقش و اهمیت عوامل گوناگون در شکل دهی و نحوه استقرار سکونتگاهها نیز تحت تاثیر قرار می گیرند. به عنوان نمونه، با فراهم آمدن شرایط اجتماعی متفاوت در یک اجتماع، ممکن است ضرورت کارکردهای دفاعی از میان برود. به دنبال آن نحوه بهره برداری از منابع آب و خاک تغییر پذیرد و یا اصولاً ساختار شغلی جمعیت دگرگون شود. این گونه روندها می تواند با تغییر کارکرد یا کارکردهای سکونتگاهها، به صورت رشد و گسترش، پایداری و یا انحطاط و نابودی آنها تجلی یابد.

جوامع روستایی به دلیل حاکمیت الگوهای سنتی در بهره برداری از محیط طبیعی و پایین بودن سطح برخورداری از تکنولوژی، در برخورد با محیط طبیعی دائماً در جستجوی مکانهایی هستند تا بتوانند با فعالیت خود طبیعت را به تسخیر درآورده و از امکانات بالقوه آن در جهت ادامه حیات خود استفاده نمایند. بدین ترتیب می توان گفت پویایی چنین جوامعی بعد از جوامع کوچرو شدیداً تحت تاثیر امکانات بالقوه طبیعی بوده و در ارتباط مستقیم با آن است. بنابراین، چنین جوامعی در مراحل اولیه استقرار خود مکان هایی را جستجو می کنند که دارای حداقل امکانات فعالیت زراعی باشند و همچنین تا حدودی امنیت آنها را در برابر تهاجم بیگانگان تامین نماید. وجود امکانات طبیعی چون خاک مناسب، زمین هموار، اقلیم مساعد و آبهای جاری زمینه هایی را فراهم می سازد که جوامع انسانی بویژه روستاییان بطرف آنها جذب شوند و با بهره برداری از این امکانات به زندگی خود ادامه دهند.

به طور کلی تنوع ساختار زمین و اشکال ناهمواریها، اقلیم و تفاوتهای موجود از لحاظ برخورداری از منابع آب سطحی، خاک و پوشش گیاهی طبیعی، موجب تنوع چشم انداز طبیعی استان اردبیل شده است و انسان روستایی در برخورد با چنین تنوعاتی به روشها و شیوه های مختلف دست زده و نهایتاً به ایجاد ساختهای فرهنگی دست زده که به تبع از محیط طبیعی، از تنوع زیادی برخوردار بوده است.

بر این اساس در این بخش از نوشتار به دسته بندیهای مختلف سکونتگاههای روستایی استان اردبیل به لحاظ محیط طبیعی پرداخته می شود تا تنوعات موجود در عرصه های مختلف استان مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۲-۳-۱: تحلیل نحوه استقرار روستاها براساس موقعیت طبیعی

عوامل محیط طبیعی از جمله موقعیت طبیعی در شکل گیری و استقرار سکونتگاههای انسانی از جمله سکونتگاههای روستایی تاثیر مستقیم دارند. شکل گیری، استقرار و توزیع سکونتگاههای روستایی در استان اردبیل نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. عمده ترین عوامل محیطی موثر در شکل گیری سکونتگاههای روستایی استان به شرح ذیل است.

۱-۲-۳-۱-۱: تبیین الگوی استقرار سکونتگاههای روستایی

براساس بررسی های انجام شده دربخش محیط طبیعی از مجموع ۱۷۸۶۷/۸۴ کیلومتر مربع مساحت استان اردبیل ۱۰۹۸۶/۴۷ کیلومترمربع معادل ۶۱/۵ درصد کوهستانی، ۴۳۶۳/۸ کیلومترمربع معادل ۲۴/۴ درصد کوهپایه های، ۲۵۱۷/۵۷ کیلومترمربع معادل ۱۴/۱ درصد دشتی است. تطبیق موقعیت استقرار روستاها با وضع پستی و بلندی های استان درجدول شماره (۱-۱۶) نشان می دهد از مجموع ۱۳۷۲ آبادی دارای سکنه این استان در سال ۱۳۸۵ حدود ۵۵/۳ درصد (۷۵۹ روستا) دارای موقعیت کوهستانی ۲۶/۷ درصد (۳۶۷ روستا) دارای موقعیت کوهپایه ای یا دامنه ای و ۱۸ درصد (۲۴۶ روستا) دارای موقعیت دشتی هستند. همچنین بررسی نحوه توزیع جمعیت براساس وضع پستی و بلندی استان نشان می دهد (از مجموع جمعیت ۴۲۳۸۹۲ نفر جمعیت ساکن در این استان ۳۲/۲ درصد (۱۳۶۵۸۰ نفر) درمناطق دشتی، ۲۸ درصد (۱۱۸۵۶۱ نفر) در مناطق کوهپایه ای یا به عبارت دیگر دامنه ای و ۳۹/۸ درصد (۱۶۸۷۵۱ نفر) در مناطق کوهستانی سکونت دارند.

بررسی نحوه توزیع جمعیت براساس موقعیت هریک از سکونتگاهها و نیز طبقات جمعیتی درجدول شماره (۱-۱۷) نشان می دهد از مجموع روستاهای واقع در مناطق کوهستانی استان ۴۷ درصد (۳۵۶ روستا) خیلی کوچک^۱، ۴۲/۲ درصد (۳۲۰ روستا) نیز کوچک و بین

^۱ در طبقه بندی جمعیتی سکونتگاههای روستایی براساس تعداد جمعیت ساکن در هر روستا مقیاس سکونتگاهها تعیین و به ۵ دسته به شرح زیر طبقه بندی شده اند.

- خیلی کوچک ۱-۹۹
- کوچک ۱۰۰-۴۹۹
- متوسط ۵۰۰-۹۹۹
- بزرگ ۹۹۹-۲۴۹۹
- خیلی بزرگ ۲۵۰۰ نفر به بالا

۴۹۹-۱۰۰ نفر جمعیت دارند. بنابراین بیش از ۸۹ درصد از روستاهای واقع در مناطق کوهستانی از نظر مقیاس کوچک به شمار می آیند. همچنین در این مناطق به ترتیب ۷/۱ درصد روستاها متوسط مقیاس، ۳/۳ درصد بزرگ و تنها ۰/۵ درصد (۲ روستا) با مقیاس خیلی بزرگ بوده و بیش از ۲۵۰۰ نفر جمعیت داشته اند.

در مناطق کوهپایه ای نیز از مجموع ۳۶۷ روستای مستقر در این مناطق ۳۹/۸ درصد (۱۴۶ روستا) خیلی کوچک و ۴۱/۱ درصد (۱۵۱ روستا) کوچک بوده اند. بنابراین ۸۰/۹ درصد از سکونتگاههای مستقر در این مناطق از نظر مقیاس کوچک هستند. همچنین ۱۲/۵ درصد (۴۶ روستا) متوسط، ۶ درصد (۲۲ روستا) بزرگ و ۰/۵ درصد (۲ روستا) خیلی بزرگ بوده اند. در مناطق دشتی استان که کمترین توزیع مکانی سکونتگاههای روستایی را به خود اختصاص داده است از ۲۴۶ روستای مستقر در این مناطق، ۱۵ درصد (۳۷ روستا) خیلی کوچک، ۴۶ درصد (۴۹۹-۱۰۰) کوچک، ۲۲/۸ درصد (۵۶ روستا) متوسط، ۱۴/۲ درصد (۳۵ روستا) بزرگ و ۱/۶ درصد (۴ روستا) خیلی بزرگ بوده اند.

بر این اساس، با توجه به وسعت هریک از سه منطقه کوهستانی، کوهپایه ای و دشتی استان و همچنین نسبت های توزیع سکونتگاههای روستایی و جمعیت در هریک بر اساس مقیاس آبادی، علی رغم وسعت ۶۱/۵ درصدی مناطق کوهستانی و استقرار حدود ۵۵ درصد روستاها در این مناطق اما از نظر مقیاس بیش از ۸۹ درصد سکونتگاههای مستقر در این مناطق کوچک بوده اند. (لازم به ذکر است سکونتگاههای روستایی کوچک مقیاس واقع در این مناطق حدود ۴۹/۳ درصد از کل روستاهای استان را شامل می شوند).

حال اینکه در مناطق دشتی استان با توجه به وسعت ۱۴ درصدی و توزیع ۱۷/۹ درصدی سکونتگاههای روستایی کل استان در این مناطق، نسبت آبادیهای بزرگ مقیاس مستقر در این ناحیه بیش از دو منطقه کوهستانی و کوهپایه ای بوده و حدود ۱۵/۸ درصد از سکونتگاههای مستقر در مناطق دشتی و ۲/۸ درصد از کل روستای استان را شامل می شوند، از نظر مقیاس بزرگ بوده اند. لازم به ذکر است از مجموع ۹۲ سکونتگاه بزرگ مقیاس مستقر در استان ۴۲/۴ درصد (۳۹ آبادی) در مناطق دشتی استقرار یافته اند. در مناطق کوهپایه ای و کوهستانی نیز به ترتیب ۲۶/۱ و ۳۱/۵ درصد از مجموع سکونتگاههای بزرگ مقیاس استان مستقر هستند.

در جدول شماره (۱-۱۸) توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی بر اساس موقعیت محیط طبیعی به تفکیک شهرستان ارائه شده است. بر اساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور در بخش کوهستانی بیشترین تعداد آبادی به ترتیب با ۲۴/۶ و ۱۴/۹ و ۱۴/۶ درصد مربوط به شهرستانهای گرمی، بيله سوار و مشگین شهر بوده است. در بخش کوهپایه ای

شهرستان مشگین شهر با اختصاص ۲۸/۶ درصد روستاهای مستقر در این بخش بیشترین نسبت را به خود اختصاص داده است. در بخش دشتی نیز شهرستان پارس آباد با اختصاص ۳۰/۵ درصد از کل روستاهای واقع در این بخش بیشترین تعداد سکونتگاه را به خود اختصاص داده است. پس از پارس آباد شهرستان نمین و اردبیل به ترتیب با ۱۳/۸ و ۱۳ درصد رتبه های دوم و سوم را به خود اختصاص داده اند.

همچنین براساس طبقه بندی دیگری در این زمینه که از سوی مرکز آمار ایران در سرشماریهای عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ صورت پذیرفته است.^۱ الگوی استقرار براساس تلفیق موقعیت طبیعی و پوشش گیاهی تبیین شده است. تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این طبقه بندی به شرح زیر بیان شده است:

- جلگه ای : آبادیهایی که کلیه خانه های آن در دشت یا جلگه واقع شده است.
- کوهستانی: آبادیهایی که کلیه خانه های آن در کوهستان واقع شده باشد.
- جلگه ای - کوهستانی : آبادیهایی که بخشی از خانه های آن در دشت یا جلگه و بقیه خانه ها در کوهستان واقع شده باشد.
- جلگه ای - جنگلی: آبادیهایی که کلیه خانه های آن در جنگل واقع در دشت یا جلگه قرار دارد.
- کوهستانی - جنگلی : آبادیهایی که کلیه خانه های آن در جنگل واقع در کوهستان قرار دارد.
- سایر: آن دسته از آبادیهایی که محل سکونت خانوارهای آن با هیچ یک از انواع فوق مطابقت ندارد. در این گزارش عناوین اشاره شده در فوق به ترتیب به دشتی، «کوهستانی»، «کوهپایه ای»، «دشتی - جنگلی» و «جنگلی - کوهستانی» تغییر یافته است.

با توجه به تعاریف و مفاهیم ارایه شده و براساس اطلاعات جدول شماره (۱۹-۱) ۵۶/۶ درصد (۷۸۴ روستا) دارای موقعیت کوهستانی، ۲۲/۱ درصد (۳۱۶ روستا) دارای موقعیت جلگه ای، ۱/۱ درصد (۱۵ روستا) دارای موقعیت جلگه ای - جنگلی و ۱۸/۷ درصد (۲۵۷ روستا) دارای موقعیت جلگه ای - کوهستانی هستند.

در نقشه شماره (۱۰-۱)، نحوه استقرار فضایی روستاهای استان اردبیل براساس موقعیت محیط طبیعی (واحدهای اراضی نمایش داده شده است.

^۱ مرکز آمار ایران، شناسنامه دهستانهای کشور، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵

جدول (۱۶-۱) : توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل و جمعیت ساکن در آنها
بر اساس وضعیت محیط طبیعی

تپ	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کوهپایه ای	367	26.7	118561	28.0
کوهستانی	759	55.3	168751	39.8
دشتی	246	17.9	136580	32.2
جمع	1372	100	423892	100

جدول (۱۷-۱) : توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی در استان اردبیل
بر اساس وضعیت محیط طبیعی و به تفکیک طبقات جمعیتی

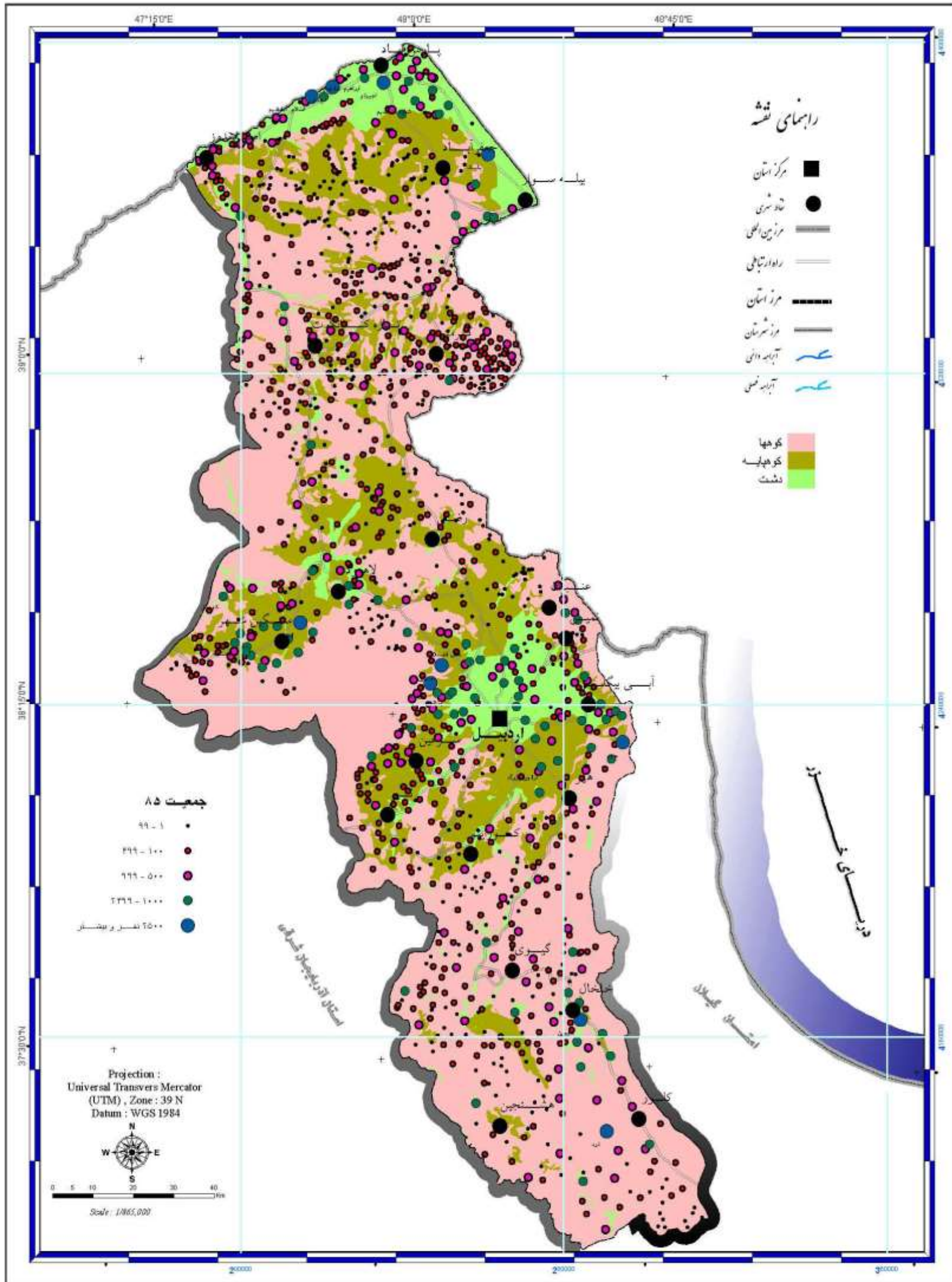
تپ	طبقه جمعیتی	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
کوهپایه ای	1-99	146	6783
	100-499	151	36381
	500-999	46	34305
	999-2499	22	35059
	بالای ۲۵۰۰ نفر	2	6033
جمع		367	118561
کوهستانی	1-99	356	15887
	100-499	320	68708
	500-999	54	36983
	999-2499	25	34873
	بالای ۲۵۰۰ نفر	4	12300
جمع		759	168751
دشتی	1-99	37	2152
	100-499	114	30189
	500-999	56	39526
	999-2499	35	49853
	بالای ۲۵۰۰ نفر	4	14860
جمع		246	136580
جمع کل		1372	423892

جدول (۱۸-۱) : توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی در استان اردبیل
بر اساس وضعیت محیط طبیعی و به تفکیک شهرستان

نوع	شهرستان	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
کوهپایه ای	اردبیل	56	30996
	بيله سوار	59	8131
	پارس آباد	34	7415
	خلخال	6	4106
	کوثر	2	227
	گرمی	45	8877
	مشگین شهر	105	40940
	نمین	27	10347
	نیر	33	7522
جمع		367	118561
کوهستانی	اردبیل	70	30952
	بيله سوار	113	14662
	پارس آباد	45	6377
	خلخال	96	25992
	کوثر	77	15797
	گرمی	187	36973
	مشگین شهر	111	19472
	نمین	25	13843
	نیر	35	4683
جمع		759	168751
دستی	اردبیل	32	25977
	بيله سوار	9	6677
	پارس آباد	75	48837
	خلخال	25	14929
	کوثر	17	4631
	گرمی	17	5327
	مشگین شهر	23	11930
	نمین	34	14462
	نیر	14	3810
جمع		246	136580
جمع کل		1372	423892

جدول (۱۹-۱): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل براساس موقعیت محیط طبیعی (تعریف مرکز آمار)

موقعیت محیطی	تعداد آبادی	درصد
کوهستانی	۷۸۴	۵۷/۲
جلگه ای (دشتی)	۳۱۶	۲۳/۱
جلگه ای - جنگلی	۱۵	۱/۱
جلگه ای - کوهستانی	۲۵۷	۱۸/۷
جمع	۱۳۷۲	۱۰۰

کنسرسیوم مهندسين مشاور
رويان و رويان فرانتگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

(الگوی پراکنش و استقرار روستاها بر حسب اندازه جمعیتی در ارتباط با منابع اراضی)

سال ۱۳۸۵

نقشه ۱-۱۰

۲-۱-۲-۳: تبیین الگوی استقرار سکونتگاههای روستایی براساس عوامل ارتفاع

استقرار جمعیت و سکونتگاههای انسانی به ویژه سکونتگاههای روستایی در هر منطقه ای با عامل ارتفاع ارتباط مستقیم داشته و نقش مهمی را در مکان‌گزینی جوامع انسانی ایفا می‌نماید.

توزیع و پراکنش جمعیت و سکونتگاههای روستایی در استان اردبیل نیز به شدت از عامل ارتفاع تاثیر پذیرفته است. این تاثیر پذیری بیش از همه ناشی از موقعیت نسبی و ریاضی استان اردبیل است. این استان در منطقه ای نسبتاً مرتفع واقع شده و همانگونه که قبلاً اشاره شد حدود ۶۱/۵ درصد از مساحت استان به اراضی مرتفع و کوهستانی و ۲۴/۴ درصد آن به اراضی کوهپایه ای اختصاص دارد.

طبقه بندی استان اردبیل براساس نقاط ارتفاعی و توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در این نقاط براساس ارتفاع در جدول شماره (۲۰-۱)، ارایه شده است. اطلاعات ارایه شده در این جدول براساس نتایج حاصل از آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ تنظیم شده است. نتایج حاصل از بررسی های انجام شده در جدول مذکور به شرح زیر است:

(الف) ارتفاع کمتر از ۵۰۰ متر

از مجموع ۱۳۷۲ سکونتگاه روستایی دارای سکنه در استان اردبیل در سال ۱۳۸۵، حدود ۲۳/۸ درصد (۳۲۷ روستا) در این طیف ارتفاعی قرار گرفته اند. این تعداد سکونتگاه روستایی از مجموع ۴۲۳۸۹۲ نفر جمعیت روستایی استان حدود ۲۲/۲ درصد (۹۳۹۶۴ نفر) را در خود جای داده اند.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۲۰-۱)، در این طیف ارتفاعی بیشترین تعداد جمعیت و سکونتگاه روستایی استان استقرار داشته و مشغول فعالیت هستند. این محدوده در واقع بخش دشتی استان به شمار می آید. بررسی اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۲۲-۱) نشان می‌دهد از مجموع سکونتگاههای روستایی واقع در این طیف ارتفاعی، تمامی سکونتگاههای روستایی شهرستان پارس آباد و ۸۸/۳ درصد از سکونتگاههای روستایی شهرستان بيله سوار و ۱۴/۹ درصد از سکونتگاههای شهرستان گرمی استقرار دارند. به عبارت دیگر از مجموع ۳۲۷ سکونتگاه واقع در این طیف ۴۷/۱ درصد در شهرستان پارس آباد، ۴۱/۶ درصد شهرستان بيله سوار و ۱۱/۳ درصد در شهرستان گرمی واقع شده اند.

همچنین براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۲۱-۱)، بررسی نحوه توزیع سکونتگاهها و جمعیت ساکن در آنها براساس طبقات جمعیتی در این طیف ارتفاعی نشان

می‌دهد، از مجموع ۳۲۷ روستای مستقر در این طیف (۵۲/۹ درصد خیلی کوچک، ۳/۳ درصد کوچک، ۱۱/۳ درصد متوسط، ۴/۳ درصد بزرگ و ۱/۲ درصد از نظر مقیاس خیلی بزرگ بوده‌اند.

(ب) ارتفاع ۵۰۰-۱۰۰۰ متر

در طیف ارتفاعی ۵۰۰-۱۰۰۰ متر ۲۰۰ روستا معادل ۱۴/۶ درصد از کل روستاهای استان مستقر هستند. این تعداد روستا ۱۰/۷ درصد (۴۵۴۴۴ نفر) از جمعیت روستایی استان را در خود جای داده‌اند.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس تقسیمات اداری نشان می‌دهد از مجموع ۲۰۰ آبادی واقع در این طیف، ۶۷/۵ درصد در شهرستان گرمی، ۲۲/۵ درصد در شهرستان بيله سوار ۲ درصد در شهرستان خلخال و ۸ درصد در شهرستان مشگین شهر واقع شده‌اند. یا به عبارت دیگر ۲۹/۲ درصد روستاهای شهرستان بيله سوار، ۳/۱ درصد روستاهای شهرستان خلخال، ۵۴/۲ درصد روستاهای شهرستان گرمی و ۶/۷ درصد روستاهای شهرستان مشگین شهر در این طیف ارتفاعی مستقر هستند. از نظر مقیاس نیز از مجموع ۲۰۰ آبادی واقع در این طیف، ۳۲ درصد خیلی کوچک، ۵۷ درصد کوچک، ۱۰/۵ درصد متوسط و ۰/۵ درصد بزرگ بوده‌اند. نحوه توزیع جمعیت و سکونتگاه روستایی در هر یک از طبقات جمعیتی در این طیف ارتفاعی در جدول شماره (۲۱-۱)،

(پ) ارتفاع ۱۰۰۰-۱۲۵۰

در طیف ارتفاعی ۱۰۰۰-۱۲۵۰ متر ۱۴۴ روستا معادل ۱۰/۵ درصد کل روستای استان مستقر هستند. این تعداد روستا ۸/۹ درصد (۳۷۸۱۶ نفر) از کل جمعیت استان را در خود جای داده‌است.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس تقسیمات اداری - سیاسی نشان می‌دهد از مجموع روستاهای واقع در این طبقه ارتفاعی ۵۲/۱ درصد در شهرستان مشگین شهر، ۳۵/۴ درصد در شهرستان گرمی، ۷/۶ درصد در شهرستان خلخال و ۴/۹ درصد در شهرستان کوثر استقرار دارند.

از نظر مقیاس نیز از مجموع ۱۴۴ سکونتگاه روستایی مستقر در این طیف، ۳۸/۲ درصد خیلی کوچک، ۴۵/۸ درصد کوچک، ۱۱/۸ درصد متوسط و ۴/۲ درصد بزرگ هستند.

(ت): ارتفاع ۱۵۰۰-۱۲۵۰ متر

در طبقه ارتفاعی ۱۵۰۰-۱۲۵۰ متر ۲۵۶ روستا معادل ۱۸/۷ درصد از کل سکونتگاههای روستایی استان استقرار دارند. این تعداد سکونتگاه روستایی ۲۸ درصد (۱۱۸۵۴۴ نفر) را در خود جای داده اند. بیشترین تعداد جمعیت روستایی استان در این طیف ساکن هستند.

از مجموع سکونتگاههای روستایی واقع در این طیف ۲۵/۸ درصد در شهرستان اردبیل، ۳۱/۶ درصد در شهرستان مشگین شهر، ۲۲/۳ درصد در شهرستان نمین، ۴/۷ درصد در شهرستان خلخال، ۸/۶ درصد در شهرستان گرمی، ۶/۲ درصد در شهرستان کوثر و ۰/۸ درصد در شهرستان نیر استقرار دارند.

از نظر مقیاس نیز از مجموع ۲۵۶ سکونتگاه روستایی مستقر در این طیف ۲۸/۹ درصد خیلی کوچک، ۴۱/۴ درصد کوچک، ۱۳/۷ درصد متوسط، ۱۵/۲ درصد بزرگ و ۰/۸ درصد خیلی بزرگ هستند.

(ث): ارتفاع ۱۷۵۰-۱۵۰۰ متر

در این طیف ارتفاعی ۲۳۷ روستا معادل ۱۷/۳ درصد کل سکونتگاههای روستایی استان استقرار دارند.

این تعداد روستا حدود ۱۵/۴ درصد (۶۵۱۳۵ نفر) جمعیت را در خود جای داده اند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی واقع در این طیف براساس تقسیمات اداری- سیاسی در جدول شماره (۲۲-۱)، نشان می دهد، ۱۸/۶ درصد روستاهای این طیف در شهرستان اردبیل، ۱۴/۸ درصد در شهرستان خلخال، ۱۸/۱ درصد در شهرستان کوثر، ۱/۷ درصد در شهرستان گرمی، ۱۸/۱ درصد در شهرستان مشگین شهر، ۹/۷ درصد در شهرستان نمین و ۱۹ درصد در شهرستان نیر واقع شده اند.

از نظر مقیاس نیز از مجموع ۲۳۷ سکونتگاه روستایی مستقر در این طیف ۳۹/۷ درصد خیلی کوچک، ۴۶/۴ درصد کوچک، ۸/۹ درصد متوسط، ۴/۲ درصد بزرگ و ۰/۸ درصد خیلی بزرگ هستند.

(ج): ارتفاع ۲۰۰۰-۱۷۵۰ متر

در طیف ارتفاعی ۲۰۰۰-۱۷۵۰ متر ۱۴۹ روستا معادل ۱۰/۹ درصد کل روستاهای استان استقرار دارند. در این سکونتگاهها حدود ۱۰/۸ درصد جمعیت روستایی استان معادل ۴۵۶۴۳ نفر ساکن هستند.

روستاهای مستقر در این طیف ارتفاعی از نظر تقسیمات اداری- سیاسی ۱۹/۵ درصد در شهرستان اردبیل، ۳۰/۲ درصد در شهرستان خلخال، ۱۵/۴ درصد در شهرستان کوثر، ۱۲/۱ درصد در شهرستان مشگین شهر، ۳/۳ درصد در شهرستان نمین و ۱۹/۵ درصد در شهرستان نیر استقرار یافته اند.

از نظر مقیاس نیز از مجموع ۱۴۹ سکونتگاه روستایی مستقر در این طیف ۳۷/۶ درصد خیلی کوچک، ۴۶/۳ درصد کوچک، ۹/۴ درصد متوسط، ۵/۴ درصد بزرگ و ۱/۳ درصد خیلی بزرگ هستند.

(چ)؛ ارتفاع ۲۵۰۰-۲۰۰۰ متر

در طیف ارتفاعی ۲۵۰۰-۲۰۰۰ متر ۵۸ روستا معادل ۴/۲ درصد سکونتگاههای استان استقرار دارند.

این تعداد روستا ۴/۱ درصد کل جمعیت روستایی استان معادل ۱۷۲۴۶ نفر را در خود جای داده اند.

بررسی توزیع این روستاها براساس تقسیمات اداری- سیاسی نشان می دهد ۳۱ درصد در شهرستان اردبیل، ۳۴/۵ درصد در شهرستان خلخال، ۱۲/۱ درصد در شهرستان کوثر، ۱۰/۳ درصد در شهرستان مشگین شهر، ۱/۷ درصد در شهرستان نمین و ۱۰/۳ درصد در شهرستان نیر واقع شده اند.

از نظر مقیاس نیز از مجموع ۵۸ روستای واقع در این طیف ۳۷/۹ درصد خیلی کوچک، ۳۶/۳ درصد کوچک، ۱۸/۹ درصد متوسط و ۶/۹ درصد بزرگ هستند.

(ح)؛ ارتفاع ۳۰۰۰-۲۵۰۰ متر

در این طیف ارتفاعی تنها یک روستای خیلی کوچک با ۵ نفر جمعیت از توابع شهرستان اردبیل استقرار دارد. به دلیل دشواریها و نامناسب بودن شرایط محیطی در این طیف عملاً اسکان و فعالیت انسانی امکان پذیر نبوده و زندگی تعداد اندک جمعیت ساکن در این طیف در شرایط بسیار نامساعد انجام می شود.

در نقشه شماره (۱۱-۱)، توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی برحسب اندازه جمعیتی براساس طبقات ارتفاعی نمایش داده شده است.

جدول (۲۰-۱) : توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها بر اساس طبقه ارتفاعی

طبقه ارتفاعی	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
1000-1250	144	72.0	37816	83.2
1250-1500	256	128.0	118544	260.9
1500-1750	237	118.5	65135	143.3
1750-2000	149	74.5	45643	100.4
2000-2500	58	29.0	17246	38.0
2500-3000	1	0.5	5	0.0
500-1000	200	100.0	45444	100.0
کمتر از ۵۰۰	327	163.5	94059	207.0
جمع کل	1372	686.0	423892	932.8

جدول (۲۱-۱): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی بر اساس طبقه ارتقاعی

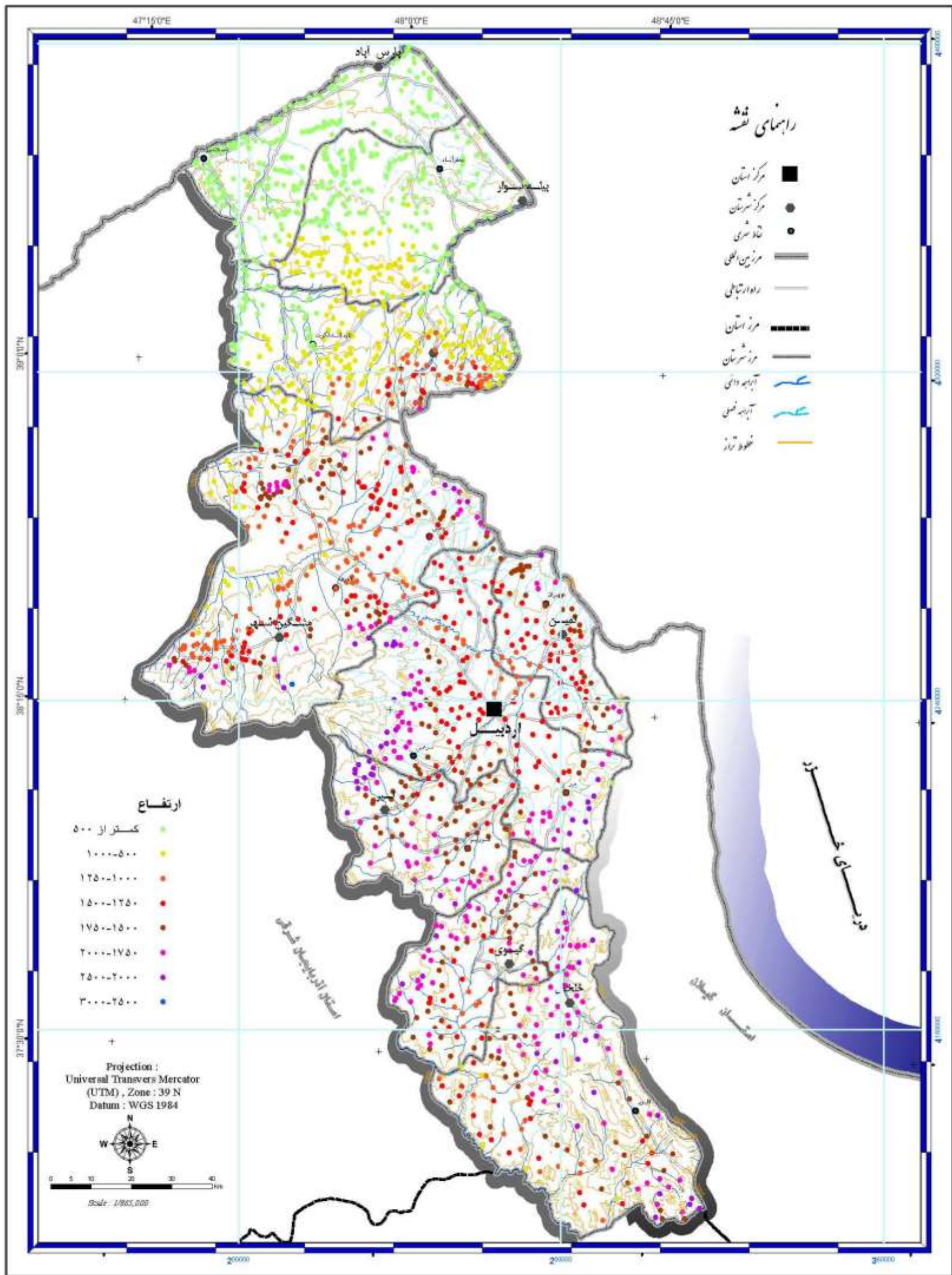
و به تفکیک طبقات جمعیتی

طبقه ارتقاعی	طبقه جمعیتی	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
کمتر از ۵۰۰	۱-۹۹	۱۷۲	۷۶۹۹
	۱۰۰-۴۹۹	۹۹	۲۱۶۱۳
	۵۰۰-۹۹۹	۳۷	۲۷۳۴۲
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱۴	۲۲۴۵۰
	>۲۵۰۰	۴	۱۴۸۶۰
جمع کمتر از ۵۰۰		۳۲۶	۹۳۹۶۴
۵۰۰-۱۰۰۰	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱	۲۴۸۷
	۱۰۰-۴۹۹	۱۱۴	۲۵۰۷۵
	۱-۹۹	۶۵	۳۱۷۵
	۵۰۰-۹۹۹	۲۱	۱۴۸۰۲
جمع ۵۰۰-۱۰۰۰		۲۰۱	۴۵۵۳۹
۱۰۰۰-۱۲۵۰	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۶	۹۴۳۱
	۱۰۰-۴۹۹	۶۶	۱۵۰۰۵
	۱-۹۹	۵۵	۲۳۲۰
	۵۰۰-۹۹۹	۱۷	۱۱۰۶۰
جمع ۱۰۰۰-۱۲۵۰		۱۴۴	۳۷۸۱۶
۱۲۵۰-۱۵۰۰	>۲۵۰۰	۲	۶۰۸۶
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۳۹	۵۶۷۲۴
	۱۰۰-۴۹۹	۱۰۶	۲۶۷۳۲
	۱-۹۹	۷۴	۳۶۲۶
	۵۰۰-۹۹۹	۳۵	۲۵۳۷۶
جمع ۱۲۵۰-۱۵۰۰		۲۵۶	۱۱۸۵۴۴
۱۵۰۰-۱۷۵۰	>۲۵۰۰	۲	۶۳۳۲
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱۰	۱۳۶۵۸
	۱۰۰-۴۹۹	۱۱۰	۲۶۰۶۱
	۱-۹۹	۹۴	۴۵۱۶
	۵۰۰-۹۹۹	۲۱	۱۴۵۶۸
جمع ۱۵۰۰-۱۷۵۰		۲۳۷	۶۵۱۳۵
۱۷۵۰-۲۰۰۰	>۲۵۰۰	۲	۵۹۱۵
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۸	۱۰۲۸۴
	۱۰۰-۴۹۹	۶۹	۱۶۴۲۲
	۱-۹۹	۵۶	۲۵۰۶
	۵۰۰-۹۹۹	۱۴	۱۰۵۱۶
جمع ۱۷۵۰-۲۰۰۰		۱۴۹	۴۵۶۴۳
۲۰۰۰-۲۵۰۰	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۴	۴۷۵۱
	۱۰۰-۴۹۹	۲۱	۴۳۷۰
	۱-۹۹	۲۲	۹۷۵
	۵۰۰-۹۹۹	۱۱	۷۱۵۰
جمع ۲۰۰۰-۲۵۰۰		۵۸	۱۷۲۴۶
۲۵۰۰-۳۰۰۰	۱-۹۹	۱	۵
جمع ۲۵۰۰-۳۰۰۰		۱	۵
جمع کل		۱۳۷۲	۴۲۲۸۹۲

جدول (۲۲-۱): توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی بر اساس طبقه ارتفاعی

و به تفکیک شهرستان

طبقه ارتفاعی	شهرستان	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
کمتر از ۵۰۰	بيله سوار	۱۳۶	۲۴۲۴۲
	پارس آباد	۱۵۴	۶۲۶۲۹
	گرمی	۳۷	۷۱۸۷
جمع		۳۲۷	۹۴۰۵۹
۵۰۰-۱۰۰۰	بيله سوار	۴۵	۵۲۲۷
	خلخال	۴	۱۲۳۴
	گرمی	۱۳۵	۳۲۱۹۹
	مشگین شهر	۱۶	۶۷۸۴
جمع		۲۰۰	۴۵۴۴۴
۱۰۰۰-۱۲۵۰	خلخال	۱۱	۳۳۱۶
	کوثر	۷	۱۰۷۳
	گرمی	۵۱	۸۱۹۱
	مشگین شهر	۷۵	۲۵۲۳۶
جمع		۱۴۴	۳۷۸۱۶
۱۲۵۰-۱۵۰۰	اردبیل	۶۶	۴۶۵۱۱
	خلخال	۱۲	۳۳۲۱
	کوثر	۱۶	۳۹۰۸
	گرمی	۲۲	۳۲۶۶
	مشگین شهر	۸۱	۲۸۰۰۹
	نمین	۵۷	۳۲۸۶۵
	نیر	۲	۶۶۴
جمع		۲۵۶	۱۱۸۵۴۴
۱۵۰۰-۱۷۵۰	اردبیل	۴۴	۲۳۸۴۱
	خلخال	۳۵	۸۳۳۶
	کوثر	۴۳	۹۰۹۷
	گرمی	۴	۳۳۴
	مشگین شهر	۴۳	۹۰۲۶
	نمین	۲۳	۴۸۴۶
	نیر	۴۵	۹۶۵۵
جمع		۲۳۷	۶۵۱۳۵
۱۷۵۰-۲۰۰۰	اردبیل	۲۹	۱۲۳۰۹
	خلخال	۴۵	۲۱۷۴۶
	کوثر	۲۳	۳۳۹۶
	مشگین شهر	۱۸	۲۸۱۸
	نمین	۵	۸۹۳
	نیر	۲۹	۴۴۸۱
جمع		۱۴۹	۴۵۶۴۳
۲۰۰۰-۲۵۰۰	اردبیل	۱۸	۵۲۵۹
	خلخال	۲۰	۷۰۷۴
	کوثر	۷	۳۱۸۱
	مشگین شهر	۶	۴۶۹
	نمین	۱	۴۸
	نیر	۶	۱۲۱۵
جمع		۵۸	۱۷۲۴۶
۲۵۰۰-۳۰۰۰	اردبیل	۱	۵
جمع		۱	۵
جمع کل		۱۳۷۲	۴۲۳۸۹۲

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۱: (پراکنش آبادیها بر حسب ارتفاع)

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فراتنگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

۳-۱-۲-۳-۱ تبیین الگوی استقرار سکونتگاههای روستایی براساس عامل اقلیم

از دیگر عوامل محیط طبیعی موثر بر شکل گیری سکونتگاههای انسانی، عامل آب و هواست، شرایط متفاوت آب و هوایی در یک منطقه منجر به شکل گیری الگوهای متفاوتی از نظام استقرار جمعیت در آن منطقه خواهند شد. به طوری که در نقاطی که از شرایط مناسب آب و هوایی برخوردارند علاوه بر جمعیت پذیری بیشتر منجر به افزایش تراکم سکونتگاههای انسانی خواهد شد. در صورتی که در شرایط آب و هوایی نامساعد (خیلی گرم یا خیلی سرد) جمعیت پذیری مناطق و در مجموع نظام اسکان با محدودیتهای مواجه خواهد شد.

شکل گیری سکونتگاههای روستایی در استان اردبیل نیز تا حد بسیار زیادی متأثر از شرایط آب و هوایی حاکم بر استان بوده است.

نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی در این استان براساس میزان تاثیرپذیری از شاخص های مختلف اقلیمی (میانگین دمای سالانه، تعداد روزهای یخبندان، تعداد روزهای همراه با بارش برف) مورد بررسی قرار گرفته است.

۴-۱-۲-۳-۱: توزیع جمعیت و سکونتگاههای روستایی براساس میانگین دمای سالانه

براساس بررسیهای انجام شده در مطالعات اقلیم استان اردبیل میانگین دمای سالانه استان اردبیل بین ۵ تا ۱۶ درجه سانتی گراد متغیر است. بررسی نحوه توزیع و پراکنش تعداد سکونتگاههای روستایی استان و تعداد جمعیت ساکن در آنها براساس رنج های مختلف دمای سالانه در مناطق مختلف استان در جدول شماره (۲۳-۱) نشان می دهد بیشترین تعداد سکونتگاه روستایی استان (۱۹/۹ درصد) در مناطقی که دارای میانگین دمای سالانه ۱۰ درجه سانتی گراد هستند توزیع یافته اند. پس از این رنج دمایی به ترتیب ۱۴/۹ درصد و ۱۳/۲ درصد سکونتگاههای روستایی در مناطقی که دارای میانگین دمای سالانه ۱۴ و ۹ درجه سانتی گراد هستند قرار گرفته اند. رنج دمایی ۵ درجه سانتی گراد با یک آبادی کمترین تعداد سکونتگاه روستایی را به خود اختصاص داده است.

در جدول شماره (۲۴-۱) نیز توزیع سکونتگاههای روستایی استان و تعداد جمعیت ساکن در آنها به تفکیک طبقات مختلف جمعیتی در رنج های مختلف میانگین دمای سالانه ارایه و مورد بررسی قرار گرفته است.

در جدول شماره (۲۵-۱) توزیع سکونتگاههای روستایی استان و جمعیت ساکن در آنها به تفکیک شهرستان در رنج های مختلف میانگین دمای سالانه ارایه شده است.

**جدول (۲۳-۱) :پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل و جمعیت ساکن در آنها
بر اساس میانگین دمای سالانه**

میانگین دمای سالانه	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
5	1	0.07	1007	0.2
6	14	1.02	4528	1.1
7	27	2.0	14230	3.4
8	62	4.5	25445	6.0
9	181	13.2	87318	20.6
10	273	19.9	72820	17.2
11	143	10.4	37629	8.9
12	131	9.5	49065	11.6
13	129	9.4	21857	5.2
14	205	14.9	39901	9.4
15	177	12.9	60154	14.2
16	29	2.1	9938	2.3
جمع کل	1372	100.0	423892	100.0

جدول (۱-۲۴) : پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل بر اساس میانگین دمای سالانه و به تفکیک طبقات جمعیتی

میانگین دمای سالانه	طبقه جمعیتی	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
۵	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱	۱۰۰۷
	جمع	۱	۱۰۰۷
۶	۱-۹۹	۳	۱۰۱
	۱۰۰-۴۹۹	۷	۱۸۶۴
	۵۰۰-۹۹۹	۴	۲۵۶۳
جمع		۱۴	۴۵۲۸
۷	۱-۹۹	۳	۱۵۳
	۱۰۰-۴۹۹	۱۳	۳۲۰۳
	۵۰۰-۹۹۹	۸	۵۴۰۴
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۲	۲۶۴۳
	> ۲۵۰۰	۱	۲۸۲۷
جمع		۲۷	۱۴۲۳۰
۸	۱-۹۹	۹	۳۴۵
	۱۰۰-۴۹۹	۳۸	۱۰۵۲۷
	۵۰۰-۹۹۹	۱۰	۸۰۳۵
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۵	۶۵۳۸
جمع		۶۲	۲۵۴۴۵
۹	۱-۹۹	۵۱	۲۵۴۶
	۱۰۰-۴۹۹	۷۴	۱۸۳۷۲
	۵۰۰-۹۹۹	۲۹	۲۱۰۲۲
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۲۴	۳۵۹۶۶
	> ۲۵۰۰	۳	۹۴۱۲
جمع		۱۸۱	۸۷۳۱۸
۱۰	۱-۹۹	۱۲۳	۶۰۰۲
	۱۰۰-۴۹۹	۱۰۹	۲۵۱۰۳
	۵۰۰-۹۹۹	۲۳	۱۵۷۹۳
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱۷	۲۲۷۷۳
	> ۲۵۰۰	۱	۳۱۴۹
جمع		۲۷۳	۷۲۸۲۰
۱۱	۱-۹۹	۵۷	۲۴۹۲
	۱۰۰-۴۹۹	۶۴	۱۴۴۵۰
	۵۰۰-۹۹۹	۱۴	۹۱۷۳
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۸	۱۱۵۱۴
جمع		۱۴۳	۳۷۶۲۹
۱۲	۱-۹۹	۳۴	۱۴۰۲
	۱۰۰-۴۹۹	۷۰	۱۷۸۸۰
	۵۰۰-۹۹۹	۱۶	۱۰۹۵۵
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱۰	۱۵۸۸۳
	> ۲۵۰۰	۱	۲۹۴۵
جمع		۱۳۱	۴۹۰۶۵
۱۳	۱-۹۹	۵۹	۲۸۴۴
	۱۰۰-۴۹۹	۶۲	۱۲۷۹۴
	۵۰۰-۹۹۹	۷	۵۲۰۸
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱	۱۰۱۱
جمع		۱۲۹	۲۱۸۵۷
۱۴	۱-۹۹	۱۰۸	۴۷۳۳
	۱۰۰-۴۹۹	۷۵	۱۴۶۹۵
	۵۰۰-۹۹۹	۱۷	۱۲۵۳۰
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۵	۷۹۴۳
جمع		۲۰۵	۳۹۹۰۱
۱۵	۱-۹۹	۹۱	۴۱۱۰
	۱۰۰-۴۹۹	۵۲	۱۱۳۹۳
	۵۰۰-۹۹۹	۲۱	۱۵۲۸۴
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۹	۱۴۵۰۷
	> ۲۵۰۰	۴	۱۴۸۶۰
جمع		۱۷۷	۶۰۱۵۴
۱۶	۱-۹۹	۱	۹۴
	۱۰۰-۴۹۹	۲۱	۴۹۹۷
	۵۰۰-۹۹۹	۷	۴۸۴۷
جمع		۲۹	۹۹۳۸
جمع کل		۱۳۷۲	۴۲۳۸۹۲

جدول (۲۵-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی استان اردبیل بر اساس میانگین دمای سالانه
و به تفکیک شهرستان

میانگین دمای سالانه	شهرستان	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
۵	اردبیل	۱	۱۰۰۷
	جمع	۱	۱۰۰۷
۶	اردبیل	۱۰	۲۹۲۶
	خلخال	۱	۵۳۹
	نیر	۳	۱۰۶۳
جمع		۱۴	۴۵۲۸
۷	اردبیل	۱۳	۵۵۰۵
	خلخال	۱۰	۷۷۱۰
	کوثر	۱	۲۲۱
	نیر	۳	۷۹۴
جمع		۲۷	۱۴۲۳۰
۸	اردبیل	۲۸	۱۰۹۴۴
	خلخال	۲۲	۱۲۱۷۹
	کوثر	۳	۸۷۶
	مشگین شهر	۱	۳۴
	نیر	۸	۱۴۱۲
جمع		۶۲	۲۵۴۴۵
۹	اردبیل	۵۱	۴۵۰۲۱
	خلخال	۴۵	۱۲۴۵۴
	کوثر	۳۰	۶۱۱۵
	مشگین شهر	۷	۸۵۶
	نمین	۳۶	۱۹۳۷۵
	نیر	۱۲	۳۴۹۷
جمع		۱۸۱	۸۷۳۱۸
۱۰	اردبیل	۳۶	۱۶۲۴۹
	خلخال	۲۹	۷۰۴۴
	کوثر	۴۶	۱۱۲۹۷
	گرمی	۸	۹۴۱
	مشگین شهر	۴۸	۸۷۶۳
	نمین	۵۰	۱۹۲۷۷
	نیر	۵۶	۹۲۴۹
جمع		۲۷۳	۷۲۸۲۰
۱۱	اردبیل	۱۹	۶۲۷۳
	خلخال	۱۶	۴۳۷۹
	کوثر	۱۶	۲۱۴۶
	گرمی	۲۳	۵۷۰۴
	مشگین شهر	۶۹	۱۹۱۲۷
جمع		۱۴۳	۳۷۶۲۹
۱۲	خلخال	۴	۷۲۲
	گرمی	۳۹	۸۶۸۶
	مشگین شهر	۸۸	۳۹۶۵۷
جمع		۱۳۱	۴۹۰۶۵
۱۳	بيله سوار	۲۲	۴۲۸۲
	گرمی	۹۳	۱۴۹۸۰
	مشگین شهر	۱۴	۲۵۹۵
جمع		۱۲۹	۲۱۸۵۷
۱۴	بيله سوار	۱۱۴	۲۰۲۷۲
	پارس آباد	۵	۶۶۷
	گرمی	۷۴	۱۷۸۵۲
	مشگین شهر	۱۲	۱۳۱۰
جمع		۲۰۵	۳۹۹۰۱
۱۵	بيله سوار	۴۵	۴۹۱۶
	پارس آباد	۱۲۰	۵۲۲۲۴
	گرمی	۱۲	۳۰۱۴
جمع		۱۷۷	۶۰۱۵۴
۱۶	پارس آباد	۲۹	۹۹۳۸
جمع		۲۹	۹۹۳۸
جمع کل		۱۳۷۲	۴۲۳۸۹۲

(الف): توزیع سکونتگاههای روستایی و تعداد جمعیت ساکن در آنها براساس تعداد روزهای یخبندان استان اردبیل از جمله مناطقی در کشور است که به دلیل حاکمیت شرایط آب و هوایی سرد و خشک بر آن و همچنین موقعیت طبیعی آن ، تعداد روزهای یخبندان زیادی را شاهد است .

براساس اطلاعات ارائه شد در جدول شماره (۱-۲۶)، تعداد روزهای یخبندان حاکم در استان به ۱۵ طبقه تقسیم شده اند. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور کمترین تعداد سکونتگاه روستایی به ترتیب در دو رنج روزهای یخبندان کمتر از ۴۰ روز و ۱۸۰-۱۷۰ روز قرار گرفته اند. این دو طبقه هریک به ترتیب دارای ۸ و یک سکونتگاه روستایی هستند.

بیشترین تعداد سکونتگاه روستایی و جمعیت ساکن در آن در رنج ۱۱۰-۱۰۰ روز واقع شده اند. در این رنج ۱۸۷ روستا معادل ۱۳/۶ درصد کل سکونتگاههای روستایی استان مستقر هستند این تعداد سکونتگاه ۱۴/۶ درصد جمعیت روستایی استان را در خود جای داده‌اند.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۱-۲۸) کمترین تعداد روزهای یخبندان در محدوده شهرستان پارس آباد (کمتر از ۴۰ روز) مشاهده می شود. بیشترین تعداد روزهای یخبندان (۱۸۰-۱۷۰ روز) در محدوده شهرستان خلخال مشاهده می شود. لازم به ذکر است کمترین تعداد سکونتگاه و جمعیت روستایی نیز در رنج های مذکور که در شهرستان های پارس آباد و خلخال واقع شده اند. سکونتگاههای مستقر در این دو طبقه جمعیتی نیز از نظر مقیاس در رده خیلی کوچک، کوچک و متوسط قرار می گیرند. جدول شماره (۱-۲۷)

جدول (۲۶-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها بر اساس تعداد روزهای یخبندان

تعداد روزهای یخبندان (روزهای با دمای کمتر از صفر)	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کمتر از ۴۰ روز	8	0.6	2290	0.5
40-50	123	9.0	60353	14.2
50-60	142	10.3	20917	4.9
60-70	160	11.7	31149	7.3
70-80	113	8.2	19693	4.6
80-90	43	3.1	7933	1.9
90-100	92	6.7	33430	7.9
100-110	187	13.6	62069	14.6
110-120	137	10.0	46324	10.9
120-130	157	11.4	59207	14.0
130-140	107	7.8	36551	8.6
140-150	64	4.7	27158	6.4
150-160	26	1.9	11847	2.8
160-170	12	0.9	4432	1.0
170-180	1	0.1	539	0.1
جمع کل	1372	100.0	423892	100.0

جدول (۲۷-۱) : توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای یخبندان و به تفکیک طبقات جمعیتی

تعداد روزهای یخبندان (روزهای با دمای کمتر از صفر)	طبقه جمعیتی	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
کمتر از ۴۰ روز	۱-۹۹	۲	۶۹
	۱۰۰-۴۹۹	۳	۶۲۷
	۵۰۰-۹۹۹	۳	۱۵۹۴
جمع		۸	۲۲۹۰
۴۰-۵۰	۱-۹۹	۵۰	۲۰۷۸
	۱۰۰-۴۹۹	۳۷	۸۷۲۷
	۵۰۰-۹۹۹	۲۱	۱۶۴۰۵
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱۱	۱۸۲۸۳
	> ۲۵۰۰	۴	۱۴۸۶۰
جمع		۱۲۳	۶۰۳۵۳
۵۰-۶۰	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۲	۲۸۸۶
	۱۰۰-۴۹۹	۴۱	۷۸۶۵
	۱-۹۹	۹۰	۳۹۰۹
	۵۰۰-۹۹۹	۹	۶۲۵۷
جمع		۱۴۲	۲۰۹۱۷
۶۰-۷۰	۱-۹۹	۷۱	۳۵۸۵
	۱۰۰-۴۹۹	۷۳	۱۵۳۵۴
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱	۱۲۸۱
	۵۰۰-۹۹۹	۱۵	۱۰۹۲۹
جمع		۱۶۰	۳۱۱۴۹
۷۰-۸۰	۱-۹۹	۴۱	۱۸۵۷
	۱۰۰-۴۹۹	۶۶	۱۳۸۷۶
	۵۰۰-۹۹۹	۶	۳۹۶۰
جمع		۱۱۳	۱۹۶۹۳
۸۰-۹۰	۱-۹۹	۲۰	۹۱۱
	۱۰۰-۴۹۹	۲۰	۴۶۵۳
	۵۰۰-۹۹۹	۲	۱۳۵۸
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱	۱۰۱۱
جمع		۴۳	۷۹۳۳
۹۰-۱۰۰	۱-۹۹	۳۱	۱۳۴۵
	۱۰۰-۴۹۹	۳۹	۱۰۷۷۲
	۵۰۰-۹۹۹	۱۵	۱۰۵۴۶
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۷	۱۰۷۶۷
جمع		۹۲	۳۳۴۳۰
۱۰۰-۱۱۰	۱-۹۹	۷۶	۳۵۲۱
	۱۰۰-۴۹۹	۷۶	۱۷۹۳۸
	۵۰۰-۹۹۹	۱۶	۱۰۷۸۶
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱۸	۲۶۸۷۹
	> ۲۵۰۰	۱	۲۹۴۵
جمع		۱۸۷	۶۲۰۶۹

ادامه جدول (۲۷-۱) : توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای یخبندان و به تفکیک طبقات جمعیتی

تعداد روزهای یخبندان (روزهای با دمای کمتر از صفر)	طبقه جمعیتی	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
۱۱۰-۱۲۰	۱-۹۹	۵۵	۲۸۶۴
	۱۰۰-۴۹۹	۵۴	۱۳۵۷۱
	۵۰۰-۹۹۹	۱۷	۱۱۹۵۳
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۹	۱۱۶۴۶
	> ۲۵۰۰	۲	۶۲۹۰
جمع		۱۳۷	۴۶۳۲۴
۱۲۰-۱۳۰	۱-۹۹	۴۹	۲۲۱۹
	۱۰۰-۴۹۹	۷۰	۱۶۳۷۵
	۵۰۰-۹۹۹	۲۱	۱۵۳۹۶
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱۷	۲۵۲۱۷
جمع		۱۵۷	۵۹۲۰۷
۱۳۰-۱۴۰	۱-۹۹	۳۴	۱۶۷۳
	۱۰۰-۴۹۹	۵۲	۱۲۱۲۵
	۵۰۰-۹۹۹	۱۳	۸۹۷۲
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۷	۱۰۵۹۸
	> ۲۵۰۰	۱	۳۱۸۳
جمع		۱۰۷	۳۶۵۵۱
۱۴۰-۱۵۰	۱-۹۹	۹	۲۸۰
	۱۰۰-۴۹۹	۳۸	۸۷۱۰
	۵۰۰-۹۹۹	۱۰	۷۵۱۳
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۶	۷۵۶۷
	> ۲۵۰۰	۱	۳۰۸۸
جمع		۶۴	۲۷۱۵۸
۱۵۰-۱۶۰	۱-۹۹	۹	۴۱۵
	۱۰۰-۴۹۹	۹	۲۸۱۳
	۵۰۰-۹۹۹	۵	۳۱۴۹
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۲	۲۶۴۳
	> ۲۵۰۰	۱	۲۸۲۷
جمع		۲۶	۱۱۸۴۷
۱۶۰-۱۷۰	۱-۹۹	۲	۹۶
	۱۰۰-۴۹۹	۷	۱۸۷۲
	۵۰۰-۹۹۹	۲	۱۴۵۷
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱	۱۰۰۷
جمع		۱۲	۴۴۳۲
۱۷۰-۱۸۰	۵۰۰-۹۹۹	۱	۵۳۹
جمع		۱	۵۳۹
جمع کل		۱۳۷۲	۴۲۳۸۹۲

جدول (۲۸-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای یخبندان و به تفکیک شهرستان

تعداد روزهای یخبندان (روزهای بادمای کمتر از صفر)	شهرستان	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
کمتر از ۴۰ روز	پارس آباد	۸	۲۲۹۰
جمع		۸	۲۲۹۰
۴۰-۵۰	بيله سوار	۴۴	۱۱۸۵۲
	پارس آباد	۷۹	۴۸۵۰۱
جمع		۱۲۳	۶۰۳۵۳
۵۰-۶۰	بيله سوار	۷۶	۹۱۲۹
	پارس آباد	۶۳	۱۱۳۸۷
	گرمی	۳	۴۰۱
جمع		۱۴۲	۲۰۹۱۷
۶۰-۷۰	بيله سوار	۶۱	۸۴۸۹
	پارس آباد	۴	۴۵۱
	گرمی	۹۵	۲۲۲۰۹
جمع		۱۶۰	۳۱۱۴۹
۷۰-۸۰	گرمی	۹۷	۱۷۹۹۹
	مشگین شهر	۱۶	۱۶۹۴
جمع		۱۱۳	۱۹۶۹۳
۸۰-۹۰	گرمی	۳۴	۵۹۵۷
	مشگین شهر	۹	۱۹۷۶
جمع		۴۳	۷۹۳۳
۹۰-۱۰۰	اردبیل	۷	۲۲۹۱
	گرمی	۲۰	۴۶۱۱
	مشگین شهر	۶۵	۲۶۵۲۸
جمع		۹۲	۳۳۴۳۰
۱۰۰-۱۱۰	اردبیل	۲۰	۸۲۳۱
	خلخال	۲	۴۹۵
	مشگین شهر	۱۰۱	۳۰۳۹۳
	نمین	۶۴	۲۲۹۵۰
جمع		۱۸۷	۶۲۰۶۹
۱۱۰-۱۲۰	اردبیل	۲۸	۱۲۵۵۸
	خلخال	۲۶	۶۰۹۶
	کونر	۱۷	۳۴۴۲
	مشگین شهر	۳۶	۸۴۶۵
	نمین	۱۷	۱۳۷۵۳
	نیر	۱۳	۲۰۱۰
جمع		۱۳۷	۴۶۳۲۴
۱۲۰-۱۳۰	اردبیل	۴۰	۳۲۸۶۱
	خلخال	۳۶	۷۸۲۵
	کونر	۲۸	۷۱۴۶
	مشگین شهر	۸	۲۷۸۶
	نمین	۵	۱۹۴۹
	نیر	۴۰	۶۶۴۰
جمع		۱۵۷	۵۹۲۰۷

ادامه جدول (۲۸-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای یخبندان و به تفکیک شهرستان

تعداد روزهای یخبندان (روزهای با دمای کمتر از صفر)	شهرستان	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
۱۳۰-۱۴۰	اردبیل	۳۴	۱۸۹۹۹
	خلخال	۳۸	۹۶۲۶
	کوثر	۱۹	۳۸۶۷
	مشگین شهر	۲	۳۶۳
	نیر	۱۴	۳۶۹۶
جمع		۱۰۷	۳۶۵۵۱
۱۴۰-۱۵۰	اردبیل	۱۵	۶۳۰۲
	خلخال	۱۹	۱۴۸۹۹
	کوثر	۲۳	۴۵۷۴
	مشگین شهر	۱	۱۰۳
	نیر	۶	۱۲۸۰
جمع		۶۴	۲۷۱۵۸
۱۵۰-۱۶۰	اردبیل	۵	۲۹۲۵
	خلخال	۵	۵۵۴۷
	کوثر	۹	۱۶۲۶
	مشگین شهر	۱	۳۴
	نیر	۶	۱۷۱۵
جمع		۲۶	۱۱۸۴۷
۱۶۰-۱۷۰	اردبیل	۹	۳۷۵۸
	نیر	۳	۶۷۴
جمع		۱۲	۴۴۳۲
۱۷۰-۱۸۰	خلخال	۱	۵۳۹
	جمع	۱	۵۳۹
جمع کل		۱۳۷۲	۴۲۳۸۹۲

(ب)؛ توزیع سکونتگاههای روستایی و تعداد جمعیت ساکن در آنها براساس تعداد روزهای برفی با توجه به شرایط اقلیمی استان اردبیل، این استان جزء مناطقی طبقه بندی می شود که بیشترین میزان بارش برف سالیانه را به خود اختصاص داده است. این استان از نظر تعداد روزهای دارای بارش برف یا به عبارت دیگر روزهای برفی به ۱۹ طبقه یا دسته کمتر از ۱۰ روز تا ۴۴-۴۶ روز طبقه بندی شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۱-۲۹) بیشترین تعداد سکونتگاه روستایی در مناطقی که دارای روزهای برفی ۳۸-۴۰ روز دارند قرار گرفته اند. در این رنج ۱۴/۷ درصد سکونتگاههای روستایی و ۱۴/۳ درصد از کل جمعیت روستایی استان مستقر بوده و مشغول فعالیت هستند. کمترین تعداد سکونتگاه روستایی نیز در مناطقی که دارای روزهای برفی کمتر از ۱۰ روز هستند واقع شده اند. در این مناطق ۰/۵ درصد سکونتگاههای روستایی و ۰/۴ درصد جمعیت روستایی استان استقرار دارند. کمترین تعداد روزهای برفی در شهرستان پارس آباد و بیشترین تعداد روزهای برفی در شهرستان های اردبیل و نیر مشاهده می شود. در جداول شماره (۱-۳۰) و (۱-۳۱) نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها به تفکیک طبقات جمعیتی و شهرستان براساس تعداد روزهای برفی مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول (۲۹-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای برفی

تعداد روزهای برفی	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کمتر از ۱۰ روز	7	0.5	1681	0.4
10-12	27	2.0	26558	6.3
12-14	37	2.7	18930	4.5
14-16	55	4.0	14152	3.3
16-18	88	6.4	10914	2.6
18-20	145	10.6	24398	5.8
20-22	96	7.0	22209	5.2
22-24	61	4.4	15297	3.6
24-26	62	4.5	21242	5.0
26-28	73	5.3	13652	3.2
28-30	67	4.9	14133	3.3
30-32	55	4.0	13866	3.3
32-34	47	3.4	16197	3.8
34-36	80	5.8	43561	10.3
36-38	121	8.8	47461	11.2
38-40	202	14.7	60579	14.3
40-42	94	6.9	39067	9.2
42-44	40	2.9	14157	3.3
44-46	15	1.1	5838	1.4
جمع	1372	100.0	423892	100.0

جدول (۳۰-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای برفی و به تفکیک طبقات جمعیتی

تعداد روزهای برفی	طبقه جمعیتی	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
کمتر از ۱۰ روز	۱-۹۹	۲	۶۹
	۱۰۰-۹۹۹	۲	۱۰۸۳
	۱۰۰-۴۹۹	۳	۵۲۹
جمع		۷	۱۶۸۱
۱۰-۱۲	۱-۹۹	۴	۱۱۷
	۱۰۰-۴۹۹	۶	۱۹۴۲
	۵۰۰-۹۹۹	۹	۶۷۷۴
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۶	۹۵۹۱
	> ۲۵۰۰	۲	۸۱۳۴
جمع		۲۷	۲۶۵۵۸
۱۲-۱۴	۱-۹۹	۱۶	۶۹۴
	۱۰۰-۴۹۹	۹	۱۷۸۳
	۵۰۰-۹۹۹	۷	۵۸۷۷
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۴	۶۹۶۶
	> ۲۵۰۰	۱	۳۶۱۰
جمع		۳۷	۱۸۹۳۰
۱۴-۱۶	۱-۹۹	۳۵	۱۳۵۴
	۱۰۰-۴۹۹	۱۲	۲۶۷۴
	۵۰۰-۹۹۹	۵	۳۵۸۰
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۲	۳۴۲۸
	> ۲۵۰۰	۱	۳۱۱۶
جمع		۵۵	۱۴۱۵۲
۱۶-۱۸	۱-۹۹	۵۷	۲۷۳۵
	۱۰۰-۴۹۹	۲۷	۵۵۷۹
	۵۰۰-۹۹۹	۴	۲۶۰۰
جمع		۸۸	۱۰۹۱۴
۱۸-۲۰	۱-۹۹	۷۱	۳۱۶۱
	۱۰۰-۴۹۹	۶۳	۱۳۳۶۵
	۵۰۰-۹۹۹	۱۱	۷۸۷۲
جمع		۱۴۵	۲۴۳۹۸
۲۰-۲۲	۱-۹۹	۳۶	۲۰۲۹
	۱۰۰-۴۹۹	۴۸	۱۰۸۳۶
	۵۰۰-۹۹۹	۱۰	۶۹۹۶
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۲	۲۳۴۸
جمع		۹۶	۲۲۲۰۹
۲۲-۲۴	۱-۹۹	۲۳	۱۱۱۲
	۱۰۰-۴۹۹	۲۹	۶۱۷۸
	۵۰۰-۹۹۹	۷	۴۹۴۳
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۲	۳۰۶۴
جمع		۶۱	۱۵۲۹۷

ادامه جدول (۳۰-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای برفی و به تفکیک طبقات جمعیتی

تعداد جمعیت	تعداد آبادی	طبقه جمعیتی	تعداد روزهای برفی
۷۳۰	۲۱	۱-۹۹	۲۴-۲۶
۵۸۱۳	۲۸	۱۰۰-۴۹۹	
۵۵۶۴	۸	۵۰۰-۹۹۹	
۵۹۹۴	۴	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۳۱۴۱	۱	>۲۵۰۰	
۲۱۲۴۲	۶۲	جمع	
۱۶۷۱	۳۵	۱-۹۹	۲۶-۲۸
۶۳۷۶	۳۲	۱۰۰-۴۹۹	
۲۳۱۹	۳	۵۰۰-۹۹۹	
۳۲۸۶	۳	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۱۳۶۵۲	۷۳	جمع	
۱۸۲۹	۳۷	۱-۹۹	۲۸-۳۰
۶۴۵۰	۲۴	۱۰۰-۴۹۹	
۲۰۲۲	۳	۵۰۰-۹۹۹	
۳۸۳۲	۳	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۱۴۱۳۳	۶۷	جمع	
۷۸۹	۱۶	۱-۹۹	۳۰-۳۲
۷۷۱۳	۳۱	۱۰۰-۴۹۹	
۵۳۶۴	۸	۵۰۰-۹۹۹	
۱۳۸۶۶	۵۵	جمع	
۶۲۰	۱۴	۱-۹۹	۳۲-۳۴
۶۰۵۲	۲۴	۱۰۰-۴۹۹	
۴۶۹۲	۶	۵۰۰-۹۹۹	
۴۸۳۳	۳	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۱۶۱۹۷	۴۷	جمع	
۷۵۷	۲۰	۱-۹۹	۳۴-۳۶
۸۶۱۲	۳۱	۱۰۰-۴۹۹	
۹۹۱۷	۱۴	۵۰۰-۹۹۹	
۲۴۲۷۵	۱۵	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۴۳۵۶۱	۸۰	جمع	
۱۶۲۵	۳۵	۱-۹۹	۳۶-۳۸
۱۳۰۶۳	۵۷	۱۰۰-۴۹۹	
۸۹۱۶	۱۴	۵۰۰-۹۹۹	
۲۰۹۱۲	۱۴	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۲۹۴۵	۱	>۲۵۰۰	
۴۷۴۶۱	۱۲۱	جمع	

ادامه جدول (۳۰-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای برفی و به تفکیک طبقات جمعیتی

تعداد جمعیت	تعداد آبادی	طبقه جمعیتی	تعداد روزهای برفی
۴۵۲۱	۸۸	۱-۹۹	۳۸-۴۰
۱۶۹۰۹	۷۵	۱۰۰-۴۹۹	
۱۶۳۳۶	۲۴	۵۰۰-۹۹۹	
۱۶۵۷۶	۱۳	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۶۲۳۷	۲	> ۲۵۰۰	
۶۰۵۷۹	۲۰۲	جمع	
۷۱۰	۲۴	۱-۹۹	۴۰-۴۲
۱۰۹۸۶	۴۷	۱۰۰-۴۹۹	
۸۷۳۷	۱۲	۵۰۰-۹۹۹	
۱۲۶۲۴	۹	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۶۰۱۰	۲	> ۲۵۰۰	
۳۹۰۶۷	۹۴	جمع	
۲۴۱	۴	۱-۹۹	۴۲-۴۴
۷۷۵۳	۲۹	۱۰۰-۴۹۹	
۵۱۱۴	۶	۵۰۰-۹۹۹	
۱۰۴۹	۱	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۱۴۱۵۷	۴۰	جمع	
۵۸	۱	۱-۹۹	۴۴-۴۶
۲۶۶۵	۱۰	۱۰۰-۴۹۹	
۲۱۰۸	۳	۵۰۰-۹۹۹	
۱۰۰۷	۱	۱۰۰۰-۲۴۹۹	
۵۸۳۸	۱۵	جمع	
۴۲۳۸۹۲	۱۳۷۲	جمع کل	

جدول (۳۱-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای برفی و به تفکیک شهرستان

تعداد جمعیت	تعداد آبادی	شهرستان	تعداد روزهای برفی
۱۶۸۱	۷	پارس آباد	کمتر از ۱۰ روز
جمع	۷		
۲۸۶۹	۴	بيله سوار	۱۰-۱۲
۲۳۶۸۹	۲۳	پارس آباد	
جمع	۲۷		
۸۳۲۳	۲۱	بيله سوار	۱۲-۱۴
۱۰۶۰۷	۱۶	پارس آباد	
جمع	۳۷		
۶۳۳۹	۳۸	بيله سوار	۱۴-۱۶
۷۸۱۳	۱۷	پارس آباد	
جمع	۵۵		
۴۳۰۸	۵۵	بيله سوار	۱۶-۱۸
۴۳۹۸	۲۱	پارس آباد	
۲۲۰۸	۱۲	گرمی	
جمع	۸۸		
۵۷۸۵	۴۷	بيله سوار	۱۸-۲۰
۶۷۸۶	۴۳	پارس آباد	
۱۱۸۲۷	۵۵	گرمی	
جمع	۱۴۵		
۱۸۴۶	۱۶	بيله سوار	۲۰-۲۲
۷۲۹۹	۲۴	پارس آباد	
۱۳۰۶۴	۵۶	گرمی	
جمع	۹۶		
۳۵۶	۳	پارس آباد	۲۲-۲۴
۱۳۱۵۸	۵۷	گرمی	
۱۷۸۳	۱	نمین	
جمع	۶۱		
۸۰۹۳	۴۷	گرمی	۲۴-۲۶
۱۳۱۴۹	۱۵	نمین	
جمع	۶۲		
۱۰۹۵	۱	اردبیل	۲۶-۲۸
۲۸۲۷	۲۲	گرمی	
۲۳۶۰	۲۷	مشگین شهر	
۷۳۷۰	۲۳	نمین	
جمع	۷۳		
۱۰۶۹	۴	اردبیل	۲۸-۳۰
۵۹۱۶	۴۲	مشگین شهر	
۷۱۴۸	۲۱	نمین	
جمع	۶۷		

ادامه جدول (۳۱-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

بر اساس تعداد روزهای برفی و به تفکیک شهرستان

تعداد جمعیت	تعداد آبادی	شهرستان	تعداد روزهای برفی
۳۴۸۳	۱۱	اردبیل	۳۰-۳۲
		مشگین شهر	
		نمین	
۱۳۸۶۶	۵۵	جمع	
۹۰۶۳	۱۹	اردبیل	۳۲-۳۴
		مشگین شهر	
		نمین	
۴۴۶۵	۲۱		
۲۶۶۹	۷		
۱۶۱۹۷	۴۷	جمع	
۱۷۸۹۲	۲۳	اردبیل	۳۴-۳۶
		کوثر	
		مشگین شهر	
		نمین	
۲۳۴۵	۹		
۲۰۷۸۱	۴۵		
۲۵۴۳	۳		
۴۳۵۶۱	۸۰	جمع	
۱۱۳۶۹	۲۲	اردبیل	۳۶-۳۸
		خلخال	
		کوثر	
		مشگین شهر	
۲۱۸۶	۱۲		
۶۶۶۹	۳۶		
۲۷۲۳۷	۵۱		
۴۷۴۶۱	۱۲۱	جمع	
۱۴۶۳۴	۲۴	اردبیل	۳۸-۴۰
		خلخال	
		کوثر	
		مشگین شهر	
		نیر	
۲۵۸۸۹	۸۲		
۱۱۶۴۱	۵۱		
۴۸۹۴	۲۱		
۳۵۲۱	۲۴		
۶۰۵۷۹	۲۰۲	جمع	
۱۶۹۴۳	۲۸	اردبیل	۴۰-۴۲
		خلخال	
		مشگین شهر	
		نیر	
۱۶۹۵۲	۳۳		
۲۹۶	۴		
۴۸۷۶	۲۹		
۳۹۰۶۷	۹۴	جمع	
۹۳۷۳	۲۲	اردبیل	۴۲-۴۴
		نیر	
۴۷۸۴	۱۸		
۱۴۱۵۷	۴۰	جمع	
۳۰۰۴	۴	اردبیل	۴۴-۴۶
		نیر	
۲۸۳۴	۱۱		
۵۸۳۸	۱۵	جمع	
۴۲۳۸۹۲	۱۳۷۲	جمع کل	

۱-۵-۲-۳-۱ تبیین الگوی استقرار بر اساس پهنه های خطر زلزله

بررسی ویژگیهای زمین شناسی استان اردبیل در بخش منابع محیطی نشان می دهد این استان جزء مناطق لرزه خیر کشور بوده و طی روندهای مختلف زمانی زلزله های متعددی را شاهد بوده است. براساس بررسی های انجام شده استان اردبیل به سه پهنه خطر زلزله با درجه های نسبتاً پایین، متوسط و نسبتاً بالا طبقه بندی شده است. انطباق نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی استان و جمعیت ساکن در آنها با پهنه های خطر زلزله در استان نشان می دهد ۱۲/۱ درصد از سکونتگاههای روستایی استان که حدود ۱۶/۲ درصد جمعیت روستایی استان نیز در این سکونتگاهها ساکن هستند در پهنه با خطر زلزله نسبتاً پایین مستقر هستند. در پهنه با خطر زلزله متوسط نیز ۱۶/۱ درصد سکونتگاههای روستایی و ۱۹/۴ درصد جمعیت روستایی استان مستقر هستند. پهنه با خطر زلزله نسبتاً بالا بیشترین تعداد جمعیت و سکونتگاه روستایی را در بر می گیرد. این پهنه ۷۱/۸ درصد سکونتگاههای روستایی و ۶۴/۵ درصد جمعیت روستایی را در خود جای داده است. جدول (۱-۳۲)

درجداول شماره (۱-۳۳) و (۱-۳۴)، توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها براساس پهنه های خطر زلزله به تفکیک طبقات جمعیتی و شهرستان مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول (۱-۳۲) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در پهنه های خطر زلزله

پهنه های خطر زلزله	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
پهنه با خطر متوسط	221	16.1	82083	19.4
پهنه با خطر نسبتاً بالا	985	71.8	273223	64.5
پهنه با خطر نسبتاً پایین	166	12.1	68586	16.2
جمع	1372	100.0	423892	100.0

جدول (۳۳-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها

در پهنه های خطر زلزله به تفکیک طبقات جمعیتی

پهنه های خطر زلزله	طبقه جمعیتی	آبادی	جمعیت
پهنه با خطر متوسط	1-99	88	4352
	100-499	79	18539
	500-999	25	17122
	1000-2499	28	38929
	>2500	1	3141
جمع		221	82083
پهنه با خطر نسبتا بالا	1-99	403	18112
	100-499	434	98152
	500-999	100	71928
	1000-2499	41	60894
	>2500	7	24137
جمع		985	273223
پهنه با خطر نسبتا پایین	1-99	48	2358
	100-499	72	18587
	500-999	31	21764
	1000-2499	13	19962
	>2500	2	5915
جمع		166	68586
جمع کل		1372	423892

**جدول (۳۴-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها
در بهنه های خطر زلزله به تفکیک شهرستان**

جمعیت	آبادی	شهرستان	بهنه های خطر زلزله
31171	55	اردبیل	بهنه با خطر متوسط
12637	45	خلخال	
7787	36	کوثر	
330	4	مشگین شهر	
26634	56	نمین	
3524	25	نیر	
82083	221	جمع	
37547	71	اردبیل	بهنه با خطر نسبتا بالا
29470	181	بيله سوار	
62629	154	پارس آباد	
7897	38	کوثر	
51177	249	گرمی	
72012	235	مشگین شهر	
12491	57	نیر	
273223	985	جمع	
19207	32	اردبیل	بهنه با خطر نسبتا پایین
32390	82	خلخال	
4971	22	کوثر	
12018	30	نمین	
68586	166	جمع	
423892	1372	جمع کل	

۱-۲-۳-۱: تبیین الگوی استقرار سکونتگاههای شهری و روستایی براساس نحوه توزیع منابع آب

برای گروههای انسانی بطور طبیعی آب به عنوان مهمترین وسیله ادامه حیات به شمار می رود. از این رو به هنگام حاکمیت کوچ نشینی همه جا به دنبال آن حرکت کرده و در یکجانشینی در کنار منابع آب سکونت گزیده اند. با توجه به اهمیت فعالیت اقتصادی برای (معیشت) روستائیان (زراعت و باغداری) و کوچ نشینان (دامداری) آب به عنوان مهمترین عامل به شمار می آمده است. نیاز به آب یکی از عواملی است که نظام استقرار روستاها را توجیه می کند.

عمده ترین منابع آبی که نقش اصلی را در تبیین نظام استقرار سکونت و گروههای اصلی ایفا می نمایند رودخانه یا به عبارت دیگر منابع آب سطحی، و پس از آن منابع آب زیرزمینی به ویژه در نقاطی که سفره های آب زیرزمینی گسترده ای وجود داشته و امکان حفر چاه و بهره برداری فراوان از سفره های آب زیرزمینی را فراهم نموده بیشترین نقش را در جذب گروههای انسانی و سپس توسعه فعالیتهای انسانی داشته اند.

در استان اردبیل نیز منابع آب به ویژه منابع آب سطحی نقش عمده ای را در نظام استقرار داشته اند. براساس بررسی های انجام شده جریان و عبور رودخانه های متعدد در استان اردبیل که عمده ترین و اصلی ترین شاخه ها، رودخانه های شاهرودچای، لاله چای، نیرچای، بالخلوچای، قوریچای، قره سو، دره رود، هیرچای، آریاچای، نمین چای، گرمی چای، برزندچای، آق چای، قزل اوزن و سولارچای هستند به پیدایش سکونتگاههای شهری و روستایی متعددی به ویژه روستاهای کوچک و بزرگی در امتداد این رودخانه ها انجامیده است و حیات زیستی اقتصادی جمعیت قابل توجهی را نیز تحت تاثیر خود قرار داده است.

نحوه استقرار مراکز جمعیتی در حاشیه رودخانه های مذکور متفاوت است به عنوان مثال شیب زمینها می تواند یک جانب رودخانه را به طرف دیگر برتری دهد و یا با عبور جاده از یک طرف، جانب دیگر بدون رونق باقی بماند.

براساس بررسی های انجام شده حدود ۲۸۹ روستا در امتداد رودخانه های اصلی استان (در فاصله ۱۵۰ متری از ساحل رودخانه) استقرار یافته اند. شهرستان های گرمی، مشگین شهر و پارس آباد به ترتیب با ۳۰/۴، ۲۲/۱ و ۱۴/۹ درصد بیشترین نسبت توزیع سکونتگاه روستایی را در امتداد رودخانه های استان به خود اختصاص داده اند. شهرستان نمین نیز با ۱/۷ درصد کمترین میزان پراکنش سکونتگاهها در کنار رودخانه را دارا می باشد.

شیوه تبیین شده مربوط به استقرار سنتی یا طبیعی و خود بخودی سکونتگاهها در کنار منابع آب باز می گردد. اما شیوه های مدرن بهره برداری از منابع آب سطحی در قالب

شبکه‌های آبیاری و زهکشی نیز نقش عمده‌ای در ایجاد، نگهداشت، توسعه و یا اضمحلال سکونتگاه‌های روستایی ایفا می‌نمایند.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول (۱-۳۵) در استان اردبیل ۷۷ سکونتگاه روستایی در محدوده اجرای طرح‌های شبکه‌های آبیاری و زهکشی واقع شده‌اند. از این تعداد بیشترین نسبت آبادی (معادل ۸۸/۳ درصد) متعلق به شهرستان پارس آباد بوده است. در واقع اجرای این برنامه‌های توسعه منابع آب در محدوده شهرستان پارس آباد به تمرکز جمعیت در این شهرستان که عمدتاً محل قشلاق عشایر کوچنده بوده انجامیده است.

همچنین ۱۳۵ روستا نیز در محدوده طرح شبکه‌های آبیاری و زهکشی در دست اجرا واقع شده‌اند. از این تعداد روستا نیز ۵۰/۳ درصد در محدوده شهرستان بيله سوار و ۲۸/۱ درصد در محدوده شهرستان پارس آباد واقع شده‌اند.

• چاه

علاوه بر منابع آب سطحی منابع آب زیرزمینی نیز نقش عمده‌ای از گذشته‌های دور در الگوی مکان‌گزینی و استقرار سکونتگاه‌های انسانی داشته‌اند. در هر مکانی که امکان بهره‌برداری بیشتر از منابع آب زیرزمینی وجود داشته است، جمعیت بیشتری نیز استقرار یافته‌اند. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول (۱-۳۹) ۷۶ سکونتگاه روستایی در محدوده استان اردبیل در شعاع ۵ کیلومتری چاه‌های عمیق استقرار یافته‌اند. بیشترین تعداد این سکونتگاه‌ها در شهرستان اردبیل، نمین و مشگین شهر استقرار یافته‌اند.

جدول (۱-۳۵) : پراکنش سکونتگاه‌های روستایی و جمعیت ساکن در آنها در محدوده توسعه شبکه‌های آبیاری و زهکشی (در حال بهره‌برداری)

طبقه جمعیتی	آبادی		تعداد جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
1-99	10	13.0	441	0.8
499-999	24	31.2	17654	31.5
99-499	30	39.0	7534	13.4
999-2499	9	11.7	15602	27.8
بالای ۲۵۰۰ نفر	4	5.2	14860	26.5
جمع کل	77	100.0	56091	100.0

جدول (۳۶-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در محدوده توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی

(در حال بهره برداری)

تعداد جمعیت	تعداد آبادی	دهستان	شهرستان	طبقه جمعیتی
۴۱	۱	قشلاق شرقی	بيله سوار	۱-۹۹
۳۳	۲	نازه کند	پارس آباد	
۶۹	۲	ساوالان		
۲۵۲	۴	قشلاق شمالی		
۴۶	۱	محمودآباد		
۴۴۱	۱۰	جمع		
۷۱۶	۱	فولادلوی شمالی	اردبیل	۴۹۹-۹۹۹
۹۳۳	۱	گوگ تپه	بيله سوار	
۲۸۲۸	۴	اصلاندوز	پارس آباد	
۱۴۵۴	۲	نازه کند		
۷۰۷۶	۱۰	ساوالان		
۳۸۴۹	۵	قشلاق شمالی		
۷۹۸	۱	محمودآباد		
۱۷۶۵۴	۲۴	جمع		
۱۵۳	۱	فولادلوی شمالی	اردبیل	۹۹-۴۹۹
۴۰۴	۳	قشلاق شرقی	بيله سوار	
۲۷۷۰	۱۰	اصلاندوز	پارس آباد	
۱۲۰۹	۳	نازه کند		
۱۴۷۲	۶	ساوالان		
۱۴۰۵	۶	قشلاق شمالی		
۱۲۱	۱	محمودآباد		
۷۵۳۴	۳۰	جمع		
۲۲۷۹	۱	فولادلوی شمالی	اردبیل	۹۹۹-۲۴۹۹
۵۹۴۱	۴	نازه کند	پارس آباد	
۱۶۸۰	۱	ساوالان		
۳۷۳۲	۲	قشلاق شمالی		
۱۹۷۰	۱	محمودآباد		
۱۵۶۰۲	۹	جمع		
۲۶۷۳	۱	قشلاق شرقی	بيله سوار	بالای ۲۵۰۰ نفر
۱۲۱۸۷	۳	قشلاق شمالی	پارس آباد	
۱۴۸۶۰	۴	جمع		
۵۶۰۹۱	۷۷	جمع کل		

جدول (۳۷-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در محدوده توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی به تفکیک شهرستان و دهستان

شهرستان	دهستان	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
اردبیل	ارشق شرقی	1	96
	سیلان	2	1539
	سردابه	6	4963
	کلخوران	2	1584
جمع		11	8182
بيله سوار	قشلاق جنوبی	15	782
	قشلاق شرقی	49	5525
	گوگ تپه	4	4787
جمع		68	11094
پارس آباد	اصلاندوز	4	624
	قشلاق شمالی	27	4179
	قشلاق غربی	5	354
	محمودآباد	2	305
جمع		38	5462
کوثر	سنجد جنوبی	1	74
	سنجد غربی	2	927
جمع		3	1001
مشگین شهر	ارشق شمالی	1	115
	ارشق غربی	2	519
	دشت	2	744
	قره سو	4	1610
	لاهرود	1	4
جمع		10	2992
نمین	دولت آباد	5	1889
جمع		5	1889
جمع کل		135	30620

جدول (۳۸-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در محدوده توسعه شبکه

های آبیاری و زهکشی به تفکیک طبقات جمعیتی

طبقه جمعیتی	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۰۰۰-۲۴۹۹	۸	۲۲.۲	۱۰۷۹۳	۱۳۴.۳
۱۰۰-۴۹۹	۳۶	۱۰۰.۰	۸۰۳۴	۱۰۰.۰
۱-۹۹	۸۰	۲۲۲.۲	۳۲۸۴	۴۰.۹
۴۹۹-۹۹۹	۱۱	۳۰.۶	۸۵۰۹	۱۰۵.۹
جمع کل	۱۳۵	۳۷۵	۳۰۶۲۰	۳۸۱.۱۳۰۲

جدول (۳۹-۱): پراکنش جمعیت و آبادی در اطراف چاههای آب به تفکیک شهرستان

شهرستان	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
اردبیل	25	32.9	20464	45.6
بيله سوار	1	1.3	1670	3.7
پارس آباد	2	2.6	267	0.6
کوثر	2	2.6	1189	2.7
گرمی	8	10.5	2472	5.5
مشگین شهر	17	22.4	10862	24.2
نمین	18	23.7	7129	15.9
نیر	3	3.9	781	1.7
جمع کل	76	100.0	44834	100.0

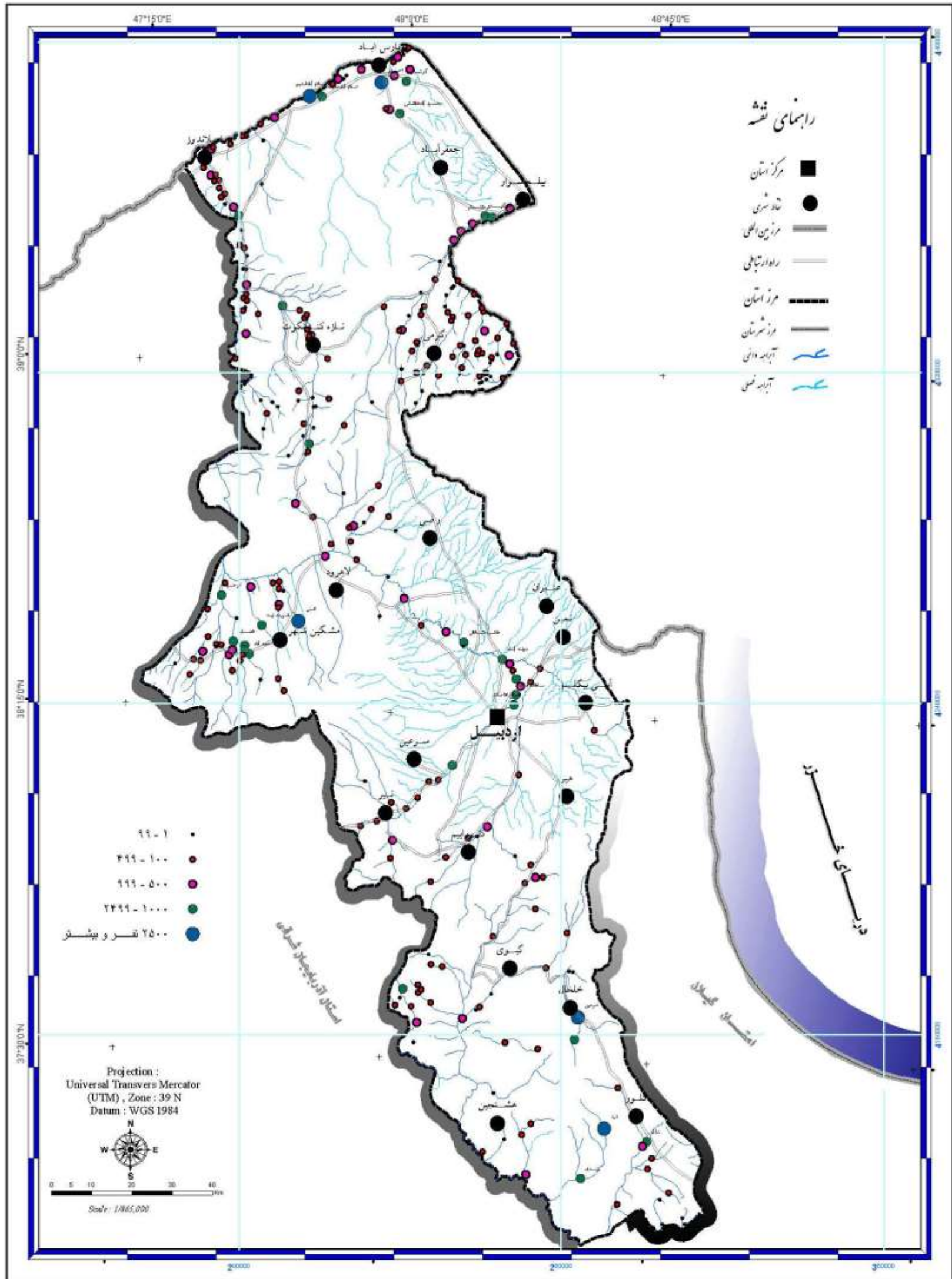
جدول (۴۰-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در اطراف چاههای آب به تفکیک طبقات جمعیتی

طبقه جمعیتی	آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
0-99	13	17.1	462	1.0
100-499	30	39.5	8465	18.9
500-999	15	19.7	10643	23.7
1000-2499	18	23.7	25264	56.4
جمع	76	100.0	44834	100.0

جدول (۴۱-۱) : پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها در اطراف چاههای آب

به تفکیک شهرستان و طبقات جمعیتی

شهرستان	طبقه جمعیتی	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
اردبیل	۱۰۰-۴۹۹	۹	۲۸۶۹
	۵۰۰-۹۹۹	۸	۵۹۷۹
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۸	۱۱۶۱۶
جمع		۲۵	۲۰۴۶۴
بيله سوار	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱	۱۶۷۰
جمع		۱	۱۶۷۰
پارس آباد	۰-۹۹	۱	۶۱
	۱۰۰-۴۹۹	۱	۲۰۶
جمع		۲	۲۶۷
کوثر	۱۰۰-۴۹۹	۱	۱۱۱
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۱	۱۰۷۸
جمع		۲	۱۱۸۹
گرمی	۰-۹۹	۱	۵
	۱۰۰-۴۹۹	۶	۱۹۳۹
	۵۰۰-۹۹۹	۱	۵۲۸
جمع		۸	۲۴۷۲
مشگین شهر	۰-۹۹	۲	۸۷
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۴	۶۲۹۵
	۱۰۰-۴۹۹	۷	۱۸۷۶
	۵۰۰-۹۹۹	۴	۲۶۰۴
جمع		۱۷	۱۰۸۶۲
نمین	۰-۹۹	۸	۲۷۴
	۱۰۰۰-۲۴۹۹	۴	۴۶۰۵
	۱۰۰-۴۹۹	۵	۱۳۴۷
	۵۰۰-۹۹۹	۱	۹۰۳
جمع		۱۸	۷۱۲۹
نیر	۰-۹۹	۱	۳۵
	۱۰۰-۴۹۹	۱	۱۱۷
	۵۰۰-۹۹۹	۱	۶۲۹
جمع		۳	۷۸۱
جمع کل		۷۶	۴۴۸۳۴

مطالعات آمایش استان اردبیل

الگوی پراکنش و استقرار روستاها بر حسب اندازه جمعیتی در ارتباط با منابع آب

روبخانه ها - سال ۱۳۸۵

نقشه ۱۲-۱

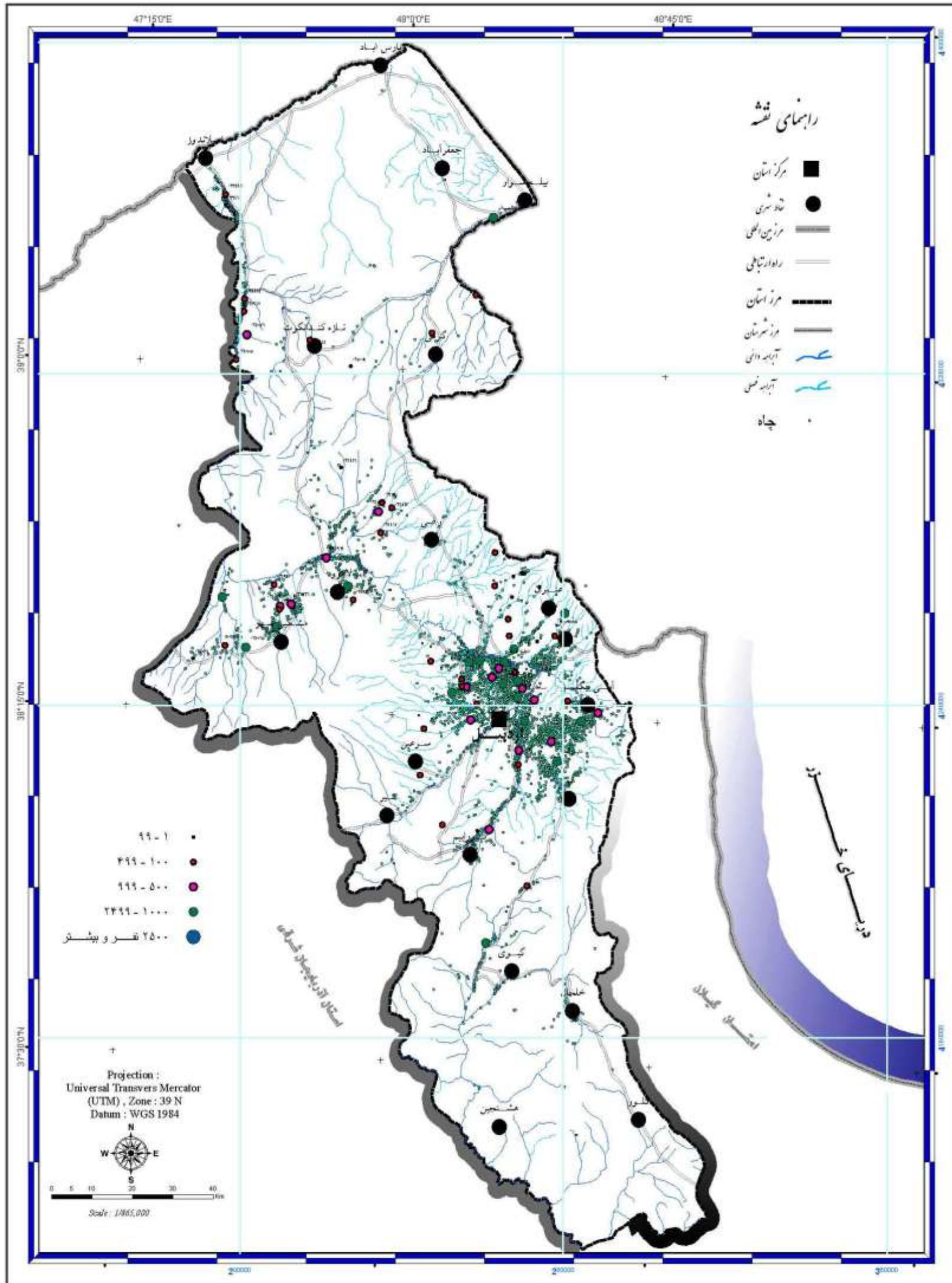
کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

الگوی پراکنش و استقرار روستاها بر حسب اندازه جمعیتی در ارتباط با منابع آب

نقشه ۱-۱۳
چهارم سال ۱۳۸۵

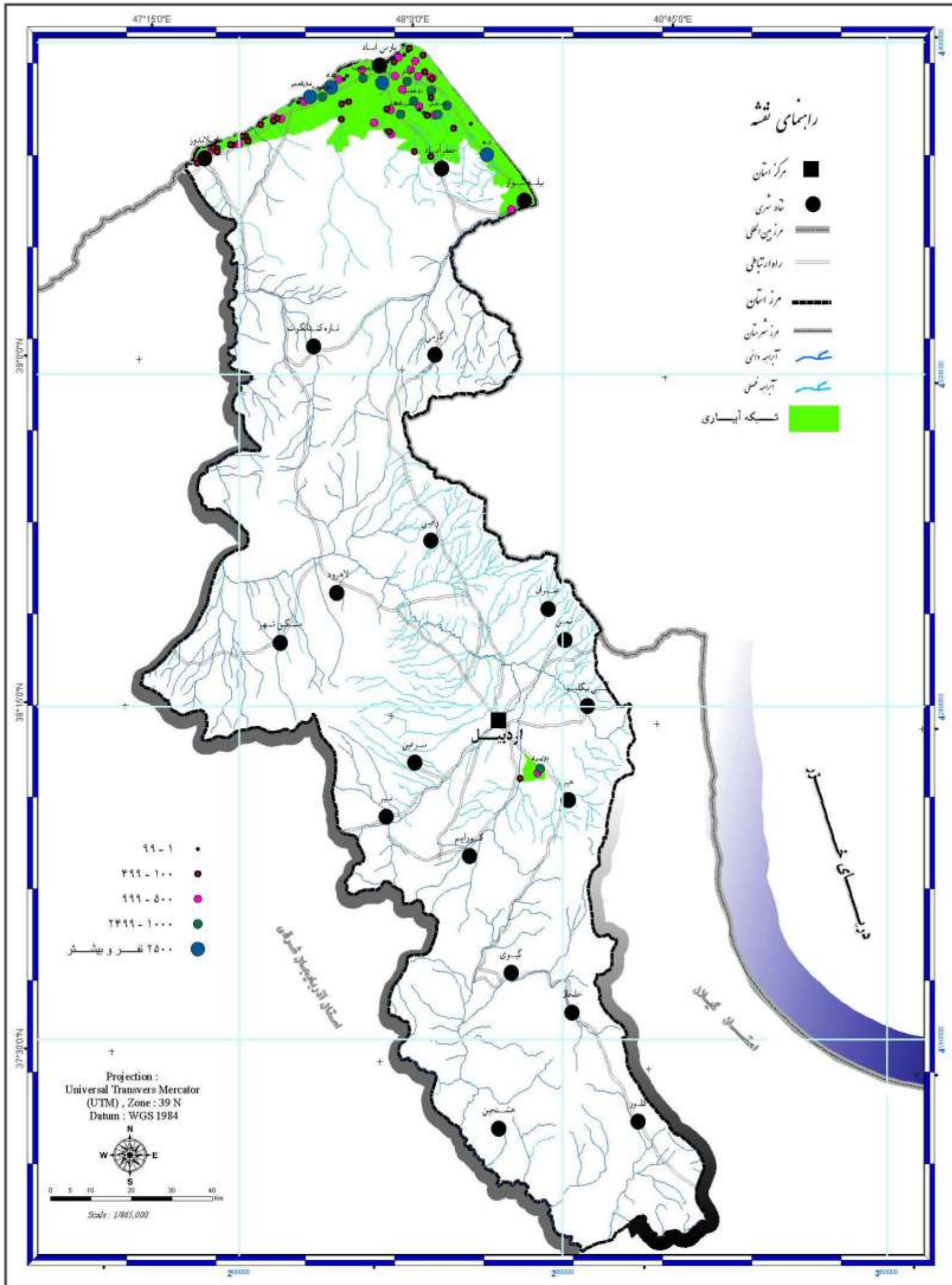
کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانتگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

الگوی پراکنش و استقرار روستاها بر حسب اندازه جمعیتی در ارتباط با منابع آب
شبکه آبیاری در دست بهره برداری _ سال ۱۳۸۵

نقشه ۱۴-۱

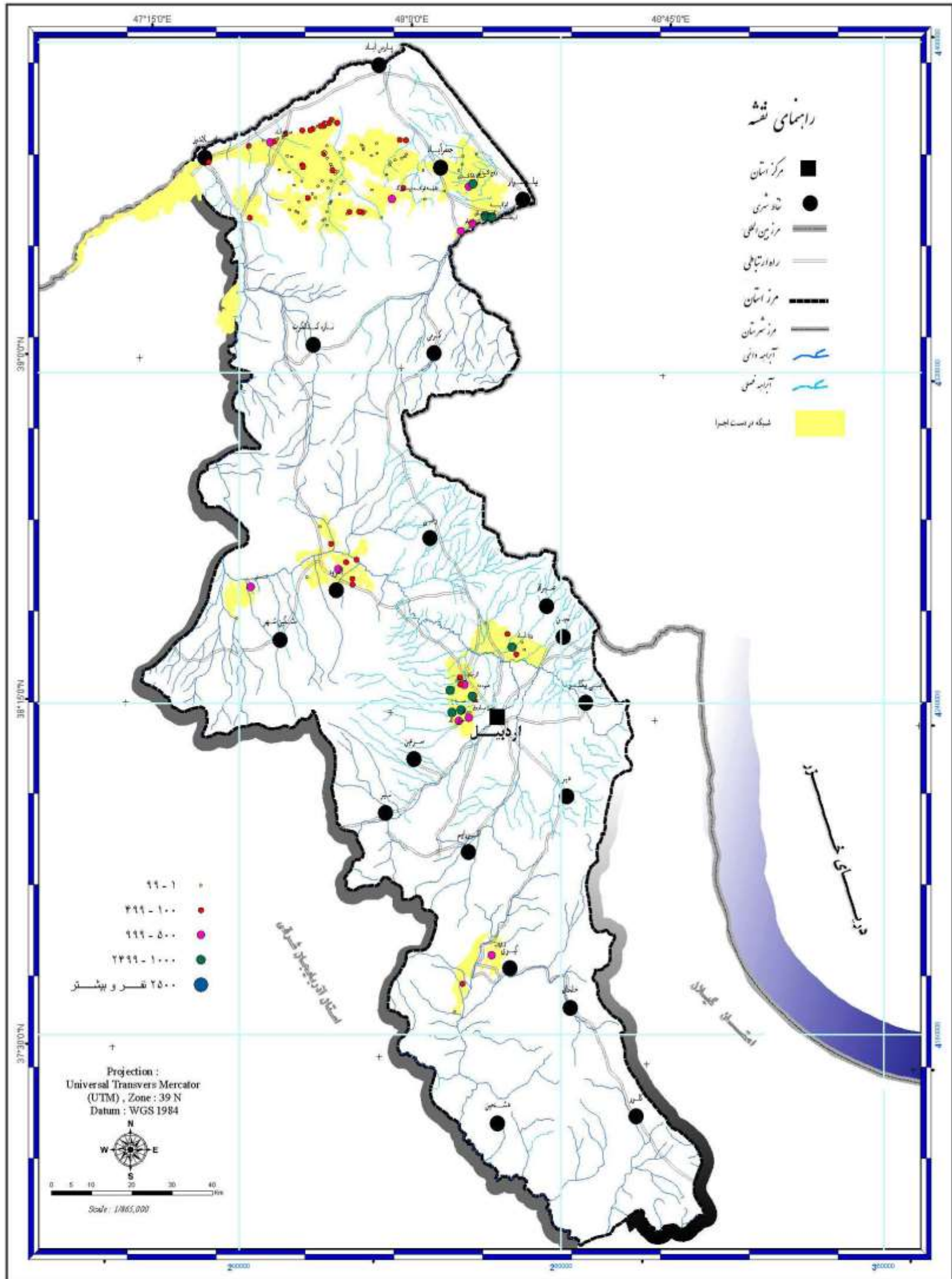
کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فراتنگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

الگوی پراکنش و استقرار روستاها بر حسب اندازه جمعیتی در ارتباط با منابع آب
شبکه آبیاری در دست اجرا سال ۱۳۸۵

نقشه ۱۰-۱

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فراتنگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

۷-۱-۲-۳-۱: تبیین الگوی استقرار براساس کاربری اراضی

کاربری اراضی حاصل و ترکیب فعالیت انسان و قابلیت‌های مکان می باشد. اگرچه کاربری اراضی در واقع ماحصل فعالیت های جمعیت است، اما خود به نحوی دلیل بر وجود قابلیت‌ها و امکان استفاده از قابلیت‌های محیط طبیعی می باشد.

توزیع آبادیها با نوع کاربریها دارای ارتباطی مستقیم است. بدین گونه که در نقاطی که اراضی به کشاورزی آبی اختصاص یافته اند، عملاً تعداد آبادیها بسیار زیاد و متراکم می باشد و بالعکس در مناطقی که مراتع گسترده تر هستند آبادیها کوچکتر و کم جمعیت تر هستند و تراکم آنها نیز بسیار اندک است. با توجه به اینکه اراضی کشاورزی آبی از رودخانه ها تبعیت می کنند، پراکنش آبادیها بیشتر از این عامل متاثر شده اند.

بررسی های انجام شده بر روی نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی در استان اردبیل با توجه به نحوه استفاده از اراضی (کاربری اراضی) نشان می دهد از مجموع ۱۳۷۲ آبادی روستایی مستقر در این استان ۴۱/۲ درصد (۵۶۵ روستا) در اراضی دیم، ۲۲/۱ درصد (۳۰۴ روستا در اراضی آبی) و ۳۶/۷ درصد (۵۰۳ روستا) در اراضی جنگلی - مرتعی استقرار یافته اند.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش جمعیت نیز براساس طبقه بندی انجام شده در کاربری اراضی نشان می دهد از مجموع ۴۲۳۸۹۲ نفر جمعیت ساکن در این نقاط ۱۴۱۶۹۹ نفر معادل ۳۳/۴ درصد در مناطق دیم، ۱۷۵۷۰۴ نفر معادل ۴۱/۵ درصد در مناطق با کاربری آبی و ۱۰۶۴۸۹ نفر معادل ۲۵/۱ درصد در مناطق جنگلی - مرتعی سکونت دارند. جدول (۴۲-۱)

با توجه به نتایج حاصل از بررسی های فوق با اینکه بیشترین تعداد سکونتگاههای روستایی استان در دو منطقه با کاربری دیم و سپس با کاربری جنگلی - مرتعی استقرار یافته اند اما کمترین تعداد و نسبت جمعیت را این مناطق به خود اختصاص داده اند. در حالی که مناطقی که دارای استفاده و کاربری آبی هستند با توجه به وسعت اندکشان بیش از ۴۱ درصد جمعیت استان را در خود جای داده اند.

در جدول شماره (۴۳-۱)، نیز نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها به تفکیک طبقات جمعیتی ارایه شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور بیشترین تعداد روستاهای خیلی کوچک و کوچک به ترتیب در مناطق جنگلی و مرتعی و سپس در مناطق با کاربری زراعت و باغ دیم مستقر شده اند. در حالی که مناطق با کاربری زراعت و باغ آبی علاوه بر اینکه بیشترین نسبت جمعیت روستایی را در خود جای داده اند، بیشترین تعداد روستاهای بزرگ و خیلی بزرگ و متوسط استان نیز در این مناطق استقرار یافته اند.

در جدول شماره (۴۴-۱) نحوه توزیع و پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها به تفکیک شهرستان ارایه شده است.

جدول (۴۲-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها بر اساس نوع کاربری

نوع کاربری	تعداد آبادی		جمعیت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
زراعت و باغ دیم	565	41.2	141699	33.4
جنگل و مرتع	503	36.7	106489	25.1
زراعت و باغ آبی	304	22.2	175704	41.5
جمع	1372	100.0	423892	100.0

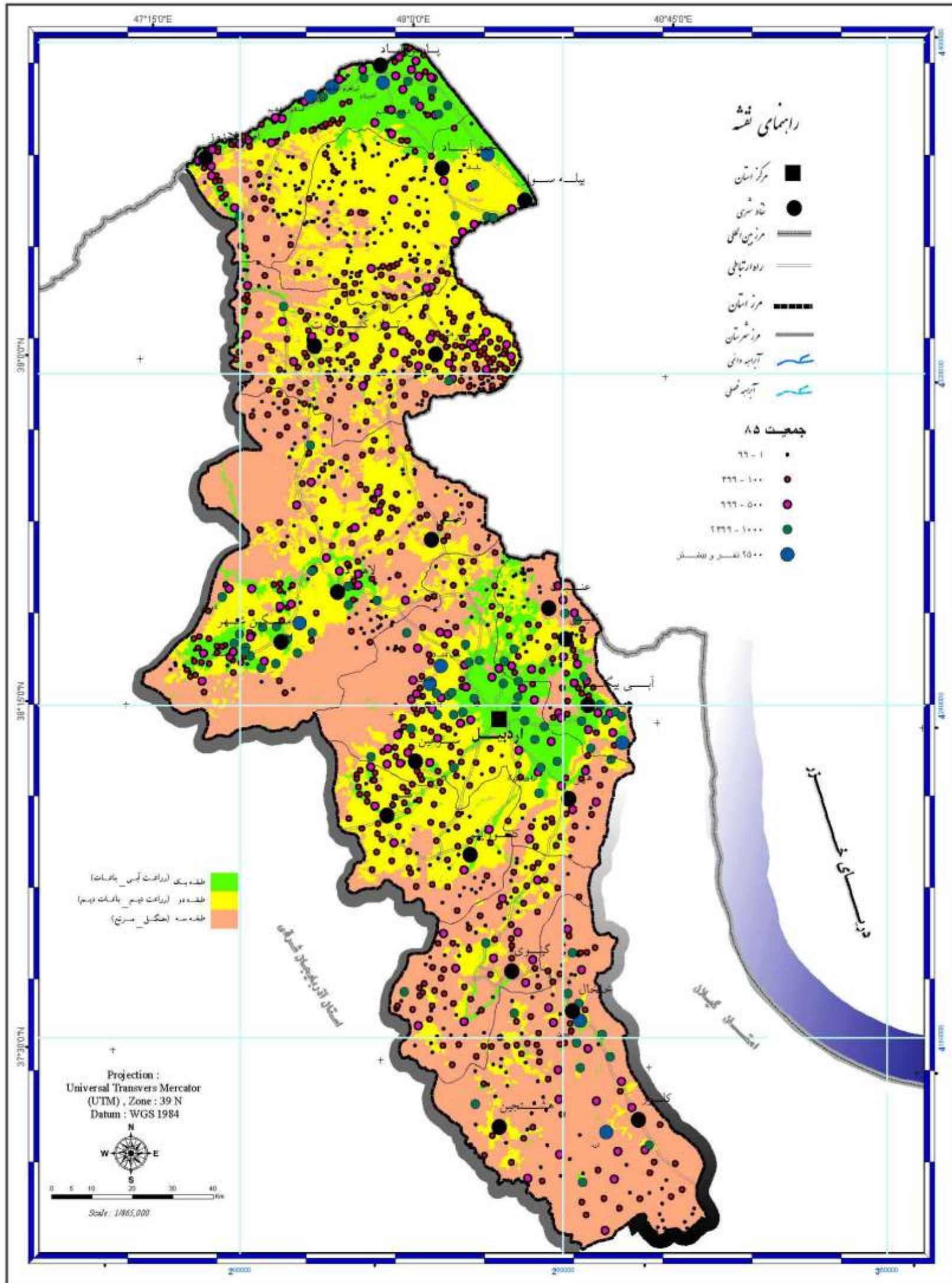
جدول (۴۳-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها بر اساس نوع

کاربری و به تفکیک طبقات جمعیتی

نوع کاربری	طبقه جمعیتی	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
زراعت و باغ دیم	100-499	255	57865
	1-99	235	11440
	500-999	53	38298
	999-2499	20	27764
	بالای ۲۵۰۰ نفر	2	6332
جمع		565	141699
جنگل و مرتع	100-499	193	41859
	1-99	254	10710
	500-999	37	25034
	999-2499	17	22918
	بالای ۲۵۰۰ نفر	2	5968
جمع		503	106489
زراعت و باغ آبی	100-499	137	35554
	1-99	50	2672
	500-999	66	47482
	999-2499	45	69103
	بالای ۲۵۰۰ نفر	6	20893
جمع		304	175704
جمع کل		1372	423892

جدول (۴۴-۱): پراکنش سکونتگاههای روستایی و جمعیت ساکن در آنها
بر اساس نوع کاربری و به تفکیک شهرستان

نوع کاربری	شهرستان	تعداد آبادی	تعداد جمعیت
زراعت و باغ دیم	اردبیل	67	35659
	بيله سوار	144	23946
	پارس آباد	32	3886
	خلخال	16	4459
	کوثر	19	3033
	گرمی	148	33678
	مشگین شهر	71	22194
	نمین	25	6972
	نیر	43	7872
جمع		565	141699
چنگل و مرتع	اردبیل	46	13460
	بيله سوار	32	2484
	پارس آباد	39	6184
	خلخال	93	29011
	کوثر	60	13369
	گرمی	88	13253
	مشگین شهر	104	13831
	نمین	23	12988
	نیر	18	1909
جمع		503	106489
زراعت و باغ آبی	اردبیل	45	38806
	بيله سوار	5	3040
	پارس آباد	83	52559
	خلخال	18	11557
	کوثر	17	4253
	گرمی	13	4246
	مشگین شهر	64	36317
	نمین	38	18692
	نیر	21	6234
جمع		304	175704
جمع کل		1372	423892

کنسرسیوم مهندسين مشاور
رويان و رويان فراتنگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

(انگوی پراکنش و استقرار روستاها بر حسب اندازه جمعیتی در ارتباط با کاربری اراضی)

سال ۱۳۸۵

نقشه ۱-۱۶

۳-۳-۱: ارتباط استقرار گاههای شهری و روستایی با نواحی

همانگونه که در ابتدای مبحث مربوط به تبیین ساختار سکونت ذکر شد، توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی از عوامل محیط طبیعی تاثیر مستقیم می پذیرد. پس از بررسی ساختار کلی سکونت در استان اردبیل با توجه به عوامل محیطی در این بخش از نوشتار توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی و جمعیت مستقر در آنها با توجه به ناحیه بندی انجام شده در بخش محیط طبیعی مورد بررسی قرار گرفته است. بررسی های مقدماتی انجام شده توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی با توجه به حجم و سطح آنها در نواحی براساس قابلیت های محیط طبیعی نواحی صورت پذیرفته است. جهت اثبات این مدعا در ادامه به بررسی توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی و جمعیت ساکن در آنها در نواحی ۱۲ گانه شناسایی شده پرداخته شده است.

۳-۳-۱-۱: ناحیه یک (مغان)

ناحیه یک از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از دو شهرستان پارس آباد و بیله سوار را شامل شده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۷۷ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۷۴ سکونتگاه روستایی بوده و شهرهای پارس آباد، بیله سوار و اصلاندوز نقاط شهری این ناحیه به شمار می آیند. این ناحیه ۵/۵ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین این ناحیه ۱۴/۳ درصد از سکونتگاههای شهری و ۵/۴ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۱۶۰۳۵۰ نفر جمعیت معادل ۱۴ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۱۰۰۴۰۷ نفر معادل ۶۲/۶ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۵۹۹۴۳ نفر معادل ۳۷/۴ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۱۴ و ۱۳/۹ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۹۳۹/۲ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۱۷۰/۷ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری، تراکم جمعیت روستایی در ناحیه معادل ۶۳/۸ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۱۰۶/۹ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۴۶-۱) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۱۰ سکونتگاه معادل ۱۳/۵ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۲۹ سکونتگاه معادل ۳۹/۲ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۲۳ سکونتگاه معادل ۳۱/۱ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۸ سکونتگاه معادل ۱۰/۸ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی خیلی بزرگ (۲۵۰۰ نفر و بیشتر): ۴ سکونتگاه معادل ۵/۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۱۲ سکونتگاه معادل ۱۳ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

نقشه های شماره (۱۷-۱) الی (۲۳-۱) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه یک را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهند.

۲-۳-۱: ناحیه دو (جعفرآباد)

ناحیه دو از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از شهرستان بیله سوار را شامل شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۱۶۵ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۱۶۴ سکونتگاه روستایی بوده و شهر جعفرآباد تنها نقطه شهری این ناحیه به شمار می آید. این ناحیه ۱۱/۸ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۱۱ درصد از سکونتگاههای شهری و ۱۲ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۳۲۹۵۹ نفر جمعیت معادل ۲/۹ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۷۱۷۸

نفر معادل ۲۱/۸ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۲۵۷۸۱ نفر معادل ۷۸/۲ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۱ و ۶ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۱۲۹۰/۵ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۲۵/۵ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در ناحیه معادل ۲۰ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۵/۶ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۱-۴۶) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۱۱۰ سکونتگاه معادل ۶۷/۱ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۴۰ سکونتگاه معادل ۲۴/۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۱۰ سکونتگاه معادل ۶/۱ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۴ سکونتگاه معادل ۲/۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۴ سکونتگاه معادل ۴/۳ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

نقشه های شماره (۱-۱۷) الی (۱-۲۳) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۳-۳-۱: ناحیه سه (خروسلو)

ناحیه سه از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از شهرستان گرمی را شامل شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱-۴۵)، در این ناحیه ۲۰ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۲۰۱ سکونتگاه روستایی بوده و شهرهای گرمی و تازه کندآنگوت نقاط شهری این ناحیه به شمار می آیند. این ناحیه ۱۴/۶ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۹/۵ درصد از سکونتگاههای شهری و ۱۴/۷ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۶۹۲۹۱ نفر جمعیت معادل ۶ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۳۰۷۴۹ نفر معادل ۴۴/۴ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۳۸۵۴۲ نفر معادل ۵۵/۶ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۴/۳ و ۸/۹ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۱۶۵۲/۶ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۴۱/۹ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در ناحیه معادل ۲۳/۳ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۱۸/۶ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۱-۴۶) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۸۹ سکونتگاه معادل ۴۴/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۹۵ سکونتگاه معادل ۴۷/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۱۵ سکونتگاه معادل ۷/۵ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۲ سکونتگاه معادل ۱ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۲ سکونتگاه معادل ۲/۲ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

نقشه های شماره (۱-۱۷) الی (۱-۲۳) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۴-۳-۱: ناحیه چهار (دره رود)

ناحیه چهار از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از سه شهرستان پارس آباد، گرمی و مشگین شهر را شامل شده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۱-۴۵)، در این ناحیه ۳۷ سکونتگاه روستایی وجود دارد. این ناحیه ۱۱/۷ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین این ناحیه ۲/۷ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۶۴۸۵ نفر جمعیت معادل ۰/۶ درصد از کل جمعیت استان و ۱/۵ درصد از جمعیت روستایی استان را به خود اختصاص داده است. با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۵۵۳/۵ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۱۱/۷ نفر در کیلومتر مربع است.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۱-۴۶) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۱-۹۹ نفر): ۱۵ سکونتگاه معادل ۴۰/۵ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۱۰۰-۴۹۹ نفر): ۲۰ سکونتگاه معادل ۵۴/۱ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۵۰۰-۹۹۹ نفر): ۲ سکونتگاه معادل ۵/۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

نقشه های شماره (۱-۱۷) الی (۱-۲۳) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۵-۳-۱: ناحیه پنج (صلوات)

ناحیه پنج از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از دو شهرستان گرمی و مشگین شهر را شامل شده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۲۱۱ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۲۱۰ سکونتگاه روستایی بوده و شهر رضی تنها نقطه شهری این ناحیه به شمار می آید. این ناحیه ۱۵/۱ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۴/۸ درصد از سکونتگاههای شهری و ۱۵/۳ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۳۶۰۶۶ نفر جمعیت معادل ۳/۱ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۱۸۹۵ نفر معادل ۵/۳ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۳۴۱۷۱ نفر معادل ۹۴/۷ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۰/۳ و ۷/۹ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۲۵۳۳/۸ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۱۴/۲ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در ناحیه معادل ۰/۷ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۱۳/۵ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۴۶-۱) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۱۰۴ سکونتگاه معادل ۴۹/۵ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۹۳ سکونتگاه معادل ۴۴/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۱۱ سکونتگاه معادل ۵/۲ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۲ سکونتگاه معادل ۱ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۲ سکونتگاه معادل ۲/۲ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

نقشه های شماره (۱۷-۱) الی (۲۳-۱) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۶-۳-۱: ناحیه شش (سیلان)

ناحیه شش از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از سه شهرستان مشگین شهر، اردبیل و نیر را شامل شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۸۷ سکونتگاه روستایی وجود دارد. این ناحیه ۶/۲ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان و ۶/۳ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۳۳۴۳۹ نفر جمعیت معادل ۲/۹ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند.

جمعیت روستایی ساکن در این ناحیه ۶/۳ درصد از کل جمعیت روستایی استان را شامل شده است.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۱۷۹۸/۷ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۱۸/۶ نفر در کیلومتر مربع است.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۴۶-۱) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۳۲ سکونتگاه معادل ۳۶/۸ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۳۶ سکونتگاه معادل ۴۱/۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۹ سکونتگاه معادل ۱۰/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۸ سکونتگاه معادل ۹/۲ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

- سکونتگاههای روستای خیلی بزرگ (۲۵۰۰ نفر و بیشتر): ۲ سکونتگاه معادل ۲/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۱۰ سکونتگاه معادل ۱۰/۹ درصد در این ناحیه استقرار دارند.
نقشه های شماره (۱۷-۱) الی (۲۳-۱) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۷-۳-۳-۱: ناحیه هفت (مشگین شهر)

ناحیه هفت از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از شهرستان مشگین شهر را شامل شده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۱۰۵ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۱۰۳ سکونتگاه روستایی بوده و شهرهای لاهرود و مشگین شهر نقاط شهری این ناحیه به شمار می آیند. این ناحیه ۷/۵ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۷/۵ درصد از سکونتگاههای شهری و ۷/۵ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.
سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۱۱۵۷۶۸ نفر جمعیت معادل ۱۰/۱ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۶۶۶۲۶ نفر معادل ۵۷/۶ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۴۹۱۴۲ نفر معادل ۴۲/۴ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.
جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۹/۳ و ۱۱/۴ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.
با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۱۲۴۸ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۹۲/۸ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در این ناحیه معادل ۳۹/۴ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۵۳/۴ نفر در کیلومتر مربع می باشد.
سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۴۶-۱) مورد بررسی قرار گرفته است.
براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۲۱ سکونتگاه معادل ۲۰/۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۵۲ سکونتگاه معادل ۵۰/۵ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۱۶ سکونتگاه معادل ۱۵/۵ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۱۳ سکونتگاه معادل ۱۲/۶ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستای خیلی بزرگ (۲۵۰۰ نفر و بیشتر): ۱ سکونتگاه معادل ۱۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۱۴ سکونتگاه معادل ۱۵/۲ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

نقشه های شماره (۱-۱۷) الی (۱-۲۳) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۸-۳-۱: ناحیه هشت (عبران - فندقلو)

ناحیه هشت از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از شهرستان نمین را شامل شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۲۳ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۲۲ سکونتگاه روستایی بوده و شهرعبران تنها نقطه شهری این ناحیه به شمار می آیند. این ناحیه ۱/۷ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۴/۸ درصد از سکونتگاههای شهری و ۱/۶ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۱۸۹۰۷ نفر جمعیت معادل ۱/۶ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۶۱۶۱ نفر معادل ۳۲/۶ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۱۲۷۴۶ نفر معادل ۶۷/۴ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۰/۹ و ۳ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل $400/5$ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل $47/2$ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در ناحیه معادل $31/8$ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل $15/4$ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۴۶-۱) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این

ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۷ سکونتگاه معادل $31/8$ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۶ سکونتگاه معادل $27/3$ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۴ سکونتگاه معادل $18/2$ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۴ سکونتگاه معادل $18/2$ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستای خیلی بزرگ (۲۵۰۰ نفر و بیشتر): ۱ سکونتگاه معادل $4/5$ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۵ سکونتگاه معادل $5/4$ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

نقشه های شماره (۱۷-۱) الی (۲۳-۱) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۹-۳-۳-۱: ناحیه نه (اردبیل)

ناحیه نه از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از دو شهرستان نمین و اردبیل را شامل شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۱۲۲ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۱۱۸ سکونتگاه روستایی بوده و شهرهای نمین، آبی بیگلوهیر و اردبیل نقاط شهری این ناحیه به شمار می آیند. این ناحیه ۸/۸ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۱۹ درصد از سکونتگاههای شهری و ۸/۶ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۵۰۸۱۱۳ نفر جمعیت معادل ۴۴/۳ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۴۳۶۶۶۷ نفر معادل ۸۵/۹ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۷۱۴۴۶ نفر معادل ۱۴/۱ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۶۱ و ۱۶/۶ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۱۴۳۰/۲ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۳۵۵/۳ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در ناحیه معادل ۵۰ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۳۰۵/۳ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۴۶-۱) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۲۷ سکونتگاه معادل ۲۲/۹ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۳۸ سکونتگاه معادل ۳۲/۲ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۲۷ سکونتگاه معادل ۲۲/۹ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۲۶ سکونتگاه معادل ۲۲ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۲۶ سکونتگاه معادل ۲۸/۳ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

نقشه های شماره (۱۷-۱) الی (۲۳-۱) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۱۰-۳-۳-۱: ناحیه ده (نیر- سرعین)

ناحیه ده از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از دو شهرستان اردبیل و نیر را شامل شده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۱۰۱ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۹۸ سکونتگاه روستایی بوده و شهرهای نیر، سرعین و کوراییم نقاط شهری این ناحیه به شمار می آیند. این ناحیه ۷/۳ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۱۴/۳ درصد از سکونتگاههای شهری و ۷/۱ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۳۸۲۹۴ نفر جمعیت معادل ۳/۳ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۱۰۹۱۳ نفر معادل ۲۸/۵ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۲۷۳۸۱ نفر معادل ۷۱/۵ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۱/۵ و ۶/۴ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۱۲۸۸/۱ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۲۹/۷ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در این ناحیه معادل ۲۱/۳ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۸/۵ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۴۶-۱) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۲۲ سکونتگاه معادل ۲۲/۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۶۴ سکونتگاه معادل ۶۵/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
 - سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۱۰ سکونتگاه معادل ۱۰/۲ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
 - سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۲ سکونتگاه معادل ۲ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۲ سکونتگاه معادل ۲/۲ درصد در این ناحیه استقرار دارند.
- نقشه های شماره (۱-۱۷) الی (۱-۲۳) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۱۱-۳-۳-۱: ناحیه یازده (گیوی)

ناحیه یازده از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از چهار شهرستان نیر، اردبیل، گیوی و خلخال را شامل شده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۱-۴۵)، در این ناحیه ۲۴۶ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۲۴۳ سکونتگاه روستایی بوده و شهرهای هشتجین، کلور و گیوی نقاط شهری این ناحیه به شمار می آیند. این ناحیه ۱۷/۷ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۱۴/۳ درصد از سکونتگاههای شهری و ۱۷/۷ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۷۴۷۶۷ نفر جمعیت معادل ۶/۵ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه ۱۵۲۴ نفر معادل ۲۰/۴ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۵۹۵۲۰ نفر معادل ۷۹/۶ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۲/۱ و ۱۳/۸ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۴۴۹۰/۵ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۱۶/۶ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در ناحیه معادل ۱۳/۳ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۳/۴ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۴۶-۱) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

- سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۱۰۰ سکونتگاه معادل ۴۱/۲ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۱۰۷ سکونتگاه معادل ۴۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۲۷ سکونتگاه معادل ۱۱/۱ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۸ سکونتگاه معادل ۳/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه
- سکونتگاههای روستای خیلی بزرگ (۲۵۰۰ نفر و بیشتر): ۱ سکونتگاه معادل ۰/۴ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۹ سکونتگاه معادل ۹/۸ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

نقشه های شماره (۱۷-۱) الی (۲۳-۱) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

۱۲-۳-۳-۱: ناحیه دوازده (خلخال)

ناحیه دوازده از نظر تقسیمات اداری - سیاسی بخش هایی از شهرستان خلخال را شامل شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴۵-۱)، در این ناحیه ۱۶ سکونتگاه شهری و روستایی وجود دارد. از این تعداد ۱۵ سکونتگاه روستایی بوده و شهر خلخال تنها نقطه شهری این ناحیه به شمار می آید. این ناحیه ۱/۱ درصد از کل سکونتگاه مستقر در استان را به خود اختصاص داده است. همچنین ۴/۸ درصد از سکونتگاههای شهری و ۱/۱ درصد از سکونتگاههای روستایی استان را به خود اختصاص داده است.

سکونتگاههای واقع در این ناحیه در مجموع ۵۲۰۵۰ نفر جمعیت معادل ۴/۵ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. از مجموع جمعیت ساکن در این ناحیه

نفر معادل ۷۶/۴ درصد ساکن نقاط شهری بوده و ۱۲۲۹۶ نفر معادل ۲۳/۶ درصد ساکن نقاط روستایی هستند.

جمعیت شهری و روستایی ساکن در این ناحیه به ترتیب ۵/۶ و ۲/۹ درصد از کل جمعیت شهری و روستایی استان را شامل شده اند.

با توجه به مساحت این ناحیه که معادل ۱۷۴/۳ کیلومتر مربع می باشد، تراکم جمعیت در این ناحیه معادل ۲۹۸/۶ نفر در کیلومتر مربع است. با صرف نظر از جمعیت شهری تراکم جمعیت روستایی در ناحیه معادل ۷۰/۵ نفر در کیلومتر مربع و تراکم جمعیت شهری با صرف نظر از جمعیت روستایی معادل ۲۲۸/۱ نفر در کیلومتر مربع می باشد.

سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی واقع در این ناحیه براساس تعداد جمعیت در جدول شماره (۱-۴۶) مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی این ناحیه به شرح زیر است:

سکونتگاههای روستایی خیلی کوچک (۹۹-۱ نفر): ۲ سکونتگاه معادل ۱۳/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

سکونتگاههای روستایی کوچک (۴۹۹-۱۰۰ نفر): ۵ سکونتگاه معادل ۳۳/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

سکونتگاههای روستایی متوسط (۹۹۹-۵۰۰ نفر): ۲ سکونتگاه معادل ۱۳/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

سکونتگاههای روستایی بزرگ (۲۴۹۹-۱۰۰۰ نفر): ۵ سکونتگاه معادل ۳۳/۳ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

سکونتگاههای روستای خیلی بزرگ (۲۵۰۰ نفر و بیشتر): ۱ سکونتگاه معادل ۶/۷ درصد کل سکونتگاههای ناحیه

لازم به ذکر است همانگونه که در سلسله مراتب سکونتگاههای روستایی ذکر شد از مجموع ۹۲ سکونتگاه روستایی بزرگ استان که بیش از ۱۰۰۰ نفر جمعیت دارند ۶ سکونتگاه معادل ۶/۵ درصد در این ناحیه استقرار دارند.

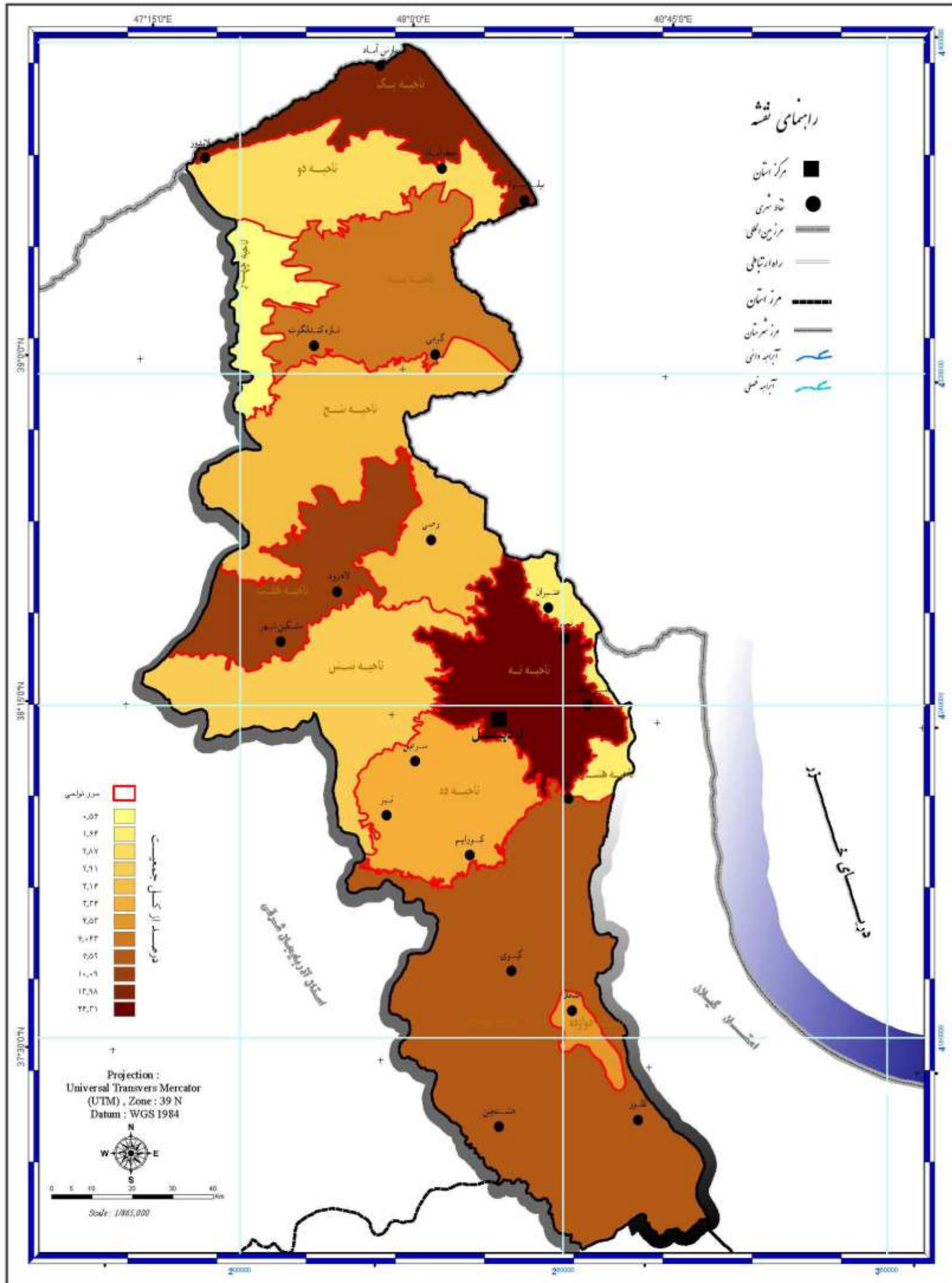
نقشه های شماره (۱-۱۷) الی (۱-۲۳) ویژگی های ساختار سکونت و جمعیت پذیری ناحیه را در کنار نواحی دیگر نمایش می دهد.

جدول (۴۵ - ۱) : توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی و جمعیت ساکن در آنها به تفکیک ناحیه و سایر مشخصات مربوطه

ناحیه	مساحت ناحیه	سکونتگاههای روستایی					سکونتگاههای شهری					سکونتگاههای کل					درصد آبادیهای بالای هزار نفر	تعداد آبادیهای بالای ۱۰۰۰ نفر
		تعداد روستا	درصد	تعداد جمعیت	درصد	تراکم جمعیت (Km)	تعداد شهر	درصد	تعداد	درصد	تراکم جمعیت (Km)	تعداد سکونتگاهها	درصد	تعداد	درصد	تراکم جمعیت (Km)		
ناحیه یک	۹۳۹.۲	۷۴	۵.۴	۵۹۹۴۳	۱۳.۹	۶۳.۸	۳	۱۴.۳	۱۰۰۴۰۷	۱۴.۰	۱۰۶.۹	۷۷	۵.۵	۱۶۰۳۵۰	۱۴.۰	۱۷۰.۷	۱۲	۱۳.۰
ناحیه دو	۱۲۹۰.۵	۱۶۴	۱۲.۰	۲۵۷۸۱	۶.۰	۲۰.۰	۱	۴.۸	۷۱۷۸	۱.۰	۵.۶	۱۶۵	۱۱.۸	۳۲۹۵۹	۲.۹	۲۵.۵	۴	۴.۳
ناحیه سه	۱۶۵۲.۶	۲۰۱	۱۴.۷	۳۸۵۴۲	۸.۹	۲۳.۳	۲	۹.۵	۳۰۷۴۹	۴.۳	۱۸.۶	۲۰۳	۱۴.۶	۶۹۲۹۱	۶.۰	۴۱.۹	۲	۲.۲
ناحیه چهار	۵۵۳.۵	۳۷	۲.۷	۶۴۸۵	۱.۵	۱۱.۷	۰	۰.۰	۰	۰.۰	۰.۰	۳۷	۲.۷	۶۴۸۵	۰.۶	۱۱.۷	۰	۰.۰
ناحیه پنج	۲۵۳۳.۸	۲۱۰	۱۵.۳	۳۴۱۷۱	۷.۹	۱۳.۵	۱	۴.۸	۱۸۹۵	۰.۳	۰.۷	۲۱۱	۱۵.۱	۳۶۰۶۶	۳.۱	۱۴.۲	۲	۲.۲
ناحیه شش	۱۷۹۸.۷	۸۷	۶.۳	۳۳۴۳۹	۷.۸	۱۸.۶	۰	۰.۰	۰	۰.۰	۰.۰	۸۷	۶.۲	۳۳۴۳۹	۲.۹	۱۸.۶	۱۰	۱۰.۹
ناحیه هفت	۱۲۴۸.۰	۱۰۳	۷.۵	۴۹۱۴۲	۱۱.۶	۳۹.۴	۲	۹.۵	۶۶۶۲۶	۹.۳	۵۳.۴	۱۰۵	۷.۵	۱۱۵۷۶۸	۱۰.۱	۹۲.۸	۱۴	۱۵.۲
ناحیه هشت	۴۰۰.۵	۲۲	۱.۶	۱۲۷۴۶	۳.۰	۳۱.۸	۱	۴.۸	۶۱۶۱	۰.۹	۱۵.۴	۲۳	۱.۷	۱۸۹۰۷	۱.۶	۴۷.۲	۵	۵.۴
ناحیه نه	۱۴۳۰.۲	۱۱۸	۸.۶	۷۱۴۴۶	۱۶.۶	۵۰.۰	۴	۱۹.۰	۴۳۶۶۶۷	۶۱.۰	۳۰۵.۳	۱۲۲	۸.۸	۵۰۸۱۱۳	۴۴.۳	۳۵۵.۳	۲۶	۲۸.۳
ناحیه ده	۱۲۸۸.۱	۹۸	۷.۱	۲۷۳۸۱	۶.۴	۲۱.۳	۳	۱۴.۳	۱۰۹۱۳	۱.۵	۸.۵	۱۰۱	۷.۳	۳۸۲۹۴	۳.۳	۲۹.۷	۲	۲.۲
ناحیه یازده	۴۴۹۰.۵	۲۴۳	۱۷.۷	۵۹۵۲۰	۱۳.۸	۱۳.۳	۳	۱۴.۳	۱۵۲۴۷	۲.۱	۳.۴	۲۴۶	۱۷.۷	۷۴۷۶۷	۶.۵	۱۶.۶	۹	۹.۸
ناحیه دوازده	۱۷۴.۳	۱۵	۱.۱	۱۲۲۹۶	۲.۹	۷۰.۵	۱	۴.۸	۳۹۷۵۴	۵.۶	۲۲۸.۱	۱۶	۱.۱	۵۲۰۵۰	۴.۵	۲۹۸.۶	۶	۶.۵
جمع	۱۷۸۰۰.۰	۱۳۷۲	۱۰۰.۰	۴۳۰۸۹۲	۱۰۰.۰	۲۴.۲	۲۱	۱۰۰.۰	۷۱۵۵۹۷	۱۰۰.۰	۴۰.۲	۱۳۹۳	۱۰۰.۰	۱۱۴۶۴۸۹	۱۰۰.۰	۶۴.۴	۹۲	۱۰۰.۰

جدول (۴۶-۱): ویژگیهای جمعیتی نقاط روستایی هر ناحیه بر اساس طبقات جمعیتی

ناحیه	طبقات جمعیتی										
	۱-۹۹		۱۰۰-۴۹۹		۵۰۰-۹۹۹		۱۰۰۰-۲۴۹۹		>۲۵۰۰		تعداد کل روستا در هر ناحیه
	تعداد	درصد از کل روستاهای ناحیه	تعداد	درصد از کل روستاهای ناحیه	تعداد	درصد از کل روستاهای ناحیه	تعداد	درصد از کل روستاهای ناحیه	تعداد	درصد از کل روستاهای ناحیه	
ناحیه یک	۱۰	۱۳.۵	۲۹	۳۹.۲	۲۳	۳۱.۱	۸	۱۰.۸	۴	۵.۴	
ناحیه دو	۱۱۰	۶۷.۱	۴۰	۲۴.۴	۱۰	۶.۱	۴	۲.۴			۱۶۴
ناحیه سه	۸۹	۴۴.۳	۹۵	۴۷.۳	۱۵	۷.۵	۲	۱.۰			۲۰۱
ناحیه چهار	۱۵	۴۰.۵	۲۰	۵۴.۱	۲	۵.۴					۳۷
ناحیه پنج	۱۰۴	۴۹.۵	۹۳	۴۴.۳	۱۱	۵.۲	۲	۱.۰			۲۱۰
ناحیه شش	۳۲	۳۶.۸	۳۶	۴۱.۴	۹	۱۰.۳	۸	۹.۲	۲	۲.۳	۸۷
ناحیه هفت	۲۱	۲۰.۴	۵۲	۵۰.۵	۱۶	۱۵.۵	۱۳	۱۲.۶	۱	۱.۰	۱۰۳
ناحیه هشت	۷	۳۱.۸	۶	۲۷.۳	۴	۱۸.۲	۴	۱۸.۲	۱	۴.۵	۲۲
ناحیه نه	۲۷	۲۲.۹	۳۸	۳۲.۲	۲۷	۲۲.۹	۲۶	۲۲.۰			۱۱۸
ناحیه ده	۲۲	۲۲.۴	۶۴	۶۵.۳	۱۰	۱۰.۲	۲	۲.۰			۹۸
ناحیه یازده	۱۰۰	۴۱.۲	۱۰۷	۴۴.۰	۲۷	۱۱.۱	۸	۳.۳	۱	۰.۴	۲۴۳
ناحیه دوازده	۲	۱۳.۳	۵	۳۳.۳	۲	۱۳.۳	۵	۳۳.۳	۱	۶.۷	۱۵
جمع	۵۳۹		۵۸۵		۱۵۶		۸۲		۱۰		۱۳۷۲

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱۷-۱: (برصد برخورداری از کل جمعیت استان در نواحی)

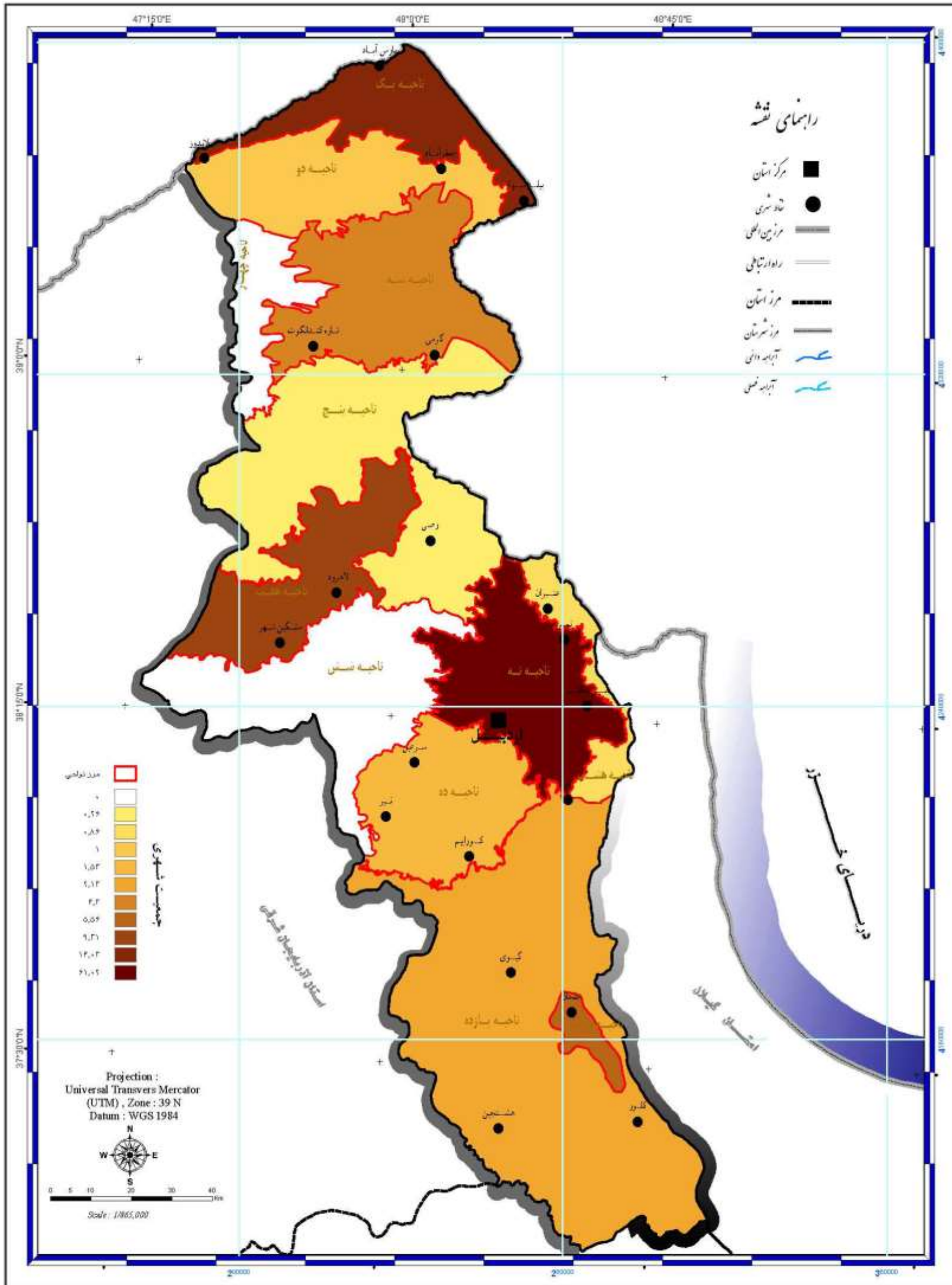
کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرانتگار سیستم

Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

(نسبت جمعیت شهری از کل جمعیت شهری استان)

نقشه ۱-۱۸

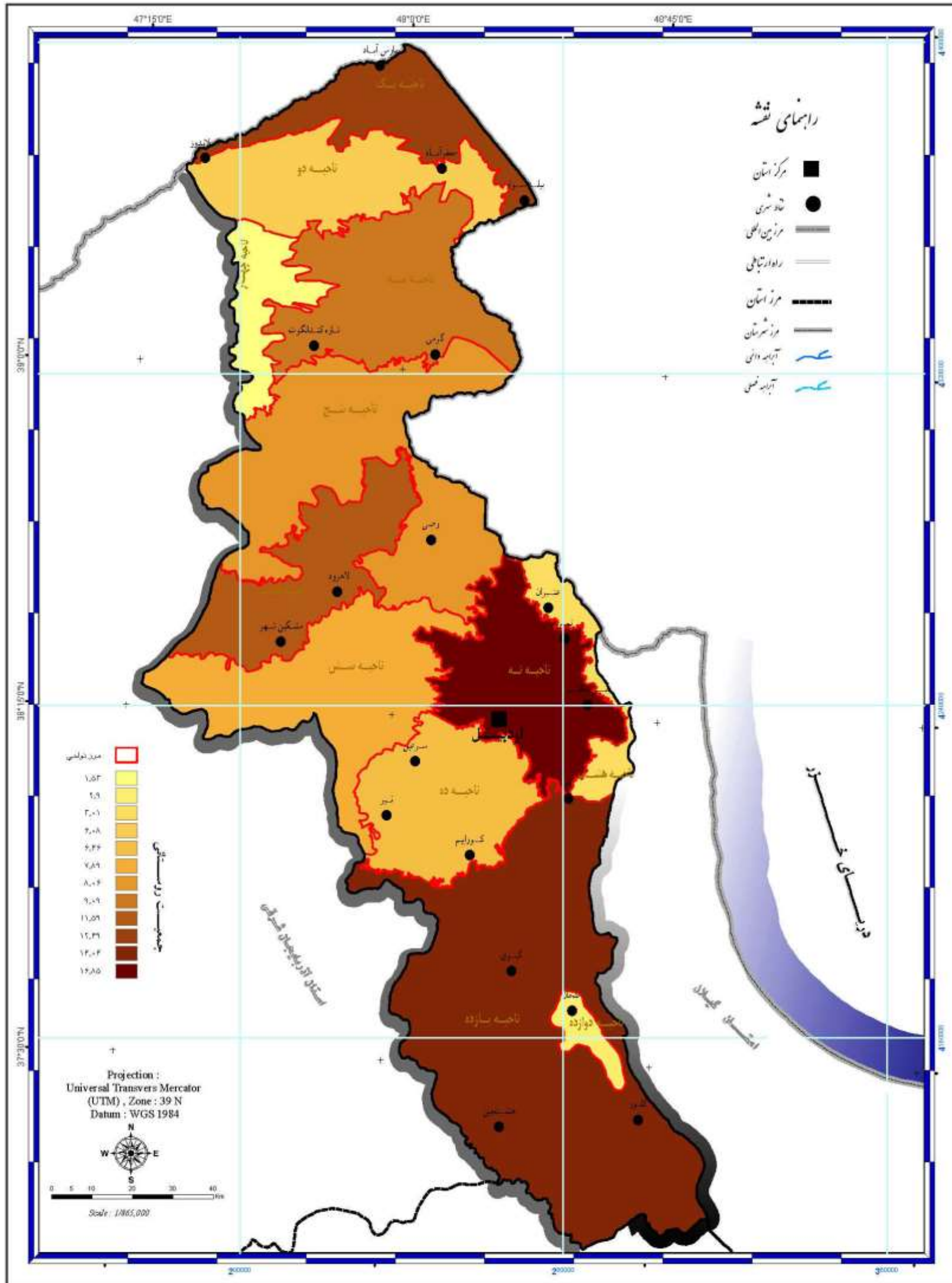
کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانتگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسين مشاور
رويان و رويان فرانتگار سيستم

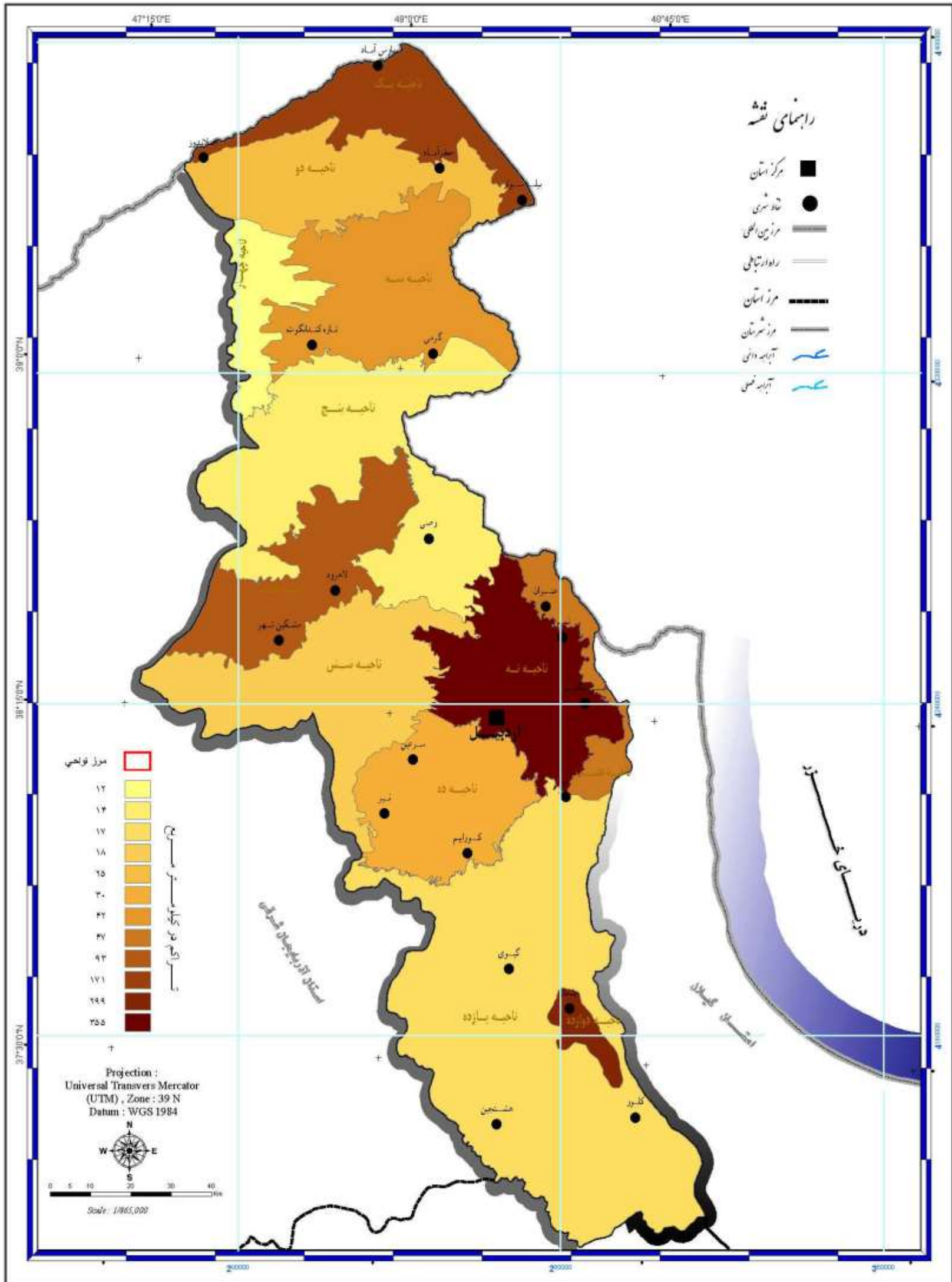
Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

(نسبت جمعیت روستایی از کل جمعیت روستایی استان)

نقشه ۱۹-۱

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۲۰-۱: (تراکم جمعیت در نواحی)

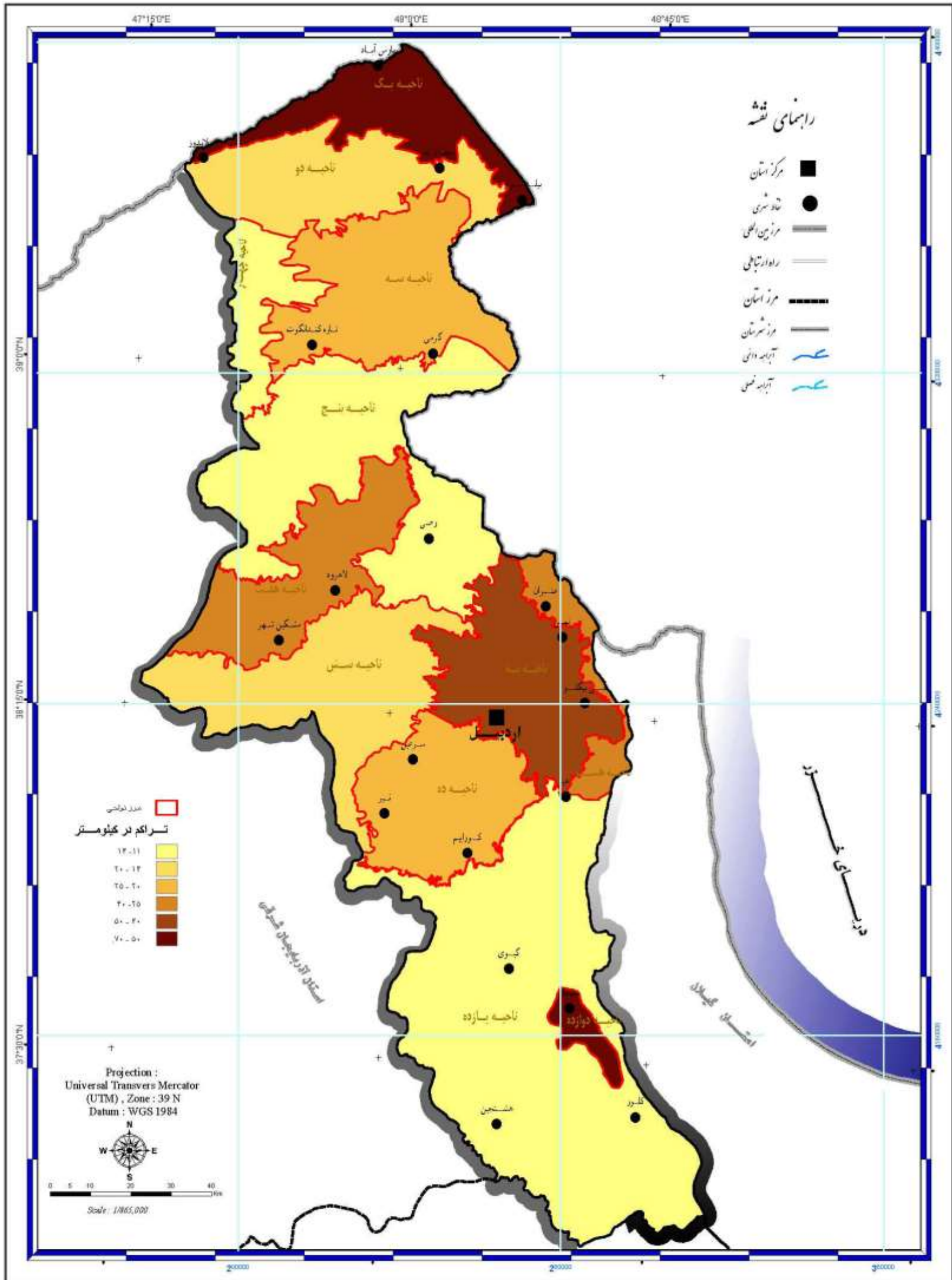
Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۲۱-۱: (تراکم جمعیت روستائی در نواحی)

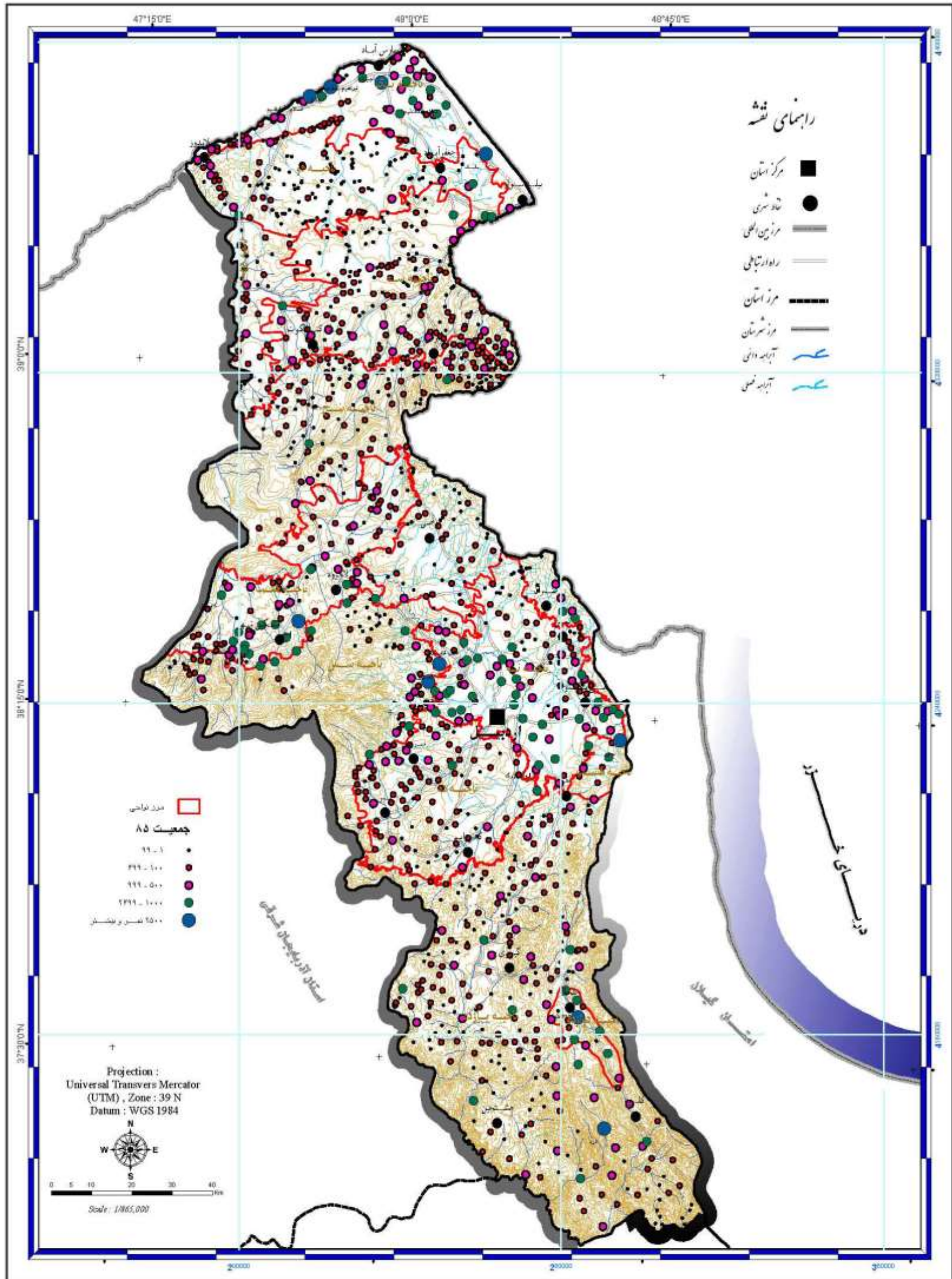
Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانتگار سيستم

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۲۲: (سطح بندی جمعیتی آبادیها در هر ناحیه)

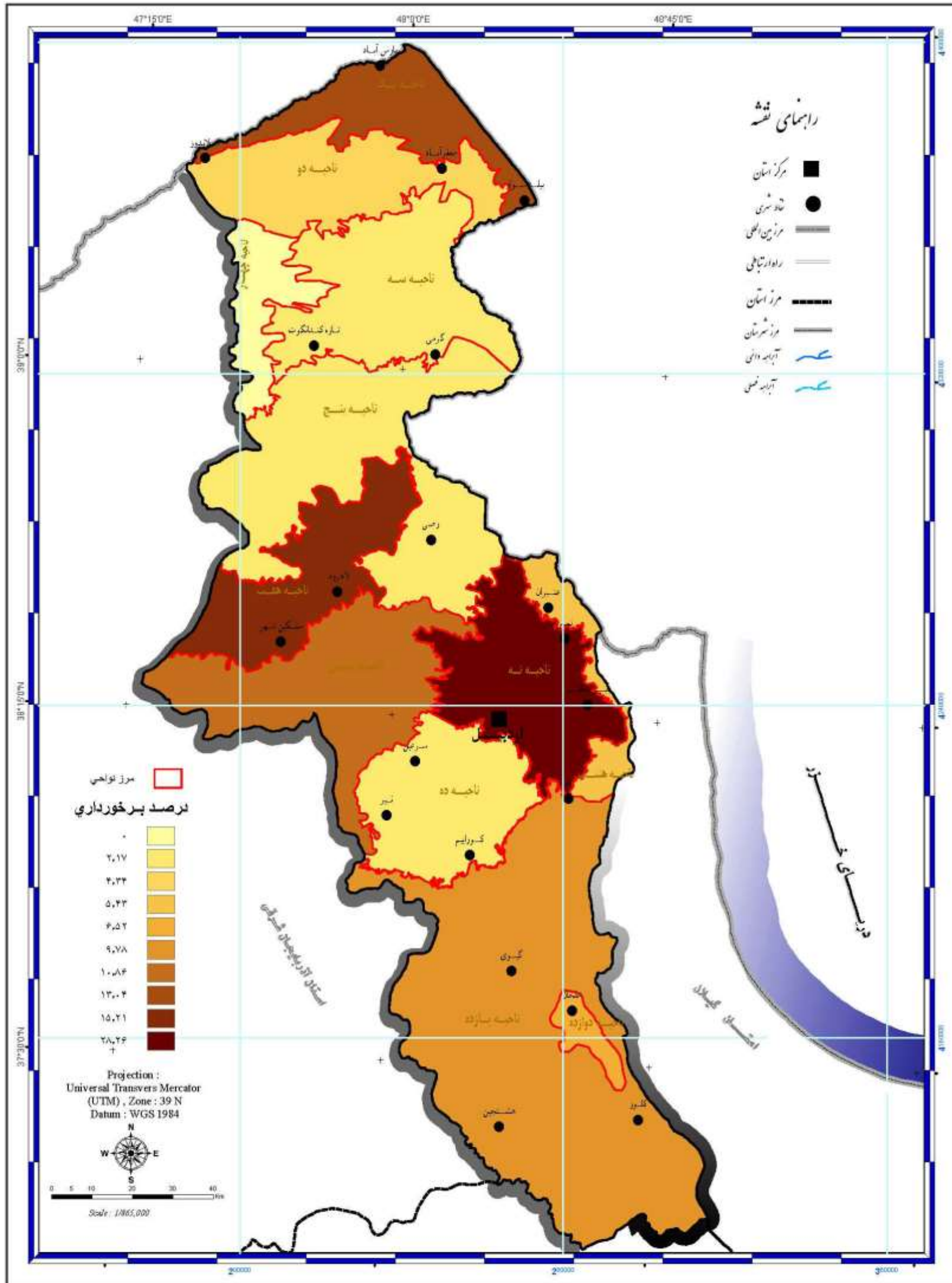
کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فراتنگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۲۳: (برصد بر خورنداری نواحی از آبیهای بالای ۱۰۰۰ نفر)

کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرانتگار سیستم

Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

۴-۱: سطح بندی مراکز روستایی

۴-۱-۱: مقدمه^۱

وجود نابرابریهای کمی و کیفی میان حوزه های شهری و روستایی و تشدید آنها طی روندهای دگرگون ساز دهه های اخیر، ضرورت جستجوی راههای خروج از مساله و تعدیل نابرابریها را به طور جدی مطرح ساخته است. پذیرش این واقعیت که تضاد میان کیفیت زندگی در شهرها و روستاها و جابه جایی گروههای روستایی به سوی شهرها با امید برخورداری از امکانات و تسهیلات نه تنها در حوزه های روستایی، بلکه در حوزه های شهری نیز باعث مسایل و مشکلاتی شده است که معمولاً به عنوان «مسایل شهری» مورد توجه قرار می گیرند. حال آنکه «مسایل شهری» عمدتاً ریشه در مسایل روستایی دارند.

نارسائیهای خدماتی در زمینه های گوناگون فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در عرصه های روستایی از یک سو و جاذبه های شهری از سوی دیگر این گونه روندها را در نهایت هم به زیان شهرها و هم به قیمت فروپاشی نظام زیستی - فضایی روستاها تشدید می کند. براساس توجه به این واقعیات، لزوم توجه به عرصه های روستایی کشور و ارایه خدمات مناسب به آنها، چه به دلیل لزوم گسترش فعالیتها به ویژه تولید کشاورزی و چه به دلیل ساماندهی صحیح جمعیت در عرصه های مختلف و در آخر به منظور هموار ساختن مسیر حرکت به سوی تعیین چارچوب های مناسب برنامه ریزی روستایی در سطح ملی امری اجتناب ناپذیر مینماید. در این راستا شناخت ظرفیت ها و قابلیت های روستا از یک سو و تنظیم صحیح ارایه خدمات مناسب به آنها به منظور بهره گیری عقلایی از این قابلیتها، از سوی دیگر، از گامهای اولیه و اساسی است که با ید به نحوی متین و استوار برداشته شود. در این فرآیند، هدف نهایی عبارت است از دستیابی به چارچوبی مناسب جهت تفکیک نظام سکونتگاههای روستایی که مطابق آن هر مرکز با توجه به ویژگیهای درونی و بیرونی خود، وظیفه و کارکردهای مشخصی را در چارچوب یک سلسله مراتب مکانی - فضایی عهده دار گردد تا براین اساس هم از هدر رفتن نیروها و امکانات محدود موجود جلوگیری شود و هم تاجای ممکن، تمامی مراکز روستایی، خدمات ضروری را برای رفع نیازهای خود دریافت دارند.

تعیین شبکه ای منظم و دقیق از مراکز سکونتگاهی روستایی در چارچوبی منطقه ای و نهایتاً ملی، قاعدتاً می تواند اهداف زیر را ملحوظ داشته باشد:

^۱ بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سطح بندی سکونتگاههای روستایی کشور

- افزایش سطح خدمات اساسی اجتماعی و اقتصادی درحوزه های روستایی
- ایجاد استانداردهای متناسب با تقاضاهای عینی به ویژه در جهت گسترش و توسعه فعالیت‌های بخش اول اقتصادی
- گسترش تدریجی یک شبکه کارآمد ارتباط بازاری (حمل و نقل)،
- ترغیب الگوی خاصی از گسترش فعالیت‌های صنعتی که از لحاظ مکانی دارای پراکندگی مناسب باشد.

بر اساس چنین چارچوبی طبیعی است که تمامی مراکز - بدون توجه به جایگاه آنها در سلسله مراتب - دارای کارکردهایی در زمینه های گوناگون خواهند بود که از جهات مختلف با یکدیگر تفاوت خواهند داشت. بر مبنای تخصصی بودن کارکردها و کیفیت و دامنه ارایه خدمات معیار اصلی ارزیابی مراکز عبارت خواهد بود از سهمی که هر یک از نقاط در برآوردن نیازهای اساسی تولید کنندگان روستایی هم از لحاظ خدمات اقتصادی و هم خدمات فرهنگی - اجتماعی بر عهده می گیرند. این خدمات می تواند عبارت باشد از :

- ارایه خدمات اساسی فرهنگی - اجتماعی؛
- گردآوری و بازاریابی اضافه محصول کشاورزی؛
- تامین و توزیع نهاده های اصلی تولید کشاورزی؛ و
- ارایه تسهیلات اساسی و لازم برای آماده سازی محصولات زراعی هم برای مصرف داخلی و هم برای عرضه به بازارهای مصرفی.

با توجه به اینکه مدت زمان زیادی از طرح جدی مقوله برنامه ریزی روستایی با تاکید بر سطح بندی سکونتگاههای روستایی بر اساس سلسله مراتب منطقه ای در سطح ملی نمی گذرد، جای تعجب نخواهد بود که هنوز در مرحله آزمون و خطا سیر کنیم و به این ترتیب نه در باره برنامه ریزی روستایی و سطح بندی روستاها و نه در مورد ضرورت عینی هر یک از آنها، تعاریفی مناسب که مورد قبول عام نیز باشد، در اختیار نداشته باشیم.

در چارچوب این مقال، لازم می آید که با ارزیابی کوششها و تجربه های گذشته، به الگوی مناسبی دست یابیم تا از متروک شدن هر چه بیشتر روستاها که ناشی از عدم برخورداری از امکانات و تسهیلاتی زیستی و نتیجتاً مهاجرت بی رویه روستاییان به شهرها است، جلوگیری نمائیم. بر این اساس ضرورت سطح بندی روستاهای استان با هدف اولیه انتخاب صحیح جایگاه هر یک از آنها به طور جدی مطرح می شود.

۲-۴-۱: روش انجام سطح بندی

در مطالعات منطقه ای و ناحیه ای به دلیل تنوع سکونتگاهها از نظر عملکرد، نوعی طبقه بندی از نظر عملکردی ضروری است. یکی از مهم ترین مسایل در طبقه بندی سکونتگاهها، تعیین سطح عملکردی سکونتگاه ها بر پایه خدمات موجود در آنها و روابط عملکردی ایجاد شده ناشی از عرضه خدمات به روستاهای تحت پوشش است. این سطح عمدتاً در ارتباط با اندازه و وزن جمعیتی سکونتگاه ها پدید آمده است. برای رسیدن به طبقه بندی مذکور در سکونتگاههای روستایی، روش های مختلفی وجود دارد که با استفاده از فاکتورهای مختلف نظیر جمعیت، تعداد خدمات، شعاع دسترسی می توانند برای سطح بندی عملکردی سکونتگاهها به کار گرفته شوند. یکی از عوامل در تعیین مرکزیت روستاها موقعیت جغرافیایی هر روستا در میان روستاهای دیگر یا میزان و نحوه دسترسی آنهاست. طبیعتاً گستردگی شبکه دسترسی هر کانون، مانند راهها، راه آهن و تسهیلات ترابری می تواند دسترسی کانون را افزایش دهد.

نقش و عملکرد اداری- سیاسی (مرکز دهستان، مرکز بخش، دفتر جهادسازندگی، مرکز خدمات کشاورزی) نیز از عواملی است که در تعیین کانون برتر روستاها نقش مهمی دارد. عمده ترین و کاربردی ترین روش هایی که جهت سطح بندی سکونتگاههای روستایی مورد استفاده قرار می گیرند. عبارتند از: روش میزان سنج نهادی گاتمن، روش کارکردی، مدل مرکزیت وزنی، روش آنالیز تاکسونومی، روش آماری نزدیکترین مجاورت به عنوان راهنمایی برای مکانیابی خدمات، روش جمعیت به عنوان شاخص مرکزیت و ..

هریک از مدل های اشاره شده در فوق دارای محاسن و معایبی بوده و هر یک در یک دوره زمانی مشخص با توجه به نیازهای برنامه ریزی پاسخ های لازم را در اختیار قرار خواهند داد.

در این مطالعه با توجه به ویژگیهای استان اردبیل از نظر محیط طبیعی، اجتماعی- اقتصادی- فرهنگی و کالبدی از یک مدل تلفیقی استفاده شده است. مدل تلفیقی مورد استفاده ترکیبی از مدل گاتمن و مرکزیت با دخالت دادن مستقیم عامل راه است.

در این روش یا مدل ابتدا با استفاده از میزان سنج نهادی گاتمن از وجود و عدم وجود موسساتی که خدمات و فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی را تامین می کنند در هر سکونتگاهها اطمینان حاصل شد. سپس با استفاده از مدل مرکزیت که مبتنی بر ارزش خدمات است جهت ارزش گذاری خدمات در هر سکونتگاه استفاده شده است.

مدل مرکزیت از تکنیک دلفی برای ارزش گذاری خدمات موجود استفاده می شود. در واقع از تکنیک دلفی برای اندازه گیری درجه سرویس دهندگی مراکز جمعیتی و تعیین

ضرایب مرکزیت به منظور اندازه گیری مقدار کمی فعالیت‌های موجود در هر مرکز جمعیت استفاده می شود. این روش به داده های مدل گاتمن متکی بوده با این تفاوت که برای هر یک از سرویس ها برحسب اهمیت و مشخصات کمی و کیفی آنها ضرایبی تخصیص داده می شود. تقسیم تعداد کل سرویس های یک مرکز جمعیتی خاص، بر جمع کل آن نوع سرویس در تمام مراکز جمعیتی یک منطقه، موجب می گردد ضریب مرکزیت آن دسته از سرویس ها که به طور فراوان در تمامی سطح منطقه پخش شده اند پایین آمده و از ارزش کمتری برخوردار باشند به عبارت دیگر وجود این نوع سرویس ها در اکثر مراکز جمعیتی از اهمیت آنها و کششی که ممکن است برای ساکنین مراکز دیگر ایجاد کنند، کاسته است. عمل تقسیم بر کل سرویس ها از طرف دیگر درجه اهمیت و نفوذ سرویس ها کمیاب را بالا می برد. در واقع سرویس های کمیاب ارزش مرکزیت بیشتری کسب می کنند.

مدل ریاضی مربوط به محاسبه ضرایب مرکزیت را می توان در فرمول زیر خلاصه

نمود:

$$CI = \sum i(n_{ij} / N_i) R_i$$

I: عبارت است از نوع خدمت موردنظر

J: مرکز جمعیتی

n_{ij} : تعداد سرویس های نوع I در مرکز جمعیتی J

N_i : جمعیت کل سرویس نوع I در منطقه

R_i : ضریبی که به عنوان ارزش سرویس I اختصاص داده شده است و برحسب شاخص های منطقه ای تعیین می شود.

پس از تعیین درجه اهمیت هر مرکز جمعیتی سطح بندی سکونتگاهها براساس نقاط شکست انجام شده و هفت سطح سکونتگاهی براساس میزان خدمات بدست آمده است.

تعیین هفت سطح خدماتی در استان براساس مدل مرکزیت وزنی صورت گرفته است که در ادامه به تشریح سطوح خدماتی مذکور پرداخته خواهد شد.

در مدل تلفیقی پس از تعیین درجه اهمیت هر مرکز جمعیت براساس عامل فاصله از مراکز درجه یک شناسایی شده اقدام به سطح بندی شد. در این روش پنج سطح خدماتی شناسایی شده است که در ادامه به تشریح هر یک از سطوح مذکور پرداخته خواهد شد.

¹ در روش تلفیقی استفاده شده در مطالعه حاضر تعداد سرویس ها برای هر مرکز جمعیتی ثابت و برابر یک سرویس در نظر گرفته شده است.

قبل از ارایه نتایج حاصل از سطح بندی بر پایه دو مدل مرکزیت وزنی و مدل تلفیقی ابتدا شرح مختصری در رابطه با نوع خدمات موجود در سطح نقاط روستایی استان به تفکیک شهرستان بررسی و ارایه شده است. خدمات مورد بررسی عمده ترین و اصلی ترین خدمات موجود در نقاط روستایی کشور و استان اردبیل هستند. خدمات مورد بررسی در ۸ گروه به شرح زیر تشریح شده اند.

- زیربنایی - عمومی
- آموزشی
- بهداشتی - درمانی
- راه و ارتباطات
- فرهنگی - ورزشی
- پشتیبانی - ترویجی
- تجاری - اقتصادی
- اداری

۳-۴-۱: امکانات و خدمات موجود در نقاط روستایی استان اردبیل^۱

۳-۴-۱-۱: امکانات و خدمات زیربنایی - عمومی

رشد اقتصادی جوامع روستایی و افزایش آگاهی عمومی ساکنان لزوم توجه به تامین آب آشامیدنی و سایر امکانات زیربنایی از جمله استفاده از نیروی برق، گاز را در مناطق روستایی مطرح ساخته است. از این رو در مطالعات آمایش سرزمین بررسی میزان برخورداری جامعه روستایی ساکن در محدوده مورد مطالعه از این نوع امکانات ضروری است.

(الف): آب آشامیدنی

آب آشامیدنی سالم عاجل ترین و حیاتی ترین نیاز روستاییان به شمار می آید. متأسفانه منابع آب هموار در معرض آلودگی قرار دارند. آلودگی منابع آب معمولاً زمینه ساز انتقال و گسترش انواع بیماریها در میان مصرف کنندگان است. بدین لحاظ پالایش منابع آب از آلودگی و انتقال بهداشتی آن از ضروری ترین اقدامات بهداشتی و زیربنایی به شمار می رود. همچنین میزان بهره مندی از امکانات زیربنایی از جمله آب میزان توسعه یافتگی و پیشرفت را نمایانگر است.

در استان اردبیل از مجموع ۱۳۷۲ روستا دارای سکنه ۱۰۸۹ روستا معادل ۷۹/۴ درصد کل روستاهای استان از امکان آب لوله کشی بهره مند هستند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش میزان برخورداری روستاها به تفکیک شهرستان در سطح استان نشان می دهد نسبت برخورداری شهرستانهای استان از ۵۱/۹ درصد در شهرستان بیله سوار تا ۹۶/۳ درصد در شهرستان نیر متغیر است. در واقع این دو شهرستان کم برخورداریترین و بالاترین میزان برخورداری از این نوع امکان را با توجه به تعداد کل آبادی مستقر در این شهرستانها به خود اختصاص داده اند. جدول (۴۷-۱)

(ب): برق

نیروی برق یکی دیگر از امکانات رفاهی است که به واسطه آن امکان استفاده از دیگر امکانات رفاهی - زیربنایی و... فراهم می آید. نقش برق در جامعه روستایی تا حدودی با نقش آن در جامعه شهری متفاوت است. ساختار اقتصادی مبتنی بر تولید کشاورزی در جامعه روستایی،

^۱ لازم به ذکر است در سطح بندی خدماتی نقاط روستایی کلیه خدمات موجود در هر روستا مورد بررسی قرار گرفته است. اما در این بخش از نوشتار تنها به بررسی خدمات عمده پرداخته شده است.

گرایش استفاده از برق را به سمت صنایع تبدیلی و کارگاهی و مراکز خدماتی به شرط موجود بودن به همراه مصرف خانگی جهت داده است.

بدین لحاظ مصرف برق در جامعه روستایی به میزان زیادی دارای کارگر و خدماتی و رفاهی است. اما وجود آن خود بستری برای انجام فعالیتهای تولیدی و اقتصادی همسو با ساختار و کارکردهای جامعه روستایی است.

در جدول شماره (۱-۴۷) وضعیت برخورداری روستاهای واقع در استان اردبیل به تفکیک شهرستان از نیروی برق تا سال ۱۳۸۵ ارایه و مورد بررسی قرار گرفته است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور از مجموع ۱۳۷۲ روستای دارای سکنه واقع در این استان ۱۱۴۳ آبادی معادل $83/3\%$ از امکان برق برخوردار هستند.

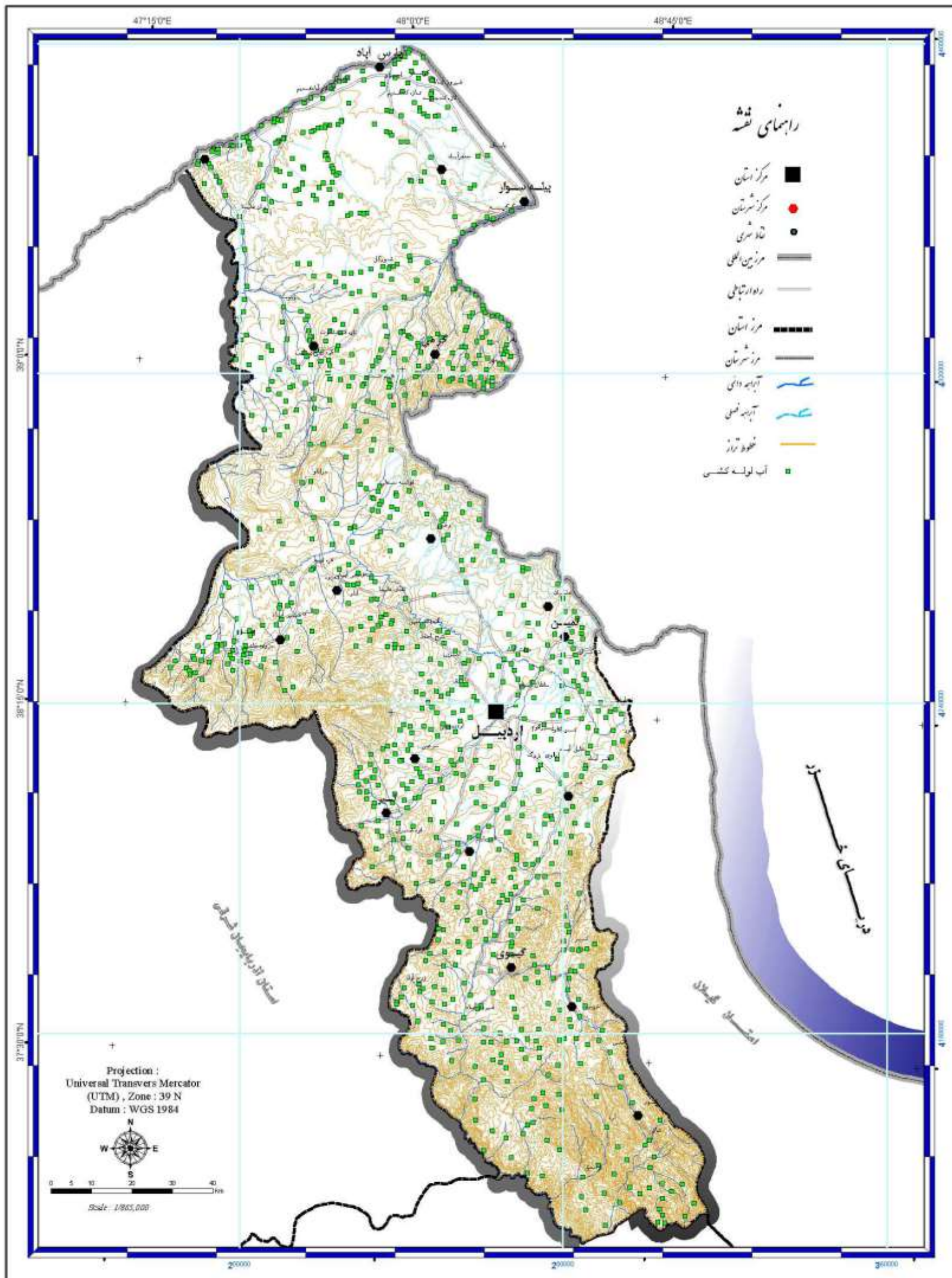
(پ) : گاز لوله کشی

استفاده از گاز لوله کشی یکی از خدمات زیربنایی توسعه یافته است که وجود آن زندگی را در جوامع مختلف به ویژه جامعه روستایی تسهیل می کند.

در استان اردبیل از مجموع ۱۳۷۲ روستای دارای سکنه استان تنها ۷۰ روستا معادل $5/1\%$ درصد کل روستاهای استان از گاز لوله کشی برخوردارند. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱-۴۷) شهرستان اردبیل بیشترین تعداد روستای برخوردار از گاز لوله کشی را در کل استان به خود اختصاص داده است از مجموع ۱۵۸ روستا دارای سکنه این شهرستان ۱۲ درصد از این نوع خدمات بهره مند هستند. کمترین میزان برخورداری در شهرستان نیر مشاهده می شود. از مجموع ۸۲ روستای دارای سکنه این شهرستان تنها $3/6\%$ درصد دارای امکان استفاده از گاز لوله کشی هستند.

جدول (۴۷-۱): تعداد آبادی برخوردار از امکانات و خدمات عمومی - زیربنایی در استان اردبیل به تفکیک شهرستان
تعداد و نسبت آبادی برخوردار از انواع امکانات و خدمات عمومی - زیربنایی

گاز لوله کشی		برق		آب لوله کشی		تعداد کل آبادی	شهرستان
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
12	19	81	128	89/8	142	158	اردبیل
3/3	6	65/7	119	51/9	94	181	بيله سوار
5/2	8	88/3	136	94/8	146	154	پارس آباد
5/5	7	84/2	107	93/7	119	127	خلخال
4/2	10	77/4	185	76/9	184	239	مشگین شهر
2/4	6	89/5	223	69/8	174	249	گرمی
5/2	5	88/5	85	89/6	86	96	کوثر
6/9	6	94/2	81	75/6	65	86	نمین
3/6	3	96/3	79	96/3	79	82	نیر
5/1	70	83/3	1143	79/4	1089	1372	کل استان

مطالعات آمایش استان اردبیل

کنسرسیوم مهندسين مشاور

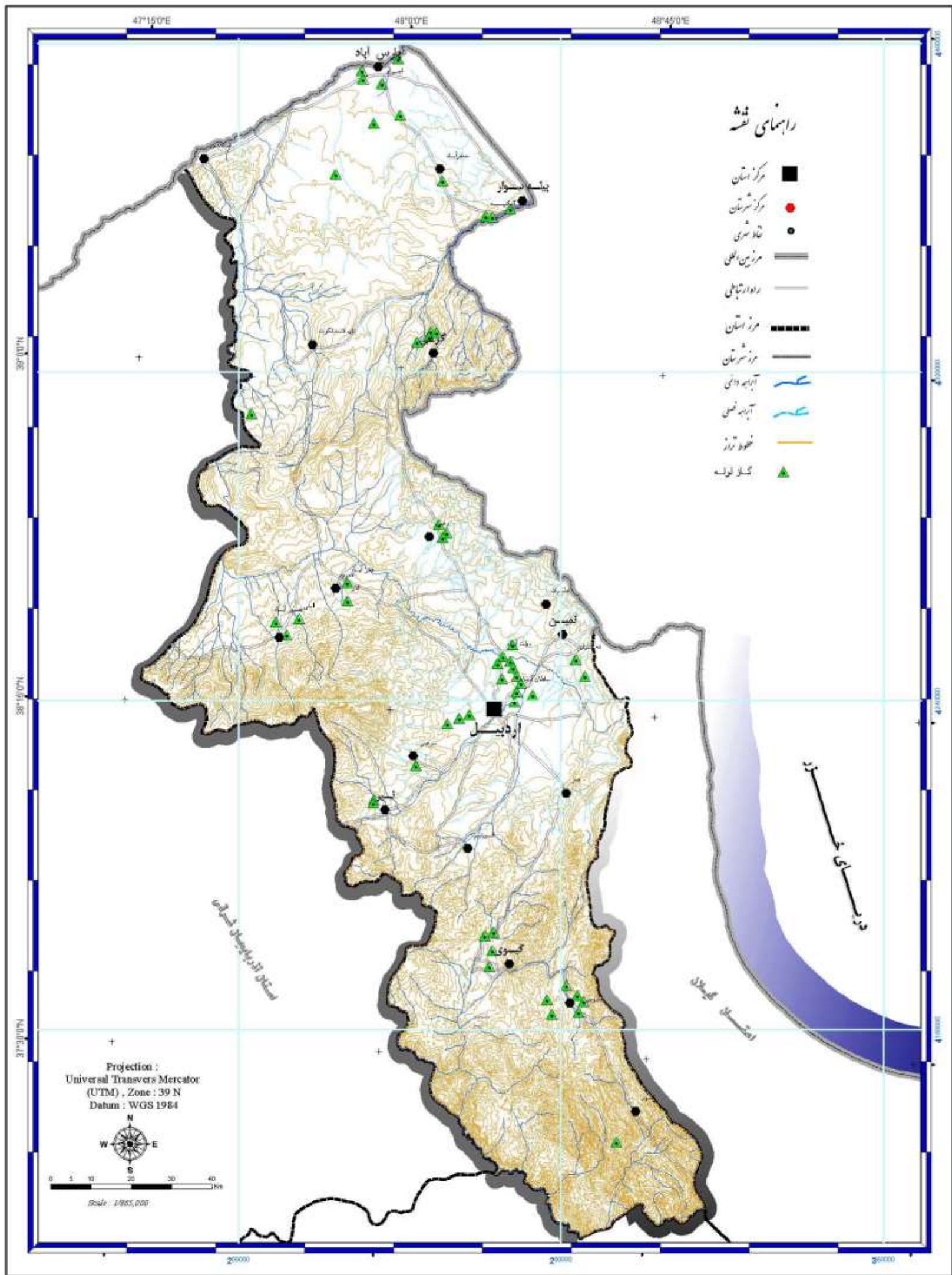
رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

نقشه ۱-۲۴: (برخورداري از خدمات زیر بنایی_ آب لوله کشی)

کنسرسیوم مهندسين مشاور
رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۲۵-۱: (برخورباری از خدمات زیر بنایی_کاز لوله کنسی)

۲-۳-۴: امکانات و خدمات آموزشی

امکانات آموزشی ابزارهای اصلی آموزش رسمی هستند. به همین دلیل بررسی نحوه توزیع و پراکنش امکانات آموزشی رسمی اولیه شامل، مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان در سطح مراکز روستایی استان اردبیل به عنوان شالوده اصلی توسعه سطح آموزش ضرورت می‌یابد. در ادامه شرح مختصری در رابطه با نحوه توزیع و پراکنش مدارس در سطح نقاط روستایی استان ارایه شده است.

(الف) :مدارس ابتدایی

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱-۴۸) و نقشه شماره (۱-۲۶) از مجموع ۱۳۷۲ روستای دارای سکنه استان اردبیل ۱۱۴۷ روستا معادل ۸۳/۶ درصد دارای مدرسه ابتدایی (دبستان) هستند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش مدارس ابتدایی در سطح استان اردبیل به تفکیک شهرستان نشان می‌دهد، شهرستان خلخال و مشگین شهر به ترتیب با ۹۲/۹ و ۹۱/۶ درصد بالاترین نسبت برخوردار از این امکان را در کل استان به خود اختصاص داده اند. شهرستان بیله سوار نیز با ۷۱/۸ درصد کمترین نسبت برخوردار را دارا می‌باشد. در جدول شماره (۱-۴۸)، تعداد مدرسه ابتدایی موجود در هر شهرستان ارایه شده است.

(ب) :مدرسه راهنمایی

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱-۴۸) و نقشه (۱-۲۷) از مجموع ۱۳۷۲ روستای دارای سکنه استان اردبیل ۳۰۶ روستا (۲۲/۳ درصد) دارای مدرسه راهنمایی پسرانه، ۲۸۴ روستا (۲۰/۷ درصد) دارای مدرسه راهنمایی دخترانه، ۱۱۵ روستا (۸/۴ درصد) مدرسه راهنمایی مختلط دارند. در جدول شماره (۱-۴۸) نحوه توزیع این نوع مرکز آموزشی به تفکیک شهرستان ارایه شده است. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول مذکور شهرستان اردبیل بیشترین نسبت برخوردار از مدرسه راهنمایی دخترانه و پسرانه را در کل استان به خود اختصاص داده است. از مجموع روستاهای این شهرستان به ترتیب ۴۱/۷ درصد دارای مدرسه راهنمایی پسرانه و ۴۵/۵ درصد دارای مدرسه راهنمایی دخترانه هستند. شهرستان کوثر نیز کمترین نسبت برخوردار را در این زمینه به خود اختصاص داده است.

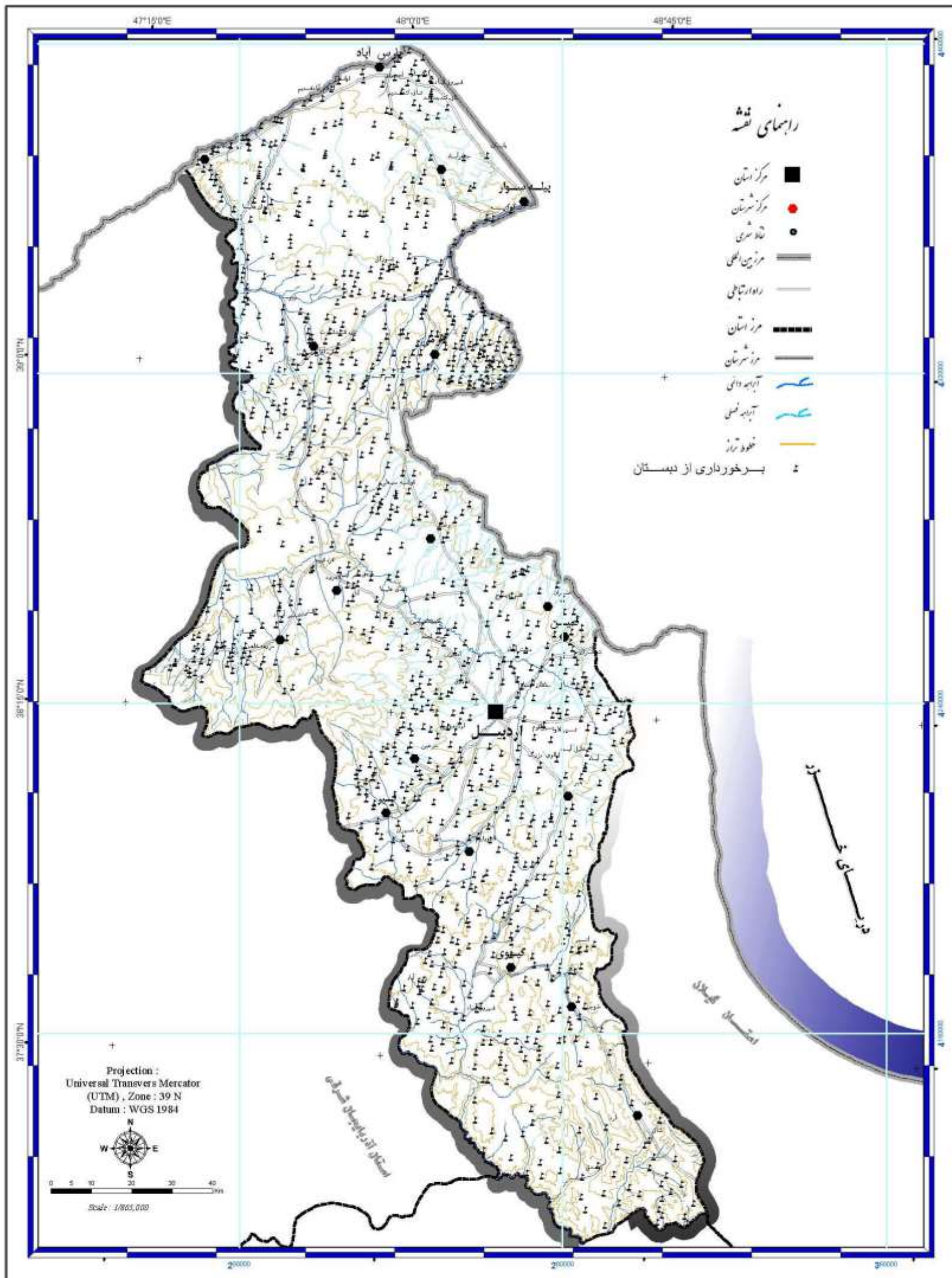
از مجموع روستاهای این شهرستان ۹/۴ درصد دارای مدرسه راهنمایی پسرانه و ۶/۲ درصد دارای مدرسه راهنمایی پسرانه. همچنین این شهرستان بالاترین نسبت برخوردار از مدارس راهنمایی مختلط را در کل استان به خود اختصاص داده است. حدود ۱۳/۵ درصد از روستاهای این شهرستان از مدرسه راهنمایی مختلط برخوردارند.

(پ) : دبیرستان

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۱-۴۸) و نقشه شماره (۱-۲۸) از مجموع ۱۳۷۲ آبادی دارای سکنه استان اردبیل ۱۲۰ روستا دارای دبیرستان پسرانه و ۱۱۳ روستا دارای دبیرستان دخترانه هستند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش این نوع آموزشگاهها در سطح استان به تفکیک شهرستان نشان می دهد روستاهای شهرستان اردبیل از این نظر بالاترین نسبت برخوردار را به خود اختصاص داده اند. از مجموع ۱۵۸ روستای این شهرستان ۱۹ درصد (۳۰) دبیرستان دارای دبیرستان پسرانه و ۱۸/۳ درصد ۲۹ دبیرستان دارای دبیرستان دخترانه هستند.

روستاهای شهرستان کوثر نیز کمترین نسبت برخوردار را به خود اختصاص داده است. این شهرستان تنها دارای یک دبیرستان پسرانه و یک دبیرستان دخترانه روستایی است. پس از آن روستاهای شهرستان نیر با دارا بودن ۲ دبیرستان پسرانه و ۳ دبیرستان دخترانه روستایی کمترین میزان برخوردار را به خود اختصاص داده اند.

جدول (۴۸-۱)، تعداد آبادی برخوردار از امکانات و خدمات آموزش در استان اردبیل به تفکیک شهرستان													
تعداد و نسبت آبادی برخوردار از انواع امکانات و خدمات آموزشی													
شهرستان	تعداد کل آبادی	مدرسه ابتدایی (دبستان)		مدرسه راهنمایی						دیپستان			
		تعداد	درصد	پسرانه	دخترانه	مختلط	پسرانه	دخترانه	دیپستان	پسرانه	دخترانه		
اردبیل	۱۵۸	۱۲۰	۷۵/۹	۶۶	۴۱/۷	۷۲	۴۵/۵	۱۶	۱۰/۱	۲۰	۱۹	۲۹	۱۸/۳
بیلهسوار	۱۸۱	۱۱۲	۶۱/۸	۲۰	۱۱	۱۸	۹/۹	۲	۱/۱	۹	۵	۹	۵
پارس آباد	۱۵۴	۱۲۹	۸۳/۷	۴۵	۲۹/۲	۴۴	۲۸/۶	۱۶	۵/۸	۱۶	۱۰/۴	۱۶	۱۰/۴
خلخال	۱۲۷	۱۱۸	۹۲/۹	۲۹	۲۲/۸	۲۷	۲۱/۲	۱۲	۹/۴	۵	۳/۹	۶	۴/۷
مشگین شهر	۲۳۹	۲۱۹	۹۱/۶	۵۸	۲۴/۳	۴۸	۲۰/۱	۲۷	۱۱/۳	۳۱	۱۳	۲۶	۱۰/۹
گرمی	۲۴۹	۲۲۶	۹۰/۷	۴۵	۱۸/۱	۴۰	۱۶/۱	۳۰	۱۲	۲۱	۸/۴	۱۸	۷/۲
کوثر	۹۶	۸۶	۸۹/۶	۹	۹/۴	۶	۶/۲	۱۳	۱۳/۵	۱	۱/۰۴	۱	۱/۰۴
نمین	۸۶	۷۳	۸۴/۹	۲۲	۲۵/۶	۱۵	۱۷/۴	۱	۱/۲	۵	۵/۸	۵	۵/۸
نیر	۸۲	۶۴	۷۸	۱۲	۱۴/۶	۱۴	۱۷/۱	۵	۶/۱	۲	۲/۴	۲	۲/۶
کل استان	۱۳۷۲	۱۱۴۷	۸۳/۶	۳۰۶	۲۲/۳	۲۸۴	۲۰/۷	۱۱۵	۸/۴	۱۲۰	۸/۷	۱۱۳	۸/۲

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۲۶: (برخورداری از خدمات آموزشی_ آبستان)

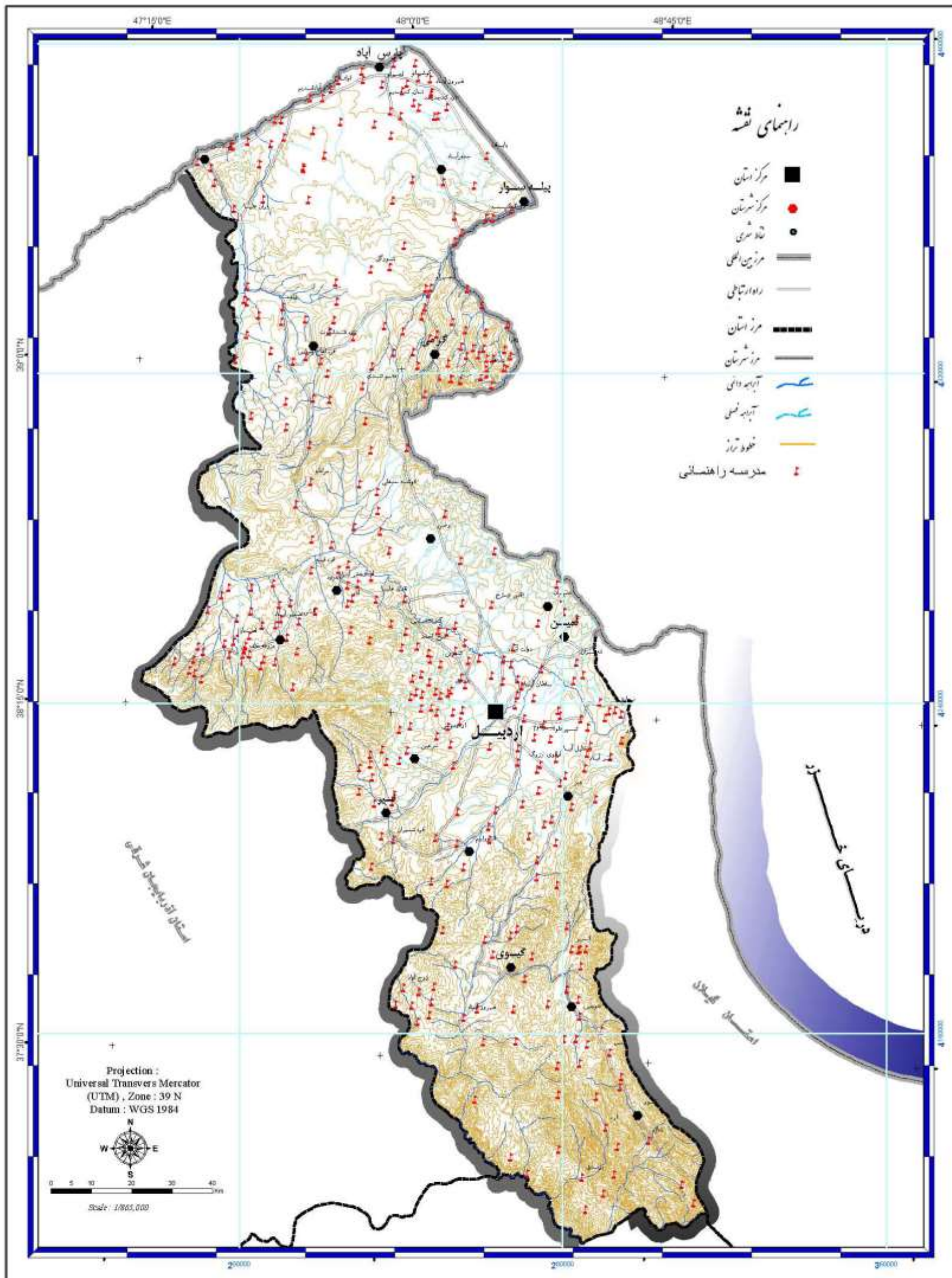
کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۲۷-۱: (برخورداری از خدمات آموزشی_ راهنمایی)

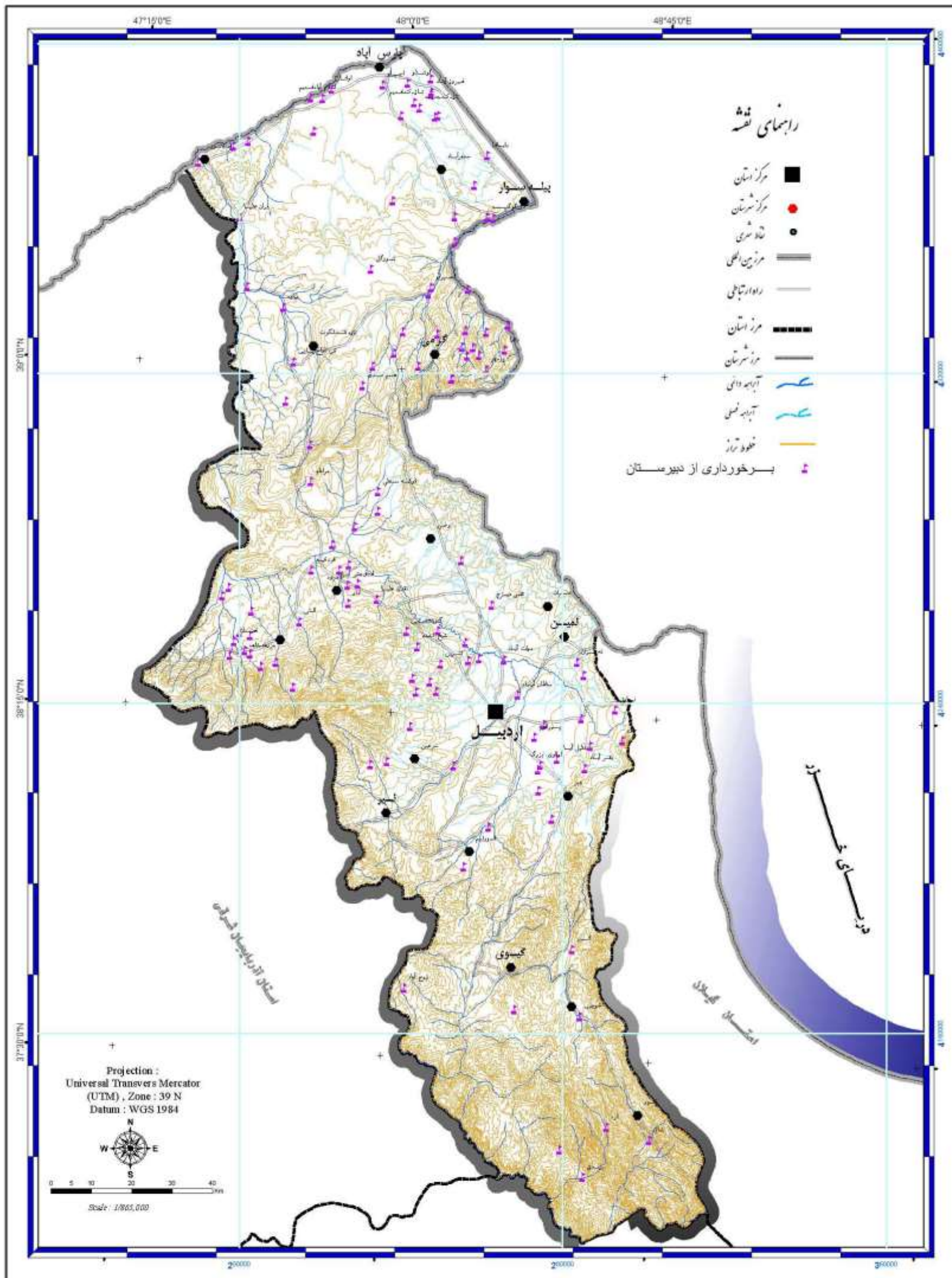
کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۲۸-۱: (برخورداری از خدمات آموزشی_ دبیرستان)

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

۳-۳-۴: بهداشتی و درمانی

پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی سده کنونی در ایران بهبود نسبی وضعیت بهداشت را نیز در سطح کشور به دنبال داشته است. اعزام سپاهیان بهداشت به روستاها، آموزش به‌روزان، افزایش مراکز آموزش پزشکی و پرورش نیروی انسانی متخصص به گسترش مبارزه با بیماری‌های واگیردار همچون مالاریا، جذام و ... گسترش برنامه های آگاهی دهند بهداشتی به خانواده ها از جمله اقداماتی است که در جهت افزایش سطح بهداشت صورت گرفته است، از پی آمدهای این برنامه ها و اقدامات می توان به کاهش تلفات نوزادان بر اثر ارتقاء سطح بهداشت و آگاهی مادران و به طور کلی افراد جامعه اشاره کرد که سهم عمده ای از کاهش آمار مرگ و میر را به خود اختصاص داده است. روند بهبود نسبی وضعیت بهداشت در نقاط شهری و روستایی به یک اندازه نبوده است، این وضعیت با مشاهده میزان بالای مرگ و میر و پایین بودن امید به زندگی در نقاط روستایی در مقایسه با نقاط شهری به خوبی تایید می شود.

بررسی امکانات موجود در نقاط شهری و روستایی نشان دهنده آن است که امکاناتی همچون بیمارستانها، آزمایشگاهها، رادیولوژیها، داروخانه ها و همانند آن در نقاط شهری وجود دارند. در حالی که امکانات موجود در نقاط روستایی عمدتاً شامل خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی - درمانی می باشد. اختلاف میان میزان امکانات بهداشتی موجود در نقاط شهری و روستایی ناشی از عوامل مختلفی است. وجود امکانات رفاهی و سهولت دستیابی به انواع خدمات، تراکم بیشتر جمعیت در نقاط شهری از دلایل عمده این تفاوت است.

بررسی وضعیت بهداشتی و درمانی در استان اردبیل براساس نتایج حاصل از سرشماری عمومی - نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ نشان از بهبود نسبی امکانات بهداشتی در نقاط روستایی استان است. در جدول شماره (۴۹-۱) عمده ترین امکانات بهداشتی - درمانی روستایی موجود در این استان به تفکیک شهرستان ارایه و مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه شرح مختصری در رابطه با هر یک از امکانات مورد بررسی ارایه شده است.

(الف) مرکز بهداشتی - درمانی

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۴۹-۱)، ۹۵ مرکز بهداشتی - درمانی در نقاط روستایی استان اردبیل مستقر بوده و به روستاییان خدمات مورد نیازشان را ارایه می دهند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش مراکز بهداشتی - درمانی به تفکیک شهرستان نشان می دهد شهرستان اردبیل و نمین برخوردارترین شهرستان های استان بوده و با توجه به تعداد روستاهای مستقر در این شهرستانها از سطح برخورداری مناسبی برخوردارند. این نسبتها به ترتیب در شهرستان اردبیل از ۱۱/۴ درصد و در شهرستان نمین ۱۰/۵ درصد است.

شهرستان نیر نیز با دارا بودن ۲ مرکز بهداشتی درمانی کمترین نسبت برخورداری را در کل استان به خود اختصاص داده است.

در نقشه شماره (۱-۲۹)، موقعیت استقرار مراکز بهداشتی-درمانی روستایی نمایش داده شده است.

بررسی سرانه آبادیهای هر شهرستان از نظر برخورداری از مراکز بهداشتی-درمانی روستایی در جدول شماره (۱-۵۰)، نشان می دهد در مجموع در کل استان هر ۱۴/۴ روستا به یک مرکز درمانی-بهداشتی روستای دسترسی دارند. از این نظر شهرستان اردبیل برخوردارترین و شهرستان نیر کم برخوردارترین در سطح استان به شمار می آیند. در شهرستان اردبیل هر ۸/۸ روستا و شهرستان نیر هر ۴۱ روستا به یک مرکز-بهداشتی و درمانی دسترسی دارند.

(ب) : خانه بهداشت

براساس بررسی های انجام شده و اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱-۴۹)، از مجموع ۱۳۷۲ آبادی مستقر در استان اردبیل ۵۲۹ روستا (۳۸/۵ درصد) دارای خانه بهداشت بوده و علاوه بر روستای محل استقرار روستاهای پیرامونی خود را نیز تحت پوشش قرار می دهند.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش خانه های بهداشت در استان به تفکیک شهرستان نشان می دهد، روستاهای شهرستان اردبیل و خلخال و نمین بیشترین نسبت برخورداری را از این نظر دارا هستند. حدود ۵۹ درصد از روستاهای شهرستان اردبیل و ۵۴/۳ درصد از روستاهای شهرستان خلخال و ۵۱/۲ درصد از روستاهای شهرستان نمین دارای خانه بهداشت هستند. روستاهای شهرستان بيله سوار از این نظر کم برخوردارترین روستاها در استان هستند. از مجموع ۱۸۱ سکونتگاه روستایی واقع در این شهرستان ۱۶ درصد دارای خانه بهداشت هستند. در نقشه شماره (۱-۳۰) موقعیت استقرار خانه های بهداشت در استان نمایش داده شده است.

همچنین بررسی های انجام شده در جدول شماره (۱-۵۰)، بر روی تعداد آبادی تحت پوشش هر خانه بهداشت نشان میدهد بر ازاء هر ۲/۶ روستا در سطح استان و یک خانه بهداشت وجود دارد که در مجموع وضعیت برخورداری مناسبی را در استان نشان می دهد. از این نظر نیز شهرستان های اردبیل و نمین نسبت به سایر شهرستانها برخوردارترند. در این دو شهرستان به ترتیب به ازاء هر ۱/۷ و ۱/۹ روستا یک خانه بهداشت وجود دارد. شهرستان بيله سوار نیز کم برخوردارترین است. در این شهرستان به ازاء هر ۶/۲ روستا یک خانه بهداشت وجود دارد.

(پ) : داروخانه

از مجموع روستاهای استان اردبیل ۶۴ روستا معادل ۴/۷ درصد دارای داروخانه هستند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش داروخانه های روستایی استان به تفکیک شهرستان هستند. در جدول شماره (۱-۴۹)، نشان می دهد شهرستان های اردبیل، نمین و پارس آباد به نسبت سایر شهرستان های استان از برخورداری نسبتاً بالایی برخوردارند. در این سه شهرستان به ترتیب به ازاء هر ۱۴ روستا یک داروخانه وجود دارد. شهرستان بيله سوار با دارا بودن ۳ واحد رودخانه روستایی کم برخوردارترین شهرستان استان است. در این شهرستان به ازاء هر ۶۰ روستا یک داروخانه وجود دارد. در نقشه شماره (۱-۳۱)، موقعیت داروخانه های روستایی نمایش داده شده است.

(ت) : پزشک

هریک از مراکز بهداشتی - درمانی و خانه های بهداشت مستقر در روستاهای استان دارای تعدادی پزشک مقیم و یا سایر هستند که به روستاییان خدمات مورد نیاز را ارائه می دهند. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۱-۴۹)، در کل استان هر ۸/۱ روستا از یک پزشک خدمات دریافت می کنند. از این نظر شهرستان اردبیل و کوثر برخوردارترین و شهرستان بيله سوار کم برخوردارترین به شمار می آیند. در شهرستان اردبیل هر ۴/۳ روستا در شهرستان کوثر هر ۴/۸ روستا و در شهرستان بيله سوار هر ۲۰/۱ روستا یک پزشک خدمات دریافت می کنند.

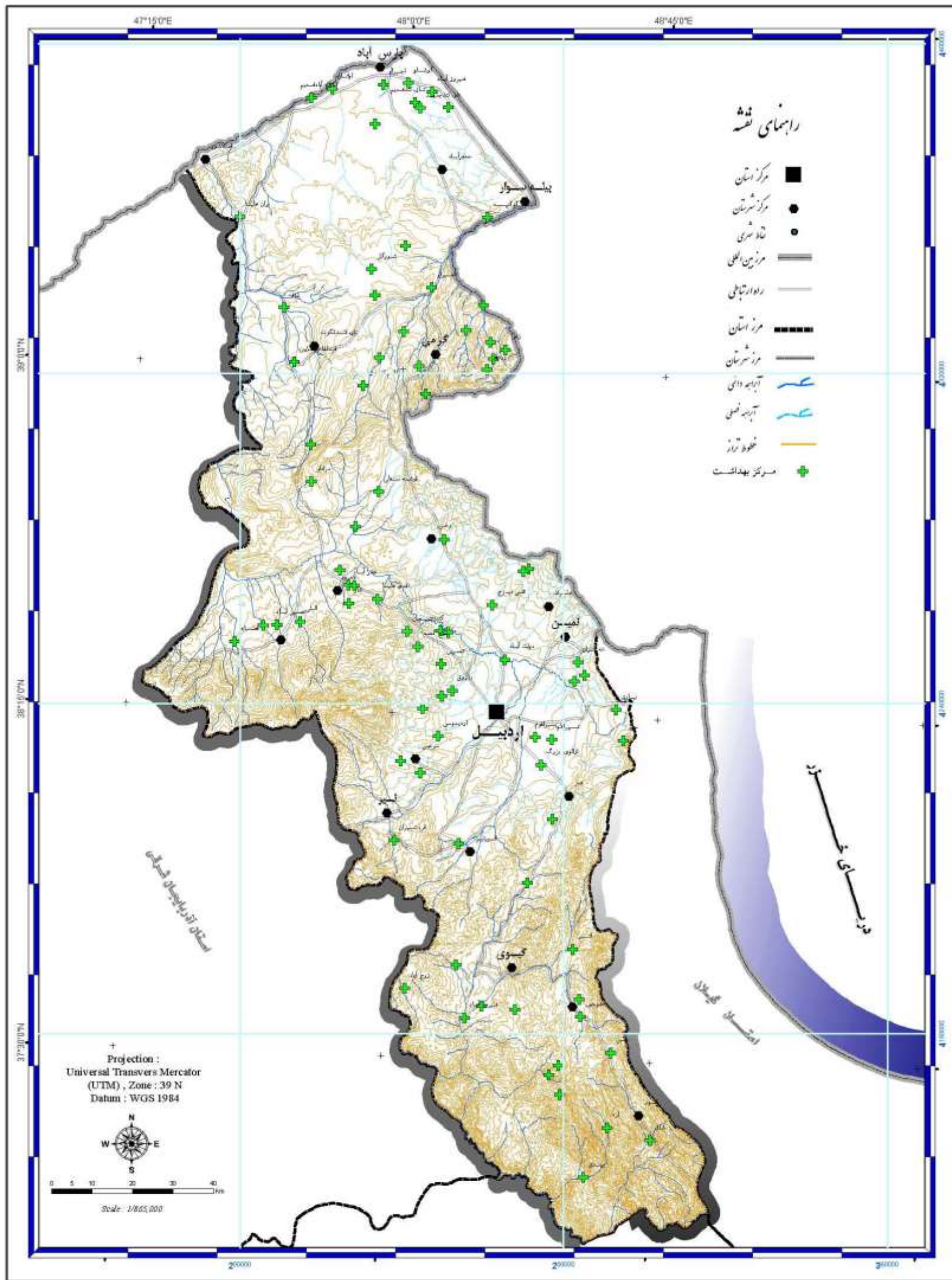
همچنین در مجموع در کل استان ۱۷۰ روستا معادل ۱۲/۴ درصد دارای پزشک هستند. از این نظر شهرستان اردبیل و کوثر از نظر روستاها دارای پزشک موقعیت مناسب تری را در کل استان دارند. در شهرستان اردبیل در مجموع ۲۳/۴ درصد روستاها و در شهرستان کوثر ۲۰/۸ درصد روستاها دارای پزشک هستند و شهرستان بيله سوار نیز با ۵ درصد کمترین تعداد روستاهای دارای پزشک را به خود اختصاص داده است.

جدول (۴۹-۱): نسبت برخورداری روستاهای استان اردبیل از مراکز بهداشتی - درمانی

شهرستان	تعداد کل آبادی	مركز بهداشتی - درمانی		خانه بهداشت		داروخانه		پزشک	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
اردبیل	۱۵۸	۱۸	۱۱/۴	۹۴	۵۹/۵	۱۱	۶/۹	۳۷	۲۳/۴
بيله سوار	۱۸۱	۵	۲/۷	۲۹	۱۶	۳	۱/۶	۹	۵
خلخال	۱۲۷	۱۲	۹/۴	۶۹	۵۴/۳	۹	۷/۱	۲۳	۱۸/۱
مشگین شهر	۲۳۹	۱۸	۷/۵	۹۹	۴۱/۴	۹	۳/۸	۲۱	۸/۸
گرمی	۲۴۹	۱۳	۵/۲	۷۶	۳۰/۵	۶	۲/۴	۲۴	۹/۶
پارس آباد	۱۵۴	۱۲	۷/۸	۵۴	۳۵/۱	۱۱	۷/۱	۱۷	۱۱
کوثر	۹۶	۶	۶/۲	۳۵	۳۶/۴	۵	۵/۲	۲۰	۲۰/۸
نمین	۸۶	۹	۱۰/۵	۴۴	۵۱/۲	۶	۷	۱۲	۱۳/۹
نیر	۸۲	۲	۲/۴	۲۹	۳۵/۴	۴	۴/۹	۷	۸/۵
جمع	۱۳۷۲	۹۵	۶/۹	۵۲۹	۳۸/۵	۶۴	۴/۷	۱۷۰	۱۲/۴

جدول (۵۰-۱): سرانه روستاهای استان اردبیل از مراکز بهداشتی - درمانی

شهرستان	تعداد آبادی	مركز بهداشتی درمانی		خانه بهداشت		داروخانه		پزشک	
		تعداد	سرانه آبادی	تعداد	سرانه آبادی	تعداد	سرانه آبادی	تعداد	سرانه آبادی
اردبیل	۱۵۸	۱۸	۸/۸	۹۴	۱/۷	۱۱	۱۴/۳	۳۷	۴/۳
بيله سوار	۱۸۱	۵	۳۶	۲۹	۶/۲	۳	۶۰/۳	۹	۲۰/۱
خلخال	۱۲۷	۱۲	۱۰/۶	۶۹	۱/۸	۹	۱۴	۲۳	۵/۵
مشگین شهر	۲۳۹	۱۸	۱۳/۳	۹۹	۲/۴	۹	۲۶/۵	۲۱	۱۱/۴
گرمی	۲۴۹	۱۳	۱۹/۱	۷۶	۳/۴	۶	۴۱/۵	۲۴	۱۰/۴
پارس آباد	۱۵۴	۱۲	۱۲/۸	۵۴	۲/۸	۱۱	۱۴	۱۷	۹
کوثر	۹۶	۶	۱۶	۳۵	۲/۷	۵	۱۹/۲	۲۰	۴/۸
نمین	۸۶	۹	۹/۵	۴۴	۱/۹	۶	۱۴/۳	۱۲	۷/۲
نیر	۸۲	۲	۴۱	۲۹	۲/۸	۴	۲۰/۵	۷	۱۱/۷
جمع	۱۳۷۲	۹۵	۱۴/۴	۵۲۹	۲/۶	۶۴	۲۱	۱۷۰	۸/۱

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۳۹-۱: (برخورباری از خدمات درمانی_ مرکز بهداشت و درمان)

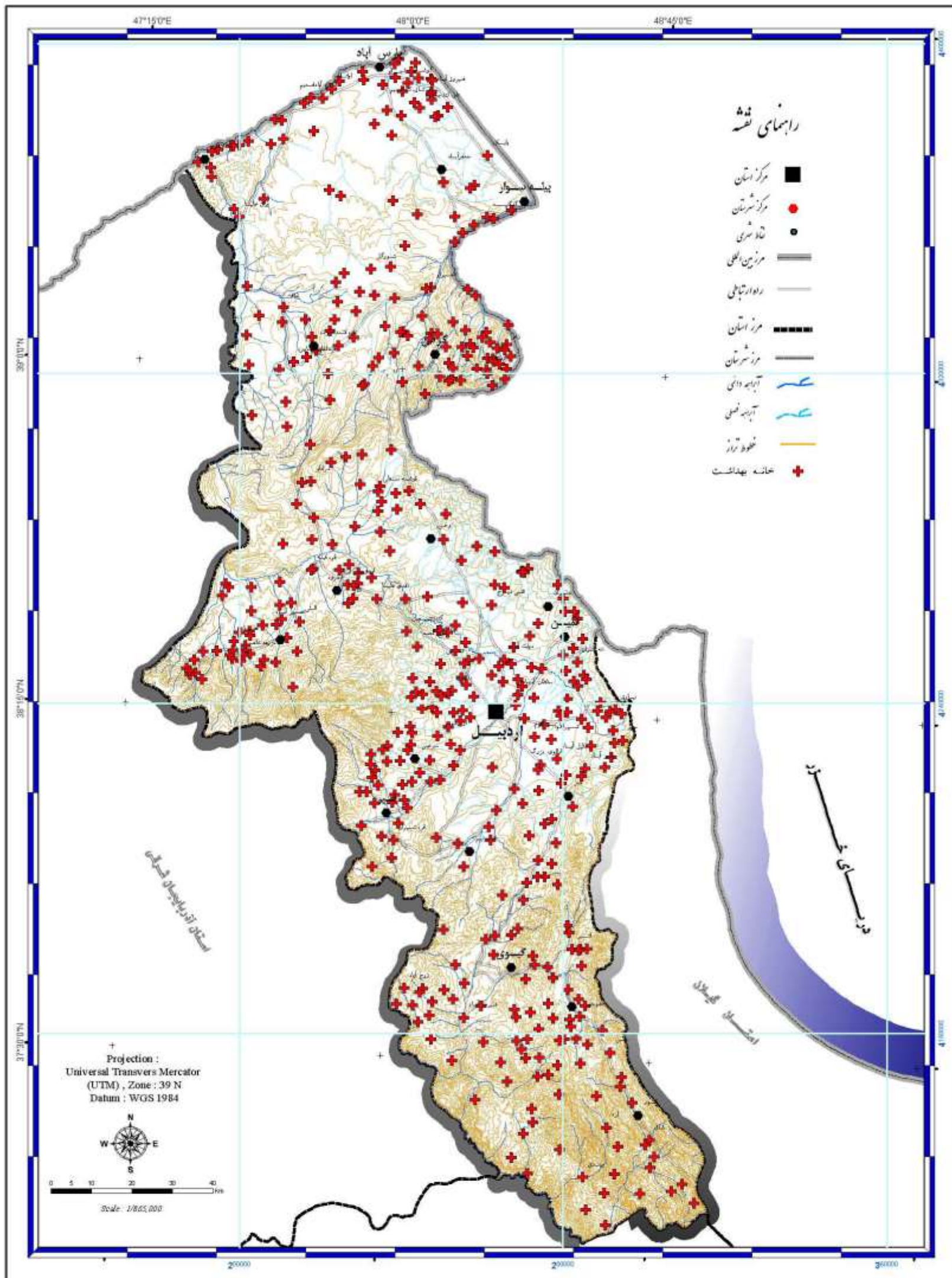
کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرانگار سیستم

Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۳۰-۱: (برخورنداری از خدمات درمانی_ خانه بهداشت)

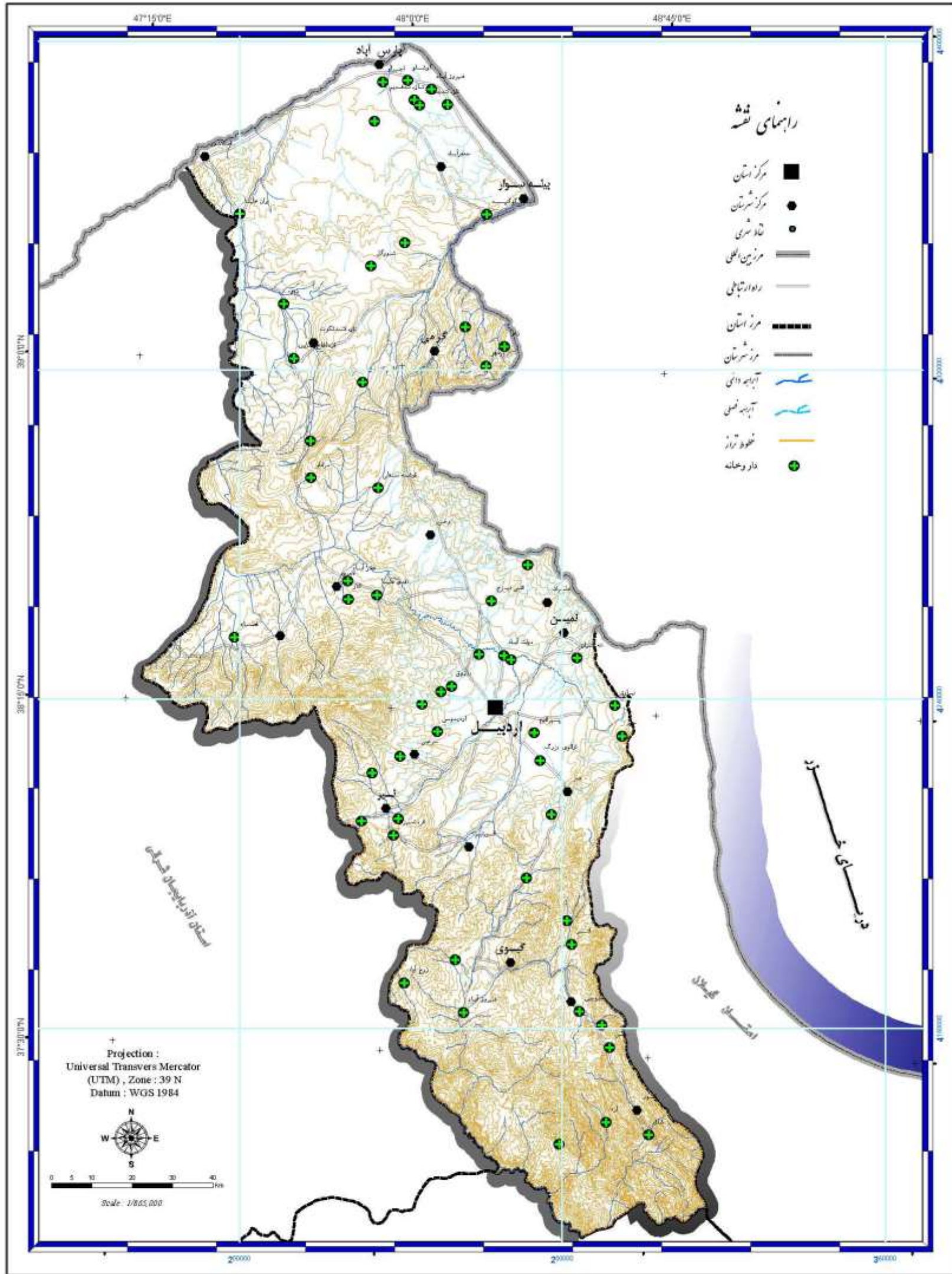
کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرانگار سیستم

Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسیین مشاور
 رویان و رویان فرانگار سیستم

Consortium of
 Consulting Engineers
 Rooyan & Rooyan Faranegar System

مطالعات آمایش استان اردبیل

www.rf-inc.net
 info@rf-inc.net

نقشه ۳۱-۱: برخورداری از خدمات درمانی - داروخانه

۴-۳-۴-۱: راه و ارتباطات

شبکه راهها و وسایل ارتباطی، زیربنای اصلی توسعه در تمام جوامع به شمار می آیند. جایجایی کالاها و خدمات از مبداء تولید به بازار مصرف وجود راههای ارتباطی را الزامی ساخته است.

پیشرفت های تکنولوژیک به دست آمده موجب بهبود راهها و دگرگونی در وسایل ارتباطی شده است و از زمان لازم برای در نوردیدن مسافت کاسته شده است. وجود وسایل ارتباطی همچون پست و تلفن نیز باعث برقراری ارتباط سریع شده و با حذف سفرهای غیرضروری بسیاری از هزینه های را نیز صرفه جویی کرده است. در کنار این وسایل، رسانه های گروهی نیز با ارایه فرهنگ ها و شیوه های زندگی گوناگون به نقاط مختلف فواصل فرهنگی و اجتماعی را بسیار کوتاه کرده و تاثیرپذیری جوامع را از یکدیگر افزایش داده اند. این تاثیرپذیری در جوامع کشاورزی یا دارای بافت روستایی اهمیت دیگری می یابد چرا که موجب دگرگونی در نگرش ها و هنجارها می شود. دگرگونی های پدید آمده بازتاب دو گانه دارند چرا که از یک سو مهاجرت و گرایش به سمت مراکز بزرگتر را در پی دارد و از سوی دیگر به آهنگ پذیرشی پدیده های نو شتاب می بخشد که به نوبه خود بستری مناسب برای اعمال نوین مدیریت منابع فراهم می آورد.

راهها و وسایل ارتباطی روستایی، گذشته از آنکه با برقراری ارتباط بین مبداء تولید و بازار مصرف، کارکرد اقتصادی دارد، هم چنین نقش اساسی در رساندن خدمات و یا دسترسی به امکانات و خدمات را بازی می کند.

توسعه و پیشرفت وسایل ارتباطی و میزان دسترسی به این وسایل در همه نقاط و برای همه جوامع به یک صورت و اندازه نیست. چنانکه نقاط روستایی به نسبت کمتری به این وسایل دسترسی دارند.

دسترسی به این نوع امکانات و وسایل در مناطق روستایی به یک اندازه نیست. مناطق روستایی همجوار با نقاط شهری بزرگ و یا همجوار با راههای ارتباطی اصلی نقش عمده ای در میزان برخورداری روستاها از این امکانات دارد.

بررسی های انجام شده بر روی نحوه توزیع راه دو مایل ارتباطی در نقاط روستایی استان اردبیل نیز تابعی از موارد فوق است. در ادامه شرح مختصری در رابطه با هریک از امکانات ارتباطی موجود در استان ارایه شده است:

(الف): راه

شبکه راههای ارتباطی و نوع راه نقش مهمی را در توسعه اقتصادی به خصوص در نقاط روستایی به عهده دارد. دستیابی به بازار مصرف و ارسال مازاد تولیدات کشاورزی به بازار می‌تواند به رشد اقتصادی در نقاط روستایی یاری رساند. در کنار آن دستیابی به دیگر خدمات و امکانات زیربنایی و رفاهی نیز می‌تواند موجب بالا رفتن سطح زندگی ساکنان روستا شود تا اندازه زیادی به وجود شبکه های جاده ای و راه وابسته است.

گسترش ارتباطات و تاثیرپذیری جامعه روستایی از جامعه شهری که تحولات بسیاری را در جامعه روستایی و متقابلاً شهری پدید آورده از جمله پیامدهای گسترش راه و ارتباطات جاده ای به شمار می آید.

جدول شماره (۵۱-۱) میزان برخورداری روستاهای استان اردبیل از انواع راه روستایی را در سال ۱۳۸۵ نشان می دهد. براساس اطلاعات جدول مذکور از مجموع ۱۳۷۲ روستای مستقر در این استان ۲۴۴ روستا (۱۷/۸ درصد) دارای راه آسفالتی و ۳۹۰ روستا (۲۸/۴ درصد) دارای راه شوسه، ۶۶۴ روستا (۴۸/۴ درصد) دارای راه خاکی و مالرو هستند.

(ب): ارتباطات**• تلفن و مخابرات**

در جدول شماره (۵۲-۱)، میزان برخورداری روستاهای استان و شهرستان های تابعه آن را از خدمات ارتباطی نظیر تلفن و دفاتر مخابراتی ارایه شده است. براساس اطلاعات جدول مذکور از مجموع ۱۳۷۲، آبادی مستقر در این استان ۳۷۷ روستا معادل ۲۷/۵ درصد از تلفن و دفاتر مخابراتی روستایی برخوردارند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش این نوع خدمات در سطح استان به تفکیک شهرستان نشان می دهد شهرستان های نیر، اردبیل و نمین به ترتیب ۵۱/۲، ۴۵/۵ و ۳۴/۹ درصد برخورداری از مجموع آبادی مستقر در هر شهرستان بالاترین نسبت برخورداری را به خود اختصاص داده اند. شهرستان بیله سوار و گرمی به ترتیب هریک با ۱۱ و ۱۶/۵ درصد برخورداری از مجموع روستاهای مستقر در این شهرستانها کم برخورداریترین مناطق استان هستند.

در نقشه شماره (۳۲-۱)، توزیع و پراکنش مراکز مخابرات روستایی نمایش داده شده است.

• پست

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۵۲-۱)، از مجموع ۱۳۷۲ روستای واقع در استان اردبیل ۱۱۴ روستا معادل ۸/۳ درصد دارای دفتر پست و ۹۱ روستا معادل ۶/۶ درصد دارای صندوق پست هستند.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش دفاتر و صندوق های پستی به تفکیک شهرستان نشان می دهد، روستاهای واقع در شهرستان پارس آباد و مشگین شهر از نظر دارا بودن دفتر پست برخوردارترینند. از مجموع روستاهای واقع در این دو شهرستان به ترتیب ۷/۸ و ۶/۳ درصد دارای دفاتر پستی هستند. از نظر برخورداری از صندوق پست نیز شهرستان های اردبیل و پارس آباد برخوردارترین هستند. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۵۲-۱) از مجموع روستاهای مستقر در دو شهرستان اردبیل و پارس آباد به ترتیب ۱۴/۵ و ۱۱/۷ درصد دارای صندوق پست هستند.

در نقشه شماره (۳۳-۱)، توزیع مراکز پستی روستایی نمایش داده شده است.

• دسترسی به اینترنت

استفاده از اینترنت در حال حاضر یکی از راههای برقراری ارتباط با دنیای مدرن است. امروزه استفاده از اینترنت حتی در نقاط روستایی مرزهای میان مناطق را در نوردیده و افراد را به جهان یکپارچه و متحدالشکل می نماید.

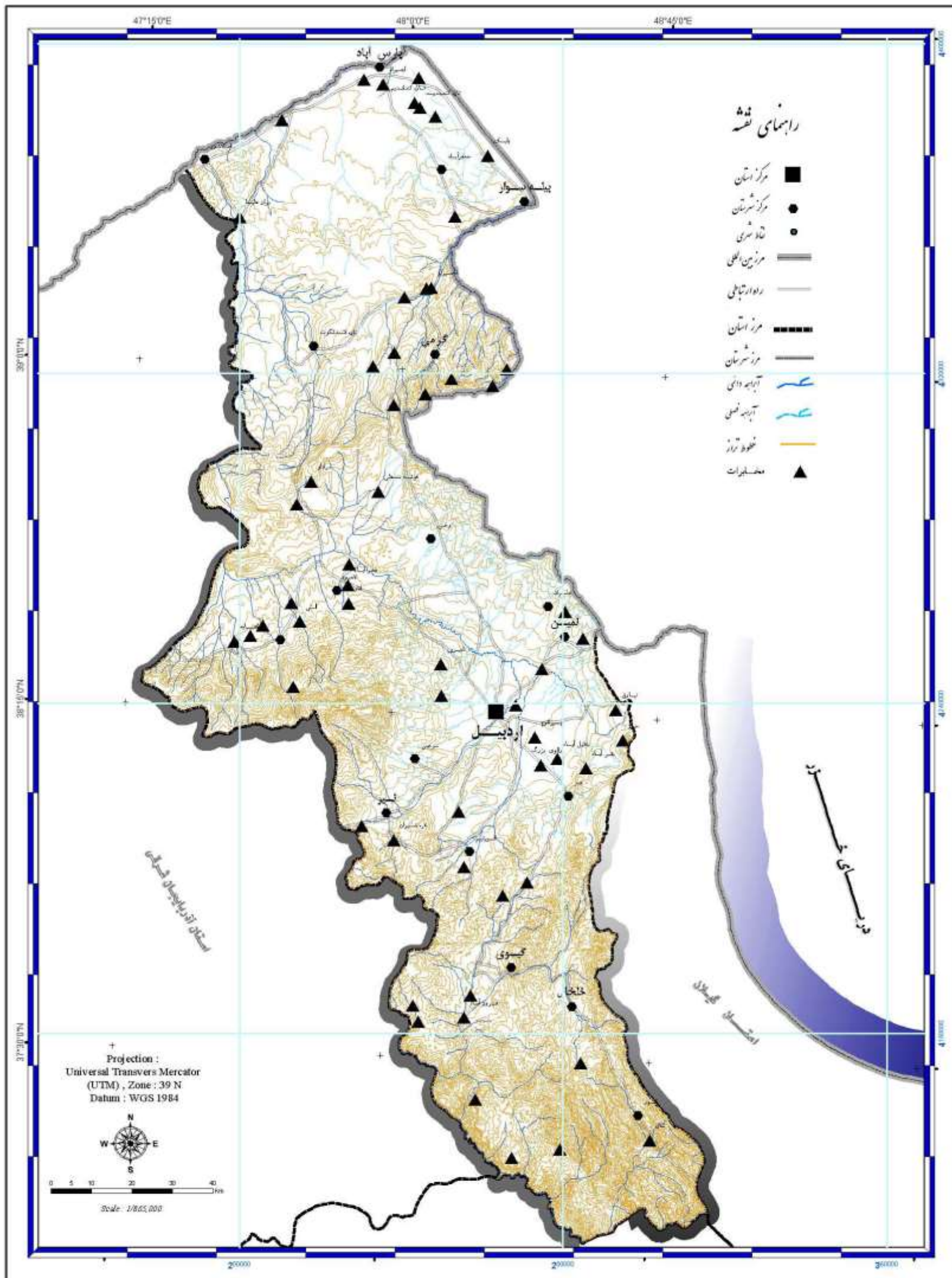
روستاهای مستقر در استان اردبیل نیز از این قاعده مستثنی نبوده و با بهره گیری از وسایل ارتباطی مدرن با جهان پیرامون خود ارتباط برقرار می نمایند. روستاهای واقع در این استان علاوه بر برقراری ارتباط انفرادی از طریق اینترنت با دنیای پیرامون دارای مراکز عمومی دسترسی به اینترنت از جمله کافی نت نیز هستند. براساس بررسی های انجام شده و اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۵۲-۱) و نقشه شماره (۳۴-۱) از مجموع ۱۳۷۲ روستای دارای سکنه استان اردبیل ۳۴ روستا معادل ۲/۵ درصد به اینترنت دسترسی دارند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش این روستاها براساس شهرستان نشان می دهد بیشترین تعداد روستاهایی که به اینترنت دسترسی دارند در شهرستان اردبیل مستقر هستند. از مجموع ۱۵۸ روستا این شهرستان ۱۰ روستا (۶/۳ درصد) به دسترسی عمومی اینترنت دارند. شهرستانهای کوثر و نیز فاقد دسترسی عمومی به اینترنت هستند.

جدول (۵۱-۱): میزان برخورداری روستاهای استان اردبیل از انواع راه روستایی در سال ۱۳۸۵

نوع راه	تعداد	درصد
آسفالته	244	17/8
شوسه	390	28/4
خاکی	664	48/4
مالرو	74	5/4
جمع	1372	100

جدول (۵۲-۱): تعداد آبادی برخوردار از امکانات ارتباطی

شهرستان	تعداد کل آبادی	تلفن و مخابرات		دفتر پست		صندوق پست		دسترسی عمومی به اینترنت	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
اردبیل	158	72	45/5	9	5/7	23	14/5	10	6/3
بيله سوار	181	20	11	5	2/7	3	1/6	5	2/7
پارس آباد	154	39	25/3	12	7/8	18	11/7	2	1/3
خلخال	127	35	27/5	5	3/9	8	6/3	6	4/7
مشگین شهر	239	68	28/4	15	6/3	16	6/7	4	1/7
گرمی	249	41	16/5	7	2/8	6	2/4	5	2
کوثر	96	30	31/2	6	6/2	5	5/2	-	-
نمین	86	30	34/9	5	5/8	9	10/5	2	2/3
نیر	82	42	51/2	4	4/9	3	3/6	-	-
جمع (کل استان)	1372	377	27/5	68	4/9	91	6/6	34	2/5

کنسرسیوم مهندسين مشاور
رويان و رويان فراتنگار سيستم

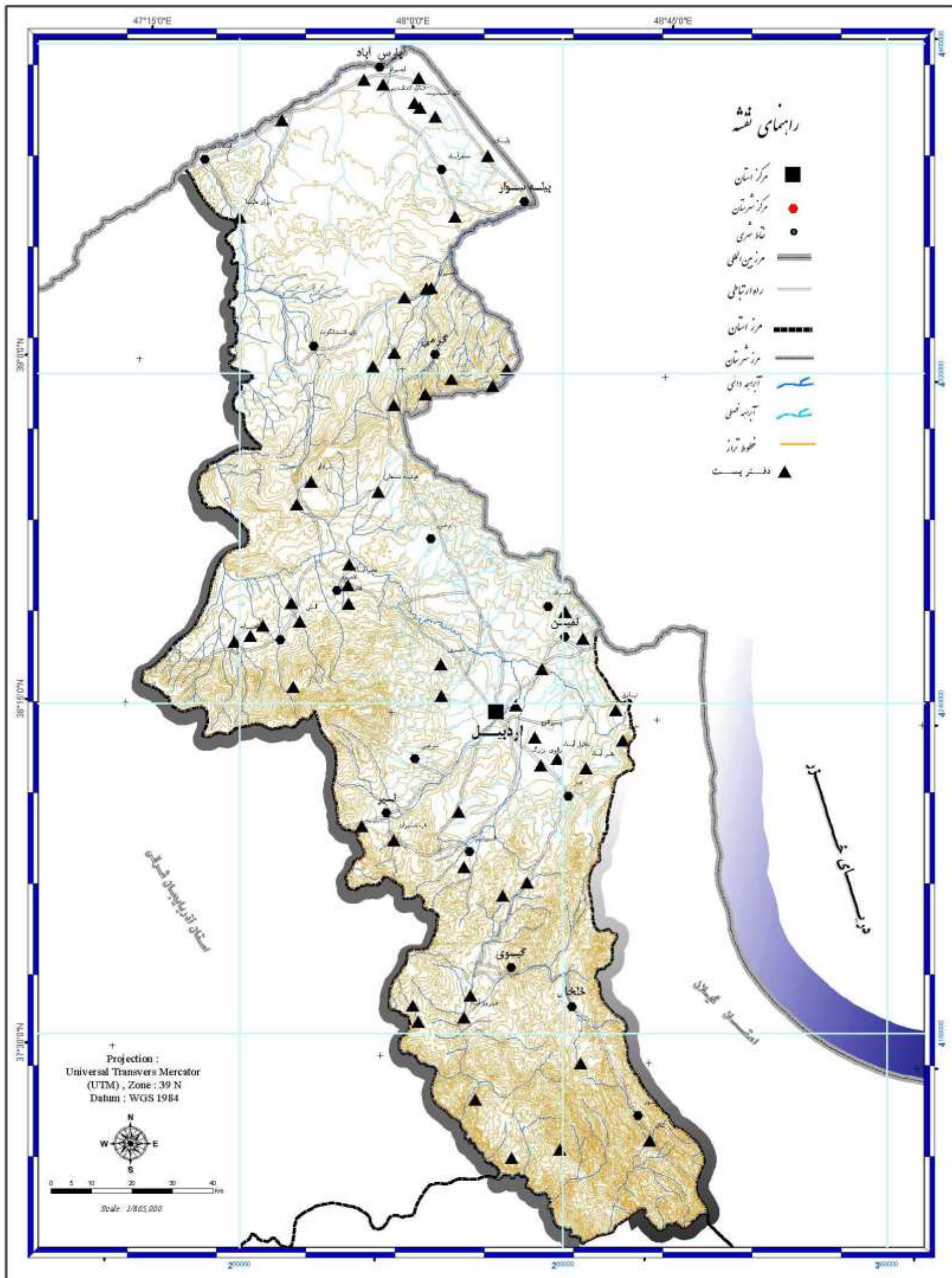

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۳۲: برخورداری از خدمات ارتباطی - مختبرات

کنسرسیوم مهندسين مشاور
رويان و رويان فرانگار سيستم

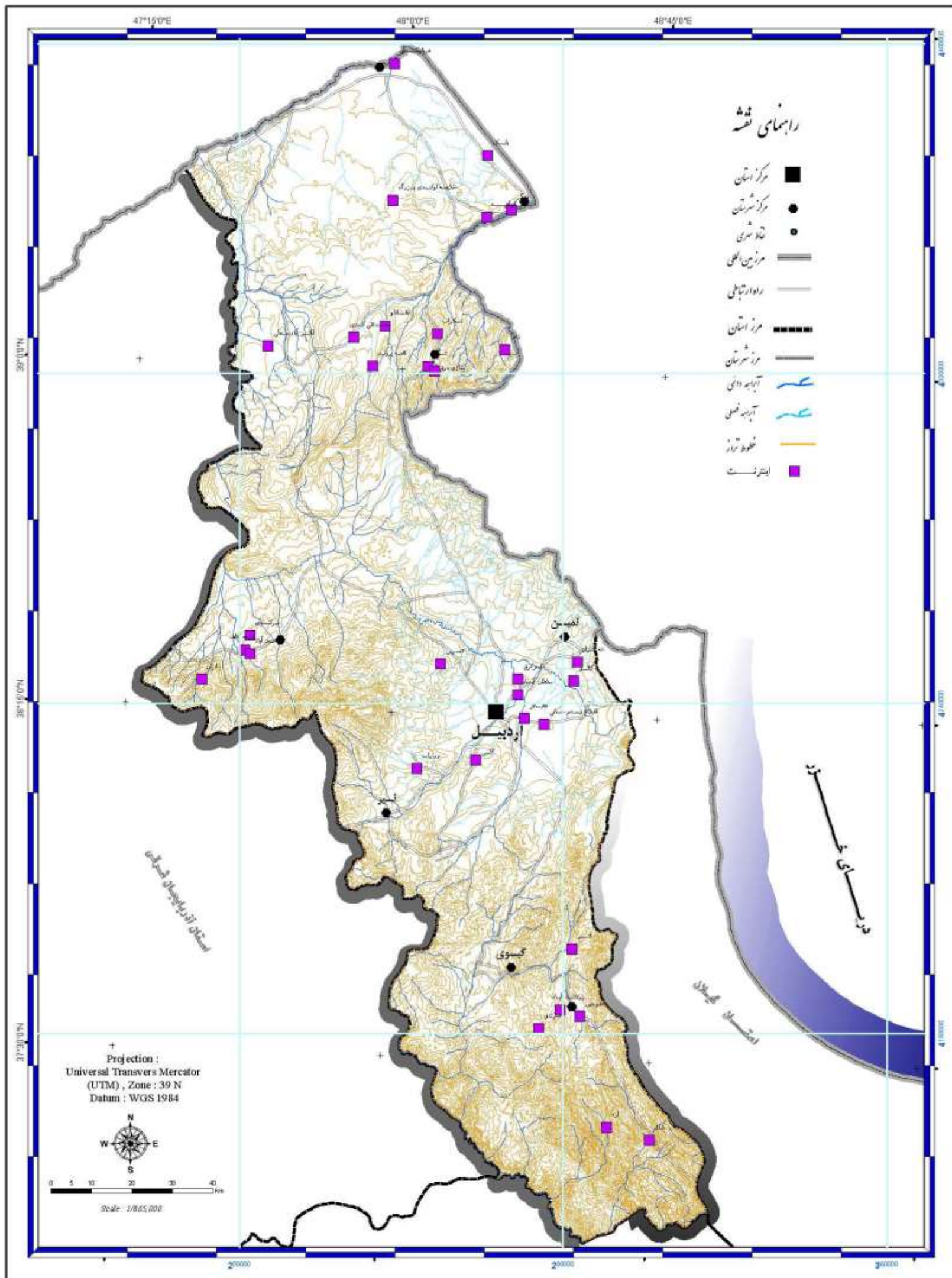

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۳۳: برخورداری از خدمات ارتباطی - دفتر پست

کنسرسیوم مهندسين مشاور
رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۳۴-۱: برخورداری از خدمات ارتباطی - اینترنت

۵-۳-۴-۱: فرهنگی - ورزشی

دسترسی به امکانات فرهنگی - ورزشی از دیگر نیازهای خدماتی جمعیت ساکن در مناطق روستایی است. امکانات فرهنگی در نقاط روستایی استان اردبیل به امکانات فرهنگی عمومی و فرهنگ مذهبی خلاصه می شود. همچنین دسترسی به اماکن تفریحی - ورزشی از دیگر نیازهای ضروری جمعیت روستایی است که دسترسی یا وجود آن در یک نقطه روستایی نشانگر سطح توسعه یافتگی روستا است.

امکانات فرهنگی - ورزشی در نقاط روستایی استان اردبیل شامل اماکن مذهبی (مسجد، امامزاده و...) اماکن فرهنگی عمومی (کتابخانه) و دسترسی به اماکن ورزشی است. در ادامه شرح مختصری در رابطه با هریک از امکانات موجود ارائه شده است.

(الف): مسجد

مسجد از جمله اماکن فرهنگی - مذهبی متبرکه است که از قدمت دیرینه ای برخوردار بوده و به عنوان پایگاه اجتماعی - فرهنگی - مذهبی نیز مورد استفاده قرار میگیرد. در استان اردبیل نیز با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۵۳-۱)، در مجموع ۱۳۷۲ روستای دارای سکنه، ۵۶۲ مسجد (۴۱ درصد) وجود دارد. در جدول مذکور تعداد مساجد موجود در شهرستان های استان ارائه شده است.

(ب): کتابخانه عمومی

از مجموع روستاهای واقع در استان اردبیل ۳۸ (۲/۷ درصد) روستا دارای کتابخانه عمومی هستند. بررسی نحوه توزیع و پراکنش کتابخانه های عمومی روستاها به تفکیک شهرستان در جدول شماره (۵۳-۱) نشان می دهد، روستاهای شهرستان اردبیل از این نظر نسبت به سایر شهرستانهای استان برخوردارترند. از مجموع روستاها این شهرستان ۱۱ روستا دارای کتابخانه عمومی هستند. شهرستان های بیله سوار، کوثر و نیر هریک با یک کتابخانه کم برخوردارترین به شمار می آیند.

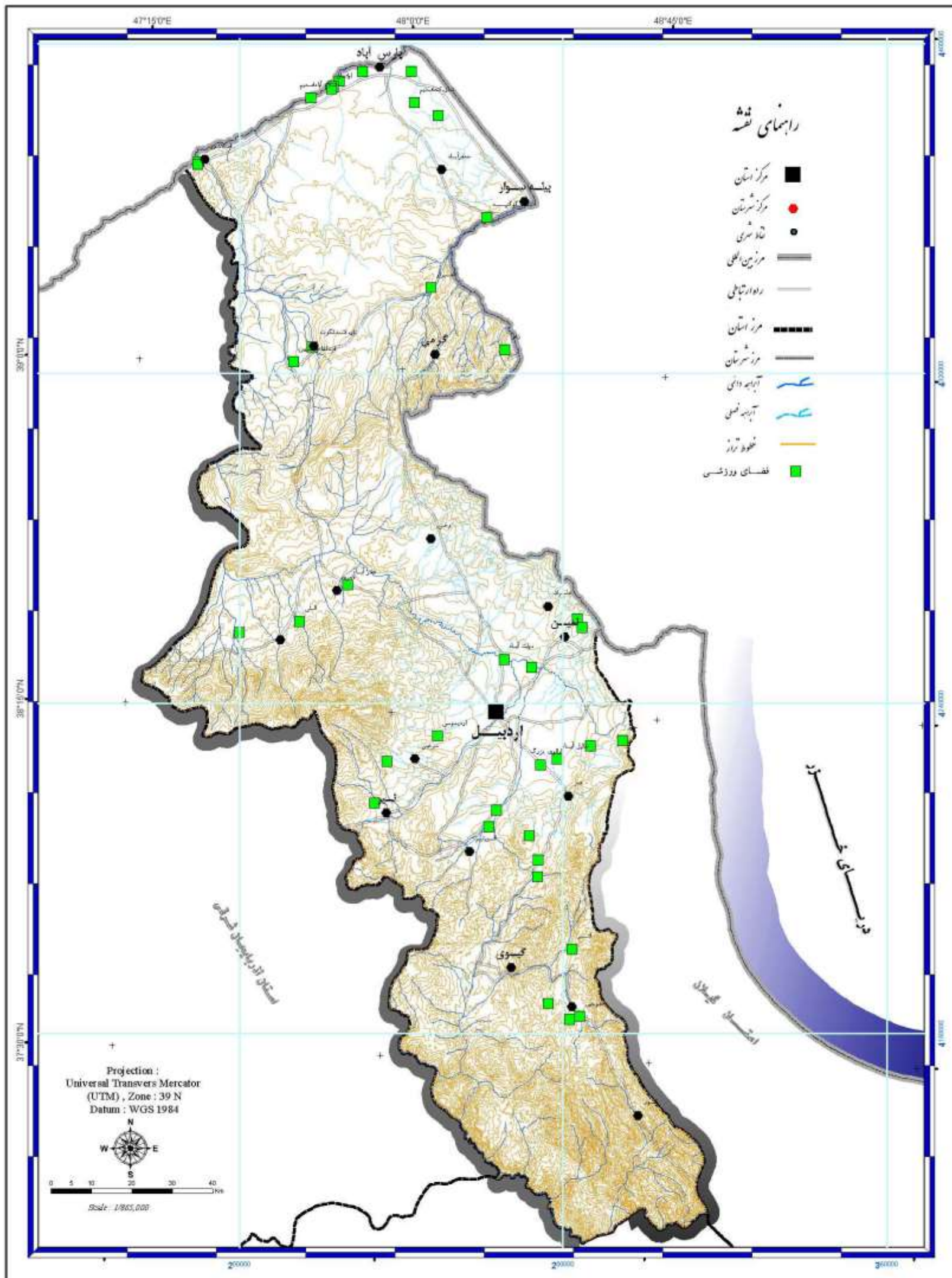
(پ): فضای ورزشی

بر اساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۵۳-۱) از مجموع ۱۳۷۲ سکونتگاههای دارای سکنه استان اردبیل ۳۷ روستا (۲/۷ درصد) دارای اماکن و فضاهای ورزشی هستند. شهرستان پارس آباد با دارا بودن ۱۰ مسکن، ورزشی برخوردارترین شهرستان استان به شمار

می آید پس از آن روستاهای شهرستانهای نمین، اردبیل هریک با ۶ و خلخال با ۵ مکان ورزشی در رده های دوم و سوم قرار می گیرند. روستاهای شهرستان کوثر نیز فاقد مکان ورزشی هستند. در نقشه شماره (۱-۳۵) موقعیت مکان های ورزشی روستایی نمایش داده شده است.

جدول (۵۳-۱): تعداد آبادی برخوردار از امکانات فرهنگی - ورزشی

شهرستان	تعداد آبادی	مسجد		کتابخانه عمومی		امکان ورزشی	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
اردبیل	۱۵۸	۱۲۴	۷۸/۵	۱۱	۶/۹	۶	۳/۸
بيله سوار	۱۸۱	۳۶	۲۰/۱	۱	۰/۵	۲	۱/۱
پارس آباد	۱۵۴	۵۸	۳۷/۸	۶	۳/۹	۱۰	۶/۵
خلخال	۱۲۷	۳۳	۲۶	۵	۳/۹	۵	۳/۹
مشکین شهر	۲۳۹	۱۰۳	۴۳/۳	۷	۲/۹	۳	۱/۲
گرمی	۲۴۹	۸۱	۳۲/۴	۴	۱/۶	۳	۱/۲
کوثر	۹۶	۲۵	۲۶	۱	۱	-	-
نمین	۸۶	۵۹	۶۹/۱	۲	۲/۳	۶	۶/۹
نیر	۸۲	۴۳	۵۳	۱	۱/۲	۲	۲/۴
جمع	۱۳۷۲	۵۶۲	۴۱	۳۸	۲/۷	۳۷	۲/۷

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۳۵-۱: برخورداری از خدمات فرهنگی - فضای ورزشی

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

۶-۳-۴-۱: پشتیبانی - ترویجی

در نقاط روستایی استقرار مراکز خدماتی متناسب با فعالیتهای اقتصادی - معیشتی روستایی ضروری است. در جدول شماره (۵۴-۱)، تعداد مراکز خدمات روستایی، شرکتهای تعاونی روستایی و مراکز تعمیر ماشین آلات کشاورزی موجود در روستاهای استان اردبیل به تفکیک شهرستان ارایه شده است. براساس اطلاعات جدول مذکور در مجموع ۱۷۸ روستا (۱۳ درصد) دارای شرکت تعاونی روستایی هستند.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش شرکتهای تعاونی روستایی به تفکیک شهرستان در جدول نشان می دهد. شهرستان اردبیل برخوردارترین شهرستان به شمار می آید. از مجموع ۱۵۸ سکونتگاه روستایی این شهرستان ۳۸ روستا (۲۴ درصد) دارای شرکت تعاونی روستایی هستند. شهرستان های بیله سوار و نیر هر کدام با ۱۰ و ۷ شرکت تعاونی روستاهای کم برخوردارترین شهرستانهای استان از این نظر به شمار می آید. در نقشه شماره (۳۶-۱)، موقعیت شرکتهای تعاونی روستایی نمایش داده شده است.

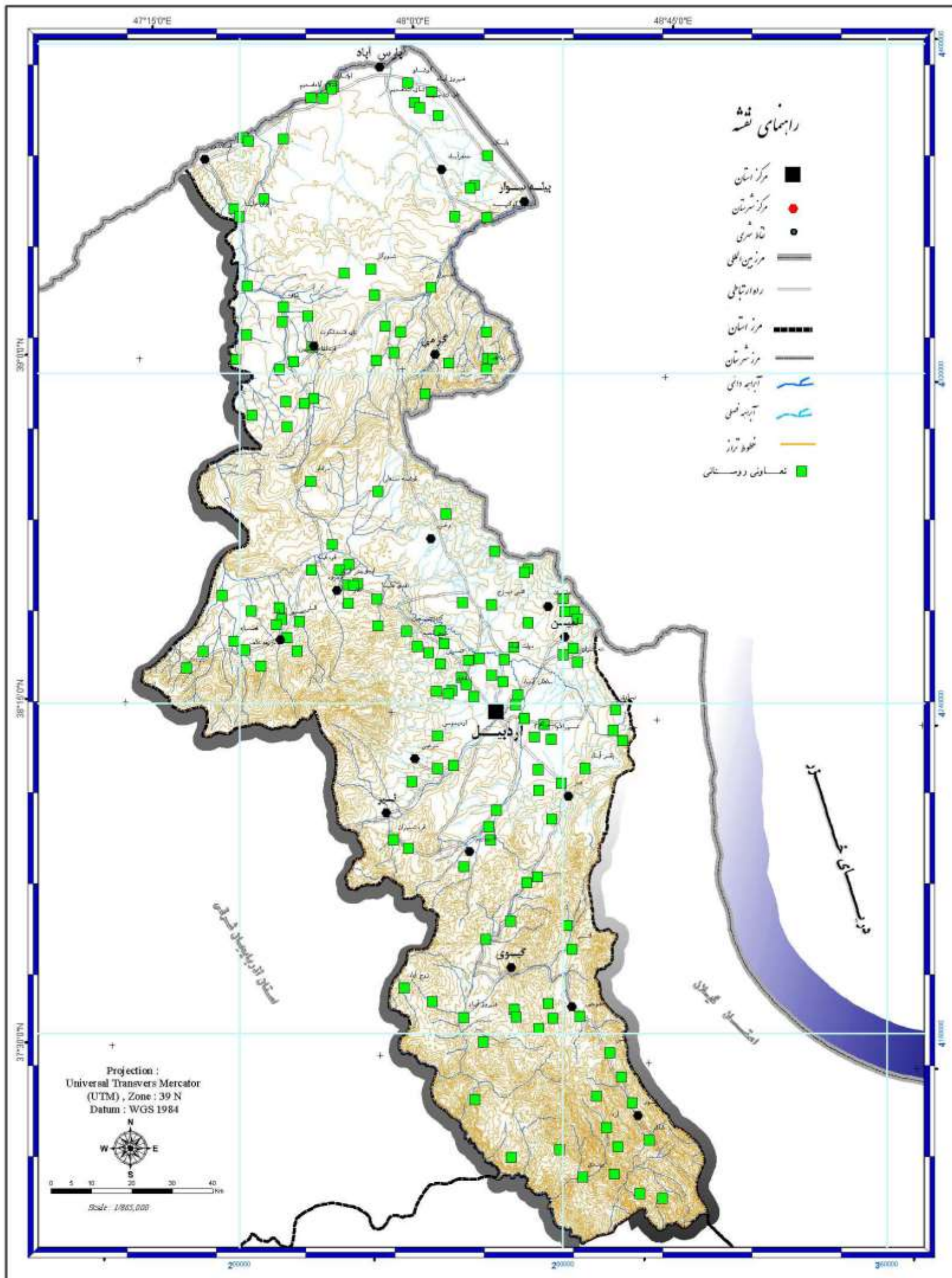
از نظر برخورداری از مراکز خدمات ترویجی - کشاورزی نیز در مجموع ۳۰ مرکز خدمات ترویج کشاورزی در این استان وجود دارد. شهرستان پارس آباد با دارا بودن ۹ مرکز خدمات ترویج، کشاورزی از این نظر برخوردارترین بوده و شهرستان نیر فاقد مراکز خدمات ترویج کشاورزی است.

از نظر برخورداری از تعمیرگاههای ماشین آلات کشاورزی نیز از مجموع ۱۳۷۲ روستا دارای سکنه این استان ۸۹ روستا معادل ۶/۵ درصد دارای تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی هستند.

برری توزیع تعمیرگاه های ماشین آلات کشاورزی به تفکیک شهرستان نشان می دهد، نقاط روستایی شهرستان های اردبیل و پارس آباد از برخورداری مناسب تری در استان برخوردارند. از مجموع روستاهای شهرستان اردبیل ۱۴/۶ درصد و از مجموع روستاهای شهرستان پارس آباد، ۱۳ درصد از این امکان برخوردارند. شهرستانهای نیر، کوثر و خلخال نیز هریک به ترتیب با ۲، ۳ و ۳ تعمیرگاه کم برخوردارترین شهرستان ها به شمار می آیند.

جدول (۵۴-۱): تعداد آبادی برخوردار از پشتیبانی - ترویجی

شهرستان	تعداد آبادی	شرکت تعاونی روستایی		مرکز خدمات روستایی		تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
اردبیل	۱۵۸	۳۸	۲۴	۵	۳/۲	۱۳	۱۴/۶
بيله سوار	۱۸۱	۱۰	۵/۵	۱	۰/۵	۱۰	۵/۵
پارس آباد	۱۵۴	۱۹	۱۲/۳	۹	۵/۸	۲۰	۱۳
خلخال	۱۲۷	۲۳	۱۸/۱	۴	۳/۱	۳	۲/۴
مشگین شهر	۲۳۹	۳۱	۱۳	۶	۲/۵	۱۵	۶/۳
گرمی	۲۴۹	۲۴	۹/۶	۳	۱/۲	۱۶	۶/۴
کوثر	۹۶	۱۰	۱۰/۴	۱	۱	۳	۳/۱
نمین	۸۶	۱۶	۱۸/۶	۱	۱/۲	۷	۸/۱
نیر	۸۲	۷	۸/۵	۰	۰	۲	۲/۴
جمع	۱۳۷۲	۱۷۸	۱۳	۳۰	۲/۲	۸۹	۶/۵

کنسرسیوم مهندسی مشاور
رویان و رویان فرانگار سیستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۳۶: برخورداری از خدمات رفاهی - تعاونی روستایی

۷-۳-۴-۱: تجاری - اقتصادی

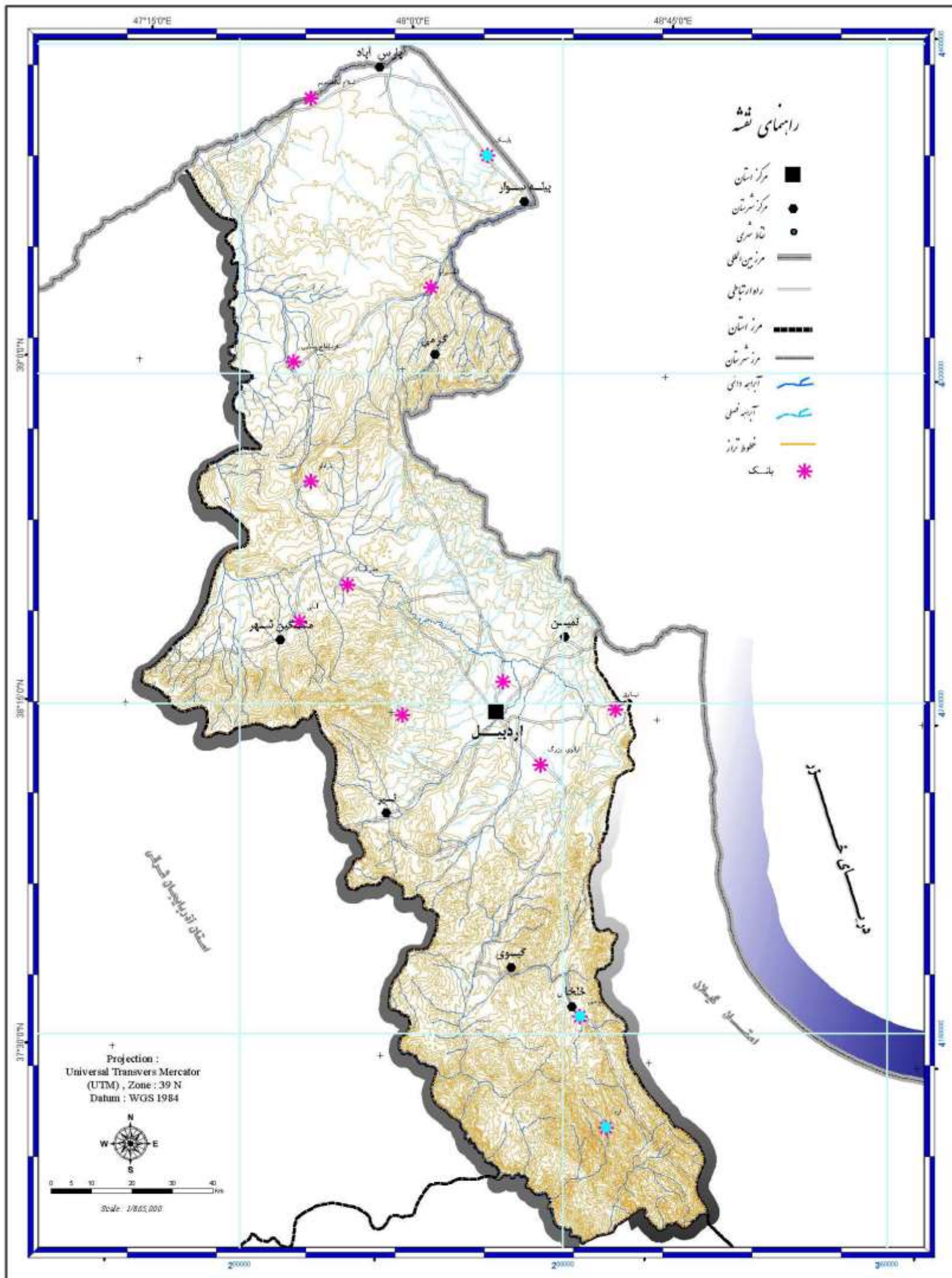
عمده ترین خدمات تجاری - اقتصادی در نقاط روستایی استان اردبیل به بانک اختصاص دارد. از مجموع ۱۳۷۲ روستایی دارای سکنه این استان تنها ۱۵ روستا (۷۱ درصد) دارای بانک هستند. از این نظر نقاط روستایی شهرستان اردبیل از برخورداری نسبتاً مناسب تری در کل استان بهره مند هستند. از مجموع روستاهای این شهرستان ۴ روستا دارای بانک هستند.

روستاهای دو شهرستان نیر و کوثر فاقد این نوع امکان و خدمات هستند. جدول (۱-۵۵).

در نقشه شماره (۱-۳۷)، محل استقرار بانکهای روستایی نمایش داده شده است.

جدول (۱-۵۵): تعداد آبادی برخوردار از امکانات تجاری - اقتصادی

شهرستان	تعداد آبادی	بانک	
		تعداد	درصد
اردبیل	۱۵۸	۴	۲/۵
بيله سوار	۱۸۱	۲	۱/۱
پارس آباد	۱۵۴	۲	۱/۳
خلخال	۱۲۷	۲	۱/۶
مشگین شهر	۲۳۹	۳	۱/۲
گرمی	۲۴۹	۱	۰/۴
کوثر	۹۶	-	-
نمین	۸۶	۱	۱/۲
نیر	۸۲	-	-
جمع	۱۳۷۲	۱۵	۱/۱

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۱-۳۷: برخورداری از خدمات تجاری و بازرگانی - بانک

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

۸-۳-۴-۱: خدمات اداری

خدمات اداری موجود در روستاهای استان اردبیل به وجود شورای اسلامی در هر روستا محدود می شود. شورای اسلامی روستایی در حال حاضر به عنوان یکی از اصی ترین و ضروری ترین خدمات اداری روستایی تلقی می گردد.

از مجموع ۱۳۷۲ روستای این استان ۱۰۸۱ روستا معادل ۷۸/۸ درصد دارای شورای اسلامی روستا هستند. در جدول شماره (۵۶-۱)، میزان برخورداری روستاهای استان از شورای اسلامی روستا به تفکیک شهرستان ارایه شده است.

جدول (۵۶-۱): تعداد آبادی برخوردار از امکانات اداری

شهرستان	تعداد آبادی	شورای اسلامی	
		تعداد	درصد
اردبیل	۱۵۸	۱۵۱	۹۵/۶
بيله سوار	۱۸۱	۸۴	۶۴/۴
پارس آباد	۱۵۴	۱۳۲	۸۵/۷
خلخال	۱۲۷	۱۰۳	۸۱/۱
مشگین شهر	۲۳۹	۱۹۷	۸۲/۴
گرمی	۲۴۹	۲۰۹	۸۳/۹
کوثر	۹۶	۷۴	۷۷/۱
نمین	۸۶	۶۵	۷۵/۶
نیر	۸۲	۶۶	۸۰/۵
جمع	۱۳۷۲	۱۰۸۱	۷۸/۸

۴-۴-۱: سطوح خدماتی استان اردبیل

۴-۴-۱-۱: سطح بندی براساس مدل مرکزیت وزنی^۱

براساس این روش هفت سطح خدماتی روستایی به شرح زیر در استان اردبیل شناسایی شده اند.

سطح یک: در این سطح روستاهایی قرار می گیرند که بیش از ۵۰ امتیاز دریافت کرده اند. دو روستای قره آغاج و مرادلو در سطح یک قرار دارند^۲. از میان این دو روستا، روستای قره آغاج پایین با ۵۹/۹ امتیاز رتبه اول را در این سطح به خود اختصاص داده است. این روستا از نظر تقسیمات اداری-سیاسی در شهرستان گرمی واقع شده است. روستای مرادلو نیز با ۴۹/۸ امتیاز و اختصاص رتبه دوم به خود در شهرستان مشگین شهر واقع شده است.

سطح دو: سطح دوروستاهایی را در بر می گیرد که بین ۳۰ تا ۵۰ امتیاز کسب نموده اند. در این سطح ۵ روستا باروق، لرد، قاسم کندی، نصیر آباد و فخر آباد قرار گرفته اند. از میان این پنج روستا، فخر آباد با ۳۲/۲ امتیاز رتبه اول را به خود اختصاص داده است. روستای قاسم کندی نیز با ۲۸ امتیاز کمترین امتیاز را در این سطح به خود اختصاص داده است.

سطح سه: در سطح سوم ۲۹ روستا قرار گرفته است. این سطح آبادیهایی را در بر می گیرد از نظر تبه بندی خدمات بین ۱۶ تا ۳۰ امتیاز را به خود اختصاص داده اند. در جدول پیوست شماره (۲) اسامی روستاهای این سطح به تفکیک شهرستان براساس رتبه هر روستا ارائه شده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول مذکور روستای نیارق از توابع شهرستان مشگین شهر با ۲۶/۷ امتیاز رتبه اول را در این سطح به خود اختصاص داده است. روستای نقدی علیا از توابع شهرستان نیر با ۱۷/۳ امتیاز کمترین میزان برخوردار را در این سطح به خود اختصاص داده است.

سطح چهار: در این سطح روستاهایی قرار می گیرند که بین ۱۰ تا ۱۶ امتیاز از نظر تعداد سرویسها در اختیار کسب نموده اند. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول پیوست شماره (۳) در سطح چهار ۵۸ روستا قرار گرفته اند. روستای خمس از توابع شهرستان

^۱ در روش تلفیقی استفاده شده در مطالعه حاضر تعداد سرویسها برای هر مرکز جمعیتی ثابت و برابر یک سرویس در نظر گرفته شده است.

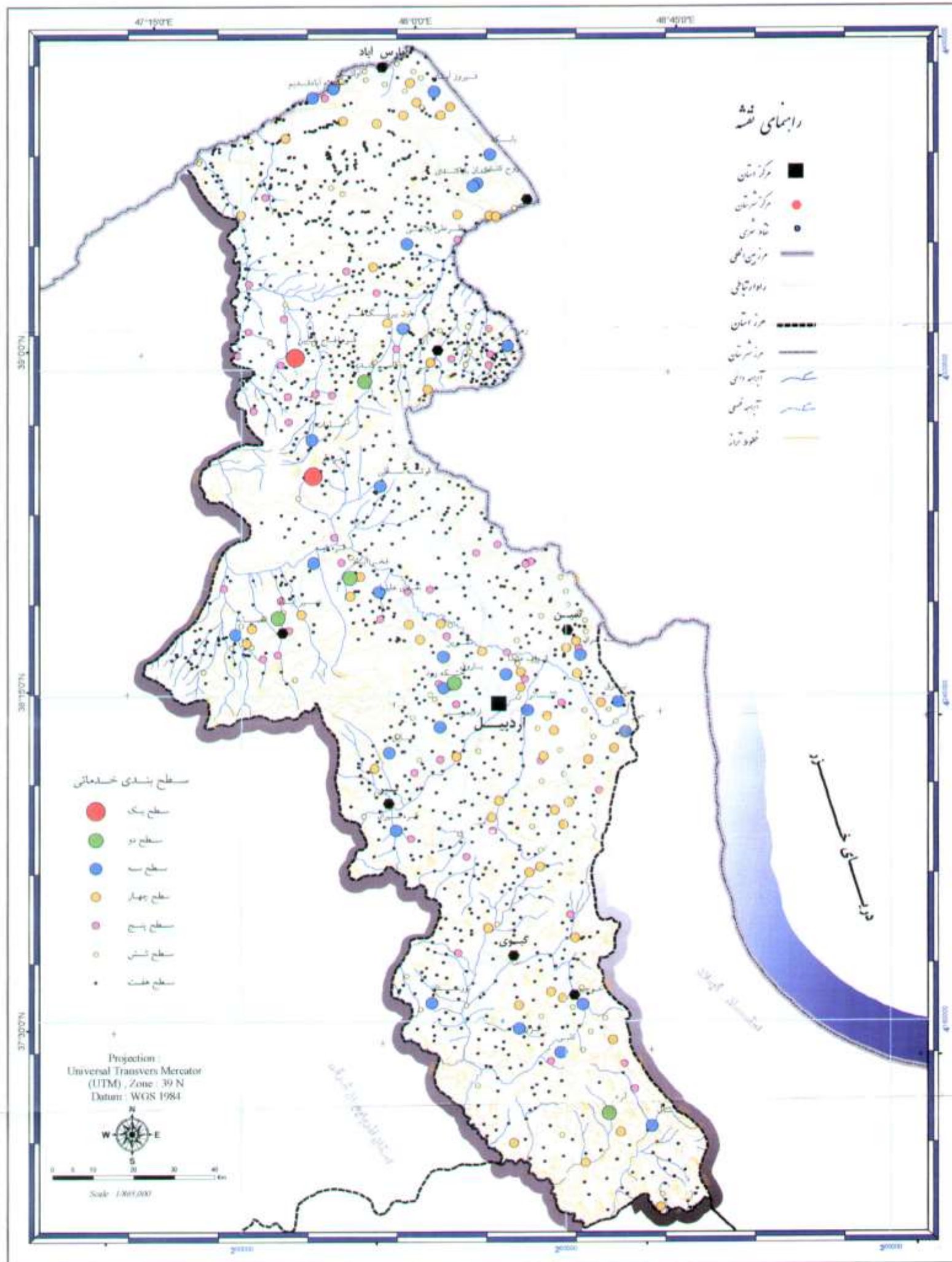
^۲ به دلیل حجم زیاد اطلاعات مربوط به سطح بندی خدماتی آبادیها جداول مربوط در پیوست ارائه شده است.

بیله سوار با امتیاز ۱۵/۸ رتبه اول را از نظر میزان برخورداری دارا بوده و روستای الکش با ۱۰/۱ امتیاز کم برخوردار ترین روستای سطح چهار به شمار می آید. سطح پنج: در سطح پنج روستاهایی که بین ۶ تا ۱۰ امتیاز از نظر تعداد سرویس های خدماتی دارند قرار گرفته اند. ۵۳ روستا معادل ۳/۸ درصد کل روستاهای استان در این سطح قرار دارند. گیلان ده از توابع شهرستان کوثر با ۱۰ امتیاز رتبه اول برخورداری و روستای دولت آباد از توابع شهرستان نمین با ۷ امتیاز کم برخوردار ترین روستاهای این سطح هستند.

سطح شش: در سطح شش روستاهایی قرار دارند که بین ۶ امتیاز از نظر سطح برخورداری از خدمات دارند. در این سطح ۷۹ آبادی استقرار یافته اند. روستای قلعه برزند از توابع شهرستان خلخال با ۴/۲ امتیاز رتبه اول برخورداری و روستای ساقصلو با یک امتیاز کم برخوردار ترین روستای این سطح به شمار می آیند.

سطح هفت: در این سطح روستاهایی قرار گرفته اند که کمترین تعداد خدمات یا به عبارت دیگر کم برخوردار ترین روستاهای واحد هستند. در این سطح حدود ۸۴/۴ درصد از روستاهای استان اردبیل قرار گرفته اند. روستای ایرنیچی از توابع شهرستان پارس آباد رتبه اول و روستای کلش بزرگ از توابع شهرستان نمین کم برخوردارترین روستای این سطح هستند.

در نقشه شماره (۱-۳۸)، نقشه سطح بندی مراکز روستایی استان براساس مدل مرکزیت وزنی ارایه شده است.

کنسرسيوم مهندسين مشاور
رويان و رويان فرانکار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۳۸-۱: (سطح برخورداری از خدمات _ مدل مرکزیت)

۲-۴-۴-۱: سطح بندی براساس مدل تلفیقی

براساس این روش پنج سطح خدماتی روستایی در استان اردبیل شناسایی شده اند. در این روش آبادیهای استان براساس امتیازی که کسب نموده اند در پنج طبقه دسته بندی شده اند. در این روش سطح ۵ برخوردارترین روستاها را در خود جای داده است. روستاهایی که در این سطح قرار گرفته اند بین ۲۴-۳۵ امتیاز دارند. روستاهای سطح چهار بین ۱۶-۲۳ امتیاز، روستاهای سطح سه بین ۱۱-۱۵ امتیاز، روستاهای سطح دو بین ۶-۱۰ امتیاز و روستاهای سطح یک که کم برخوردارترین روستاهای استان هستند. بین ۵-۰ امتیاز کسب نموده اند. در ادامه شرح مختصری در رابطه با هر یک از ۵ سطح خدماتی شناسایی شده در این روش ارائه شده است.

• سطح پنج

در این سطح ۷۹ روستا قرار گرفته اند در این سطح برخوردارترین آبادیهای استان قرار گرفته اند. سه روستای سرد از توابع شهرستان خلخال، اروج علیلو و شاعرو از توابع شهرستان گرمی بالاترین امتیاز را به خود اختصاص داده اند. در این سطح ۵/۷ درصد از کل روستاهای استان قرار گرفته اند.

• سطح چهار

در سطح چهار ۲۷۹ روستا معادل ۲۰/۳ درصد از روستاهای استان استقرار دارند.

• سطح سه

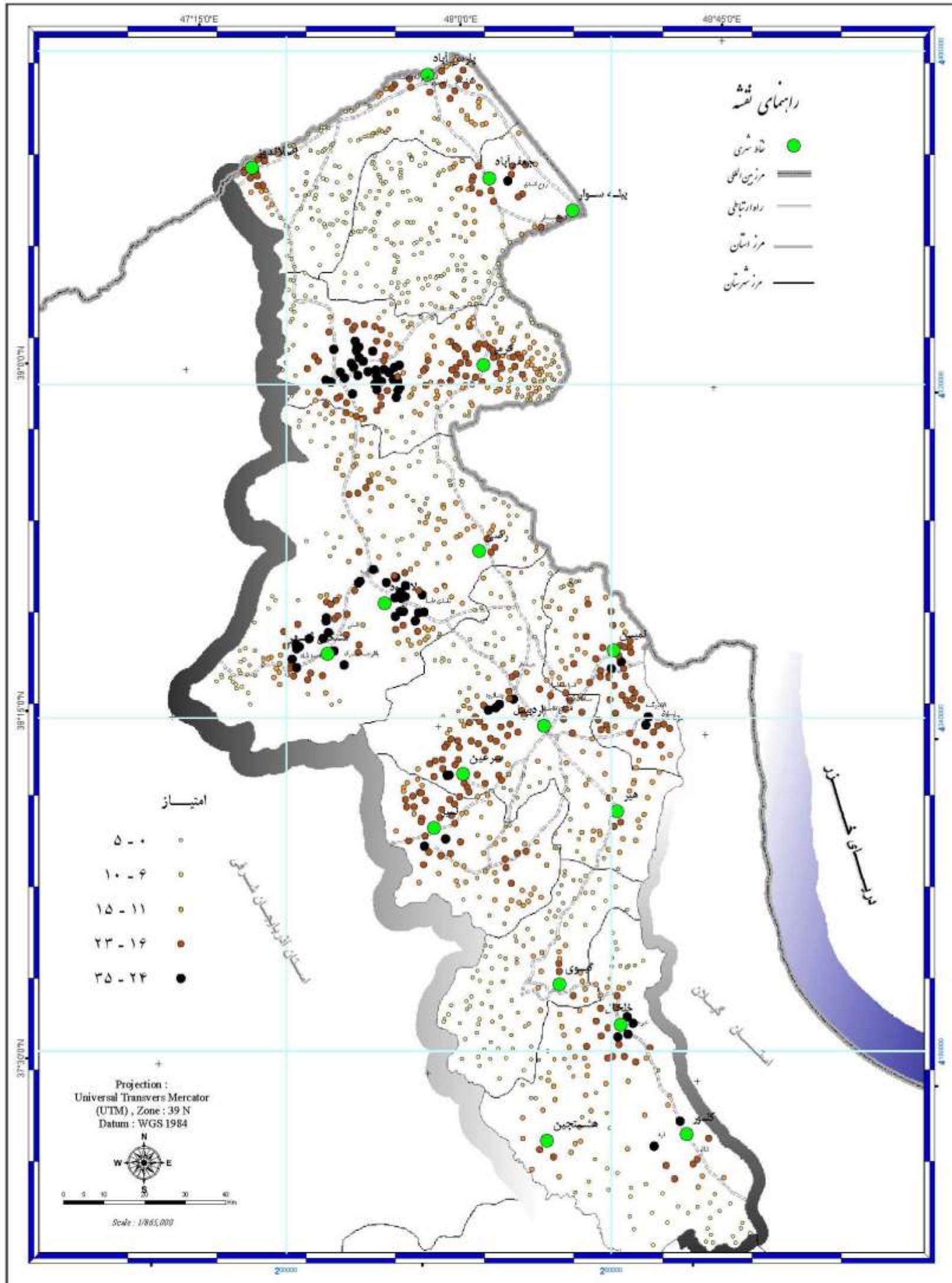
در این سطح ۳۵۷ روستا معادل ۲۶ درصد کل روستاهای استان قرار گرفته اند.

• سطح دو

در سطح دو ۳۰۴ روستا معادل ۲۲/۱ درصد کل روستاهای استان قرار دارند.

• سطح یک

روستاهای واقع در این سطح کم برخوردارترین روستاهای استان هستند. ۳۵۳ روستا معادل ۲۵/۷ درصد کل روستاهای استان در این سطح قرار دارند. در جدول پیوست شماره (۳) شرح کامل سطح بندی روستاهای استان براساس مدل تلفیقی ارائه شده است. نقشه شماره (۱-۳۹) سطح بندی سکونتگاههای روستایی استان اردبیل را براساس مدل تلفیقی نمایش داده است.

مطالعات آمایش استان اردبیل

Conortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

نقشه ۱-۳۹: سطح بندی سکونتگاهها از نظر برخورداری از خدمات و امکانات

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنترسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرانگار سیستم

۳-۴-۱: سطح بندی خدماتی نقاط روستایی استان به تفکیک نواحی

ارایه خدمات به نقاط روستایی و یا دسترسی به خدمات تابعی از شرایط محیطی و ویژگیهای اجتماعی (یا به عبارت دیگر) هر منطقه تاثیر می پذیرد. به تناسب استقرار جمعیت در مناطق دشتی و مناسب بودن شرایط محیطی امکان جذب خدمات بیشتری وجود دارد و بالعکس.

با توجه به ناحیه بندی انجام شده بر روی استان اردبیل براساس عوامل طبیعی و انسانی در این بخش از گزارش نحوه خدمات پذیری سکونتگاههای واقع در این نواحی با توجه به شرایط محیط طبیعی انسانی آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

جهت بررسی میزان برخورداری روستاهای استان براساس نواحی استقرار از مدل تلفیقی استفاده شده است.

در ادامه شرح مختصری در رابطه با سطح بندی نقاط روستایی هر یک از نواحی ۱۲ گانه شناسایی شده در استان ارایه شده است.

• ناحیه یک

مجموع ۷۴ روستای واقع در این ناحیه در چهار سطح خدماتی توزیع شده اند براساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۵۶-۱)، ۱۲/۲ درصد روستاهای این ناحیه کم برخوردارترین روستاهای ناحیه بوده و در سطح یک قرار می گیرند، ۱۸/۹ درصد در سطح دوم ۴۱/۹ درصد در سطح سه و ۲۷ درصد در سطح چهار قرار دارند. این ناحیه فاقد آبادی سطح پنج یا به عبارت دیگر آبادی با برخورداری بسیار بالا است. امتیاز خدماتی این ناحیه در مجموع ۱۳/۸ برآورد شده است.

• ناحیه دو

از مجموع ۱۶۴ روستای واقع در این ناحیه یک آبادی (۰/۶ درصد) در سطح پنج و با برخورداری بسیار بالا قرار گرفته است و ۱۰/۴ درصد در سطح چهار، ۹/۱ درصد در سطح سه، ۱۶/۵ درصد در سطح دو و ۶۳/۴ درصد در سطح یک قرار گرفته اند. براین اساس بیش از ۶۳ درصد از روستاهای این ناحیه جزء کم برخوردارترین روستاهای استان و ناحیه طبقه بندی می شوند. امتیاز خدماتی این ناحیه ۶/۱ محاسبه شده است.

• ناحیه سه

از مجموع ۲۰۱ روستای واقع در این ناحیه ۱۵ روستا (۷/۵ درصد) در سطح پنج قرار گرفته و جزء برخوردارترین روستاهای استان و ناحیه هستند. براساس جدول شماره (۵۶-۱) این ناحیه از نظر دارا بودن آبادیهای سطح پنج جایگاه را در بین نواحی به خود اختصاص داده است. همچنین ۱۶/۹ درصد روستاهای این ناحیه در سطح چهار، ۱۶/۹ درصد در سطح سه، ۲۲/۴ درصد در سطح دو و ۳۶/۳ درصد در سطح یک قرار گرفته اند. امتیاز خدماتی این ناحیه ۱۱/۱ محاسبه شده است.

• ناحیه چهار

از مجموع ۳۷ آبادی مستقر در این ناحیه ۸/۱ در سطح چهار، ۲/۷۲ درصد در سطح سه، ۲۴/۳ درصد در سطح دو و ۳۶/۳ درصد در سطح یک قرار گرفته اند. این ناحیه فاقد آبادی سطح پنج یا بسیار برخوردار است. امتیاز خدماتی این ناحیه ۵/۵ محاسبه شده است. این ناحیه در میان نواحی شناسایی شده کمترین امتیاز خدماتی را به خود اختصاص داده است.

• ناحیه پنج

از مجموع ۲۱۰ روستای مستقر در این ناحیه ۱۶ روستا معادل ۷/۶ در سطح پنج، ۱۶/۲۰ درصد در سطح چهار، ۳۹/۵ درصد در سطح سه، ۲۶/۷ درصد در سطح دو، ۱۰ درصد در سطح یک قرار گرفته اند. این ناحیه جایگاه دوم دارا بودن بیشترین تعداد آبادی سطح پنج یا به عبارت دیگر روستاهای با برخورداری بالا را به خود اختصاص داده است. امتیاز خدماتی این ناحیه ۱۶/۳ محاسبه شده است.

• ناحیه شش

از مجموع ۸۷ روستای مستقر در این ناحیه ۵/۷ درصد (۵ آبادی) در سطح پنج، ۲۱/۸ درصد در سطح چهار، ۲۸/۷ درصد در سطح سه، ۱۷/۲ درصد در سطح دو و ۲۶/۴ درصد در سطح یک قرار گرفته اند. امتیاز خدماتی این ناحیه ۱۱/۸ محاسبه شده است.

• ناحیه هفت

از مجموع ۱۰۳ روستای مستقر در این ناحیه ۲۵ روستا معادل ۲۴/۳ درصد در سطح پنج قرار گرفته اند. این ناحیه بیشترین تعداد روستای با برخورداری بسیار بالا را در سطح استان و در میان نواحی به خود اختصاص داده است. همچنین ۱۷/۵ درصد روستاهای واقع در این

ناحیه در سطح ۴، ۲۵/۲ درصد در سطح سه ۳/۳۰۳ درصد در سطح دو و ۷/۹ درصد در سطح یک قرار گرفته اند. امتیاز خدماتی این ناحیه ۳/۱۶ برآورد شده است.

• ناحیه هشت

از مجموع ۲۲ روستای مستقر در این ناحیه ۳/۲۷ درصد در سطح چهار، ۵۰ درصد در سطح سه، ۷/۲۲، در سطح دو قرار گرفته اند. این ناحیه فاقد روستاهای سطح پنج و یک می باشد. امتیاز خدماتی این ناحیه ۳/۱۵ برآورد شده است.

• ناحیه نه

از مجموع ۱۱۸ روستای مستقر در این ناحیه ۸ روستا معادل ۸/۶ درصد در سطح ۵، ۳/۴۸ درصد در سطح چهار، ۷/۲۳ درصد در سطح سه، ۴/۱۴ درصد در سطح دو و ۸/۶ درصد در سطح یک قرار گرفته اند. امتیاز خدماتی این ناحیه ۶/۱۶ محاسبه شده است. این ناحیه از نظر خدماتی جایگاه دوم برخوردار را در میان نواحی ۱۲ گانه است. استقرار شهر اردبیل در این ناحیه یا به عبارت دیگر همجواری و نزدیکی با مرکز استان، دشتی بودن ناحیه از عمده ترین دلایل بالا بودن سطح برخوردار این ناحیه است.

• ناحیه ده

از مجموع ۹۸ روستای واقع در این ناحیه ۱/۳ درصد در سطح پنج، ۹/۴۶ درصد در سطح چهار، ۶/۲۹ درصد در سطح سهف ۴/۱۹ درصد در سطح دو و یک درصد در سطح یک قرار گرفته اند. امتیاز خدماتی این ناحیه ۵/۱۶ محاسبه شده است. این ناحیه پس از ناحیه نه (اردبیل) رتبه سوم را کسب نموده است.

• ناحیه یازده

از مجموع ۲۴۳ روستای مستقر در این ناحیه ۸/۰ درصد در سطح پنج، ۷ درصد در سطح چهار، ۲/۳۰ درصد در سطح سه، ۲/۲۹ درصد در سطح دو و ۹/۳۲ درصد در سطح یک قرار گرفته اند. امتیاز خدماتی این ناحیه ۸/۹ محاسبه شده است با توجه به اینکه این ناحیه بیشترین تراکم جمعیت را در خود جای داده است اما به دلیل صعوبت های محیطی جزء نواحی کم برخوردار استان به شمار می آید.

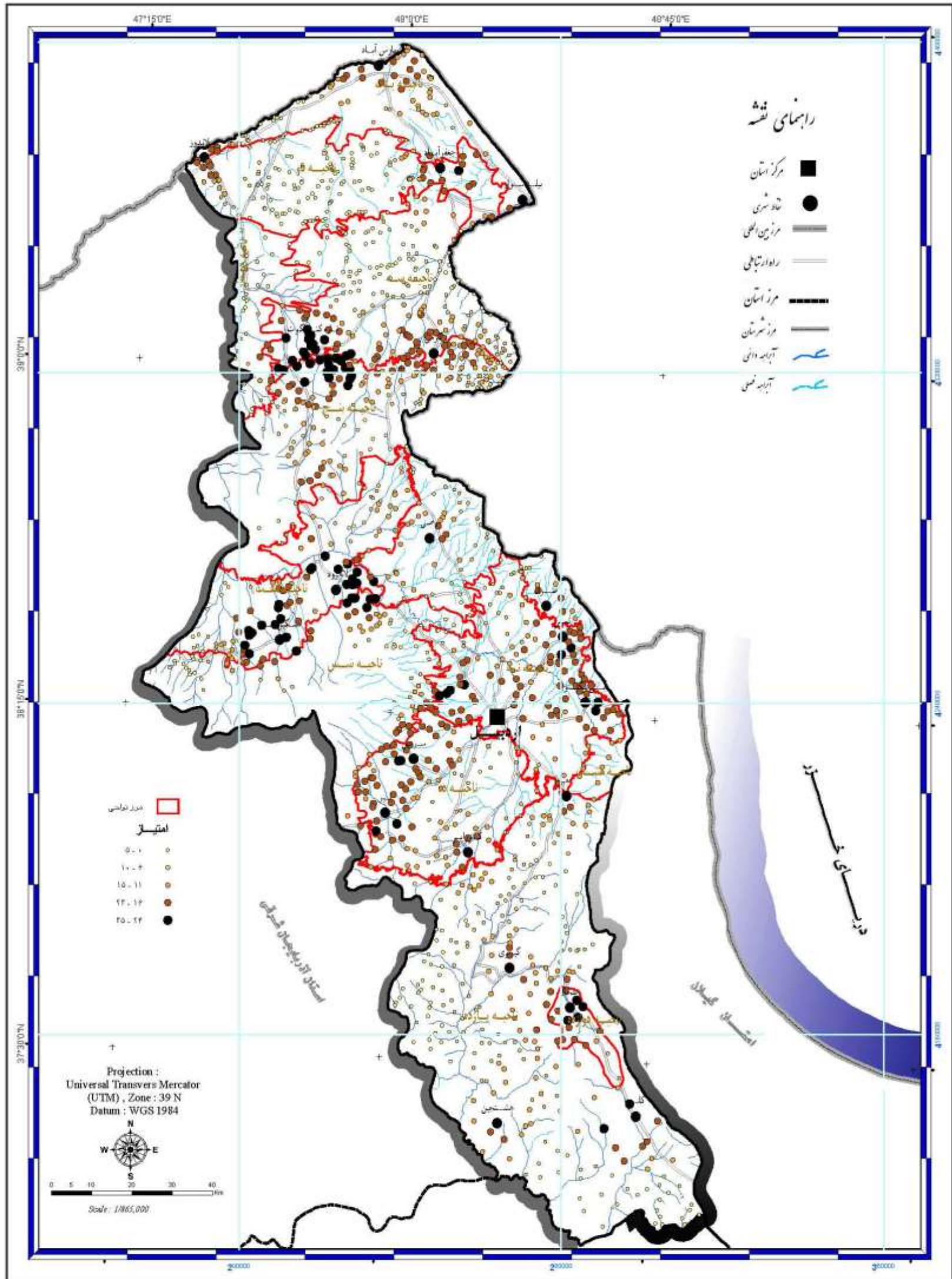
• ناحیه دوازده

این ناحیه کم تراکم ترین ناحیه از نظر تعداد سکونتگاه به شمار می آید. در این ناحیه ۱۵ روستا استقرار دارند. از این تعداد ۲۶/۷ درصد در سطح پنج، ۵۳/۳ درصد در سطح چهار، ۶/۷ درصد در سطح سه و ۱۳/۳ درصد در سطح دو استقرار دارند. این ناحیه فاقد روستای سطح یک است. امتیاز خدماتی این ناحیه ۱۹/۳ محاسبه شده است. ناحیه دوازده بالاترین امتیاز خدماتی این ناحیه و تراکم کم آبادی و شرایط نسبتاً مساعد محیطی آن از عمده ترین دلایل بالا بودن میزان برخورداری در این ناحیه است.

نقشه شماره (۱-۴۰) و (۱-۴۱) به سطح بندی خدماتی در نواحی ۱۲ گانه اختصاص دارند. نقشه شماره (۱-۴۱) مقایسه بین نواحی را از لحاظ میزان برخورداری از خدمات به نمایش گذاشته است.

جدول (۵۷-۱) : سطح بندی خدماتی در آبادیهای هر ناحیه

ناحیه	سطوح خدماتی										تعداد کل روستا	اهمیت‌های خدماتی
	سطح یک		سطح دو		سطح سه		سطح چهار		سطح پنج			
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
ناحیه یک	۹	۱۲.۲	۱۴	۱۸.۹	۳۱	۴۱.۹	۲۰	۲۷.۰	۰	۰.۰	۷۴	۱۳.۸
ناحیه دو	۱۰۴	۶۳.۴	۲۷	۱۶.۵	۱۵	۹.۱	۱۷	۱۰.۴	۱	۰.۶	۱۶۴	۶.۱
ناحیه سه	۷۳	۳۶.۳	۴۵	۲۲.۴	۳۴	۱۶.۹	۳۴	۱۶.۹	۱۵	۷.۵	۲۰۱	۱۱.۱
ناحیه چهار	۲۴	۶۴.۹	۹	۲۴.۳	۱	۲.۷	۳	۸.۱	۰		۳۷	۵.۵
ناحیه پنج	۲۱	۱۰.۰	۵۶	۲۶.۷	۸۳	۳۹.۵	۳۴	۱۶.۲	۱۶	۷.۶	۲۱۰	۱۶.۳
ناحیه شش	۲۳	۲۶.۴	۱۵	۱۷.۲	۲۵	۲۸.۷	۱۹	۲۱.۸	۵	۵.۷	۸۷	۱۱.۸
ناحیه هفت	۱۰	۹.۷	۲۴	۲۳.۳	۲۶	۲۵.۲	۱۸	۱۷.۵	۲۵	۲۴.۳	۱۰۳	۱۶.۳
ناحیه هشت		۰.۰	۵	۲۲.۷	۱۱	۵۰.۰	۶	۲۷.۳	۰	۰.۰	۲۲	۱۵.۳
ناحیه نه	۸	۶.۸	۱۷	۱۴.۴	۲۸	۲۳.۷	۵۷	۴۸.۳	۸	۶.۸	۱۱۸	۱۶.۶
ناحیه ده	۱	۱.۰	۱۹	۱۹.۴	۲۹	۲۹.۶	۴۶	۴۶.۹	۳	۳.۱	۹۸	۱۶.۵
ناحیه یازده	۸۰	۳۲.۹	۷۱	۲۹.۲	۷۳	۳۰.۰	۱۷	۷.۰	۲	۰.۸	۲۴۳	۹.۸
ناحیه دوازده			۲	۱۳.۳	۱	۶.۷	۸	۵۳.۳	۴	۲۶.۷	۱۵	۱۹.۳
جمع	۳۵۳		۳۰۴		۳۵۷		۲۷۹		۷۹		۱۳۷۲	

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۰-۱: (سطح بندی خدماتی آبادیها در هر ناحیه)

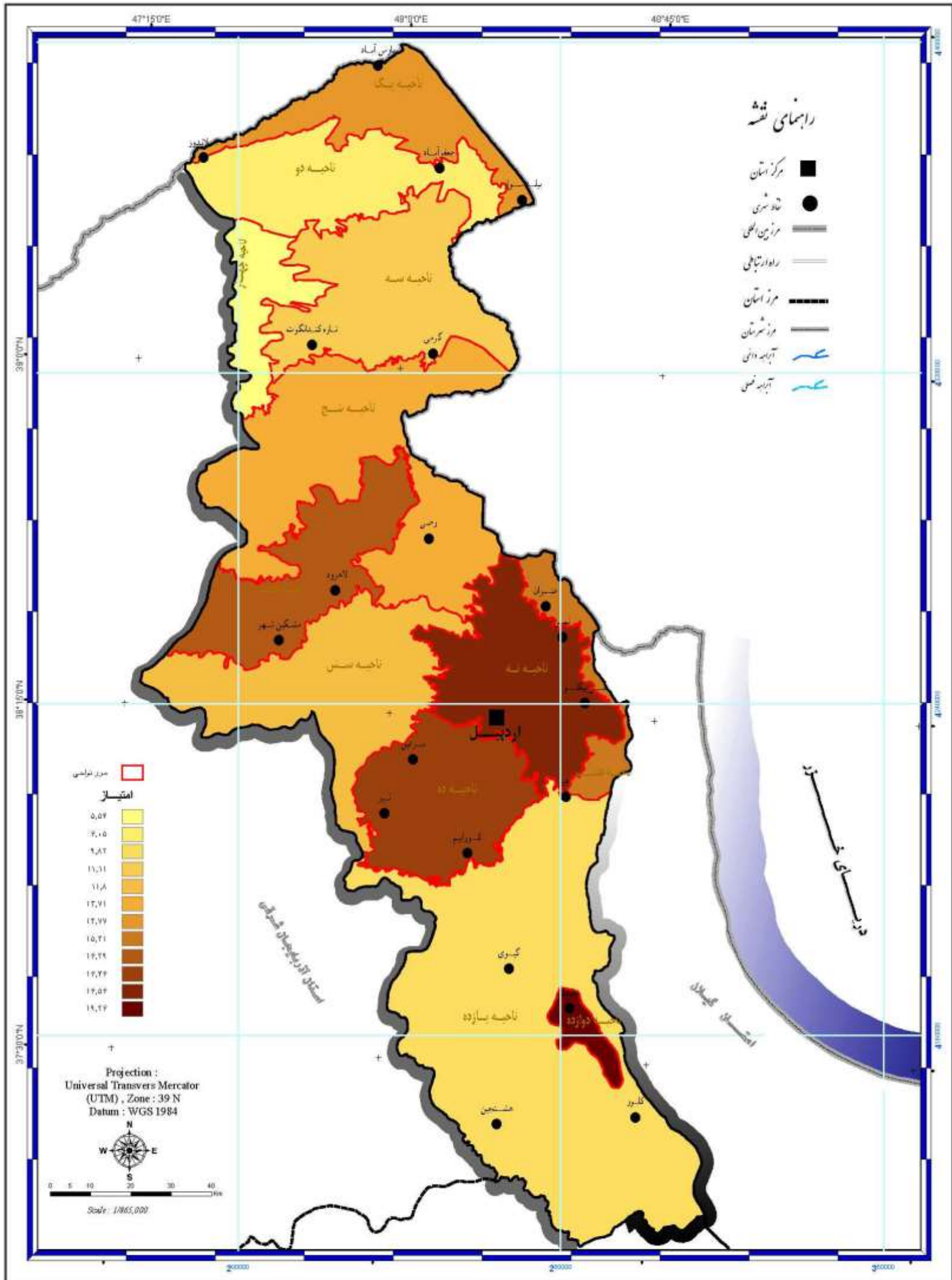
Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۱-۱: (امتیاز برخورداری از خدمات در نواحی)

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فراتنگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

۵-۱: قلمروهای فعالیت

۵-۱-۱: مقدمه

گروههای جمعیت ساکن در نقاط شهری و روستایی به تناسب پتانسیل ها و امکانات محیطی جهت زیست و امرارمعاش اقدام به بهره برداری از امکانات محیطی شامل ذخایر معدنی، منابع آب، منابع خاک و ... می نماید. هر جا که منابع آب و خاک دارای استعدادهای بالقوه بوده فعالیتهای کشاورزی شکل گرفته و در غیراین صورت انسان اندیشمند نوع فعالیت خود را با توجه به سایر قابلیت های محیطی تغییر داده است. به عنوان نمونه بهره برداری از چشمه های آب معدنی جهت توسعه فعالیتهای گردشگری درمانی نشانگر فعالیت انسان بر بستر محیط طبیعی و بهره گیری از امکانات محیطی است.

جوامع ساکن در استان اردبیل نیز به تناسب امکانات محیطی، اجتماعی و اقتصادی موجود در این استان دارای فعالیتهای مختلف اقتصادی هستند.

عمده ترین فعالیت هایی که در این استان انجام می شود عبارتند از:

- فعالیت های کشاورزی (زراعی و باغی) شامل کشاورزی پیشرفته و سنتی
- فعالیت های دامداری شامل پیشرفته و سنتی
- فعالیت های صنعتی
- فعالیت های معدنی
- فعالیت های گردشگری
- فعالیت های گروه عشایر

در این بخش از نوشتار شرح مختصری در رابطه با هر یک از فعالیت های موجود ذکر شده در استان اردبیل که یکی از ارکان اصلی شکل دهنده ساختار فضایی استان به شمار می آیند ارائه شده است.

۵-۱-۲: فعالیت های کشاورزی

۵-۱-۲-۱: فعالیت های زراعی و باغی

براساس آمار ارائه شده مرکز آمار ایران (سرشماری کشاورزی سال ۱۳۸۲) مساحت کل اراضی کشاورزی استان اردبیل بالغ بر ۷۳۱۱۶۸ هکتار با تعداد ۹۱۸۵۵ واحد بهره برداری می باشد که از این مقدار معادل ۷۰۶۲۷۸ هکتار با تعداد ۸۵۷۴۸ واحد بهره برداری به اراضی

زراعی و همچنین ۲۴۸۸۸ هکتار با تعداد ۲۳۴۳۰ واحد بهره برداری به باغات و قلمستانها تعلق دارد.

بیشترین مساحت اراضی کشاورزی در استان مربوط به شهرستان اردبیل با مساحت ۱۳۲۵۹۷ هکتار و ۱۹۹۹۷ بهره برداری و کمترین میزان آن مربوط به شهرستان خلخال با سطح ۳۱۸۳۲ هکتار و تعداد ۹۲۰۹ بهره بردار می باشد.

در خصوص اراضی زراعی نیز بیشترین سطح اراضی زراعی مربوط به شهرستان اردبیل با ۱۳۰۸۰۲ هکتار با تعداد ۱۹۴۱۹ بهره برداری و کمترین سطح مربوط به شهرستان خلخال با ۷۰۶۰ بهره برداری می باشد. شهرستان مشگین شهر با ۱۱۱۹۹ هکتار باغ و قلمستان در استان اردبیل دارای بیشترین سطح باغات است که به ۸۸۹۸ بهره برداری تعلق دارد. کمترین سطح باغات استان نیز به شهرستان نیر با ۱۵۰ هکتار و تعداد ۴۸۷ بهره برداری اختصاص دارد.

جدول شماره (۵۸-۱) تعداد و مساحت بهره برداری های با زمین استان اردبیل را نشان

می دهد.

جدول (۵۸-۱): تعداد و مساحت بهره برداریهای با زمین

شرح	کل		اراضی زراعی		باغ و قلمستان	
	تعداد بهره برداری	مساحت	تعداد بهره برداری	مساحت	تعداد بهره برداری	مساحت
اردبیل	۱۹۹۹۷	۱۳۲۵۹۷	۱۹۴۱۹	۱۳۰۸۰۲	۲۶۲۸	۱۷۹۵
بيله سوار	۷۰۹۲	۸۴۹۷۷	۷۰۶۰	۸۴۰۷۱	۱۹۶	۹۰۶
خلخال	۹۲۰۹	۳۲۸۳۲	۷۴۳۲	۲۸۵۲۹	۵۴۹۸	۳۳۰۳
مشگین شهر	۱۸۷۶۷	۱۳۰۲۲۷	۱۶۳۵۵	۱۱۹۰۲۸	۸۸۹۸	۱۱۱۹۹
کوثر	۴۵۵۳	۵۱۷۹۹	۴۰۳۹	۴۹۴۹۸	۲۳۷۸	۲۳۰۱
نمین	۸۳۱۰	۴۸۸۳۱	۷۸۵۶	۴۷۸۵۹	۱۶۰۴	۹۷۲
نیر	۴۹۴۹	۷۲۸۲۴	۴۹۱۸	۷۲۶۷۴	۴۸۷	۱۵۰
گرمی	۱۱۸۳۵	۱۲۰۸۸۵	۱۱۶۹۴	۱۲۰۰۲۷	۱۳۰۱	۸۵۷
پارس آباد	۷۱۴۳	۵۷۱۹۶	۶۹۷۵	۵۳۷۹۰	۴۴۰	۳۴۰۵
جمع کل استان	۹۱۸۵۵	۷۳۱۱۶۸	۸۵۷۴۸	۷۰۶۲۷۸	۲۳۴۳۰	۲۴۸۸۸

۲-۲-۵-۱: بهره برداری های با زمین آبی و دیم

در استان اردبیل براساس آمار ارائه شده مرکز آمار جمع کل مساحت اراضی کشاورزی آبی معادل ۲۲۱۷۲۶ هکتار است که به ۶۰۷۸۳ بهره برداری اختصاص دارد. از این میزان ۱۹۶۹۱۴ هکتار با تعداد ۴۹۳۹۱ بهره برداری به اراضی زراعی آبی و همچنین ۲۴۸۱۲ هکتار با ۲۳۲۶۹ بهره برداری به اراضی باغی آبی تعلق دارد.

شهرستان اردبیل با سطح ۶۹۵۸۵ هکتار و تعداد ۱۶۸۴۵ بهره برداری بیشترین سطح را در استان دارد. بعد از اردبیل، پارس آباد با سطح ۴۸۳۶۳ هکتار و تعداد ۶۵۰۲ بهره برداری از این منظر در رتبه دوم استان قرار دارد.

شهرستان مشگین شهر با سطح ۳۹۷۳۸ هکتار و ۱۳۰۶۰ بهره برداری رتبه سوم استان را از لحاظ دارا بودن اراضی آبی به خود اختصاص داده است. شهرستان گرمی دارای کمترین اراضی آبی استان با سطح ۷۱۹۸ هکتار و ۳۰۹۴ بهره برداری می باشد.

جدول شماره (۱-۵۹) تعداد و مساحت بهره برداری های با زمین آبی در استان اردبیل را نشان می دهد.

آمار ارائه شده در این جدول حاکی از آن است که بیشترین سطح اراضی زراعی آبی در شهرستان اردبیل معادل ۶۷۷۹۸ هکتار با تعداد ۱۶۰۹۳ بهره برداری و پس از آن شهرستان پارس آباد با سطح ۴۴۹۵۸ هکتار و ۶۳۲۸ بهره برداری قرار دارد کمترین سطح اراضی زراعی آبی در استان به ترتیب به شهرستانهای کوثر، خلخال و گرمی با سطح ۶۳۰۸، ۵۵۷۹ و ۶۳۶۰ هکتار و تعداد بهره برداری های آنها نیز ۲۴۰۳، ۴۷۲۶ و ۲۳۴۹ واحد بهره برداری می باشد.

در خصوص اراضی باغی نیز بیشترین سطح اراضی باغی به شهرستان مشگین شهر با سطح ۱۱۱۷۴ هکتار و ۸۸۷۲ بهره برداری و کمترین سطح نیز به شهرستان نیر با ۱۵۰ هکتار اراضی باغی و تعداد ۴۸۷ واحد بهره برداری اختصاص دارد.

میزان اراضی زراعی دیم استان اردبیل ۵۰۹۴۴۱ هکتار است که به ۶۱۶۱۸ واحد بهره برداری تعلق دارد. که از لحاظ میزان اراضی دیم استان شهرستان گرمی با سطح ۱۱۳۶۸۷ هکتار و ۱۱۴۵۴ واحد بهره برداری در استان رتبه اول و شهرستان مشگین شهر با ۹۰۴۸۹ هکتار و تعداد ۱۱۶۷۵ بهره برداری جایگاه دوم استان را دارد. کمترین سطح اراضی دیم استان به شهرستان پارس آباد معادل ۸۸۳۳ هکتار و تعداد ۸۸۷ واحد بهره برداری تعلق دارد.

شهرستانهای نیر و پارس آباد فاقد اراضی باغی دیم هستند. از سطح کل ۷۶ هکتار اراضی باغی دیم استان، شهرستان مشگین شهر با ۲۵ هکتار و تعداد ۲۸ واحد بهره برداری بیشترین سهم و خلخال با ۱ هکتار و ۶ بهره برداری کمترین میزان اراضی باغی دیم استان را دارند.

شهرستان اردبیل رتبه چهارم اراضی زراعی دیم و رتبه پنجم باغی استان را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره (۱-۶۰) میزان اراضی کشاورزی دیم و تعداد بهره برداری های آن را نشان می دهد.

جدول (۵۹-۱): تعداد و مساحت بهره برداریهای با زمین دیم

شرح	کل		اراضی زراعی - دیم		باغ و قلمستان - دیم	
	تعداد بهره برداری	مساحت	تعداد بهره برداری	مساحت	تعداد بهره برداری	مساحت
اردبیل	۱۰۴۸۶	۶۳۰۱۱	۱۰۴۸۴	۶۳۰۰۴	۷	۷
بيله سوار	۶۵۱۹	۷۳۶۳۸	۶۵۱۲	۷۳۶۲۸	۴۳	۱۰
خلخال	۶۱۵۲	۲۲۹۵۰	۶۱۵۰	۲۲۹۵۰	۶	۱
مشگین شهر	۱۱۶۷۵	۹۰۴۸۹	۱۱۶۷۵	۹۰۴۶۵	۲۸	۲۵
کوثر	۳۷۷۵	۴۳۱۹۴	۳۷۷۰	۴۳۱۹۰	۵	۴
نمین	۶۲۵۲	۳۲۸۳۴	۶۲۴۹	۳۲۸۲۴	۲۰	۱۰
نیر	۴۴۱۸	۶۰۸۰۵	۴۴۱۸	۶۰۸۰۵	۰	۰
گرمی	۱۱۴۵۴	۱۱۳۶۸۷	۱۱۴۴۰	۱۱۳۶۶۷	۶۷	۱۹
پارس آباد	۸۸۷	۸۸۳۳	۸۸۷	۸۸۳۳	۰	۰
جمع کل استان	۶۱۶۱۸	۵۰۹۴۴۱	۶۱۵۸۵	۵۰۹۳۶۶	۱۷۶	۷۶

جدول (۶۰-۱): بهره برداریهای دارای هر یک از انواع فعالیتهای کشاورزی

شرح	زراعت	باغداری	تولید گلخانه ای	پرورش طیور خانگی	پرورش زنبور عسل	پرورش دام بزرگ	پرورش دام کوچک	پرورش گرم ابریشم
اردبیل	۱۹۴۶۵	۱۰۷۰۰	۶	۱۴۷۸۷	۴۹۵	۱۱۳۰۸	۵۶۶۹	۰
بيله سوار	۷۰۶۰	۴۶۸۹	۲	۶۶۹۰	۳۱	۳۸۴۰	۲۹۴۴	۰
خلخال	۷۹۷۵	۷۰۴۰	۱	۶۸۰۶	۱۰۹۵	۴۴۵۸	۶۲۷۷	۰
مشگین شهر	۱۶۷۰۵	۹۷۹۹	۳	۱۲۵۲۷	۲۰۴	۷۴۷۸	۷۳۱۲	۰
کوثر	۴۱۷۳	۳۲۵۵	۰	۳۴۱۹	۳۹۸	۱۸۲۰	۲۹۰۳	۰
نمین	۷۸۷۳	۴۲۸۵	۱	۶۰۷۳	۱۷۷	۴۳۷۷	۳۰۷۵	۰
نیر	۴۹۲۰	۳۴۸۹	۰	۳۵۵۱	۲۴۷	۲۵۵۸	۲۱۸۸	۰
گرمی	۱۱۶۹۵	۶۰۰۲	۴	۸۶۳۷	۱۵۱	۷۲۱۰	۴۰۳۵	۰
پارس آباد	۶۹۸۴	۶۱۹۱	۶	۹۰۳۵	۵۵	۵۱۰۸	۴۳۰۶	۰
جمع کل استان	۸۶۸۵۰	۵۵۴۵۰	۲۳	۷۱۵۲۵	۲۸۵۳	۴۸۱۵۷	۳۸۷۰۹	۰

۱-۲-۲-۵: جمع بندی قلمرو فعالیت های زراعی و باغی

براساس مطالب ارایه شده فعالیتهای عمده زراعی آبی به ترتیب در شهرستان های اردبیل و پارس آباد و در سطح بسیار محدودی در شهرستان مشگین شهر ملاحظه می شود. براساس بررسی های انجام شده در قسمتهای مختلف این نوشتار مساعد بودن شرایط محیط طبیعی از نظر ویژگیهای اقلیمی، منابع آب و دشتی بودن این مناطق شرایط لازم جهت توسعه و رونق فعالیتهای زراعی آبی فراهم آمده است. براساس تلفیق نقشه نواحی ۱۲ گانه با مراکز عمده فعالیتهای زراعی ناحیه یک به طور کامل، ناحیه نه و بخش کوچکی از ناحیه هفت قلمروهای عمده فعالیت های زراعی آبی به شمار می آیند. لازم به ذکر است با توجه به بررسی های انجام شده در بخش منابع آب بیشترین سطح توسعه شبکه های آبیاری - زهکشی که از مهمترین شاخص های کشاورزی مدرن به شمار می آید به همراه کشت و صنعت مغان در ناحیه یک قرار دارد. به همین دلیل این ناحیه مدرن ترین قلمرو کشاورزی استان نیز به شمار می آید.

نقشه شماره (۱-۴۲) محدوده فعالیت‌های زراعی و باغی مدرن استان اردبیل را به تفکیک نواحی ۱۲ گانه نمایش می دهد.

بررسی توزیع و پراکنش فعالیت‌های زراعی دیم با توجه به تعداد بهره برداریها و میزان اراضی زراعی دیم نیز نشان می دهد سطح وسیعی از استان در محدوده شهرستان های گرمی، بیله سوار، مشگین شهر، نیر و به صورت پراکنده در شهرستان خلخال و نمین به فعالیت‌های زراعی دیم اختصاص دارد. به دلیل اینکه در فعالیت‌های زراعی دیم از تکنولوژی بسیار محدودی استفاده می شود به عنوان کشاورزی سنتی از آن یاد می شود. انطباق عرصه فعالیت‌های زراعی و کشاورزی سنتی با نقشه نواحی ۱۲ گانه استان نشان می دهد ناحیه جعفرآباد، خروسلو، مشگین شهر، سرعین و نیر عمده ترین قلمروهای فعالیت کشاورزی سنتی در استان به شمار می آیند. نقشه شماره (۱-۴۳) محدوده فعالیت‌های زراعی و باغی سنتی را در استان به تفکیک نواحی ۱۲ گانه نشان می دهد.

۳-۲-۵-۱: بهره برداریهای دارای هر یک از انواع فعالیت های کشاورزی

جدول شماره (۱-۶۱) میزان بهره برداری انواع فعالیت های کشاورزی استان اردبیل را نشان می دهد. مطابق آمار ارائه شده در این جدول میزان کل بهره برداری های زراعی استان اردبیل ۸۶۸۵۰ واحد بهره برداری می باشد که شهرستان اردبیل با ۱۹۴۶۵ بهره برداری بیشترین مقدار و شهرستان نیر با ۴۹۲۰ واحد بهره برداری کمترین مقدار را دارد. بهره برداری های اراضی باغی استان ۵۵۴۵۰ واحد می باشد که شهرستان اردبیل با ۱۰۷۰۰ واحد بهره برداری بیشترین مقدار و شهرستانهای نیر و کوثر کمترین مقدار در استان را به خود اختصاص داده اند.

در خصوص فعالیت‌های تولید گلخانه ای، ۲۳ واحد بهره برداری در استان قرار دارد که شهرستانهای اردبیل و پارس آباد هر کدام با ۶ واحد بهره برداری بیشترین تعداد شهرستانهای کوثر و نیر فاقد اراضی گلخانه ای هستند.

۲۸۵۳ واحد بهره برداری پرورشی زنبور عسل در استان وجود دارد که خلخال با ۱۰۹۵ واحد رتبه اول استان را دارد و بیله سوار با ۳۱ واحد آخرین رتبه در استان را دارد.

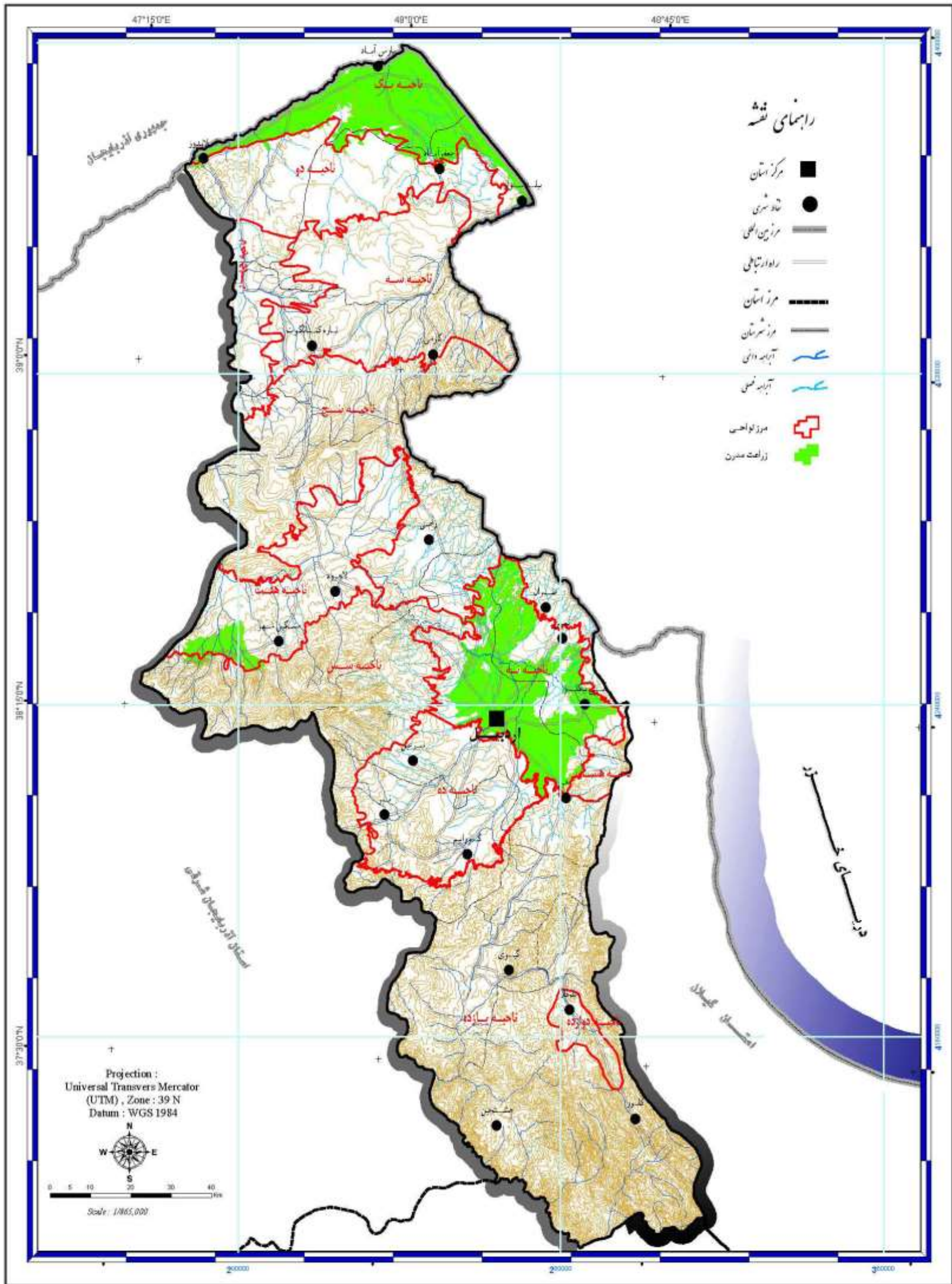
پرورش طیور خانگی استان دارای ۷۱۵۲۵ واحد بهره برداری است که اردبیل با ۱۴۷۸۷ واحد بیشترین مقدار و شهرستان کوثر و نیر به ترتیب با ۳۴۱۹ و ۳۵۵۱ واحد بهره برداری کمترین مقدار را از این منظر در استان دارند.

بهره برداری دامهای بزرگ استان ۴۸۱۵۷ واحد می باشد که شهرستان اردبیل با ۱۱۳۰۸ واحد بیشترین سهم و کوثر با ۱۸۲۰ واحد کمترین مقدار را در استان دارند و ۳۸۷۰۹

واحد بهره برداری دام کوچک در استان وجود دارد که مشگین شهر با ۷۳۱۲ واحد رتبه اول استان و کوثر با ۲۹۰۳ واحد کمترین رتبه را در استان به خود اختصاص داده اند.

جدول (۶۱-۱): تعداد و مساحت بهره برداریهای با زمین آبی

باغ و قلمستان - آبی		اراضی زراعی - آبی		کل		شرح
مساحت	تعداد بهره برداری	مساحت	تعداد بهره برداری	مساحت	تعداد بهره برداری	
۱۷۸۸	۲۶۲۱	۶۷۷۹۸	۱۶۰۹۳	۶۹۵۸۵	۱۶۸۴۵	اردبیل
۸۹۶	۱۵۳	۱۰۴۴۳	۱۰۷۴	۱۱۳۳۹	۱۱۹۸	بيله سوار
۳۳۰۲	۵۴۹۵	۵۵۷۹	۴۷۲۶	۸۸۸۲	۷۶۹۹	خلخال
۱۱۱۷۴	۸۸۷۲	۲۸۵۶۴	۸۷۴۱	۳۹۷۳۸	۱۳۰۶۰	مشگین شهر
۲۲۹۷	۲۳۷۸	۶۳۰۸	۲۴۰۳	۸۶۰۵	۳۷۱۴	کوثر
۹۶۲	۱۵۸۷	۱۵۰۳۵	۴۳۹۰	۱۵۹۹۷	۵۲۴۶	نمین
۱۵۰	۴۸۷	۱۱۸۶۹	۳۲۸۷	۱۲۰۱۹	۳۴۲۵	نیر
۸۳۸	۱۲۳۶	۶۳۶۰	۲۳۴۹	۷۱۹۸	۳۰۹۴	گرمی
۳۴۰۵	۴۴۰	۴۴۹۵۸	۶۳۲۸	۴۸۳۶۳	۶۵۰۲	پارس آباد
۲۴۱۸۲	۲۳۲۶۹	۱۹۶۹۱۴	۴۹۳۹۱	۲۲۱۷۲۶	۶۰۷۸۳	جمع کل استان

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۲-۱: (فعالیت‌های مربوط به زراعت مدرن)

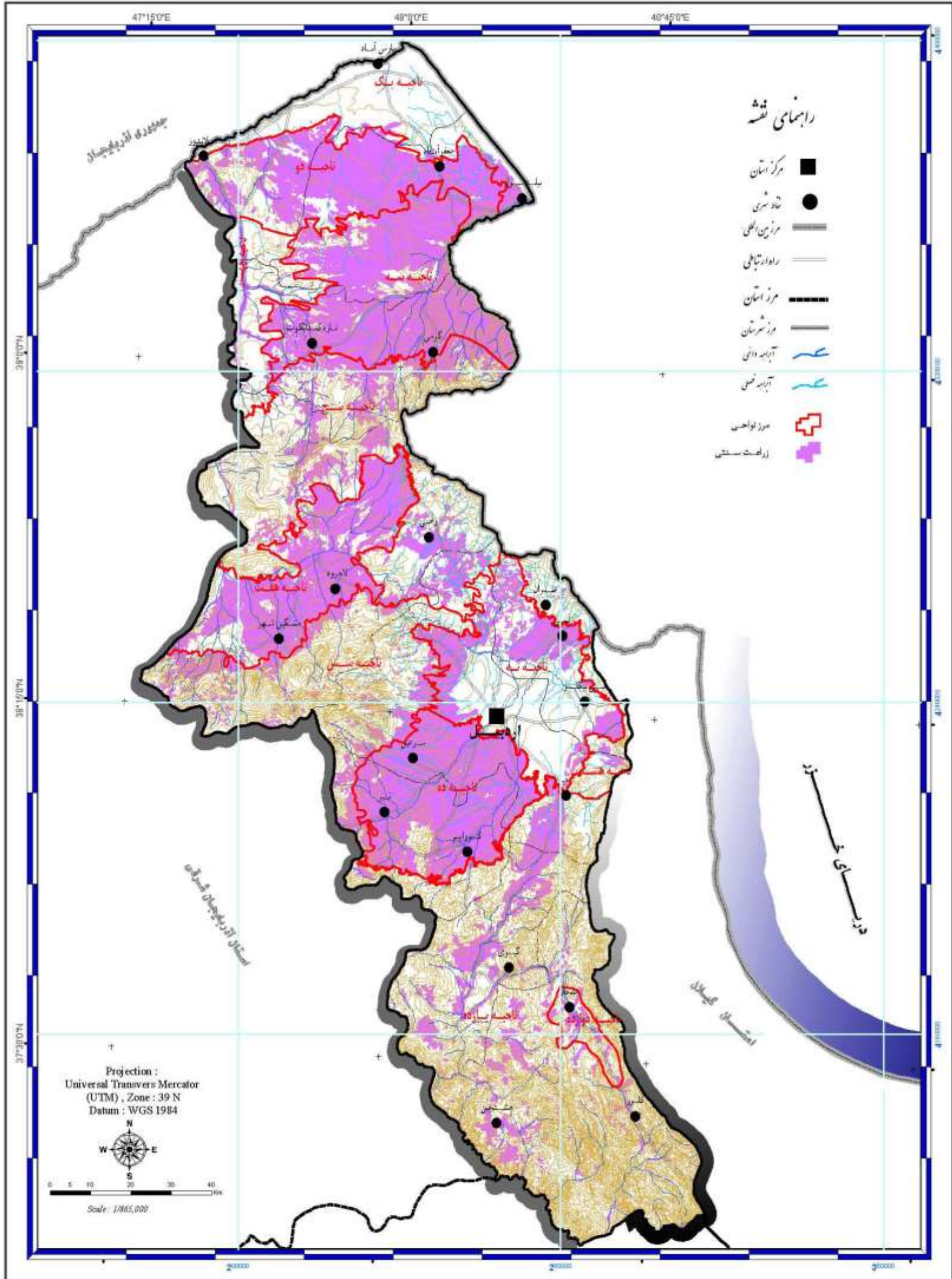
Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Farnegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنفرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرنگار سیستم

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۳-۱: (فعالیت‌های مربوط به زراعت سنتی)

کنسرسیوم مهندسين مشاور

رويان و رويان فرانگار سيستم

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

۳-۵-۱: قلمرو فعالیت های دامپروری

فعالیت های مربوط به دامپروری در استان اردبیل براساس اطلاعات دریافتی از سازمان جهادکشاورزی استان به شرح زیر مورد بررسی قرار گرفته است.

براساس بررسی های انجام شده تعداد کل دامهای استان (برحسب معادل گوسفندی آن) بالغ بر ۶۰۰۵ هزار راس است که از آن حدود ۲۳/۴ درصد در شهرستان پارس آباد، ۱۵/۶ درصد در شهرستان اردبیل، ۱۳/۶ درصد در شهرستان مشگین شهر و ۱۲/۴ درصد در شهرستان نیر پرورش داده می شوند که چهار شهرستان دارای بیشترین تعداد دام در استان هستند. در مقابل از کل دامهای استان حدود ۲/۸ درصد در شهرستان کوثر، ۴/۵ درصد در شهرستان خلخال، ۷/۸ درصد در شهرستان نمین، ۸/۳ درصد در شهرستان بيله سوار و ۱۱/۶ درصد در شهرستان گرمی نگهداری می شود که شهرستانهای دارای تعداد دام کمتر از استان می باشند.

- مقایسه سهم نسبی تعداد دام و سهم نسبی مساحت شهرستانهای استان نشان می دهد، ضریب تمرکز توزیع تعداد دام در شهرستان پارس آباد (۳/۲)، شهرستان نیر (۱/۸۲)، شهرستان نمین (۱/۳۵)، شهرستان اردبیل (۱/۱۲) و شهرستان گرمی (۱/۰۱) بیشتر از واحد است که متناظر با تمرکز نسبی بیشتر فعالیت دامپروری در این شهرستانها و در قیاس با متوسط آن در استان است. در مقابل، اندازه این ضریب در شهرستان خلخال (۰/۲۹)، شهرستان کوثر (۰/۳۹)، شهرستان مشگین شهر (۰/۶۴) و شهرستان بيله سوار (۰/۸۴) کمتر از واحد بوده و حاکی از تمرکز نسبی کمتر فعالیت دامپروری در این شهرستانها در قیاس با متوسط استان است، براین اساس، به طور نسبی، شهرستان پارس آباد دارای بیشترین تمرکز نسبی فعالیت دامپروری و شهرستان خلخال دارای کمترین تمرکز نسبی این فعالیت در میان شهرستانهای استان هستند.

- ترکیب گله در شهرستانهای استان با یکدیگر متفاوت بوده و دامنه این تفاوت نیز گسترده است. می توان نشان داد، بیشترین تمرکز نسبی (ضریب مکانی) تعداد انواع دام در ترکیب گله در شهرستانهای استان برای گاو و گوساله اصیل در شهرستان پارس آباد (۲)، گاو و گوساله دورگ در شهرستان نیر (۳/۰۳)، گاو و گوساله بومی در شهرستان کوثر (۱/۸۶)، گاو میش در شهرستان نمین (۲/۵۸) گوسفند و بره در شهرستان پارس آباد (۱/۴۴)، بز و بزغاله در شهرستان خلخال (۳/۷۵)، شتر در شهرستان بيله سوار (۲/۵۹) و تک سمی ها در شهرستان گرمی (۳/۴۰) است. این در حالی است که بیشترین تعداد هر یک از دامهای استان در شهرستانهای تابعه آن برای گاو و گوساله

اصیل در شهرستان پارس آباد (۴۶/۷ درصد)، گاو و گوساله دورگ در شهرستان نیر (۳۷/۴ درصد)، گاو و گوساله بومی در شهرستان مشگین شهر (۲۲/۵ درصد)، گاومیش در شهرستان اردبیل (۲۵/۹ درصد)، گوسفند و بره در شهرستان پارس آباد (۳۳/۷ درصد)، بز و بزغاله در شهرستان پارس آباد (۳۰/۹ درصد)، شتر در شهرستان پارس آباد (۶۰/۷ درصد) و تک سم ها در شهرستان گرمی (۳۹/۳ درصد) است.

به همین ترتیب می توان نشان داد، گذشته از شهرستانهای فاقد برخی انواع دامها، در میان سایر شهرستانهای استان کمترین تمرکز نسبی (ضرب مکانی) تعداد انواع دام در ترکیب گله برای گاو و گوساله اصیل در شهرستان گرمی (۰/۰۲)، گاو و گوساله دورگ در شهرستان مشگین شهر (۰/۲۵)، گاو و گوساله بومی در شهرستان نمین (۰/۲۷)، گاومیش در شهرستان پارس آباد (۰/۳۶)، گوسفند و بره در شهرستان نیر (۰/۶۵)، بز و بزغاله در شهرستان نیر (۰/۳۰) و... است. در حالی که سهم نسبی تعداد دام شهرستانهای دارای کمترین تعداد انواع دام برای گاو و گوساله اصیل در شهرستان گرمی (۰/۲ درصد)، گاو و گوساله دورگ در شهرستان کوثر (۱/۶ درصد)، گاو و گوساله بومی در شهرستان نمین (۲/۱ درصد)، گاومیش در شهرستان گرمی (۸/۱ درصد)، گوسفند و بره در شهرستان کوثر (۲/۸ درصد) بز و بزغاله در شهرستان نمین (۳/۱ درصد) و ... است.

همانگونه که ملاحظه می شود نگهداری دام به ویژه دام سبک در بیشتر نقاط استان رواج دارد اما دامداری به شیوه گسترده براساس اطلاعات ارایه شده، بیشتر در شهرستان های شمالی استان رایج است. بررسی های انجام شده نشان می دهد در محدوده شهرستان های پارس آباد، گرمی و تا حدودی مشگین شهر که قلمرو عشایر نیز از گذشته های دور به شمار می آیند ترکیب دام موجود بیشتر به دام کوچک و تا حدی نیز نگهداری دام بزرگ از نوع گاو بومی اختصاص دارد. در این مناطق فعالیت دامپروری به شیوه مدرن و در قالب بهره برداریهای صنعتی و مدرن صورت نمی گیرد لیکن شیوه دامداری به شکل رمه گردان و کوچنده است به همین دلیل این مناطق از عمده ترین قلمروهای دامپروری سنتی استان به شمار می آیند. نقشه (۱-۴۴)

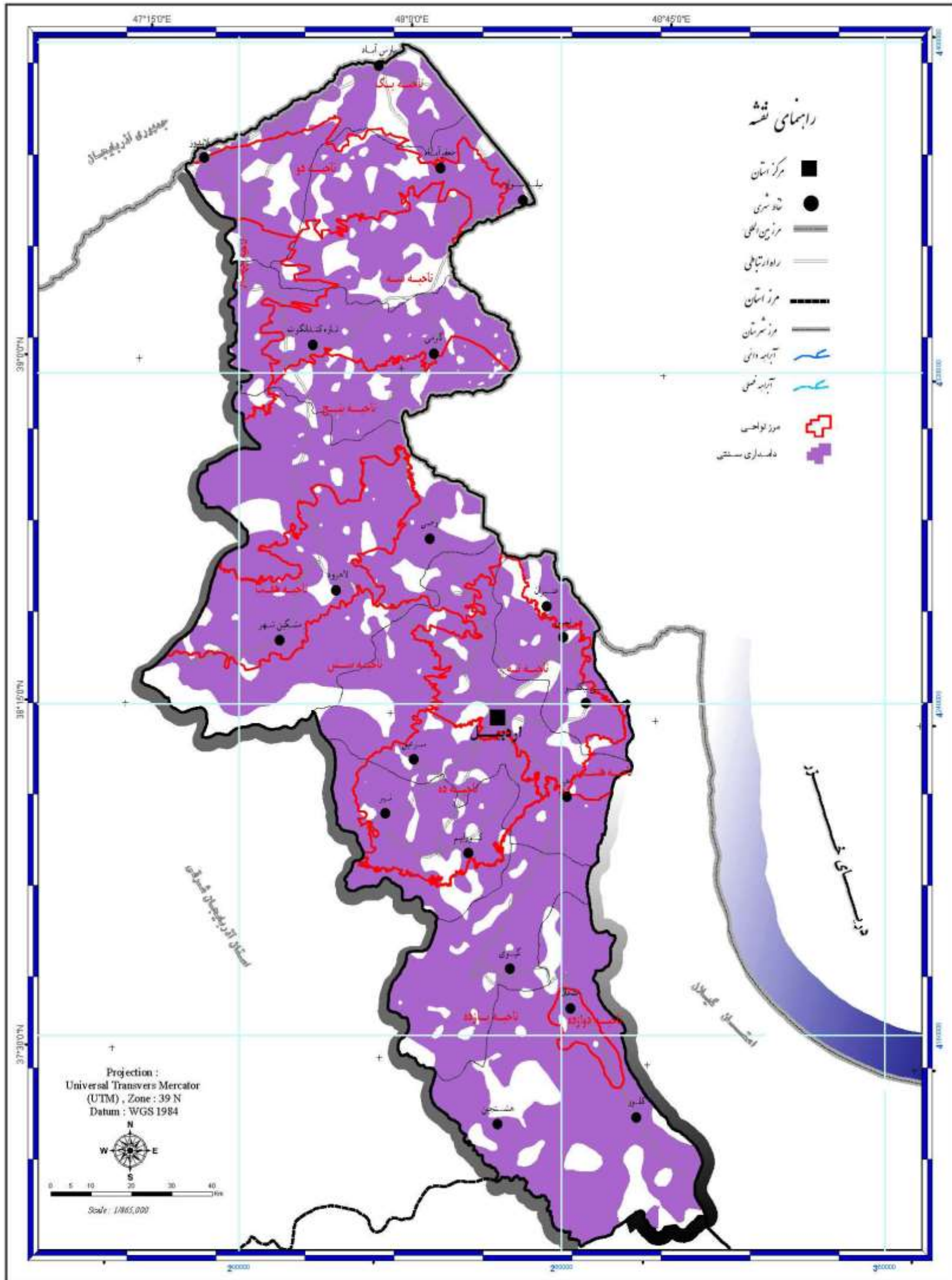
حال آنکه براساس اطلاعات ارایه شده در نقشه شماره (۱-۴۵) در محدوده شهرستان اردبیل و نیر که نواحی نه و ده و تا حدی ناحیه دوازده فعالیت دامپروری در قالب نگهداری دام صنعتی شامل گاو و گوساله دورگ و اصل صورت می پذیرد. این نواحی مراکز عمده دامپروری مدرن در استان اردبیل به شمار می آیند. در نقشه شماره (۱-۴۵) قلمروهای دامپروری مدرن به تفکیک نواحی ۱۲ گانه استان و نیز شهرستان نمایش داده شده است.

جدول (۶۲-۱): تعداد دام شهرستانهای استان اردبیل در سال ۱۳۸۵

شهرستان	واحد دامی	تعداد انواع دام							
		گاو و گوساله اصیل	گاو و گوساله دورک	گاو و گوساله بومی	گاو میش	گوسفند و بزه	بز و بزغاله	شتر	تک سم
استان	۶۰۰۵۳۱۴	۲۵۰۵۲	۱۱۱۶۰۱	۲۷۱۴۰۳	۱۳۷۴۳۲	۲۴۶۰۴۶۸	۲۷۴۵۴۸	۳۵۶	۸۷۷۰۰
اردبیل	۹۳۷۶۵۶	۶۳۲۷	۳۳۴۲۱	۲۶۱۹۸	۳۵۵۷۷	۲۹۶۴۰۰	۱۵۳۴۵	۰	۳۶۳۶
بيله سوار	۴۹۷۶۴۰	۲۲	۲۵۵۵	۲۷۲۵۰	۱۸۱۵۰	۲۲۸۸۲۳	۳۱۷۱۲	۱۰۳	۱۵۰
پارس آباد	۱۴۰۵۴۱۵	۱۱۷۰۲	۱۲۴۳۲	۳۳۸۹۹	۱۱۶۴۷	۸۲۸۴۳۹	۸۴۸۳۶	۲۱۶	۲۴۱۹۶
خلخال	۲۷۰۲۳۰	۲۰۸	۲۶۵۸	۲۱۵۱۱	۰	۱۰۴۰۷۸	۴۶۳۱۶	۰	۵۸۰۴
کوثر	۱۷۱۲۲۳	۶۸	۱۷۷۴	۱۴۳۴۱	۰	۶۹۳۸۴	۱۹۸۵۰	۰	۳۸۶۹
گرمی	۶۹۳۴۹۸	۶۰	۴۸۰۰	۵۵۰۴۱	۱۱۱۹۳	۲۰۰۷۷۴	۱۷۵۱۵	۰	۳۴۴۲۳
مشگین شهر	۸۱۸۴۴۹	۳۳۸	۳۸۲۹	۶۱۱۴۴	۱۷۳۸۰	۳۷۰۳۰۱	۴۰۲۲۰	۳۷	۷۱۳۹
نمین	۴۶۸۹۴۳	۲۵۳۲	۸۳۵۶	۵۸۲۱	۲۷۶۷۲	۱۶۴۶۶۷	۸۵۲۵	۰	۳۶۳۶
نیر	۷۴۲۲۶۰	۳۷۹۵	۴۱۷۷۶	۲۶۱۹۸	۱۵۸۱۳	۱۹۷۵۹۹	۱۰۲۲۹	۰	۴۸۴۸

ماخذ: اطلاعات اخذ شده از سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل

: برآورد مشاور

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۴-۱: (فعالیت‌های مربوط به دامداری سنتی)

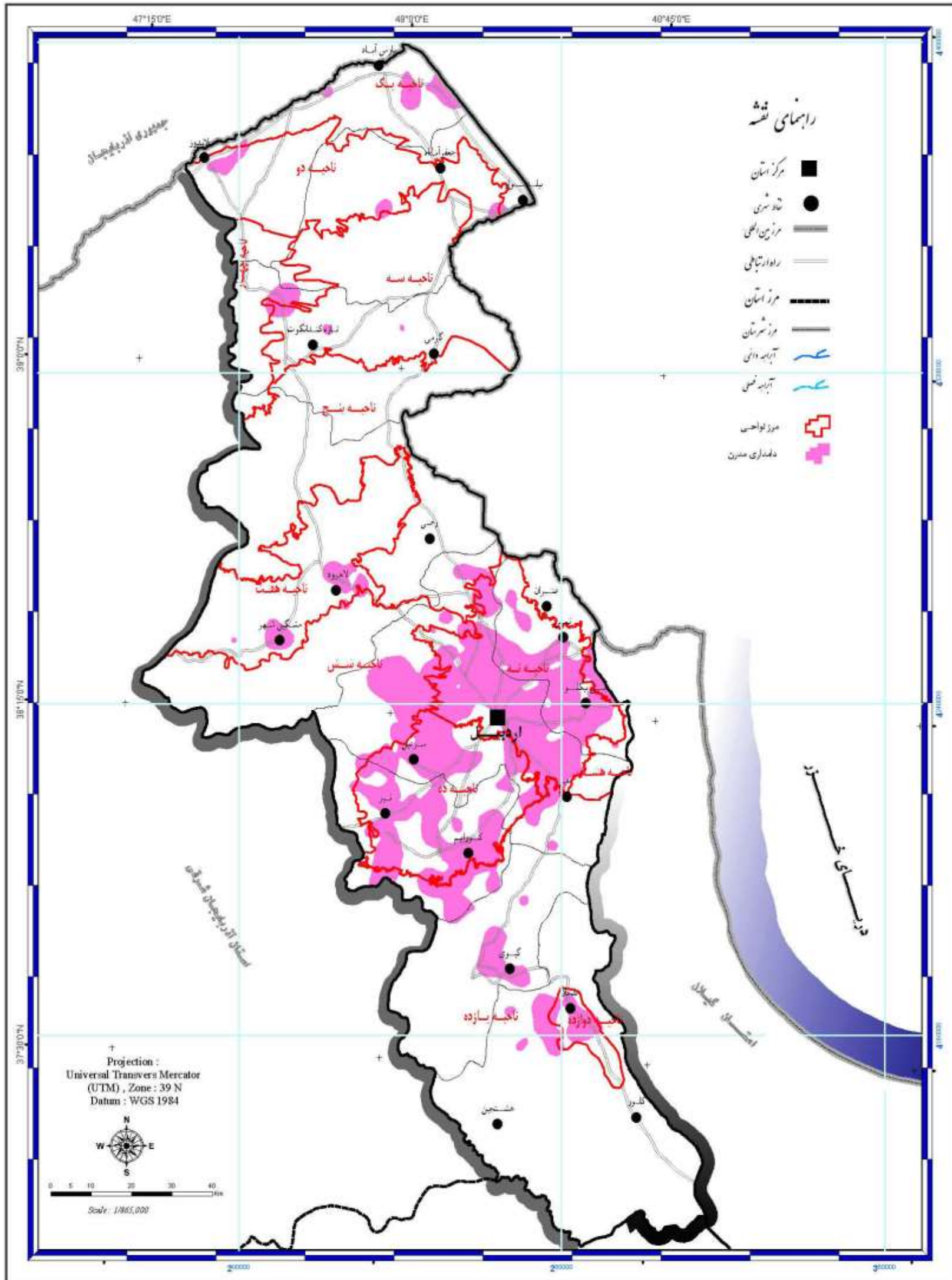
کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فراتنگار سیستم

Conortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۵-۱: (فعالیت‌های مربوط به دامداری مدرن)

Conortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فراننگار سیستم

۴-۵-۱: قلمرو فعالیت های صنعتی

۴-۵-۱-۱: پراکندگی و توزیع مراکز و قلمروهای صنعت در استان

در کل کشور اکثر قلمروهای صنعتی در مراکز استانها و شهرستانهای مهم واقع شده اند. بطوریکه تمرکز خاصی را در مراکز استان مشاهده می شود. استان اردبیل نیز از این امر مستثنی نبوده و شهرستان اردبیل به عنوان مرکز این استان اکثر واحدها و کارگاههای صنعتی استان را به خود جذب کرده است.

براساس آمار سال ۱۳۸۵ از کل ۷۱۴ واحد صنعتی موجود در استان اردبیل ۵۱۱ واحد آن معادل ۷۱/۵ درصد در شهرستان اردبیل قرار دارد که تعداد ۱۲۹۳۲ نفر در این کارگاهها شاغل هستند. این کارگاهها عمدتاً شامل تولید سنگ گرانیت، محصولات غذایی و آشامیدنی شامل تولید قند از چغندر قند و شکر، تولید انواع ماکارونی، انواع لبنیات، آرد گندم، کیک و کلوچه، انواع چپیس، روغن صنعتی، پودر ماهی، انواع خوراک دام و غیره - ساخت منسوجات شامل تولید انواع ریسمان، حوله آماده، انواع پارچه های کشفاف، موکت نمدی، نخ پنبه و غیره و همچنین تولید انواع پوشاک، چوب و محصولات چوبی، تجهیزات حمل و نقل و غیره می باشد.

بعد از شهرستان اردبیل شهرستان پارس آباد از لحاظ تعداد واحد صنعتی در رتبه دوم قرار دارد که تعداد ۵۱ واحد صنعتی معادل ۷/۱ درصد کل واحدهای صنعتی استان را در خود جای داده است. در کارگاههای صنعتی این شهرستان تعداد ۱۶۰۸ نفر شاغل هستند که این افراد عمدتاً در واحدهای تولید مواد غذایی و آشامیدنی، ساخت منسوجات و سایر محصولات کانی غیرفلزی و غیره مشغول به کار هستند.

شهرستان نمین با دارا بودن ۴۷ واحد صنعتی معادل ۶/۶ درصد واحدهای صنعتی استان سومین رتبه از لحاظ تعداد واحدهای صنعتی استان را دارد. در این واحدها ۱۱۳۳ نفر مشغول به کار هستند که عمدتاً در کارگاههای تولید کفپوشهای سیمانی، موزائیک، لوله های بتنی مسلح، آجر فشاری، بلوک های سقفی و دیواری، ورق ایرانیت، شمش آلومینیوم، ادوات کشاورزی، انواع وسائل خانگی، انواع کیک و کلوچه و غیره فعالیت می کنند.

از لحاظ تعداد واحدهای صنعتی شهرستان خلخال چهارمین رتبه در استان را به خود اختصاص داده است. شهرستان خلخال دارای ۳۵ واحد صنعتی معادل ۴/۹ درصد واحدهای صنعتی استان است که تعداد ۷۰۸ نفر شاغل می باشد. در این کارگاه ها عمدتاً انواع ماکارونی و نان ماشینی، خوراک آماده دام، کیک و کلوچه، محصولات لبنی، انواع پتو، حوله آماده و پوشاک، مصنوعات چوبی، ظروف ملامین آسفالت و غیره تولید می شود.

بعد از شهرستان خلخال شهرستان مشکین شهر در رتبه بعدی قرار گرفته است. در شهرستان مشکین شهر تعداد ۲۹ واحد صنعتی معادل ۴/۱ درصد واحدهای صنعتی استان قرار گرفته است. در این کارگاهها تعداد ۶۵۲ نفر شاغل هستند که در کار تولید آرد گندم، انواع ماکارونی، رب گوجه فرنگی و انواع سس های غذایی و کمپوت میوه جات و پنیر پاستوریزه و جورابه های کشفاف و قیطان و همچنین سایر محصولات کانی غیرفلزی شامل بلوک های دیواری، کفپوش سیمانی ظروف چینی و سرامیکی و غیره فعالیت دارند.

در شهرستان نیر تعداد ۱۳ واحد صنعتی معادل ۱/۸ درصد کارگاههای استان اردبیل وجود دارد. در این واحدها تعداد کارکنان ۱۵۸ نفر می باشد. عمدتاً کارگاههای این شهرستان به تولید محصولاتی از قبیل آرد گندم، انواع ماکرانی و محصولات لبنی و همچنین انواع واشرهای فلزی، واشر نسوز، قطعات پلاستیکی بادی و تزریقی، گرانول کفشی، گرانول C.V.P، نایلون و ناپلکس و غیره می پردازند.

شهرستانهای بیله سوار و گرمی هر کدام با داشتن تعداد ۱۲ واحد صنعتی معادل ۱/۷ درصد کل واحدهای صنعتی استان، از این لحاظ در جایگاه مشابهی قرار دارند. از لحاظ تعداد کارکنان شاغل در این کارگاهها، شهرستان بیله سوار رتبه بالاتری نسبت به گرمی دارد. در شهرستان بیله سوار تعداد ۱۹۶ نفر و در شهرستان گرمی تعداد ۱۴۶ نفر مشغول به کار هستند که در تولید محصولاتی از قبیل نشاسته از گندم و گلوتن گندم، آرد گندم - روغن خام - سوسیس و کالباس، لوله ها و بتن مسلح و کفپوشهای سیمانی، شکر پنیر و سایر شیرینی های غیرآردی، انواع پوشاک، محصولات چوبی، روغن موتور، آجر، شنی، انواع اجاق گاز و لوله ها و کفپوشهای سیمانی و غیره فعالیت دارند.

آخرین رتبه از لحاظ تعداد واحدهای صنعتی استان با دارا بودن تعداد ۴ واحد صنعتی معادل ۶ درصد کل واحدهای صنعتی استان به شهرستان کوثر تعلق دارد. در این واحدها جمعاً ۵۰ نفر شاغل هستند و عمده محصولات تولیدی این واحدها عبارتند از انواع محصولات لبنی، پارچه جین، بلوک های دیواری و سقفی و شن و ماسه و بتن آماده.

۲-۴-۵-۱: پراکندگی و توزیع کارگاههای صنعتی فعال استان

براساس اطلاعات اخذ شده از سازمان صنایع و معادن استان اردبیل، تعداد کل کارگاههای صنعتی فعال استان ۷۱۴ کارگاه است.

ساختار رشته فعالیتی این کارگاهها نشان می دهد که بیشترین تعداد کارگاههای صنعتی فعال استان به ترتیب مربوط به صنایع تولید گروه صنایع کانی غیرفلزی با ۱۵۳ کارگاه، صنایع تولید محصولات غذایی و آشامیدنیها با ۱۵۱ کارگاه، صنایع تولید چوب، محصولات چوبی و

مبلمان با ۶۶ کارگاه، صنایع تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی با ۶۴ کارگاه، صنایع نساجی چرم، پوشاک با ۵۹ کارگاه، صنایع تولید محصولات فلزی فابریکی با ۴۴ کارگاه، صنایع تولید ماشین آلات و تجهیزات با ۳۹ کارگاه، صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی با ۳۶ کارگاه، صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و... با ۲۸ کارگاه، صنایع تولید کاغذ و محصولات کاغذی با ۱۶ کارگاه، صنایع تولید فلزات اساسی با ۱۲ کارگاه، صنایع تولید ماشین آلات و دستگاههای برقی با ۱۰ کارگاه، صنایع انتشار چاپ و تکثیر رسانه های ضبط شده با ۹ کارگاه، صنایع تولید ماشینهای دفتری، حسابداری، محاسباتی و تولید رادیو و تلویزیون و دستگاههای ارتباطی با ۹ کارگاه، صنایع تولید سایر تجهیزات حمل با ۶ کارگاه، صنایع دباغی، پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی با ۳ کارگاه، صنایع تولید ابزار پزشکی، اپتیکی با ۳ کارگاه، صنایع تولید فرآوری های نفتی با ۳ کارگاه، صنایع بازیافت با ۲ کارگاه قرار دارند.

در نهایت صنایع استخراج زغال سنگ و لینییت با یک کارگاه قرار دارد که در این کارگاه سنگ گرانیت (کربن فعال) تولید می شود.

از کل کارگاههای صنعتی فعال استان، تعداد ۵۱۱ کارگاه (۷۱/۵ درصد) در شهرستان اردبیل، تعداد ۵۱ کارگاه (۷/۲ درصد) در شهرستان پارس آباد، تعداد ۴۷ کارگاه (۶/۶ درصد) در شهرستان نمین، تعداد ۳۵ کارگاه (۴/۹ درصد) در شهرستان خلخال، تعداد ۲۹ کارگاه (۴/۱ درصد) در شهرستان مشکین شهر، تعداد ۱۳ کارگاه (۱/۸ درصد) در شهرستان نیر، تعداد ۱۲ کارگاه (۱/۷ درصد) در شهرستان گرمی، تعداد ۱۲ کارگاه (۱/۷ درصد) در شهرستان بیله سوار و تعداد ۴ کارگاه (۰/۵ درصد) در شهرستان کوثر مشغول به کار هستند.

پراکنش تعداد کارگاههای فعال در استان نشان می دهد که در کلیه گروههای صنایع، پراکنش کارگاههای فعال در شهرستان اردبیل بیشتر از سایر شهرستانها می باشد. در نقشه شماره (۱-۴۶)، پراکنش صنایع در استان اردبیل ارایه شده است. همچنین در جدول شماره (۱-۶۳) مشخصات کامل واحدها و محصولات ارائه شده است.

جدول شماره (۱-۶۴) نیز توزیع و پراکندگی کارگاههای صنعتی در استان اردبیل، رتبه شهرستانها براساس تعداد کارگاه و تعداد کارکنان شاغل در کارگاهها را به تفکیک شهرستان نشان می دهد.

جدول پیوست شماره (۴) محصولات تولیدی واحدهای صنعتی استان اردبیل را به تفکیک شهرستان نشان می دهد.

جدول (۶۳-۱): مشخصات کامل واحدها و محصولات صنعتی استان اردبیل (اطلاعات براساس مجوز واحد)

شهرستان	اردبیل	بيله سوار	پارس آباد	خلخال	گونر	گرمی	مشگین شهر	تفین	تبریز	جمع
استخراج زغال سنگ و لینیٹ	۱									۱
محصولات غذایی و آشامیدنیها	۹۸	۴	۱۸	۱۰	۱	۲	۱۰	۵	۳	۱۵۱
ساخت منسوجات	۲۱	۱	۱۰	۲	۱		۲	۱		۳۸
دیباغی، چرم، کیف، چمدان، کفش	۱			۲						۳
پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۴		۲	۳		۱		۱		۲۱
چوب و محصولات چوبی بجز میل	۴۵			۴		۱	۱		۲	۵۳
کاغذ و محصولات کاغذی	۱۵						۱			۱۶
انتشار و چاپ و تکثیر	۹									۹
کک و فرآورده های حاصل از نفت	۲					۱				۳
ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۳۱		۱	۲				۱	۱	۳۶
محصولات از لاستیک و پلاستیک	۵۱		۲	۱			۱	۶	۳	۶۴
سایر محصولات کانی غیر فلزی	۹۰	۵	۱۱	۳	۲	۶	۱۰	۲۲	۴	۱۵۳
ساخت فلزات اساسی	۹		۱					۲		۱۲
محصولات فلزی فابریکی	۳۸		۱				۲	۳		۴۴
ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۲۶	۲	۴	۲		۱		۴		۳۹
ماشین آلات دفتیری و حسابداری	۳									۳
ماشین آلات و دستگاههای برقی	۷			۲			۱			۱۰
رادیو و تلویزیون وسایل ارتباط	۴			۱				۱		۶
ابزار پزشکی، اپتیکی، دقیق و ساعت	۳									۳
وسایل نقلیه موتوری	۲۷		۱							۲۸
سایر تجهیزات حمل و نقل	۴			۲						۶
مبلمان سایر مصنوعات	۱۱			۱			۱			۱۳
بازیافت	۱							۱		۲
جمع	۵۱۱	۱۲	۵۱	۳۵	۴	۱۲	۲۹	۴۷	۱۳	۷۱۴

جدول (۶۴-۱): توزیع پراکنش کارگاه های صنعتی (به تفکیک تعداد شاغلان بر حسب رتبه شهرستان

شهرستان	تعداد کارگاه	درصد	رتبه	تعداد کارکنان
اردبیل	۵۱۱	۷۱/۵	۱	۱۲۹۳۲
پارس آباد	۵۱	۷/۱	۲	۱۶۰۸
نمین	۴۷	۶/۶	۳	۱۱۳۳
خلخال	۳۵	۴/۹	۴	۷۰۸
مشکین شهر	۲۹	۴/۱	۵	۶۵۲
نیر	۱۳	۱/۸	۶	۱۵۸
بيله سوار	۱۲	۱/۷	۷	۱۹۶
گرمی	۱۲	۱/۷	۸	۱۴۶
کوثر	۴	۰/۶	۹	۵۰
جمع	۷۱۴	۱۰۰/۰		۱۷۵۸۳

۳-۴-۵-۱: شهرکها، نواحی صنعتی و آلاینده های صنعتی

(الف): شهرکهای صنعتی

بر پایه اطلاعات اخذ شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان اردبیل، در حال حاضر این استان دارای ۷ شهرک صنعتی (شامل شهرکهای صنعتی اردبیل ۱، اردبیل ۲، پارس آباد، خلخال، گرمی، مشکین شهر و تخصص آب) می باشد. به این ترتیب ملاحظه می شود که شهرستان اردبیل دارای ۲ شهرک صنعتی و هر یک از شهرستانهای پارس آباد، خلخال، گرمی، مشکین شهر و نیر دارای یک شهرستان صنعتی می باشند. شهرستانهای بيله سوار، کوثر و نمین فاقد شهرک هستند.

کل مساحت زمین شهرکهای صنعتی استان بالغ بر ۶۱۴ هکتار است که شهرکهای صنعتی شهرستان اردبیل ۷۶/۱ درصد، شهرستان نیر ۸/۹ درصد، شهرستان مشکین شهر ۴/۷ درصد، شهرستان گرمی ۴/۳ درصد، شهرستان خلخال ۳/۸ درصد و شهرستان پارس آباد ۲/۲ درصد از آن را به خود اختصاص داده اند. بنابراین، مساحت زمین شهرکهای صنعتی شهرستان اردبیل به تنهایی بیش از ۳ برابر مساحت شهرکهای صنعتی سایر شهرستانهای حدود ۴۶۲/۲ هکتار از مساحت زمین شهرکهای صنعتی استان برای استقرار واحدهای فعالیتهای صنعتی در نظر گرفته شده است که سهم نسبی مساحت زمین شهرکهای صنعتی شهرستانها از آن، در شهرستان اردبیل ۸/۸ درصد، در شهرستان نیر ۷/۶ درصد، شهرستانهای مشکین شهر و خلخال ۳/۴ درصد، شهرستان گرمی ۳ درصد و شهرستان پارس آباد ۱/۹ درصد است. همه شهرکهای صنعتی استان دارای برق و تلفن هستند ولی از میان شهرکهای صنعتی، ۱ شهرک (گرمی) فاقد آب و ۳ شهرک (پارس آباد، گرمی و مشکین شهر) فاقد گاز هستند.

تعداد کل کارگاههای پیش بینی شده برای استقرار در شهرکهای صنعتی استان بالغ بر ۸۷۸ کارگاه است که سهم نسبی شهرکهای صنعتی شهرستانهای استان از آن برای شهرستان اردبیل ۸۲/۱ درصد، شهرستان خلخال ۸/۷ درصد، شهرستان مشکین شهر ۳/۵ درصد، شهرستان پارس آباد ۲/۶ درصد، شهرستان گرمی ۱/۹ درصد و شهرستان نیر ۱/۱ درصد است. از کل کارگاههای پیش بینی شده برای استقرار در شهرکهای صنعتی استان، در حال حاضر تنها ۲۵۹ کارگاه در حال بهره برداری است که سهم نسبی شهرکهای صنعتی شهرستانهای استان از آن در شهرستان اردبیل ۹۰/۳ درصد، در شهرستان خلخال ۵ درصد، در شهرستان پارس آباد ۳/۱ درصد و در شهرستان مشکین شهر ۱/۵ درصد است، ضمن آن که هیچ کارگاهی در شهرکهای صنعتی شهرستانهای گرمی و نیر به بهره برداری نرسیده است.

(ب) : نواحی صنعتی

برپایه اطلاعات در دسترس، در سال ۱۳۸۵، تعداد ۳ ناحیه صنعتی در استان اردبیل (شامل نواحی صنعتی روح کندی در شهرستان بيله سوار، شکر آب در شهرستان گرمی و نوجده در شهرستان نمین) وجود دارد.

مساحت کل زمین این سه ناحیه صنعتی استان بالغ ۳۵/۵ هکتار است که از آن، ۲۷/۹ درصد به ناحیه صنعتی روح کندی، ۲۸/۲ درصد به ناحیه صنعتی شکر آب و ۴۳/۹ درصد به ناحیه صنعتی نوجده تعلق دارد.

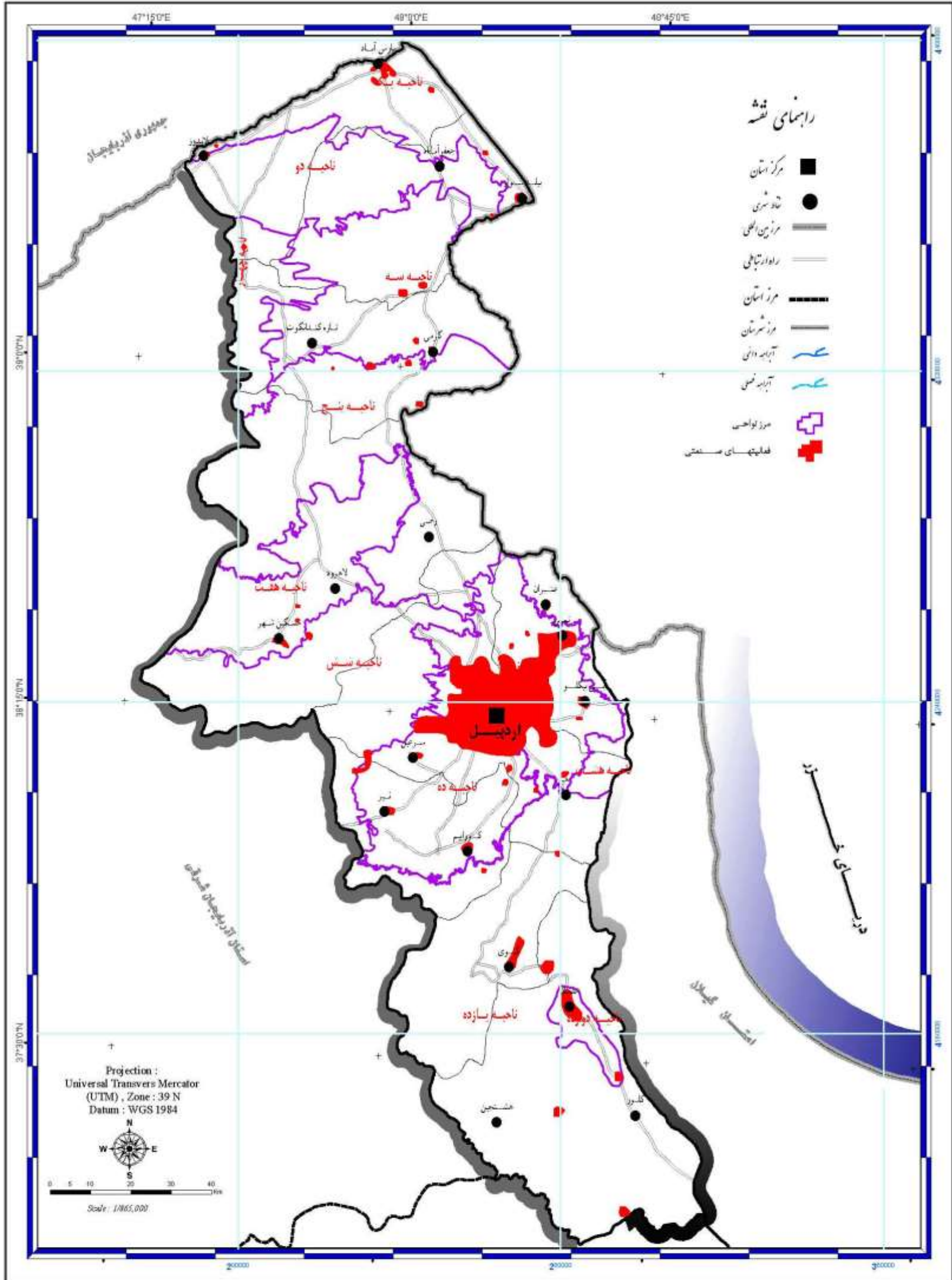
در این سه ناحیه صنعتی برای احداث ۶۸ واحد صنعتی در بخشی از اراضی صنعتی این نواحی به مساحت ۱۸/۹ هکتار قرار دارد بسته شده است. البته لازم به توضیح است که برخی از این قراردادهای رها شده و راکد مانده است و بعضی در حال ساخت و تجهیز کارگاه هستند و برخی نیز به بهره برداری رسیده اند. سهم نسبی سه ناحیه صنعتی روح کندی، شکر آب و نوجده از تعداد قراردادهای منعقد شده به ترتیب ۲۶/۵ درصد، ۱۱/۸ و ۶۱/۸ درصد می باشد.

در سال مورد بررسی، ناحیه صنعتی فاقد واحد فعال و در حال بهره برداری بوده، ناحیه صنعتی شکر آب نیز دارای تنها ۱ واحد صنعتی در حال بهره برداری است و ناحیه صنعتی نوجده دارای ۱۲ واحد صنعتی در حال بهره برداری می باشد.

در نقشه شماره (۴۶-۱)، پراکنش شهرکها و نواحی صنعتی و محل استقرار (انواع گروه صنایع) فعال در سطح استان اردبیل به تفکیک نواحی ۱۲ گانه نشان داده شده است.

براساس اطلاعات ارائه شده در فوق و در نقشه مذکور ناحیه نه که محدوده شهرستان اردبیل را شامل می شود عمده ترین قلمرو صنعتی استان را شامل می شود. استقرار شهر اردبیل

در این ناحیه به عنوان مرکز استان و جذب کلیه فعالیتهای صنعتی و کارگاهی از عمده ترین دلایل تمرکز صنعت در این ناحیه است.

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۶-۱: (فعالیت‌های صنعتی در نواحی)

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرانگار سیستم

۵-۵-۱: قلمرو فعالیت های معدنی

برپایه اطلاعات اخذ شده از سازمان صنایع و معادن استان اردبیل، تعداد کل معادن قابل بهره برداری استان بالغ بر ۹۲ معدن است. که از این تعداد، ۸۰ معدن (۸۷ درصد) در گروه معادن مواد و مصالح ساختمانی، ۱۱ معدن (۱۲/۹ درصد) در گروه معادن غیرفلزی و ۱ معدن (۱/۱ درصد) در گروه معادن فلزی قرار دارند. هم چنین توزیع این معادن برحسب نوع ماده معدنی آنها نشان می دهد که معادن سنگ لاشه ۳۷ معدن (۴۰/۲ درصد)، پوکه معدنی ۱۸ معدن (۱۹/۴ درصد)، سیلیس ۶ معدن (۶/۵ درصد)، تراورتن و مرمریت و پوزولان هر کدام ۵ معدن (۵/۴ درصد)، گرانیت و شن و ماسه کوهی و آهک و خاک صنعتی هر کدام ۲ معدن (۲/۲ درصد) و سایر مواد معدنی (واریزه کوهی، آهن، و یا توسیت، باریت، پرلیت، کلیست، شیل و خاک رس) هر کدام ۱ معدن (۱/۱ درصد) از معادن قابل بهره برداری استان را به خود اختصاص داده اند.

این ارقام و نسبتها نشان دهنده غالب بودن نقش معادن مواد و مصالح ساختمانی (و در میان آنها، سنگ لاشه و پوکه معدنی) در فعالیت های معدنی استان می باشد. پراکنش معادن قابل بهره برداری استان در سطح شهرستانهای آن، نشان می دهد که از کل معادن استان، تعداد ۲۵ معدن (۲۷/۲ درصد) در شهرستان اردبیل، ۱۹ معدن (۲۰/۷ درصد) در شهرستان نمین، ۱۳ معدن (۱۴/۱ درصد) در شهرستان نیر، ۱۲ معدن (۱۳ درصد) در شهرستان خلخال، ۱۰ معدن (۱۰/۹ درصد) در شهرستان مشگین شهر، ۸ معدن (۸/۷ درصد) در شهرستان گرمی و ۵ معدن (۵/۴ درصد) در شهرستان کوثر قرار دارند که این ارقام حاکی از تمرکز نسبی بیشتر معادن استان در شهرستانهای اردبیل و نمین می باشد. لازم به توضیح است که در این استان، تعداد ۲۰ گواهینامه کشف معدن نیز صادر شده است.

در جداول شماره (۱-۶۵) الی (۱-۷۰) به ترتیب لنیت گواهینامه های کشف معادن در استان و لیست معادن قابل بهره برداری در استان در سال ۱۳۸۶ ارایه گردیده است. در نقشه شماره (۱-۴۷)، پراکنش معادن اکتشافی و معادن قابل بهره برداری در سطح استان اردبیل را نشان می دهد.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش معادن و فعالیت های معدنی در استان اردبیل با توجه به مطالب ارایه شده، به تفکیک نواحی ۱۲ گانه نشان می دهد ناحیه ده عمده ترین مرکز تمرکز فعالیت های معدنی در استان است. پس از آن ناحیه نه و در بخش های از ناحیه یازده، دوازده و هفت و شش معادن استان توزیع یافته است. (نقشه ۱-۴۸)

جدول (۶۵-۱): لیست گواهینامه کشف معدن استان اردبیل

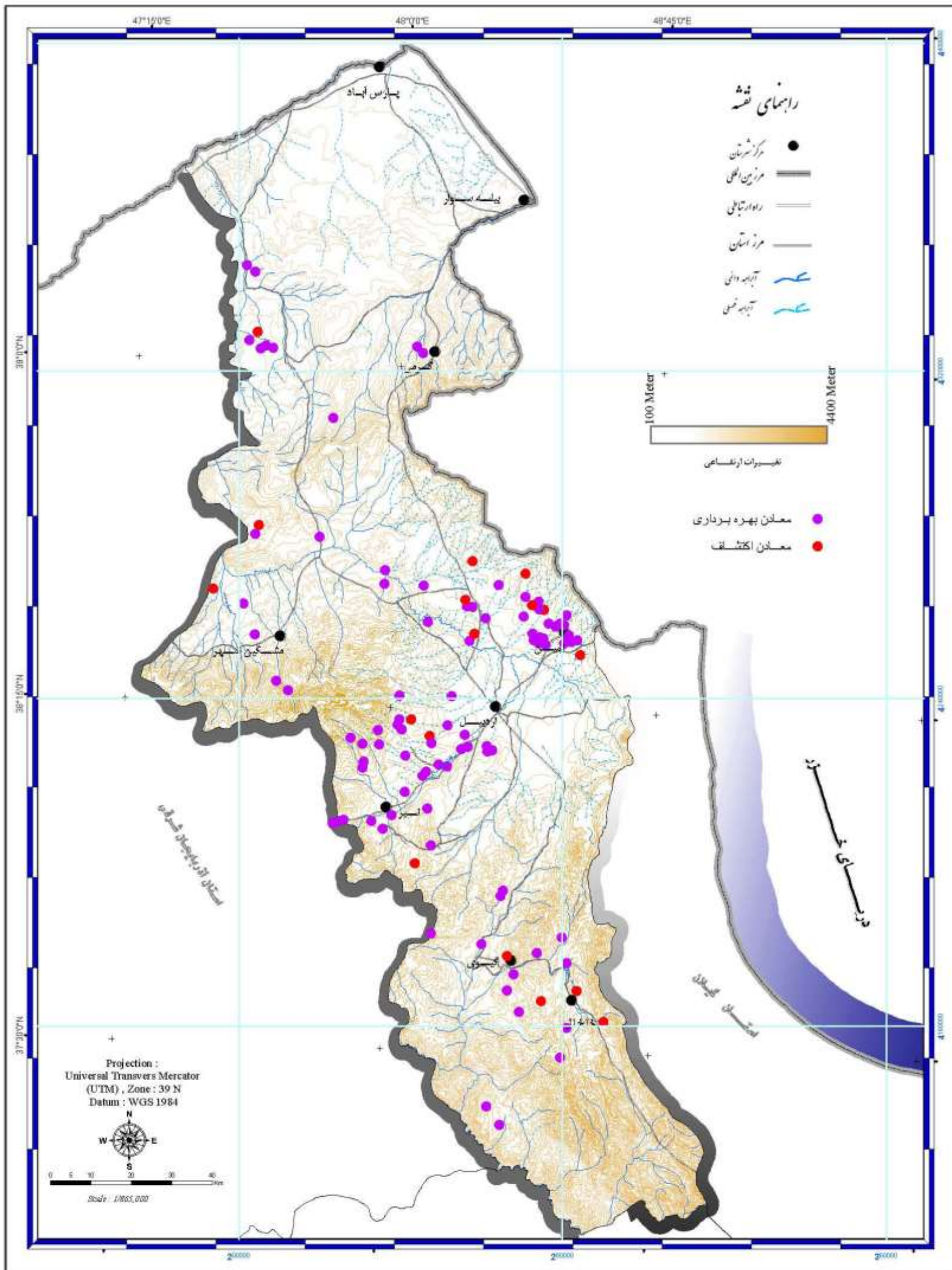
ردیف	نام محدوده	ماده معدنی	مساحت	میزان ذخیره (تن)
۱	اندبیل	گرانیت	۱	۱۷۲۸۷۰۰
۲	اردیموسی	دیاتومیت	۰/۸۷۵	۳۹۹۶۰
۳	ننه کران	لاشه	۸۷۵	۵۶۶۰۰۰
۴	کلندر ق بائین	آهک	۱/۰۱	۸۳۰۰۰۰۰
۵	آتشگاه	پوکه	۰/۹۳۸	۱۷۵۵۰۰
۶	مجره	آهک ماری	۱/۶۷	۵۲۵۰۰۰۰۰
۷	کوجنق	سیلیس	۰/۷۵	۲۰۰۰۰۰۰
۸	گرده	سنگ لاشه آهکی	۱/۲۵	۲۲۹۰۰۰۰
۹	علی آباد گیوی بالا	لاشه	۰/۷۵	۲۹۳۰۰۰۰
۱۰	توسانلو	سنگ لاشه	۱	۱۸۶۷۵۰۰۰
۱۱	دگمه لانمیل	پرلیت	۱	۱۷۵۰۰۰۰
۱۲	پیر جواد	سیلیس (ع)	۱/۸۷۵	۲۶۰
۱۳	ایمیر	لاشه	۱	۲۳۸۳۰۰۰
۱۴	گوران سراب	سنگ لاشه	۰/۷۵	۲۷۳۷۰۰۰
۱۵	طالب قشلاقی ۲	سنگ لاشه	۱/۸۴	۲۲۳۰۰۰۰
۱۶	آلوچه سبلان	لاشه	۰/۶	۲۱۷۳۰۰۰
۱۷	قره خان بیگلو	لاشه	۰/۷۵	۱۹۵۶۰۰۰
۱۸	شمال نمین	لاشه آهک	۰/۷۵	۲۰۸۰۰۰۰
۱۹	گل تپه	سنگ لاشه	۰/۵۶۲۵	۴۳۸۰۰۰
۲۰	نوری کند	گرانیت	۱/۱۲۵	۲۶۸۰۰۰

جدول (۶۶-۱): لیست معدن بهره برداری استان اردبیل در سال ۱۳۸۶

ردیف	نام معدن	ماده معدنی	میزان استخراج سالیانه	ذخیره
۱	دودران	سنگ لاشه	۱۰۰۰۰	۷۹۵۰۰۰۰
۲	هشتچین	سنگ لاشه	۹۰۰۰	۶۲۱۵۴۰۰
۳	اورنج	سنگ لاشه	۶۰۰۰	۱۵۹۰۰۰
۴	آق برون	سنگ لاشه	۱۵۰۰۰	۹۰۰۰۰۰
۵	دیکدانش	سنگ لاشه	۲۵۰۰۰	۵۸۸۰۰۰۰
۶	سولا	سنگ لاشه	۱۵۰۰۰	۲۶۵۵۰۰۰
۷	کیوی ۱	سنگ لاشه	۵۵۰۰	۱۰۱۹۰۰۰
۸	سلوط	سنگ لاشه	۱۰۰۰۰	۱۵۷۵۰۰۰
۹	هواشانیق	سنگ لاشه	۷۰۰۰	۶۵۰۰۰۰
۱۰	آل هاشم	سنگ لاشه	۴۰۰۰	۲۰۰۰۰۰
۱۱	گرمی	سنگ لاشه	۷۰۰۰	۵۴۰۰۰۰
۱۲	لکر آباد	سنگ لاشه	۷۰۰۰	۱۶۲۸۲۵۷۸
۱۳	رحیم لو	سنگ لاشه	۱۵۰۰۰	۵۲۰۰۰۰
۱۴	حمید آباد	سنگ لاشه	۷۰۰۰	۳۱۰۵۰۰
۱۵	زرد آلو ۲	سنگ لاشه	۷۰۰۰	۵۰۶۰۰۰
۱۶	گل کلاب	سنگ لاشه	۱۰۰۰۰	۲۴۶۰۸۹۱۳
۱۷	قره باغلار	سنگ لاشه	۷۰۰۰	۴۵۰۰۰۰۰
۱۸	خلج	سنگ لاشه	۱۵۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰
۱۹	سمید	سنگ لاشه	۵۰۰۰	۱۲۸۵۰۰۰
۲۰	خانقاه	سنگ لاشه	۱۰۰۰۰	۵۸۰۰۰۰
۲۱	گورقلعه	سنگ لاشه	۱۰۰۰۰	۲۱۶۰۰۰
۲۲	داسلوچا	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۱۲۳۰۰۰۰
۲۳	خانقاه علیا	سنگ لاشه	۲۵۰۰۰	۱۰۹۰۰۰۰
۲۴	بایرام بدن	سنگ لاشه	۲۵۰۰۰	۴۵۰۰۰۰۰
۲۵	قلی بیگلو	سنگ لاشه	۵۰۰۰۰	۱۸۳۰۰۰۰
۲۶	کلار	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰
۲۷	جید	سنگ لاشه	۴۰۰۰۰	۱۳۷۲۰۰۰
۲۸	رویندوزق	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۳۴۲۵۰۰۰
۲۹	سلوط ۲	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۳۷۶۰۰۰
۳۰	شام اسبی	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۳۱۰۰۰۰۰
۳۱	ایلوانی	سنگ لاشه	۱۰۰۰۰	۵۰۴۰۰۰
۳۲	گزور علیا	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۳۵۹۰۰۰
۳۳	سرو آغاجی	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۲۵۰۲۰۰۰
۳۴	سر خانلو	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۱۴۷۹۰۰۰
۳۵	لکر آباد بالا	سنگ لاشه	۱۵۰۰۰	۷۰۰۰۰۰۰
۳۶	گلاندرق بالا	سنگ لاشه	۲۰۰۰۰	۲۴۶۷۵۰۰
۳۷	بنیاد آباد	سنگ لاشه	۳۰۰۰۰	۹۴۵۰۰۰
۳۸	طالب قشلاقی	واریزه کوهی	۲۰۰۰۰	۲۱۴۵۰۰۰
۳۹	جوراب	شن و ماسه کوهی	۱۵۰۰۰	۵۲۸۰۰۰۰
۴۰	سیلابار	شن و ماسه کوهی	۴۰۰۰۰	۵۹۸۰۰۰
۴۱	ولهزیر	پوکه معدنی	۳۰۰۰	۱۲۵۰۰۰۰
۴۲	آق قلعه	پوکه معدنی	۱۰۰۰۰	۲۶۲۵۰۰
۴۳	اسلام آباد	پوکه معدنی	۲۰۰۰۰	۸۲۴۸۱۷
۴۴	اندر آب	پوکه معدنی	۲۰۰۰۰	۲۲۴۰۰۰
۴۵	خرم آباد	پوکه معدنی	۱۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰

ادامه جدول (۶۶-۱): لیست معدن بهره برداری استان اردبیل در سال ۱۳۸۶

ردیف	نام معدن	ماده معدنی	میزان استخراج سالیانه	ذخیره
۴۶	آلوارس ۲	پوکه معدنی	۱۰۰۰۰	۳۰۶۸۰۰
۴۷	اسلام آباد ۲	پوکه معدنی	۸۰۰۰	۱۶۴۰۰۰
۴۸	سنین	پوکه معدنی	۱۰۰۰۰	۲۶۳۰۰۰
۴۹	جای صغرلو	پوکه معدنی	۳۰۰۰۰	۲۰۷۰۰۰
۵۰	آرتا ویل	پوکه معدنی	۷۰۰۰	۲۴۶۰۰۰
۵۱	آلوارس ۳	پوکه معدنی	۳۰۰۰۰	۸۷۷۰۰۰
۵۲	گازیر	پوکه معدنی	۱۵۰۰۰	۱۷۵۰۰۰
۵۳	بنمار ۲	پوکه معدنی	۲۵۰۰۰	۵۱۰۰۰۰
۵۴	صائین	پوکه معدنی	۸۰۰۰	۴۴۷۵۰۰
۵۵	تک بلاغ قصر	پوکه معدنی	۸۰۰۰	۱۱۹۰۰۰
۵۶	گردکندی	پوکه معدنی	۱۵۰۰۰	۱۶۸۰۰۰
۵۷	اوجور	پوکه معدنی	۱۰۰۰۰	۵۱۰۰۰
۵۸	صائین ۲	پوکه معدنی	۲۰۰۰۰	۱۵۶۵۰۰
۵۹	لمعه دشت	تراورتن	۵۰۰۰	۲۷۵۷۹۶
۶۰	سقرچی	تراورتن	۳۰۰۰	۴۸۰۰۰
۶۱	آقبلاغ	تراورتن	۷۰۰۰	۳۰۶۰۰۰۰
۶۲	پروج	تراورتن	۵۰۰۰	۱۸۴۸۰۰۰
۶۳	برجلو	تراورتن	۴۰۰۰	۹۹۴۰۰۰
۶۴	سیف آباد یک	مرمریت	۱۰۰۰۰	۳۰۶۰۰۰۰
۶۵	سیف آباد ۲	مرمریت	۵۰۰۰	۵۰۶۶۰۰
۶۶	سیف آباد ۳	مرمریت	۶۰۰۰	۳۴۴۲۵۰
۶۷	کلی	مرمریت	۸۰۰۰	۲۷۶۰۰۰
۶۸	میکایل دره سی	مرمریت	۵۰۰۰	۷۰۰۰۰۰
۶۹	آقا مراد	گرانیت	۸۰۰۰	۴۸۷۰۰۰
۷۰	دم قلی	گرانیت	۸۰۰۰	۱۰۵۰۰۰۰
۷۱	زردآلو	پوزولان	۱۰۰۰۰	۵۶۰۰۰۰۰
۷۲	جای صغرلو	پوزولان	۱۰۰۰۰۰	۱۸۲۱۲۴۸
۷۳	الماس	پوزولان	۱۵۰۰۰	۱۱۵۰۰۰۰
۷۴	اوجغاز	پوزولان	۵۰۰۰۰	۲۵۶۸۰۰۰
۷۵	الماس ۲	پوزولان	۱۰۰۰۰۰	۱۹۳۲۰۰۰
۷۶	گوده کهریز	سیلیس	۲۰۰۰	۲۵۰۰۰
۷۷	دوز قشلاق	سیلیس	۱۵۰۰	۲۲۵۰۰۰
۷۸	ایران دره سی	سیلیس	۱۰۰۰۰	۲۷۳۳۲۷۹۴
۷۹	یوسف خانکندی	سیلیس	۳۰۰۰	۴۸۷۵۰۰
۸۰	یدی بلوک	سیلیس	۳۰۰۰۰	۲۷۰۰۰۰۰
۸۱	مستان آباد	سیلیس	۲۰۰۰۰	۴۰۳۰۰۰۰
۸۲	گرده	آهک	۹۰۰۰۰۰	۵۵۷۹۷۵۵۸
۸۳	قشلاقچای	آهک	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰۰
۸۴	خانه شیر	خاک صنعتی	۱۰۰۰۰	۱۳۰۰۰۰۰
۸۵	کجل	خاک صنعتی	۱۲۰۰۰	۱۸۵۰۰۰
۸۶	سلوط	خاکرس	۱۵۰۰۰۰	۱۴۱۱۹۵۰۰
۸۷	عرص دوگاه	پرلیت	۳۰۰۰	۳۵۰۰۰۰۰
۸۸	عنبران	باریت	۱۵۰۰	۷۶۰۰
۸۹	عنبران	شیل	۱۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰۰
۹۰	موئیل	آهن	۱۰۰۰۰	۳۴۱۶۲۳
۹۱	کنزق	دیاتومیت	۳۰۰۰	۲۹۳۰۰
۹۲	لمبر	کلسیت	۸۰۰۰	۴۱۵۰۰

کنسرسیوم مهندسیین مشاور
 رویان و رویان فرانگار سیستم

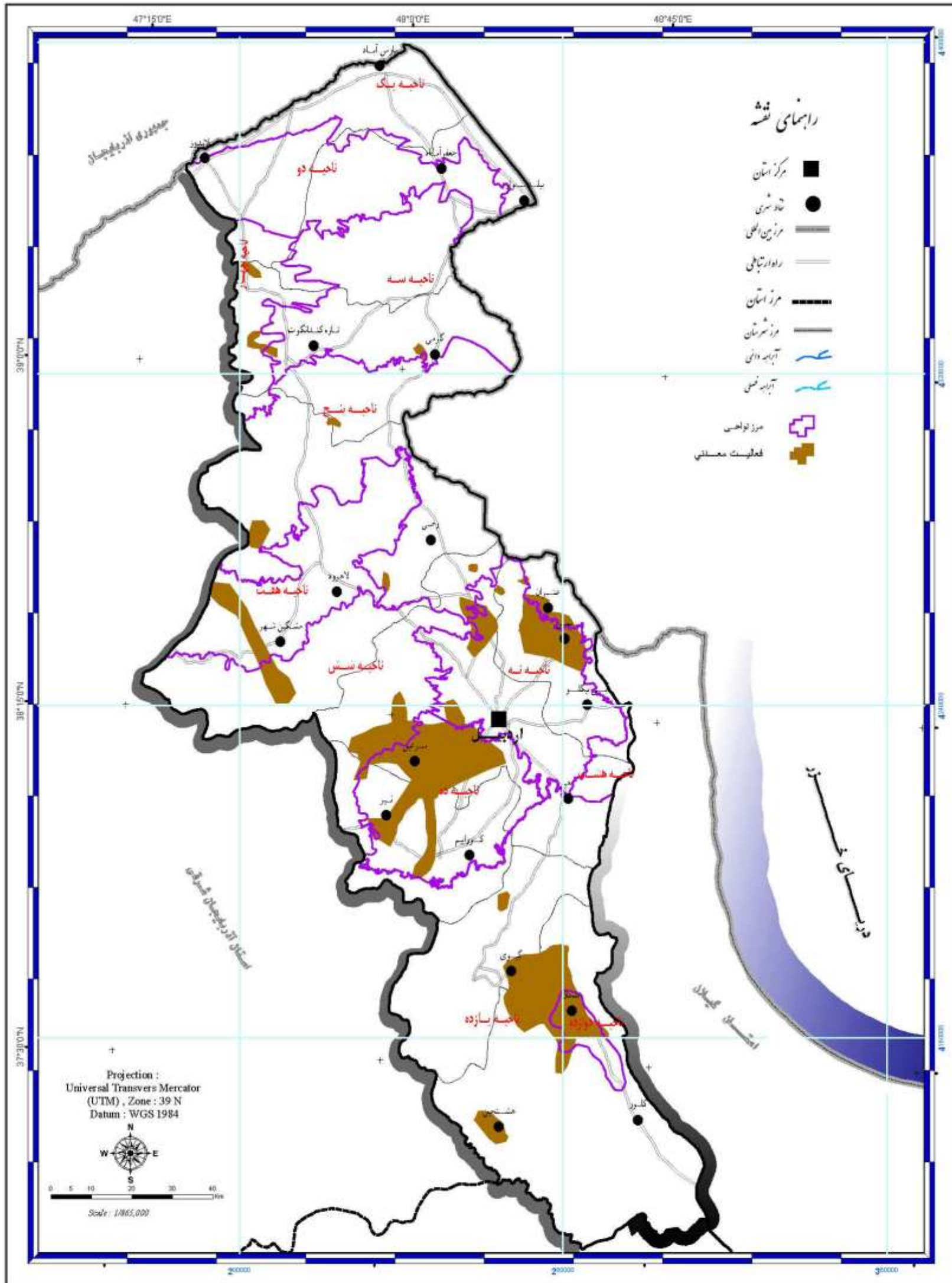

Consortium of
 Consulting Engineers
 Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
 info@rf-inc.net

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۷-۱: معادن

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۸-۱: (فعالیت‌های معدنی در نواحی)

Consortium of Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرانگار سیستم

۶-۵-۱: قلمرو فعالیت‌های توریستی

استان اردبیل، از جمله چشم اندازهای طبیعی و مناطق بکر طبیعت ایران است که نه تنها در سطح ملی، بلکه در سطح منطقه ای نیز ناشناخته باقی مانده و در زمینه معرفی و شناساندن آن کار چندانی انجام نشده است.

به طور کلی جاذبه های طبیعی استان اردبیل شامل آب و هوا، آثار طبیعی، پدیده ها و جلوه های طبیعت و چشم اندازهای طبیعی است که برای متقاضیان و جهانگردان قابل توجه است. در نقشه شماره (۴۹-۱) قلمرو فعالیت‌های توریستی استان نشان داده شده است.

در این بخش از نوشتار سعی شده است جاذبه ها و قلمرو های گردشگری استان معرفی شوند.

۱-۶-۵-۱: اثر طبیعی ملی سبلان

اثر طبیعی ملی سبلان در محدوده ارتفاعی ۳۶۰۰ متر با در برگ رفتن کوه مشهور سبلان به طرف قله آن قرار دارد. ارتفاع بیشینه قله ۴۸۱۱ متر از سطح دریاهای آزاد بوده و بلندترین نقطه آذربایجان و دومین قلعه مرتفع کشور می باشد. از جاذبه های توریستی این منطقه در گروه عمده جاذبه های طبیعی و جاذبه های تاریخی می باشند. ارتفاعات متعدد و در جوار آن آبهای معدنی موجود، وجود دریاچه های بزرگ و کوچک، دشت ها و جلگه های وسیع پیرامونی و شرایط آب و هوایی مساعد و مناسب، از استعدادها و قابلیت های طبیعی جهت گردشگری و گذران اوقات فراغت و استراحت می باشد.

منطقه سبلان دارای چشم اندازهای بسیار با ارزش شامل آبشار گورگور و آبشار سردابه و آبشار شاه بولاغی می باشد.

۲-۶-۵-۱: غاریخگان

اثر طبیعی ملی غاریخگان به وسعت ۱۱۰۰ هکتار در منتهی الیه جنوب شرقی شهرستان خلخال واقع شده است. این غار یکی از آثار دیدنی طبیعی استان است.

۳-۶-۵-۱: غار هفت خانه

غار هفت خانه در فاصله ۲۰ کیلومتری شهر خلخال قرار دارد و به وسیله جاده آسفالتی که از کیلومتر ۱۶ جاده خلخال - هشتجین به طرف غرب (روستای گرمخانه) منشعب می شود به شهر خلخال متصل می گردد.

۴-۶-۵-۱: سد اصلاندوز (تالاب اصلاندوز)

سد اصلاندوز در فاصله ۵۰ کیلومتری غرب شهرستان پارس آباد و در شمال شرقی استان اردبیل واقع شده و جزو تالابهای دشت مغان است.

۵-۶-۵-۱: منطقه حفاظت شده نئور (دریاچه نئور)

این منطقه جزئی از منطقه حفاظت شده بسیار با مساحت ۴۲۸۳ هکتار می باشد که قسمت عمده آن در استان گیلان واقع گردیده است بزرگترین دریاچه آب شیرین دائمی استان تحت عنوان دریاچه نئور با مساحت ۴۲۰ هکتار در این منطقه واقع است. این دریاچه با زیبایی خاص و تنوع زیستی زیاد، در ارتفاع ۲۵۰۰ متری کوههای تالش، در ۴۸ کیلومتری جنوب شرقی شهرستان اردبیل واقع شده است.

سیمای جذاب کوهستانی - تالابی و وجود پتانسیل های طبیعی متفاوت و گوناگون، این منطقه را در اعداد کانونهای گردشگری بالفعل و بالقوه استان قرار داده و بهره برداری از این پتانسیل ها در جهت تامین نیازهای تفریحی و گذران فراغت و ساخت اقتصاد و رفاه جامعه مورد توجه قرار گرفته است.

۶-۶-۵-۱: منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع آق داغ

این منطقه در جنوب شرقی شهرستان خلخال (جنوب استان) واقع شده است و از طریق جاده ارتباطی، حدود ۳۴ کیلومتر از شهر خلخال و ۵ کیلومتر از جاده خلخال - هشتمین فاصله دارد.

منطقه آق داغ در صورت حفاظت مطلوب و ارتقاء سطح حفاظتی آن به منطقه حفاظت شده و پناهگاه حیات وحش با توجه به چشم اندازه ها و پدیده های طبیعی بسیار زیبا و شرایط زیستگاهی فوق العاده مناسب و مطلوبی که دارد، می تواند در اندک زمان به عنوان یکی از مناطق توریست پذیر بخصو متقاضیان علاقمند به م مشاهده حیات وحش در محیط طبیعی و یا شکار با پروانه ویژه مطرح گردد.

۷-۶-۵-۱: منطقه شکار ممنوع گندیمین

منطقه گندیمین بخش وسیعی از دهستان یافت به مرکزیت کنجوبه از دهستانهای تابعه شهرستان مشگین شهر می باشد که در فاصله ۶۰ کیلومتری شمال غربت شهر مشگین شهر واقع شده است.

این منطقه که نمونه ای از اکوسیستم های شمال غرب کشور است، سابقاً یکی از غنی ترین شکارگاههای شرق آذربایجان بوده و کل و بز و پلنگ از جمله پستانداران غالب آن بوده اند که متأسفانه امروزه پلنگ از زنجیره و شبکه غذایی این منطقه حذف گردیده است. قلعه های گندیمن، قهقهه، قیر قلعه سی از آثار باستانی آن می باشند. وجود غارهای طبیعی وسیعی با ورودی و خروجی های زیاد سیمای پناهگاهی و جذابی را در این منطقه عرضه می نماید که از لحاظ گردشگری از اهمیت بسزایی برخوردار است.

۸-۶-۵-۱: منطقه شکار ممنوع دریاچه شورابیل

این دریاچه در جنوب شهرستان اردبیل واقع گردیده است. دریاچه شورابیل دارای وسعتی معادل ۲۰۰ هکتار می باشد. شورابیل دریاچه ای دائمی با آب شیرین و جزو تالابهای طبیعی می باشد که زیستگاه مناسبی برای انواع پرندگان آبی و کنار آبی است. این دریاچه مکان تفریحی بسیار مناسبی برای اهالی شهر اردبیل می باشد.

۹-۶-۵-۱: تالاب پنه خور

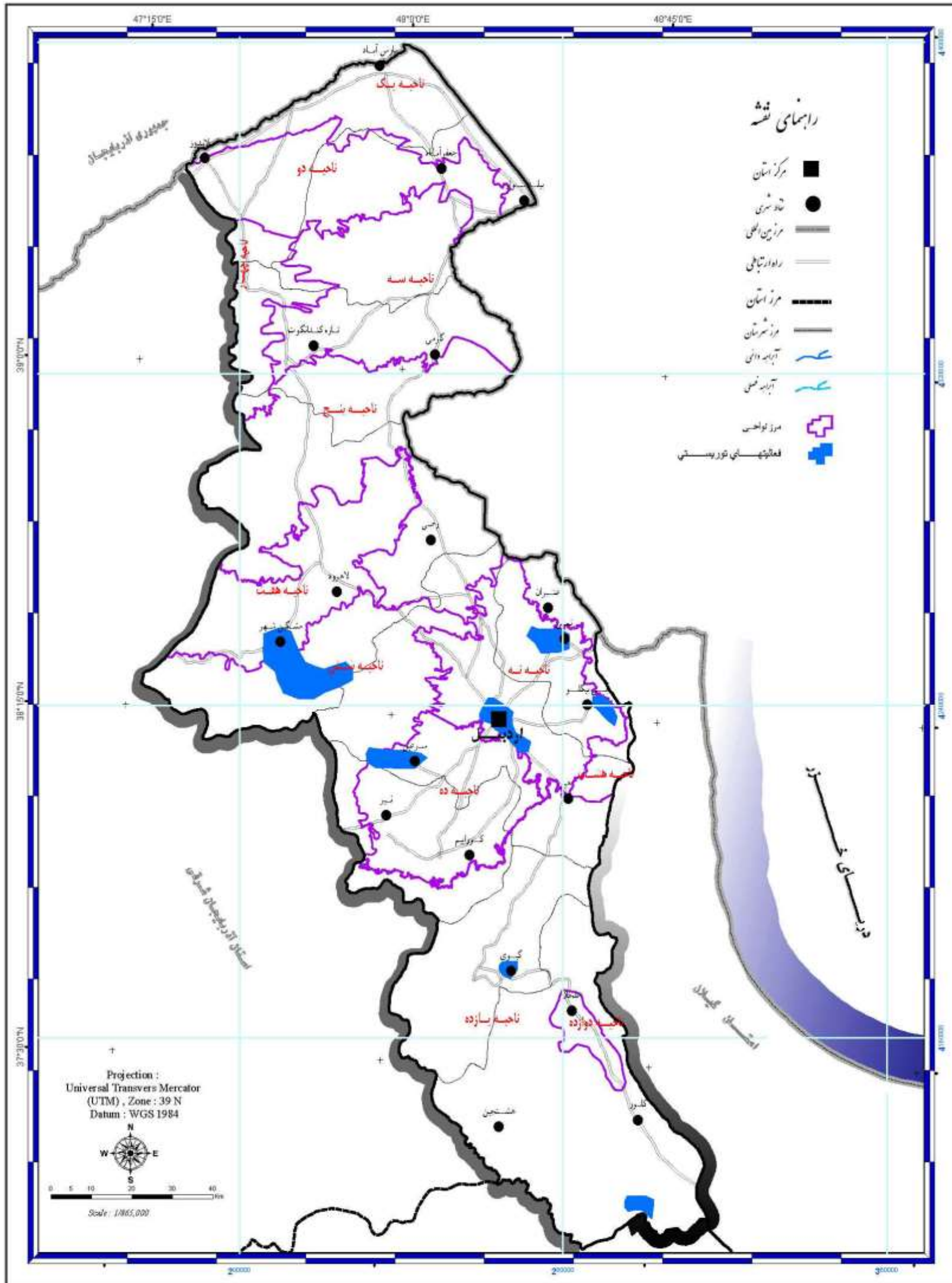
این تالاب در قسمت شرق دشت اردبیل و در غرب کوههای باغرو (طالش) واقع شده است. این تالاب در واقع شامل سه آب بندان طبیعی است که حاصل زهکشی رودخانه قره سو است. این تالاب در به لحاظ داشتن خصوصیات گردشگری دارای ارزشهای اکوتوریستی در استان می باشد که می تواند برای استان منبع درآمد باشد.

۱۰-۶-۵-۱: آبهای معدنی

استان اردبیل، به ویژه منطقه توده آتشفشان سیلان از نظر تعداد فراوانی چشمه های معدنی در سطح کشور بی نظیر و معروف می باشد. این آبها را از نظر موقعیت مکانی و محل استقرار در ۷ گروه می توان معرفی کرد.

- مجتمع آبهای معدنی سرعین
- مجتمع آبهای معدنی سردابه
- مجتمع آبهای معدنی نیر
- مجتمع چشمه های معدنی ارجستان

- مجتمع آبهای معدنی موئیل
- مجتمع چشمه های معدنی شمال سبلان سلطان (لاهرود)
- مجتمع چشمه های معدنی منطقه خلخال

مطالعات آمایش استان اردبیل

نقشه ۴۹-۱: فعالیتهای توریستی در نواحی

Consortium of
Consulting Engineers
Rooyan & Rooyan Faranegar System

www.rf-inc.net
info@rf-inc.net

کنسرسیوم مهندسیین مشاور

رویان و رویان فرانگار سیستم

۷-۵-۱: قلمروهای عشایری استان اردبیل

براساس نتایج سرشماری - اجتماعی - اقتصادی عشایر کوچنده در سال ۱۳۷۷ استان اردبیل در دوره ییلاق دارای ۶۶۳۳ خانوار و ۴۵۶۳۸ نفر و در دوره قشلاق ۱۰۷۷۸ خانوار و ۷۲۲۱۳ نفر جمعیت عشایری بوده است مسافت کوچ آنها حداقل ۱۲۰ کیلومتر و حداکثر ۲۸۰ کیلومتر بوده است.

بیشترین جمعیت عشایری استان را ایل شاهسون (ایلسون) تشکیل می دهد و براساس مطالعات انجام شده تعداد ۶ زیست بوم به شرح زیر در استان شناسایی شده است.

۱- زیست بوم آج اشمه

۲- زیست آقا محمد بیگلو

۳- انجیرلو

۴- جعفر آباد

۵- جلیلو - فتحعلی

۶- ارشق (مشگین)

در نقشه شماره (۵۰-۱) محدوده هر یک از زیست بوم های اشاره شده در استان نمایش داده شده است.

۱-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم آج اشمه

(الف): محدوده زیست بوم:

• قلمرو ییلاقی:

نام شهرستان :

۱- بیله سوار

۲- پارس آباد

نام شهرستان:

۱- بیله سوار

۲- پارس آباد

• قلمرو قشلاقی

• تعداد خانوار زیست بوم : ۱۲۵۰ خانوار

• وسعت کل زیست بوم : ۵۶۰۰۰ هکتار

• ایل / ایلات عمده زیست بوم: شاهسون

• طوائف غالب زیست بوم: مغانلو

حجم جمعیت : ۷۵۰۰ نفر

- سلسله مراتب ساختار ایلی : ایل طایفه - تیره - اوبه - خانواده
- شیوه کوچ عشایر زیست بوم: خانواده با ماشین، دام سنتی

۲-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم آقا محمد بیگلو

(الف): محدوده زیست بوم:

- قلمرو بیلاقی: نام استان: نام شهرستان :
۱- گرمی
- قلمرو قشلاقی : نام استان : نام شهرستان:
۱- اردبیل ۱- گرمی

- تعداد خانوار زیست بوم : ۱۲۰۰۰ خانوار
- وسعت کل زیست بوم : ۵۳۴۰۰ هکتار
- ایل / ایلات عمده زیست بوم: شاهسون
- طوائف غالب زیست بوم: قجه بگلو
- سلسله مراتب ساختار ایلی: ایل - طایفه - تیره - اوبه - خانواده
- شیوه کوچ عشایر زیست بوم: ماشینی و سنتی

۳-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم ارشق (مشکین)

(الف): محدوده زیست بوم:

- قلمرو بیلاقی: نام استان: نام شهرستان :
۱- اردبیل ۱- مشکین شهر
- قلمرو قشلاقی : نام استان : نام شهرستان:
۱- اردبیل ۱- مشکین شهر

- تعداد خانوار زیست بوم : ۸۰۰ خانوار
- وسعت کل زیست بوم : ۲۰۶۰۰ هکتار
- ایل / ایلات عمده زیست بوم : شاهسون
- طوائف غالب زیست بوم: عیسی لو، لاج رود، مغان لو

- سلسله مراتب ساختار ایلی: ایل - طایفه - تیره - اوبه - خانواده
- شیوه کوچ عشایر زیست بوم: خانواده با ماشین ، دام بصورت پیاده

۴-۷-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم انجیر لو

(الف): محدوده زیست بوم:

- قلمرو بیلاقی: نام استان:

نام شهرستان :

۱- اردبیل

۱- بیله سوار

- قلمرو قشلاقی : نام استان :

نام شهرستان:

۱- اردبیل

۱- بیله سوار

- تعداد خانوار زیست بوم : ۱۶۰۰ خانوار
- حجم جمعیت : ۹۸۰۰ نفر
- وسعت کل زیست بوم : ۹۰۰۰۰ هکتار
- ایل / ایلات عمده زیست بوم: شاهسون
- طوائف غالب زیست بوم: طایفه انجیرلو، اردولو، مرادلو، بگ باغ لو
- سلسله مراتب ساختار ایلی: ایل - طایفه - تیره - اوبه - خانواده
- شیوه کوچ عشایر زیست بوم: ماشینی و سنتی

۵-۷-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم جعفر آباد

(الف): محدوده زیست بوم:

- قلمرو بیلاقی: نام استان:

نام شهرستان :

۱- اردبیل

۱- بیله سوار

- قلمرو قشلاقی : نام استان :

نام شهرستان:

۱- اردبیل

۱- بیله سوار

- تعداد خانوار زیست بوم : ۱۵۰۰ خانوار
- حجم جمعیت : ۹۰۰۰ نفر
- وسعت کل زیست بوم : ۷۵۰۰۰ هکتار

- ایل / ایلات عمده زیست بوم: شاهسون
- طوائف غالب زیست بوم: عیدیل لو، جلودارلو
- سلسله مراتب ساختار ایلی: ایل - طایفه - تیره - اوبه - خانواده
- شیوه کوچ عشایر زیست بوم: خانواده با ماشین، دام بصورت سنتی

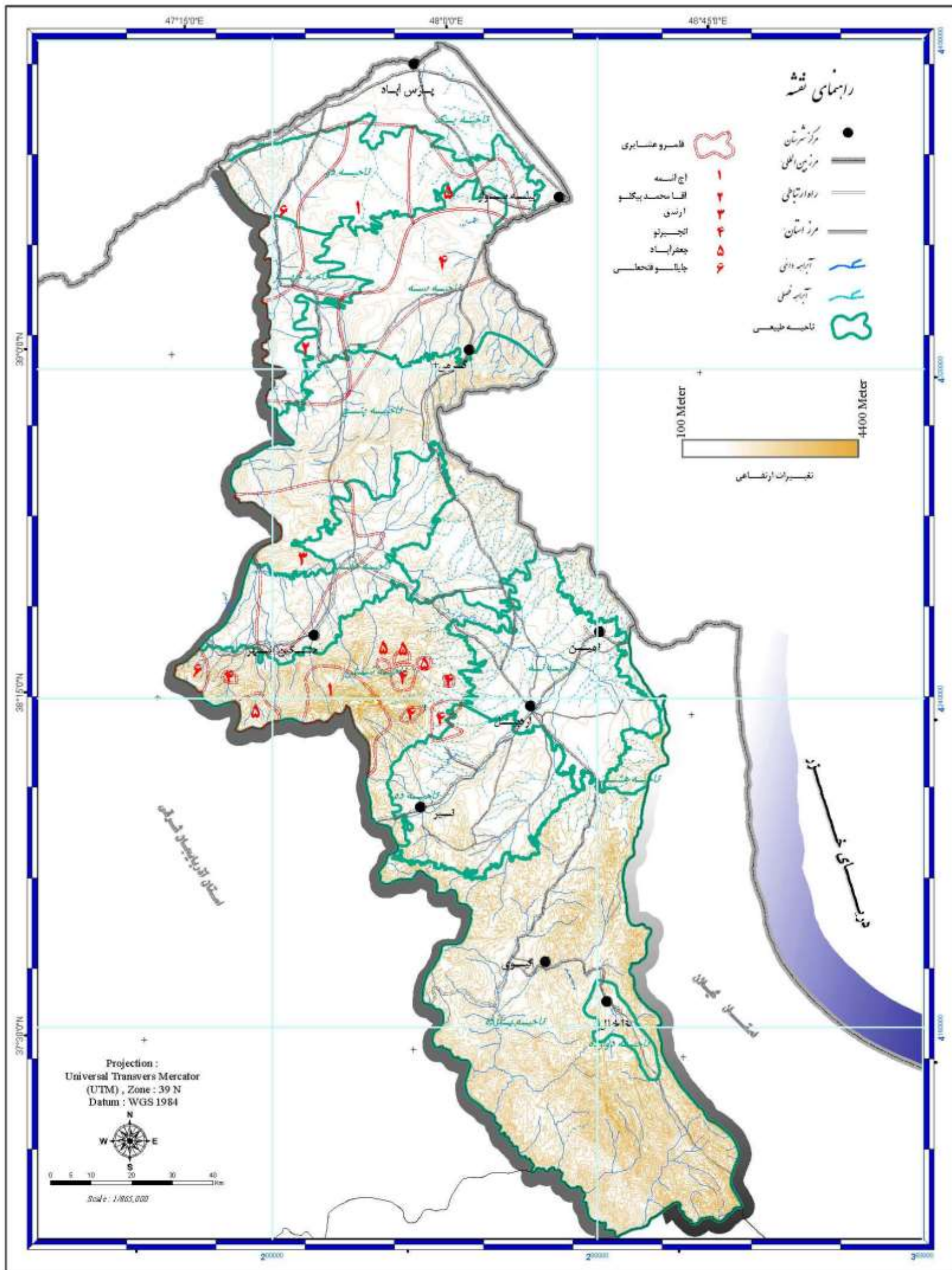
۶-۷-۵-۱: ویژگیهای عمومی زیست بوم فتحعلی - جلیلو

(الف) : محدوده زیست بوم:

- قلمرو بیلاقی: نام استان: ۱- اردبیل
- نام شهرستان : ۱- مشکین شهر
- ۲- هریس
- ۳- اهر

- قلمرو قشلاقی : نام استان : ۱- اردبیل
- نام شهرستان : ۱- مغان
- ۲- پارس آباد

- تعداد خانوار زیست بوم : ۲۵۰۰ خانوار
- وسعت کل زیست بوم : ۴۵۰۰۰ هکتار
- ایل / ایلات عمده زیست بوم: شاهسون
- طوائف غالب زیست بوم: مغان لو، گیلگو، کورعباسلو، حاجیلو، سیدلر، گپلو، خواجه لو
- سلسله مراتب ساختار ایلی: ایل - طایفه - تیره - اوبه - خانوار
- شیوه کوچ عشایر زیست بوم: کوچنده (خانواده با ماشین، دام ها سنتی)

۸-۵-۱: جمع بندی قلمرو فعالیت‌های استان اردبیل با تاکید بر نواحی ۱۲ گانه**- ناحیه یک (مغان)**

با توجه به بررسی های انجام شده و نقشه شماره (۴۲-۱) ناحیه یک قلمرو فعالیت‌های کشاورزی مدرن استان به شمار می آید. وجود کشت و صنعت مغان و اراضی بسیار حاصلخیز آن و وجود منابع آب فراوان که به ایجاد و توسعه شبکه های آبیاری - زهکشی انجامیده است. از عمده ترین دلایل توسعه کشاورزی در این واحد است. انجام کشت های مکانیزه و تجاری در سطح وسیعی از اراضی از مشخصات فعالیت کشاورزی در این ناحیه است.

همچنین با توجه به اینکه محدوده مغان محل هر قشلاق و تمرکز عشایر شاهسون ساکن در استان اردبیل است از گذشته‌های دور فعالیت دامپروری در این ناحیه رایج است. به طوریکه بررسی های انجام شده در بخش فعالیت های مربوط به دامداری نشان میدهد، بیشترین تمرکز دام کوچک و همچنین بهره‌برداریهای دامی سنتی در استان در این ناحیه انجام می شود. (نقشه ۴۴-۱)

با توجه به قابلیت های محیطی ناحیه یک که شرایط بسیار مناسبی را جهت انجام فعالیت‌های مربوط به کشاورزی (زراعی و دامی) در اختیار ساکنین آن قرار داده شکل‌گیری فعالیت های صنعتی نیز در این ناحیه در راستای فعالیت های کشاورزی بوده است. این محدوده از لحاظ تعداد واحدهای صنعتی به ویژه در زمینه صنایع تبدیلی - تکمیلی مربوط به کشاورزی جایگاه دوم را در استان به خود اختصاص داده است.

به دلیل دشتی بودن ناحیه یک این ناحیه فاقد معادن و فعالیت های مربوط به آن است. همچنین ناحیه یک فاقد جاذبه های گردشگری طبیعی است. اما با توجه به سایر قابلیت های آن به ویژه در زمینه کشاورزی می توان از این پتانسیل جهت توسعه اگروتوریسم، توریسم عشایری و ... بهره‌برداری نمود و این زمینه از فعالیت را در ناحیه یک رونق بخشید.

- ناحیه دو (جعفرآباد)

ناحیه دو یکی از قلمروهای عمده فعالیت های کشاورزی سنتی در استان به شمار می‌آید. در بخش وسیعی از این ناحیه فعالیت های زراعی دیم انجام می‌شود. نقشه شماره (۴۳-۱) علاوه بر کشاورزی سنتی در این ناحیه فعالیت های دامداری سنتی نیز در این ناحیه از گستردگی خاصی برخوردار است. این ناحیه از گذشته‌های دور محل قشلاق عشایر ایل شاهسون بوده است. به همین دلیل دامپروری سنتی یا کوچ رو (رمة گردان) از ویژگی‌های بارز و برجسته

آن به شمار می آید. دامداری مدرن در این ناحیه که شامل نگهداری گاو دورگ و اصیل می شود و در بخش های محدودی از این ناحیه در شمال غربی جنوب و جنوب شرق ناحیه انجام می شود. (نقشه شماره ۴۵-۱)

این ناحیه فاقد پتانسیل های مرتبط با فعالیت های صنعتی و معدنی و گردشگری است. نقشه های شماره (۴۶-۱) و (۴۸-۱).

- ناحیه سه (خروسلو)

ناحیه سه قلمرو عمده کشاورزی سنتی در استان به شمار می آید. با توجه به نقشه شماره (۴۳-۱) تمامی عرصه این ناحیه به کشاورزی سنتی که شامل زراعت و باغ دیم است، اختصاص دارد. در این ناحیه نیز فعالیت های دامداری به شیوه ای کاملاً سنتی انجام می شود. نقشه شماره (۴۴-۱)

فعالیت های صنعتی در این ناحیه نیز بسیار محدود بوده و تنها به چند واحد صنعتی کوچک در زمینه تولید مواد غذایی، پوشاک، محصولات کانی غیر فلزی و ... ختم می شود. فعالیت های معدنی در این ناحیه در بخش کوچکی از جنوب و جنوب غرب ناحیه انجام می شود که بسیار ناچیز است و به معادن در حال اکتشاف سنگ لاشه اختصاص دارد. لازم به ذکر است ناحیه سه یکی از قلمروهای عمده فعالیت عشایر از گذشته به شمار می آید. این ناحیه محل قشلاق طوایف مختلف ایل شاهسون است.

- ناحیه چهار (دره رود)

ناحیه چهار فاقد هر گونه کشاورزی مدرن بوده و تنها در امتداد رودخانه دره رود (بخش کوچکی از اراضی ناحیه) فعالیت های زراعی سنتی شامل دیم کاری انجام می شود. عمده ترین فعالیت که در این ناحیه انجام می شود دامداری به شیوه ای کاملاً سنتی است. در بخش کوچکی از شرق این ناحیه فعالیت های مربوط به دامداری مدرن (گاو و گوساله دورگ و اصیل) نیز انجام می شود.

همچنین این ناحیه فاقد فعالیت های صنعتی است. اما در بخش شمال غربی آن فعالیت های محدود معدنی در رابطه با اکتشاف معادن سنگ لاشه در حال انجام است. این ناحیه یکی از عمده ترین قلمروهای عشایری به شمار می آید. در واقع این ناحیه یکی از عمده ترین محل های قشلاق عشایر ایل سون به شمار می آید. گستردگی فعالیت های مربوط به دامداری سنتی نتیجه عشایری بودن این ناحیه است.

در حال حاضر این ناحیه فاقد جاذبه های گردشگری است اما در صورت توسعه شبکه های آبیاری - زهکشی خداآفرین در این ناحیه (طرح های توسعه آبی منطقه ای) و گسترش کشاورزی مدرن و به دلیل وجود عشایر از قابلیت های توسعه گردشگری روستایی - عشایری، و اگروتوریسم برخوردار است.

- ناحیه پنج (صلوات)

با توجه به بررسی های انجام شده بر روی ویژگی های محیط طبیعی ناحیه پنج به دلیل کوهستانی بودن این ناحیه محدودیت های فراوانی جهت فعالیت های مختلف اقتصادی وجود دارد. در این ناحیه بیشتر فعالیت های دامداری سنتی و به صورت محدود فعالیت های زراعی دیم در شمال و مرکز ناحیه انجام می شود.

قسمت جنوبی این ناحیه قلمرو فعالیت عشایر طایفه ارشق است. پوشش مرتعی این بخش ناحیه از عمده ترین دلایل استقرار عشایر در بخشی از سال در این ناحیه است. از نظر فعالیت های صنعتی نیز فعالیت مهمی در این واحد وجود ندارد تنها چند واحد کوچک تولید در شرق این ناحیه فعالیت دارند. همچنین یک معدن اکتشافی سنگ لاشه نیز در مرکز ناحیه واقع شده است.

- ناحیه شش (سبلان)

با توجه به موقعیت طبیعی ناحیه شش که ناحیه ای کاملاً کوهستانی است. فعالیت های اقتصادی در این ناحیه بسیار محدود است. فعالیت های زراعی آبی در بخش کوچکی از شمال غرب ناحیه و در محدوده شبکه آبیاری - زهکشی سبلان انجام میشود. زراعت دیم در این ناحیه به صورت نوار باریکی در شرق ناحیه انجام می شود. همچنین در بخش هایی از ناحیه که از شدت ارتفاع کاسته می شود فعالیت های دامداری سنتی (رمه گردان انجام می شود) این ناحیه قلمرو ییلاقی عشایر دشت مغان است. به همین دلیل دامداری سنتی در این ناحیه رایج است. در بخش شرقی ناحیه در مجاورت ناحیه نروده فعالیت های دامداری مدرن در قالب پرورش گاو دورگ و اصیل انجام می شود.

فعالیت صنعتی در این ناحیه به چند کارگاه کوچک تولید در جنوب شرقی و شمال ناحیه محدود می شود. همچنین ۲ معدن اکتشافی سنگ لاشه نیز تقریباً در مرکز این ناحیه فعالیت دارند.

استقرار قلعه سبلان در این ناحیه و همچنین وجود چشمه های متعدد آب معدنی با خاصیت درمانی چشم انداز ویژه ای از منظر گردشگری به این ناحیه بخشیده است و از

قابلیت‌های منحصر به فرد ناحیه شش به شمار می آید. با توجه به نقشه شماره (۴۹-۱) این ناحیه گسترده ترین قلمرو فعالیت های توریستی - گردشگری استان به شمار می آید.

- ناحیه هفت (مشگین شهر)

ناحیه هفت دشت مشگین شهر را شامل می شود. عبور رودخانه قره سو از این ناحیه توسعه محدود فعالیت های کشاورزی مدرن (زراعی آبی) در جنوب این ناحیه و در محدوده توسعه شبکه آبیاری - زهکشی سبلان انجامیده است. در بقیه قسمت های ناحیه فعالیت‌های زراعی دیم به ویژه باغداری دیم در سطح گسترده‌ای انجام می شود. همچنین در این ناحیه فعالیت‌های دامداری سنتی به ویژه دامداری رمه گردان رواج دارد. بخش وسیعی از این ناحیه قلمرو عشایر ارشق است به همین دلیل دامداری رمه گردان در این ناحیه گسترش دارد. دامداری مدرن در این ناحیه تنها در حوالی شهر مشگین شهر و شهر لامرد انجام می‌شود. در اطراف شهر مشگین شهر چند واحد صنعتی کوچک نیز فعالیت دارند. همچنین در این ناحیه فعالیت های معدنی در حال بهره برداری و اکتشافی نیز در سطح بسیار محدودی مشاهده می شود.

ناحیه هفت یکی از مسیرهای اصلی دسترسی به ارتفاعات سبلان است. به همین دلیل بخش جنوب این ناحیه فعالیت های توریستی رایج است. در مجموع این ناحیه قلمرو فعالیت‌های زراعی دیم ، دامداری سنتی و گردشگری است.

- ناحیه هشت (عنبران - فندقلو)

ناحیه هشت به صورت نوار باریکی در امتداد مرز استان اردبیل و گیلان و همچنین ناحیه نه گسترده شده است. دامداری سنتی عمده‌ترین فعالیت است که در این ناحیه انجام می شود. علاوه بر آن در محدوده مرکزی این ناحیه فعالیت های دامداری مدرن (پرورش و نگهداری گاو دورگ و اصیل) انجام می شود. فعالیت های اشاره شده تنها فعالیت های رایج در این ناحیه هستند.

- ناحیه نه (اردبیل)

ناحیه نه در محدوده دشت اردبیل واقع شده است. این ناحیه از نظر فعالیت های کشاورزی مدرن (آبی) در استان جایگاه نخست را دارد. در واقع عمده ترین قلمرو فعالیت کشاورزی مدرن استان در این ناحیه متمرکز شده است. فعالیت‌های کشاورزی سنتی به صورت

محدوده به صورت نوار باریکی در قسمت های شرق، غربی و شمال واحد مشاهده می شود. در این ناحیه نیز دامداری سنتی رایج است. علاوه بر آن این ناحیه قلمرو عمده فعالیت های دامداری مدرن در کل استان است.

به دلیل استقرار شهر اردبیل در این ناحیه به عنوان مرکز استان و جذب امکانات و خدمات در کلیه زمینه های فعالیت به ویژه صنعت، نسبت به سایر نقاط است این ناحیه تنها قلمرو عمده صنعتی استان است. تمامی واحدهای عمده صنعتی استان در پیرامون شهر اردبیل استقرار دارند.

همچنین فعالیت های عمده معدنی به ویژه در شمال شرقی این ناحیه در محدوده شهرستان نمین رایج است.

توسعه جنگل های فندقلو در محدوده شرق ناحیه و در پیرامون شهر نمین به همراه گردنه حیران از جاذبه های عمده گردشگری این ناحیه به شمار می آید.

- ناحیه ده (نیر - سرعین)

ناحیه ده یکی از قلمروهای عمده فعالیت های زراعی سنتی و دامداری سنتی در استان اردبیل محسوب می شود. همچنین پس از ناحیه نه این ناحیه بیشترین نسبت دامداری مدرن را به خود اختصاص داده است.

فعالیت های صنعتی در قالب چند کارگاه کوچک در اطراف شهرهای نیر ، سرعین و کوراییم انجام می شود.

براساس اطلاعات ارائه شده بر روی نقشه شماره (۴۸-۱) این ناحیه عمده ترین قلمرو فعالیت های معدنی در استان به شمار می رود.

با توجه به نقشه پراکنش معادن استان (۴۷-۱) بیشترین نسبت توزیع و پراکنندگی معادن در این ناحیه مشاهده می شود.

از نظر فعالیت های گردشگری نیز وجود چشمه های آب گرم از اطراف شهر سرعین به این ناحیه اعتبار ویژه ای در سطح محلی ، منطقه ای و ملی بخشیده است.

- ناحیه یازده (گیوی)

این ناحیه قلمرو عمده فعالیت های دامداری سنتی است. در این ناحیه فعالیت های زراعی دیم (سنتی) به صورت پراکنده در نقاط مختلف ناحیه انجام می شود. در اطراف شهر گیوی به صورت محدود فعالیت های دامداری مدرن نیز رایج است.

همچنین چند واحد صنعتی کوچک نیز در اطراف شهر گیوی فعالیت دارند.

ناحیه گیوی بعد از ناحیه ده دومین قلمرو فعالیت های معدنی استان به شمار می آید. فعالیت های گردشگری در این ناحیه در اطراف شهر گیوی و در بخش کوچکی از جنوب استان و ناحیه انجام می شود. موقعیت طبیعی و استقرار این شهر از عمده ترین جاذبه های گردشگری ناحیه یازده به شمار می آید.

- ناحیه دوازده (خلخال)

در این ناحیه فعالیت های زراعی سنتی به صورت پراکنده در نقاط روستایی به همراه دامداری سنتی انجام می شود. همچنین فعالیت های دامداری مدرن در بخش مرکزی ناحیه رایج است.

به دلیل استقرار شهر خلخال در این ناحیه به عنوان مرکز شهرستان و جذب امکانات و خدمات متعددی، چندین واحد صنعتی در اطراف این شهر فعالیت دارند. همچنین این ناحیه از دیگر مراکز استقرار فعالیت های معدنی است.

۶-۱: جمع بندی و نتیجه گیری ساختار فضایی استان اردبیل

برنامه آمایش سرزمین به تنظیم رابطه بین انسان، فضا و فعالیت‌های انسان در فضا، به منظور بهره برداری منطقی، از جمیع امکانات برای بهبود وضعیت مادی و معنوی اجتماع، براساس ارزشهای اعتقادی، سوابق فرهنگی و با ابزار علم و تجربه در طول زمان می پردازد. لذا با توجه به هدف برنامه آمایش، در درجه اول شناخت فضای سرزمینی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. به همین دلیل شناخت ساختار فضایی استان اردبیل که تجلی روابط عوامل محیطی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و کارکردی واحدهای یک مجموعه فضایی است ضرورت دارد. در واقع ساختار فضایی، روابط عمومی سازمان فضایی را به صورت نظام های گوناگون ارتباطی منعکس نموده و روابط افقی واحدها را از طریق حوزه های نفوذ و قلمروها نشان می دهد. لذا با توجه به بررسی های انجام شده بر روی ویژگیهای عناصر مختلف شکل دهنده سازمان فضایی استان نوعی ناهمگنی میان بخش های مختلف استان مشاهده گردید. در واقع در بررسی این ساختار با یک مجموعه یکپارچه همگن مواجه نبوده ایم. به همین دلیل با توجه به ویژگیهای همگن حاکم در هر بخش از استان در نهایت ۱۲ ناحیه همگن که با انتظام فضایی خاصی در کنار یکدیگر قرار گرفته اند، شناسایی شده است. در این بخش از نوشتار ویژگیهای ۱۲ ناحیه شناسایی شده به عنوان جمع بندی از ویژگیهای ساختار فضایی استان ارایه شده است.

۶-۱-۱: ناحیه یک (دشت مغان)

این ناحیه با وسعت ۹۳۹/۲۱ کیلومترمربع در شمال استان در ناحیه ای کم ارتفاع و کم شیب به نام دشت مغان واقع شده است. ارتفاع در این ناحیه کمتر از ۵۰۰ متر است. از نظر خصوصیات اراضی بیش از ۷۴ درصد این ناحیه دشتی بوده و بقیه مساحت آن شامل تپه ماهورهاست که از ارتفاع کمتر از ۵۰۰ متر برخوردارند. موقعیت مناسب محیطی این ناحیه شرایط مناسب آب و هوایی را نیز به دنبال داشته است. متوسط درجه حرارت سالانه در این ناحیه ۸ درجه سانتی گراد است. تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه کمتر از ۵۰ روز بوده و متوسط بارش نیز ۲۸۰-۲۶۰ میلی متر است. جریان رودخانه ارس از این ناحیه به همراه شرایط مناسب خاک، توپوگرافی و پارامترهای دمایی فعالیت های زراعی در این ناحیه فراهم ساخته است. احداث سد میل مغان و شبکه آبیاری مغان تامین آب زراعی مطمئن را در این ناحیه فراهم نموده است. وجود شبکه های مدرن آبیاری به همراه کشت و صنعت های مغان و پارس مغان، کشاورزی این

ناحیه را به کشاورزی پیشرفته و مدرن بدل ساخته است. تولیدات حاصل از فعالیت کشاورزی در این ناحیه به سراسر استان و خارج استان حمل و صادر می‌گردد.

وجود شهرهای بیله سوار، پارس آباد، اصلاندوز امکان ارتباط استان را از طریق این ناحیه با خارج از کشور فراهم ساخته است. بازار مرزی شهر بیله سوار موجب رونق بازرگانی در این ناحیه شده است.

ایجاد و توسعه واحدهای کشت و صنعت مدرن در این ناحیه و گسترش عملیات ساختمانی و عمرانی در شبکه های آبیاری، توسعه شهری را در این ناحیه به دنبال داشته است به طوری که شهر پارس آباد که تا قبل از سال ۴۵ به عنوان یک نقطه روستایی به شمار می‌آمده است. تحت تاثیر جریان توسعه به ویژه طی دهه ۶۰ و ۷۰ رشد فزاینده ای یافته است. جمعیت این شهر از ۲۹۴۳۸ نفر در سال ۱۳۶۵ با نرخ رشد ۷/۵ درصد به ۳۴۰۳۸ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته و در دهه بعد علی رغم کاهش نرخ رشد جمعیت در این شهر با رشد سالانه ۳/۱ درصد جمعیت آن به ۸۲۲۵۶ نفر افزایش یافته است. به طوری که در حال حاضر به عنوان دومین شهر استان مطرح بوده و ایفای نقش می نماید. از عمده ترین دلایل توسعه شهر پارس آباد می توان به مهاجرت های روستا- شهری نیروی کار از نقاط مختلف استان به این شهر، اسکان عشایر و جذب امکانات و خدمات شهری بیشتر به دلیل نقش آن در ارائه خدمات به واحدهای کشاورزی توسعه یافته و مدرن اشاره نمود. در واقع شهر پارس آباد تحت تاثیر توسعه کشاورزی در این ناحیه روی داده است. بر خلاف سایر شهرها کشور و یا استان که دارای نقش خدمات بازاری هستند، نقش و ویژگیهای یک کشت - شهر (شهر کشاورزی) را احراز نموده است. با توجه به نقش شهر پارس آباد در شمال استان و رشد سریع آن انتظار می رود در آینده ای نه چندان دور این شهر به همراه مراکز شهری پیرامونی خود (بیله سوار و اصلاندوز و کانونهای روستایی مرکزی) منطقه شهری جدیدی را در استان و کشور شکل دهد.

علاوه بر فعالیتهای زراعی مدرن وجود دامداری مدرن در مجتمع های کشت و صنعت یکی دیگر از ویژگی های این ناحیه است. دامداری سنتی با استفاده از پس چر مزارع در این ناحیه متداول است. جاذبه های گردشگری را در این ناحیه، اگر توریسم تشکیل می دهد. وجود دمای مناسب در این ناحیه موجبات افزایش طول دوره گردشگری را نسبت به سایر نقاط استان فراهم می سازد.

بهره برداری شدید از آب سطحی و عدم بهره برداری از آب زیرزمینی در این ناحیه، امکان خیز سطح ایستابی و زهدار بودن اراضی را فراهم ساخته که از چالش های مهم زیست محیطی این ناحیه است.

احداث سد خداآفرین بر روی ارس و برداشت بیش از ۱/۶ میلیارد مترمکعب از آن در آینده که در ایران و جمهوری آذربایجان به مصرف می رسد موجب کاهش شدید آبدهی رودخانه ارس خواهد گردید. ورود پس آبهای زراعی به رودخانه ارس و فاضلاب شهرهای اصلاندوز و پارس آباد به رودخانه ارس به همراه کاهش آبدهی این رودخانه از چالش های عمده پیش روی این ناحیه خواهد بود.

بدین ترتیب این ناحیه را می توان قلمرو فعالیت کشاورزی پیشرفته ، دامداری مدرن و سنتی و دارای پتانسیل های گردشگری دانست.

۲-۶-۱: ناحیه دو (جعفرآباد)

این ناحیه با وسعت ۱۲۹۰/۴۹ کیلومتر مربع در مجاورت ناحیه یک و در شمال استان واقع شده است. این ناحیه نیز جزء مناطق کم ارتفاع و پست طبقه بندی می شود. ارتفاع در این ناحیه کمتر از ۵۰۰ متر است. از نظر ویژگیهای اراضی این ناحیه را عموماً اراضی تپه ماهورها (تراس های فوقانی) تشکیل می دهد.

موقعیت نسبتاً مناسب محیطی این ناحیه شرایط مناسب آب و هوایی را نیز در پی داشته است. متوسط درجه حرارت سالیانه در این ناحیه همانند دشت مغان حدود ۸ درجه سانتی گراد است. تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه کمتر از ۵۰ روز بوده و متوسط بارش نیز ۲۸۰-۲۶۰ میلی متر است.

طی سالیان اخیر با استفاده از تکنولوژی جدید ، بخش بزرگی از این ناحیه ، تغییر کاربری داده و به کشت دیم اختصاص یافته و وسعت اراضی مرتعی رو به کاهش نهاده است. در این ناحیه طرح های بزرگ آبیاری خداآفرین و عمارت در حال اجرا می باشد. با اجرای این طرح های بخش بزرگی از این ناحیه تحت پوشش شبکه های مدرن آبیاری با استفاده از آبیاری تحت فشار قرار خواهد گرفت.

اجرای طرح های آبیاری تحت فشار با این وسعت (بیش از ۷۰۰۰۰ هکتار) در سطح کشور بی سابقه بوده و مستلزم ورود تکنولوژی نوین و نیروی متخصص به این ناحیه است. تبدیل کشت دیم به کشت آبی در این ناحیه تحول عظیمی را در سطح استان باعث خواهد شد که مستلزم جذب نیروی کارآمد متخصص کشاورزی، تغییرات در نظام بهره برداری و تغییر در ساختار مدیریت خواهد گردید. ایجاد این تغییرات بی شک موجب تحولاتی در توسعه شهر جعفرآباد خواهد گردید.

این ناحیه از گذشته قلمرو قشلاقی عشایر بوده و در حال حاضر نیز باقی مانده استقرار گاه عشایر (آبادیهای عشایرنشین) در این ناحیه وجود دارد در آینده در این ناحیه رخ خواهد داد همزمان با ایجاد تحولات در زیربناها، تحولاتی در نظامات اجتماعی و اقتصادی این ناحیه الزامی است.

این ناحیه در حال حاضر قلمرو فعالیت کشاورزی و دامداری سنتی بوده و فعالیت عشایری و فعالیت های صنعتی، معدنی، گردشگری در آن وجود ندارد.

تنها نقطه شهری این واحد شهر جعفرآباد است. این شهر دارای ماهیتی روستایی-عشایر بوده که بعد از آخرین تقسیمات اداری-سیاسی استان در سال ۱۳۸۳ با توجه به کارکردها و نقشی که در ناحیه ایفا می نموده است نقش یک کانون شهری را پذیرفته است. با توجه به نرخ رشد نسبتاً بالای جمعیت این شهر که طی دو مقطع آ «اری ۷۵-۱۳۶۵ و ۸۵-۱۳۷۵» به ترتیب معادل ۴/۱ و ۲ درصد در سال بوده است انتظار می رود این شهر به عنوان کانون جذب جمعیت نقاط روستایی پیرامونی خود نیز ایفای نقش نماید و در آینده به عنوان عمده ترین کانون زیستی ناحیه روابط عملکردی - کارکردی ناحیه را تنظیم نماید.

با ایجاد تحولات آتی، این ناحیه می تواند به قلمرو فعالیت کشاورزی و دامداری مدرن بدل گردیده و ایجاد صنایع مرتبط با بخش کشاورزی نیز می تواند سیمایی صنعتی به این ناحیه ببخشد. جاذبه هایی مبنی بر اگروتوریسم در آینده می تواند از جمله فعالیت های این ناحیه باشد.

۳-۶-۱: ناحیه سه (خروسلو)

این ناحیه با وسعت ۱۶۵۲/۶۲ کیلومتر مربع در جنوب ناحیه دو قرار گرفته و شامل ارتفاعات مشرف بر مغان (ارتفاعات خروسلو) است. (ارتفاعات خروسلو) بیش از ۷۰ درصد از وسعت این ناحیه دارای ارتفاع بین ۵۰۰-۱۰۰۰ متر است. همچنین حدود ۷۹ درصد از وسعت این ناحیه کوهستانی بوده و به همین دلیل دارای شرایط آب و هوای نسبتاً سرد و خشک است. تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه بیش از ۵۰ روز است. متوسط بارش در این ناحیه ۲۸۰-۳۲۰ میلی متر است

وجود سیمای کوهستانی در این ناحیه محدودیت توسعه کشاورزی در این ناحیه شده است. کشاورزی این ناحیه عمدتاً شامل کشت دیم بوده که در حاشیه کوهها و تپهها پراکنده است. اراضی کشاورزی آبی در حاشیه تراس رودخانهها و با شیوه سنتی صورت می پذیرد.

مراعات این ناحیه در اراضی مرتفع و پرشیب تر که امکان شخم اراضی میسر نبوده است، واقع شده‌اند. بخشی از این ناحیه، قلمرو عشایر کوچنده بوده که هنوز آثار آن در فعالیت‌های این ناحیه باقی است.

در این ناحیه، ناحیه صنعتی گرمی قرار گرفته است. راه ارتباطی اردبیل به پارس‌آباد از این ناحیه عبور کرده و اتصال بخش‌های مرکزی استان را برقرار می‌سازد. فعالیت‌های عمده این ناحیه، فعالیت کشاورزی و دامداری سنتی است. شرایط توپوگرافیک و محدودیت سایر منابع محیطی امکان این ناحیه را در آینده کندی سازد فعالیت‌های اجتماعی - اقتصادی این ناحیه در حال حاضر فاقد پویایی لازم جهت توسعه و گسترش است.

۴-۶-۱: ناحیه چهار (دره رود)

این ناحیه با وسعت $553/48$ کیلومتر مربع در شمال غربی استان قرار گرفته است. این ناحیه دارای چهره‌ای کوهستانی است. به طوری که بیش از ۵۷ درصد از وسعت ناحیه دارای ارتفاعی بین ۵۰۰-۱۰۰۰ متر است. همچنین حدود ۹۱ درصد از وسعت این ناحیه کوهستانی است. از نظر آب و هوایی نیز دارای شرایط نسبتاً سرد و خشک است روزهای یخبندان در این ناحیه بیش از ۵۰ روز بوده و متوسط بارش آن ۲۸۰-۳۰۰ میلی‌متر است. رودخانه دره رود با مسیر شمالی و جنوب از این ناحیه عبور می‌نماید. شرایط توپوگرافیک این ناحیه به گونه‌ای است که اراضی مساعد جهت کشت و زرع و فعالیت‌های انسانی به دره رودخانه دره رود و اراضی کوهپایه‌ای و کوهستانی و مجاور آن محدود می‌شود.

این شرایط توپوگرافیک موجب گردیده است که در حاشیه رودخانه دره رود، کشاورزی سنتی آبی با استفاده از انهار سنتی شکل گیرد. آبادی‌های این ناحیه در حاشیه رودخانه دره رود پراکنده هستند.

اراضی کوهپایه‌ای و کوهستانی مشرف بر دره رود اختصاص به مراعات ضعیف دارد. کشاورزی سنتی و دامداری سنتی وجه غالب فعالیت را در این ناحیه شکل می‌دهد. به دلیل استقرار کشاورزی در امتداد رودخانه دره رود عمدتاً در معرض تخریب سیلاب‌های رودخانه‌ای قرار دارند.

فعالیت‌های صنعتی، گردشگری و معدنی در این ناحیه بسیار ضعیف است. بخشی از این ناحیه در قلمرو زیستگاه‌های عشایری واقع شده است. امکانات این ناحیه برای تحول ناچیز است.

۵-۶-۱: ناحیه پنج (صلوات)

این ناحیه با وسعت ۲۵۳۳/۷۸ کیلومتر مربع در جنوب نواحی ۳ و ۴ قرار گرفته و شامل اراضی کوهستانی و کوهپایه ای (ارتفاعات صلوات). بیش از ۸۸ درصد از وسعت این ناحیه دارای ارتفاع بیش از ۱۰۰۰ متر بوده و حدود ۷۷ درصد از اراضی ناحیه کوهستانی هستند. به دلیل کوهستانی بودن ناحیه، شرایط آب و هوایی سردی نیز بر آن حکم فرماست به طوری که تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه بیش از ۷۵ روز بوده و شاهد متوسط بارش ۳۶۰-۳۰۰ میلی متر در سال است. سکونتگاههای این ناحیه شامل سکونتگاههای روستایی بوده و بخشی از آن نیز قلمرو عشایری است شهر رضی تنها نقطه شهری این ناحیه است. با توجه به موقعیت استقرار این شهر و بررسی پیشینه آن این شهر دارای ماهیتی روستایی-عشایری است. همانند ناحیه سه، عمده فعالیت کشاورزی در این ناحیه شامل کشت محصولات دیم در حاشیه کوهها و تپه ها و تراسهای فوقانی است و در حاشیه رودخانه ها، کشت اندک محصولات آبی به شیوه سنتی رایج است.

اراضی مرتفع تر این ناحیه به مراتب اختصاص یافته است. مهم ترین فعالیت این ناحیه را فعالیت کشاورزی سنتی به همراه دامداری روستایی و عشایری شکل می دهد. فعالیت های دیگر در این ناحیه بسیار ضعیف است. این ناحیه در مسیر محور ارتباطی جدید اردبیل، مشگین شهر، پارس آباد قرار گرفته است. شرایط محیطی در این ناحیه امکانات توسعه همه جانبه را محدود می سازد.

۶-۶-۱: ناحیه شش (سبلان)

این ناحیه با وسعت ۱۷۹۸/۷۱ کیلومتر مربع شامل کوه سبلان و کوهپایه های دامنه آن است. بلندترین ناحیه ارتفاعی استان در این ناحیه قرار گرفته و جزء سردترین نواحی استان است. تعداد روزهای یخبندان در این ناحیه از سه ماه تا ۸ ماه در نوسان است. متوسط بارش در این ناحیه بین ۵۲۰-۳۲۰ میلی متر در سال متغیر است.

وجود سیمای کوهستانی، اراضی مرتفع، سرمای شدید امکانات زیست و فعالیت را در آن محدود ساخته است. از اینرو این ناحیه دارای تراکم جمعیتی کم بوده و سکونتگاههای با تعداد کم جمعیت را در بر گرفته است. وجود سیمای کوهستانی و اراضی مرتفع و پرشیب باعث شده تا توسعه کشاورزی در آن بسیار محدود گردد. این ناحیه به دلیل وجود مراتع غنی، چراگاه تابستانی عشایر کوچنده استان است. که وجه عمده فعالیت این ناحیه را شکل می دهد.

با توجه به حفاری های ژئوترمال در این ناحیه انجام شده که در آینده می تواند منبع انرژیهای زمین گرمایش باشد. چشمه های آب معدنی متعددی در این ناحیه قرار گرفته است. وجود چشمه های آب معدنی، در کنار سیمای کوهستانی سبلان، مراتع سرسبز ییلاقی و پیست اسکی آلوارس مجموعه شرایطی را فراهم ساخته که می تواند جاذبه های گردشگری را در این ناحیه متکی بر گردشگری مبتنی بر طبیعت را فراهم سازد. استفاده از انرژی زمین گرمایش که از جمله انرژیهای پاک است می تواند به توسعه کشت های گلخانه ای، ایجاد شهرک های گردشگری در این ناحیه منجر شود.

۷-۶-۱: ناحیه هفت (مشگین شهر)

این ناحیه با وسعت ۱۲۴۷/۹۸ کیلومتر مربع دشت مشگین شهر و کوهپایه های مشرف بر آن را شامل می شود. این ناحیه جزء نقاط مرتفع استان به شمار می آید. با توجه به مرتفع بودن این ناحیه اما بیش از ۷۳ درصد ناحیه کوهپایه ای است. به دلیل مجاورت این ناحیه با ارتفاعات سبلان و صلوات دارای زمستانهای نسبتاً سرد است. تعداد روزهای یخ بندان در این ناحیه بیش از ۷۵ روز بوده و متوسط بارش ناحیه ۳۶۰-۳۲۰ میلی متر است. از جمله مراکز کشاورزی استان به شمار می آید. باغات اطراف مشگین شهر، کشاورزی را به سمت کشت محصولات باغی سوق داده است. به دلیل بالا بودن میزان بارش در منطقه کشت دیم در اراضی تراسهای فوقانی رایج است. در این ناحیه احداث شبکه آبیاری زهکشی سبلان و شبکه های متعدد مدرن آبیاری در دست اجرا و احداث است که در آینده می تواند کشاورزی سنتی را به کشاورزی مدرن بدل سازد. شهرهای لاهرود و مشگین شهر در این ناحیه واقع شده اند. شهر مشگین شهر در گذشته، مرکز مبادلات عشایر کوچنده استان بوده و نوعی نقش انتظام دهنده و مدیریت روابط عشایری استان را بعهده داشته است. با کاهش نقش عشایر در تولید استان و افول جایگاه و منزلت اجتماعی آنان، شهر مشگین شهر نیز به لحاظ این کارکرد دچار افول شده است.

شهرک صنعتی مشگین شهر، به لحاظ جای دادن برخی از صنایع در خود، فعالیت صنعتی را در این ناحیه رونق بخشیده است.

همچنین مجاورت شهر مشگین در حاشیه سبلان و چشمه های آب معدنی، کارکرد گردشگری نیز یکی از محورهای فعالیت در این ناحیه است. چشم اندازهای طبیعی حاشیه سبلان، باغات میوه، وجود قلعه های قدیمی و محوطه های باستانی در صورت اعمال مدیریت می تواند تقویت این کارکرد را موجب گردد.

نواحی یک تا هفت، در گذشته نه چندان دور به دلیل واقع شدن در مسیر کوچ عشایر و واقع شدن قلمروهای عشایری (بیلاقی و قشلاقی) در آن به لحاظ ویژگیهای فرهنگی دارای پیوستگی و انسجام بوده اند. این نواحی قلمرو یکسان فرهنگی را تشکیل می دادند که با روستانشینان واقع در نواحی نه و ده (اردبیل، نمین و نیر) نیز دارای تعارضاتی بوده اند. با تغییر در کارکردهای این نواحی و تغییر در نوع فعالیت ها، به تدریج این مجموعه دچار گسست هایی شده است.

با پیدایش شبکه های آبیاری و احداث کشت و صنعت ها در ناحیه ۱، کارکرد این ناحیه تغییرات بسیار شدیدی را شاهد بوده است. آبادیهای عشایرنشین به تدریج متروک و آبادیهای متکی بر کشاورزی توسعه یافته اند. ورود نیروهای غیربومی که عمدتاً شامل نیروهای متخصص بوده اند. در ساختار فرهنگی ناحیه تغییراتی را بوجود آورده است. با گسترش شهر پارس آباد و افزایش روند مهاجرت های روستایی به این شهر حاشیه نشینی در اطراف این شهر گسترش یافته و یکی از معضلات شهر پارس آباد به شمار می آید. لازم به ذکر است توسعه شهر پارس آباد به توسعه فرهنگ شهرنشینی در این ناحیه کمک شایانی نموده است.

با گسترش دیم زارها در اراضی مرتعی نواحی دو، سه، چهار، پنج و هفت از وسعت مراتع کاسته شده و به وسعت اراضی کشاورزی افزوده شده که لاجرم منجر به توسعه روستانشینی گردیده است.

از تمرکز آبادیهای پراکنده در مرحله بعدی شهرهای بیله سوار، پارس آباد، شش شهرهای اصلاندوز، جعفرآباد، تازه کندانگوت، لاهرود، رضی شکل یافته اند. مشگین شهر که در گذشته مرکز سیاسی، فرهنگی و اقتصادی عشایر بوده با تغییر در نقش و کارکرد مواجه شده و تا حدی در انزوای قرار گرفته است. تمرکز صنایع در اطراف مشگین، احداث شبکه های مدرن آبیاری، گسترش باغات اقتصادی، رونق گردشگری می تواند در خروج از انزوای این شهر موثر واقع گردد.

۸-۶-۱: ناحیه هشت (عنبران - فندقلو)

این ناحیه با وسعت ۴۰۰/۵۲ کیلومترمربع به صورت نوار باریکی در حاشیه شرق مرکزی استان واقع شده است. این ناحیه شامل ارتفاعات حدفاصل استان اردبیل و گیلان بوده و جاده ارتباطی اردبیل به آستارا از آن می گذرد. شهر تازه تاسیس عنبران تنها نقطه شهری این ناحیه است.

بخشی از گردنه حیران و جنگلهای فندقلو در آن واقع شده است.

این ناحیه عمدتاً شامل قلمرو فعالیت کشاورزی و دامداری سنتی است. وجود جنگلهای فندقلو و تاسیسات گردشگری در آن، به این ناحیه کارکرد گردشگری داده است. با توجه به کوهستانی بودن این ناحیه، و چشم اندازهای زیبای محیطی آن، وجود جنگلهای طبیعی و هم جواری با گردنه حیران و محور ارتباطی آستارا به اردبیل گسترش گردشگری در این ناحیه می تواند مهم ترین محور توسعه این ناحیه باشد.

۹-۶-۱: ناحیه نه (اردبیل)

این ناحیه با وسعت ۱۴۳۰/۱۷ کیلومترمربع در مرکز استان واقع شده و شامل دشت آبرفتی اردبیل است. شهر اردبیل مرکز اداری سیاسی - اقتصادی و تجاری استان در این ناحیه واقع شده است.

وجود دشت آبرفتی اردبیل که غنی ترین دشت استان به لحاظ منابع آب زیرزمینی است باعث شده که بیشترین حجم بهره برداری از آب زیرزمینی در این ناحیه انجام پذیرد. رودخانه های متعددی در این ناحیه از استان وارد شده و جریان دارند. جهت کنترل آب سطحی سدهای متعددی بر روی رودخانه های جاری در این ناحیه احداث شده است. بهره برداری از آب سطحی و زیرزمینی کنترل شده، پیدایش کشاورزی نسبتاً پیشرفته ای را در دشت اردبیل فراهم نموده است. اراضی زراعی متکی بر منابع آب، بخش عمده ای از اراضی این ناحیه را اشغال نموده است. واحدهای پیشرفته دامداری در اطراف شهر اردبیل باعث گشته تا این ناحیه از قلمروهای دامداری مدرن استان گردد.

وجود اراضی کشاورزی و پس چر مزارع کشاورزی دامداری روستایی را متکی بر پرورش سنتی گوسفندداری به همراه داشته و به همین دلیل دامداری سنتی یکی از وجوه فعالیت در این ناحیه است.

به واسطه وجود شهر اردبیل و فرودگاه در این ناحیه، زیرساخت های صنعتی در این ناحیه قوی بوده و با احداث شهرک های صنعتی اردبیل ۱ و ۲ فعالیت صنعتی در این ناحیه توسعه یافته است. تمرکز صنایع در دو شهرک صنعتی و در کنار محور ارتباطی اردبیل به نمین موجب گردیده که بیشترین صنایع استان در این ناحیه متمرکز شود. در نتیجه ناحیه نه (اردبیل) صنعتی ترین ناحیه در میان نواحی استان است. فعالیت های معدنی که عموماً شامل معادن سنگ و شن و ماسه است در این ناحیه پراکنش دارد.

جاذبه های تاریخی ، فرهنگی و شهری در شهر اردبیل به همراه زیرساخت های مناسب فعالیت گردشگری را نیز در این ناحیه توسعه داده است.

وجود شهرهای اردبیل ، نمین و آبی بیگلو باعث شده تا بیشترین تمرکز شهرنشینی استان در این ناحیه مشاهده شود. وجود مراکز اداری ، سیاسی ، فرهنگی و علمی در شهر اردبیل به همراه وجود صنایع به گسترش زیرساخت های مخابراتی و ارتباطی ، بهداشتی و درمانی انجامیده است. در نتیجه این ناحیه را به برخوردارترین ناحیه به لحاظ خدمات و زیرساخت ها بدل نموده است.

به این ترتیب ، تمرکز کلیه قلمروهای فعالیت در این ناحیه آن را به قطب فعال و پویای استان بدل نموده است. بدیهی است تمرکز مجموعه فعالیت ها در یک ناحیه علیرغم مزیت های مکمل آنان می تواند چالش های فراوانی را نیز به همراه داشته باشد. از این چالش ها می توان به توسعه ناموزون شهری و رشد حاشیه نشینی ، افزایش بار آلودگی های زیست محیطی ناشی از تولید زباله و فاضلاب ها ، نشت آلودگی ها به منابع آب زیرزمینی، آلودگی هوا ناشی از فعالیت های صنعتی و بحران منابع آب اشاره نمود.

افت سفره های آب زیرزمینی در دشت اردبیل و نیاز به تامین آب از سایر نواحی به آن از اولین شاخص ها بروز این چالش هاست.

اعمال مدیریت ویژه بر پروسه رشد و توسعه فعالیت در این ناحیه در شرایط آتی ضروری است. در صورت عدم اعمال چنین مدیریتی ، بحران های پیش روی کلان شهرهای کشور در این استان نیز محتمل است.

۱۰-۶-۱: ناحیه ده (نیر - سرعین)

این ناحیه با وسعت ۱۲۸۸/۱۴ کیلومترمربع در قسمت جنوب غربی ناحیه نه واقع شده و شامل محدوده ای است که شهرهای نیر ، سرعین و کوراییم را در بر می گیرد. جاده ارتباطی اردبیل به تبریز از میان این ناحیه می گذرد.

اراضی این ناحیه ، نسبت به ناحیه نه دارای پستی و بلندی و ناهمواری بیشتری بوده و به دلیل شرایط فیزیوگرافیک در این ناحیه ، سفره های آب زیرزمینی محدود می باشد. سرشاخه های رودخانه های منتهی به دشت اردبیل در این ناحیه واقع شده که بر روی برخی از آنان سد احداث شده است. به دلایل شرایط توپوگرافی ، بهره برداری از منابع آب این سدها در این ناحیه مقدور نبوده و جریانات تنظیمی در ثبت سدها به دشت اردبیل منتقل می گردد.

کشاورزی آبی در این ناحیه محدود به اراضی مجاور رودخانه ها محدود می شود که به صورت سنتی مورد کشت محصولات زراعی و باغی قرار می گیرد. کشت دیم در اراضی فلاتهای مرتفع و حاشیه تپه ها رواج دارد. مراتع در این ناحیه به اراضی مرتعی محصور میان اراضی کشت دیم که در قله تپه ها که از دسترس عملیات شخم خارج بوده اند، محدود می شود. کشاورزی سنتی به همراه دامداری روستایی سنتی متکی بر رمة گردانی در اراضی پیرامون روستاها و پس چر مزارع و جه غالب فعالیت را در این ناحیه تشکیل می دهد.

معادن محدود شن و ماسه و بهره برداری از این معادن از دیگر فعالیت های این ناحیه است.

در این ناحیه و در حاشیه غربی آن شهر سرعین واقع شده است. وجود چشمه های آب گرم در این شهر و اقدامات انجام شده پیرامون این چشمه ها ، در سالهای اخیر موجب رشد سریع شهر سرعین را فراهم ساخته است. استقبال گردشگران از این شهر موجب گردیده که به سرعت هتل ها و متل آپارتمانها به منظور جذب و اسکان گردشگر در این شهر ساخته شود. به شکلی که چهره و سیمای این شهر در سالهای اخیر دستخوش تغییرات فاحشی گردیده است. سرمایه گذاری در خرید زمین و مسکن در این شهر و رشد سوداگری متکی بر زمین از پدیده های بارز این شهر است. پیست اسکی الوارس در نزدیک شهر سرعین از دیگر جاذبه های گردشگری این شهر است که موجب رشد آتی این شهر خواهد گردید.

احداث بزرگ راه منتهی به شهر سرعین از دیگر اقداماتی است که می تواند این رشد را تسریع نماید. گسترش گردشگری در این ناحیه موجبات رونق اقتصادی را به همراه خواهد داشت ولی نکته ای که نمی باید مورد غفلت واقع گردد . تمرکز بیش از حد استقرارگاههای گردشگری (هتل ها و هتل آپارتمانها) در محیط کوچک این شهر است. تمرکز بیش از حد جمعیت در فصول گردشگری و تمرکز شدید استقرارگاهها می تواند موجبات کاهش جاذبه گردشگری را فراهم سازد. در برخی از نقاط این شهر ، گسترش پاساژها عملاً گردشگری مبتنی بر طبیعت را که با پتانسیل این شهر سازگاری دارد به سایر اشکال گردشگری مانند گردشگری انبوه که دارای عارضه های فراوان اجتماعی است روبرو سازد.

مدیریت بر توسعه و هدایت گردشگری مبتنی بر طبیعت مهم ترین راهبرد توسعه در این ناحیه می باشد.

ناحیه هشت ، نه و ده ، به لحاظ پیوندهای اجتماعی و فرهنگی دارای همسانی نسبی، نسبت به سایر مناطق می باشند.

از دیرباز شهر اردبیل به عنوان مرکز تجاری و اداری، مرکزیت این ناحیه را داشته و مجموعه آبادیهای محور نیر تا نمین دارای پیوستگی با این مرکز بوده اند. وجود سابقه و پیشینه دهقنت در این ناحیه و اراضی کشاورزی با نظام خرده مالکی، این مجموعه را به لحاظ اجتماعی همبسته نموده و با توجه به ارتباطات دیرینه حول محور شهر اردبیل این مجموعه دارای همبستگی فرهنگی است.

این مجموعه همبسته از سویی دارای تفاوتها و جدائیهایی از ناحیه های یک تا هفت بوده و از سوئی دیگر از ناحیه های یازده و دوازده که تحت نفوذ گیوی و خلخال هستند مجزا می گردد.

۱۱-۶-۱: ناحیه یازده (گیوی)

این ناحیه با وسعت ۴۴۹۰/۵۴ در قسمت جنوبی استان اردبیل قرار گرفته و سرزمین مرتفع و کوهستانی را تشکیل داده است. به واسطه ارتفاع بلند این ناحیه، برودت شدید هوا در فصل زمستان از بزرگترین ویژگیهای این ناحیه است.

کوهستانی بودن این ناحیه و شیب اراضی باعث گردیده که بیشتر این عرصه به کاربری مرتعی اختصاص یابد. بخشی از این ناحیه نیز دارای پوشش جنگلی است.

اراضی زراعی آبی در این ناحیه محدود به دشتک های کوچک محصور در میان اراضی کوهستانی و حاشیه رودخانه ها است. اراضی زراعی دیم در حاشیه کوهها و تپه ها به صورت قطعات پراکنده قرار دارد.

دامداری متکی بررمه گردانی در حاشه روستاها، مهم ترین فعالیت این ناحیه است. که عموماً به پرورش بز و در درجه بعدی گوسفند اختصاص دارد.

در سالهای اخیر از تمرکز جمعیت آبادیها در چند آبادی بزرگ تر شهرهای گیوی و هشتجین و کلور پیدایش یافته اند که جمعیت کمی را در خود جای داده اند.

تشکیلات زمین شناسی در این ناحیه به گونه ای است که پتانسیلهای معدنی در این ناحیه شکل یافته که در حال حاضر از بخشی از آن بهره برداری صورت می پذیرد. پتانسیلهای معدنی به گونه ای است که امکانات توسعه در آن مهیا بوده این ناحیه به مستعدترین ناحیه در بین نواحی استان جهت توسعه این فعالیت بدل نموده است. راه روستایی و خاکی در قسمت جنوبی این ناحیه، استان اردبیل را به استان زنجان متصل می سازد و راه ارتباطی خلخال به اسالم نیز از این ناحیه عبور می نماید.

وضعیت طبیعی این ناحیه به گونه است که امکانات استفاده برای گردشگری مبتنی بر طبیعت را فراهم می سازد. مناطقی مانند چشمه ازنا و یا گردنه الماس با ویژگیهای بسیار زیبای طبیعی آن و دریاچه نئور در قسمت شمالی این ناحیه از جمله جاذبه های شناخته شده است. با انجام مطالعات بیشتر می توان محورها و کانونهای گردشگری دیگری را نیز شناسایی نمود که با انجام سرمایه گذاری در این محورها و مناطق می توان جذب و هدایت گردشگر را در این ناحیه که از محروم ترین و کم برخوردارترین نواحی استان است به انجام رساند. استفاده از پتانسیلهای گردشگری و استفاده از پتانسیلهای معدنی از جمله مهم ترین راهبردهای توسعه در این قسمت از استان است.

استفاده از هم جواری با استان گیلان و جذابیت محور اسالم به خلخال می تواند موجب رونق گردشگری را فراهم سازد.

۱۲-۶-۱: ناحیه دوازده (خلخال)

این ناحیه با وسعت ۱۷۴/۳۱ کیلومتر مربع کوچک ترین ناحیه استان به لحاظ وسعت بوده و در میان ناحیه یازده محصور است. شهر خلخال در این ناحیه واقع شده و اراضی دشت دامنه ای خلخال، اراضی این ناحیه را تشکیل می دهد.

سیمای کشاورزی ناحیه پیرامون خلخال آن را از ناحیه یازده متمایز نموده است.

فعالیت کشاورزی محدود پیرامون خلخال، و فعالیت صنعتی حاشیه این شهر به همراه فعالیت تجاری، اداری و آموزشی شهر خلخال از ویژگیهای این ناحیه است.

راهبرد اصلی در این ناحیه تمرکز بر ساماندهی فعالیت ها در شهر خلخال و فضای پیرامونی آن است.

ناحیه یازده و دوازده، شامل آبادیهای کوهستانی است که از جنوب دشت اردبیل تا جنوب استان پراکنده هستند. این مجموعه آبادیها، عموماً تحت نفوذ شهرهای گیوی و خلخال قرار دارند. ارتباطات شهرهای گیوی و خلخال با استان گیلان برقرار است. در اراضی مرزی این دو استان، بخشی از دامداران ساکن در مناطق اسالم، در فصل تابستان به این ناحیه کوچ می نمایند (مانند گردنه الماس)، خصوصیات فرهنگی، قومی و حتی مذهبی تا حدی این ناحیه را که خود دارای تنوع و گوناگونی است از ناحیه های هشت و نه و ده (اردبیل، نیر، نمین) مجزا می سازد.

۷-۱: مشخصات و ویژگیهای مهم نواحی

مشخصات و ویژگیهای مهم نواحی برحسب مشخصات توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی و جمعیت ساکن در آن در جدول شماره (۶۷-۱)، سطح بندی خدماتی آبادیها در هر ناحیه در جدول شماره (۶۸-۱)، و ویژگیهای محیطی در جدول شماره (۶۹-۱) ارائه شده است.

جدول (۶۷-۱): توزیع و پراکنش سکونتگاههای شهری و روستایی و جمعیت ساکن در آنها به تفکیک ناحیه و سایر مشخصات مربوطه

درصد آبادیهای بالای ۱۰۰۰ نفر	تعداد آبادیهای بالای ۱۰۰۰ نفر	کل سکونتگاهها					سکونتگاههای شهری					سکونتگاههای روستایی					مساحت ناحیه	ناحیه
		تراکم جمعیت نفر در (km ^۲)	درصد	تعداد	درصد	تعداد سکونتگاهها	تراکم جمعیت نفر در (km ^۲)	درصد	تعداد	درصد	تعداد شهر	تراکم جمعیت نفر در (km ^۲)	درصد	تعداد	درصد	تعداد روستا		
۱۳/۰	۱۲	۱۷۰/۷	۱۴/۰	۱۶۰۳۵۰	۵/۵	۷۷	۱۰۶/۹	۱۴/۰	۱۰۰۴۰۷	۱۴/۳	۳	۶۳/۸	۱۳/۹	۵۹۹۴۳	۵/۴	۷۴	۹۳۹/۲	ناحیه یک
۴/۳	۴	۲۵/۵	۲/۹	۳۲۹۵۹	۱۱/۸	۱۶۵	۵/۶	۱/۰	۷۱۷۸	۴/۸	۱	۲۰/۰	۶/۰	۲۵۷۸۱	۱۲/۰	۱۶۴	۱۲۹۰/۵	ناحیه دو
۲/۲	۲	۴۱/۹	۶/۰	۶۹۲۹۱	۱۴/۶	۲۰۳	۱۸/۶	۴/۳	۳۰۷۴۹	۹/۵	۲	۲۳/۳	۸/۹	۳۸۵۴۲	۱۴/۷	۲۰۱	۱۶۵۲/۶	ناحیه سه
۰/۰	۰	۱۱/۷	۰/۶	۶۴۸۵	۲/۷	۳۷	۰/۰	۰/۰	۰	۰/۰	۰	۱۱/۷	۱/۵	۶۴۸۵	۲/۷	۳۷	۵۵۳/۵	ناحیه چهار
۲/۲	۲	۱۴/۲	۳/۱	۳۶۰۶۶	۱۵/۱	۲۱۱	۰/۷	۰/۳	۱۸۹۵	۴/۸	۱	۱۳/۵	۷/۹	۳۴۱۷۱	۱۵/۳	۲۱۰	۲۵۳۳/۸	ناحیه پنج
۱۰/۹	۱۰	۱۸/۶	۲/۹	۳۳۴۳۹	۶/۲	۸۷	۰/۰	۰/۰	۰	۰/۰	۰	۱۸/۶	۷/۸	۳۳۴۳۹	۶/۳	۸۷	۱۷۹۸/۷	ناحیه شش
۱۵/۲	۱۴	۹۲/۸	۱۰/۱	۱۱۵۷۶۸	۷/۵	۱۰۵	۵۳/۴	۹/۳	۶۶۶۲۶	۹/۵	۲	۳۹/۴	۱۱/۴	۴۹۱۴۲	۷/۵	۱۰۳	۱۲۴۸/۰	ناحیه هفت
۵/۴	۵	۴۷/۲	۱/۶	۱۸۹۰۷	۱/۷	۲۳	۱۵/۴	۰/۹	۶۱۶۱	۴/۸	۱	۳۱/۸	۳/۰	۱۲۷۴۶	۱/۶	۲۲	۴۰۰/۵	ناحیه هشت
۲۸/۳	۲۶	۳۵۵/۳	۴۴/۳	۵۰۸۱۱۳	۸/۸	۱۲۲	۳۰۵/۳	۶۱/۰	۴۳۶۶۶۷	۱۹/۰	۴	۵۰/۰	۱۶/۶	۷۱۴۴۶	۸/۶	۱۱۸	۱۴۳۰/۲	ناحیه نه
۲/۲	۲	۲۹/۷	۳/۳	۳۸۲۹۴	۷/۳	۱۰۱	۸/۵	۱/۵	۱۰۹۱۳	۱۴/۳	۳	۲۱/۳	۶/۴	۲۷۳۸۱	۷/۱	۹۸	۱۲۸۸/۱	ناحیه ده
۹/۸	۹	۱۶/۶	۶/۵	۷۴۷۶۷	۱۷/۷	۲۴۶	۳/۴	۲/۱	۱۵۲۴۷	۱۴/۳	۳	۱۳/۳	۱۳/۸	۵۹۵۲۰	۱۷/۷	۲۴۳	۴۴۹۰/۵	ناحیه یازده
۶/۵	۶	۲۹۸/۶	۴/۵	۵۲۰۵۰	۱/۱	۱۶	۲۲۸/۱	۵/۶	۳۹۷۵۴	۴/۸	۱	۷۰/۵	۲/۹	۱۲۲۹۶	۱/۱	۱۵	۱۷۴/۳	ناحیه دوازده
۱۰۰/۰	۹۲	۶۴/۴	۱۰۰/۰	۱۱۴۶۴۸۹	۱۰۰/۰	۱۳۹۳	۴۰/۲	۱۰۰/۰	۷۱۵۵۹۷	۱۰۰/۰	۲۱	۲۴/۲	۱۰۰/۰	۴۳۰۸۹۲	۱۰۰/۰	۱۳۷۲	۱۷۸۰۰/۰	جمع

جدول (۶۸-۱): سطح بندی خدماتی در آبادیهای هر ناحیه

امتیاز خدماتی	تعداد کل روستا	سطوح خدماتی										ناحیه
		سطح پنج		سطح چهار		سطح سه		سطح دو		سطح یک		
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۳/۸	۷۴	۰	۰	۲۷/۰	۲۰	۴۱/۹	۳۱	۱۸/۹	۱۴	۱۲/۲	۹	ناحیه یک
۶/۱	۱۶۴	۰/۶	۱	۱۰/۴	۱۷	۹/۱	۱۵	۱۶/۵	۲۷	۶۳/۴	۱۰۴	ناحیه دو
۱۱/۱	۲۰۱	۷/۵	۱۵	۱۶/۹	۳۴	۱۶/۹	۳۴	۲۲/۴	۴۵	۳۶/۳	۷۳	ناحیه سه
۵/۵	۳۷		۰	۸/۱	۳	۲/۷	۱	۲۴/۳	۹	۶۴/۹	۲۴	ناحیه چهار
۱۶/۳	۲۱۰	۷/۶	۱۶	۱۶/۲	۳۴	۳۹/۵	۸۳	۲۶/۷	۵۶	۱۰/۰	۲۱	ناحیه پنج
۱۱/۸	۸۷	۵/۷	۵	۲۱/۸	۱۹	۲۸/۷	۲۵	۱۷/۲	۱۵	۲۶/۴	۲۳	ناحیه شش
۱۶/۳	۱۰۳	۲۴/۳	۲۵	۱۷/۵	۱۸	۲۵/۲	۲۶	۲۳/۳	۲۴	۹/۷	۱۰	ناحیه هفت
۱۵/۳	۲۲	۰/۰	۰	۲۷/۳	۶	۵۰/۰	۱۱	۲۲/۷	۵	۰/۰		ناحیه هشت
۱۶/۶	۱۱۸	۶/۸	۸	۴۸/۳	۵۷	۲۳/۷	۲۸	۱۴/۴	۱۷	۶/۸	۸	ناحیه نه
۱۶/۵	۹۸	۳/۱	۳	۴۶/۹	۴۶	۲۹/۶	۲۹	۱۹/۴	۱۹	۱/۰	۱	ناحیه ده
۹/۸	۲۴۳	۰/۸	۲	۷/۰	۱۷	۳۰/۰	۷۳	۲۹/۲	۷۱	۳۲/۹	۸۰	ناحیه یازده
۱۹/۳	۱۵	۲۶/۷	۴	۵۳/۳	۸	۶/۷	۱	۱۳/۳	۲			ناحیه دوازده
	۱۳۷۲		۷۹		۲۷۹		۳۵۷		۳۰۴		۳۵۳	جمع

جدول (۶۹-۱): ویژگیهای محیط طبیعی ساختار فضایی استان اردبیل

ویژگیهای محیط طبیعی								مساحت ناحیه	ناحیه
ویژگیهای اقلیمی		نیم اراضی			طبقات ارتفاعی				
تعداد روزهای یخبندان	بارش	درصد	مساحت (هکتار)	نیم اراضی	درصد	مساحت (هکتار)	ارتفاع (متر)		
۵۰-۷۵	۲۶۰-۲۸۰	۲۱/۱	۱۹۷۷۷/۱	کوهپایه ای (۱)	۱۰۰	۹۳۹۲۱	کمتر از ۵۰۰ متر	۹۳۹۲۱/۹	ناحیه یک
کمتر از ۵۰ روز		۴/۹	۴۶۱۴	کوهستانی (۲)					
		۷۴	۶۹۵۳۰/۶	دشتی (۳)					
۵۰-۷۵	۲۶۰-۲۸۰	۵۸	۷۴۸۶۰	کوهپایه ای (۱)	۱۰۰	۱۲۹۰۴۹	کمتر از ۵۰۰ متر	۱۲۹۰۴۹/۲	ناحیه دو
کمتر از ۵۰ روز		۳۷	۴۷۷۲۰	کوهستانی (۲)					
		۵	۶۴۷۰	دشتی (۳)					
۵۰-۷۵	۲۸۰-۳۲۰	۱۸/۲۰	۳۰۰۸۱	کوهپایه ای (۱)	۱/۲	۱۹۰۵	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۱۶۵۲۶۲	ناحیه سه
۷۵-۱۰۰		۷۹	۱۳۰۵۴۹	کوهستانی (۲)					
کمتر از ۵۰ روز		۲/۸۰	۴۶۳۱	دشتی (۳)					
۵۰-۷۵	۲۸۰-۳۰۰	۱/۲	۶۶۹	کوهپایه ای (۱)	۳/۹	۲۱۳۸/۵	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۵۵۳۴۸/۴	ناحیه چهار
۷۵-۱۰۰		۹۱/۶	۵۰۶۸۵	کوهستانی (۲)					
		۷/۲	۳۹۹۴	دشتی (۳)					
۱۰۰-۱۲۵	۳۰۰-۳۶۰	۲۰/۳۵	۵۱۵۵۹	کوهپایه ای (۱)	۲۳/۷	۶۰۱۲۵	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۲۵۳۳۷۸/۵	ناحیه پنج
۵۰-۷۵		۷۷	۱۹۵۰۶۶	کوهستانی (۲)					
۷۵-۱۰۰		۲/۷	۶۷۵۳	دشتی (۳)					
۱۰۰-۱۲۵	۳۲۰-۵۲۰	۰/۸	۱۳۵۹	کوهپایه ای (۱)	۰/۹	۱۵۸۹/۳	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۱۷۹۸۷۱/۲	ناحیه شش
۱۲۵-۱۵۰		۹/۴	۱۶۹۲۸	کوهستانی (۲)					
۱۵۰-۱۷۵		۹۹/۲	۱۷۸۴۱۶	کوهستانی (۲)					
۱۷۵-۲۲۱	۳۲۰-۵۲۰	۰/۱	۹۷	دشتی (۳)	۲۸/۹	۵۱۸۹۴/۴	۲۰۰۰-۲۵۰۰	۱۷۹۸۷۱/۲	ناحیه شش
۷۵-۱۰۰		۱۹/۷	۳۵۵۰۹/۵	دشتی (۳)					
		۱۴/۱	۲۵۳۷۸/۷	دشتی (۳)					
۱۰۰-۱۲۵	۳۲۰-۳۶۰	۷۳/۹	۹۲۲۳۵	کوهپایه ای (۱)	۵۵	۶۸۶۸۳/۶	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۱۲۴۷۹۸/۲	ناحیه هفت
۷۵-۱۰۰		۱۵/۸	۱۹۷۳۷	کوهستانی (۲)					
		۱۰/۳	۱۲۸۲۶	دشتی (۳)					
۱۰۰-۱۲۵	۳۲۰-۳۸۰	۶/۱	۲۴۲۷	کوهپایه ای (۱)	۱۱/۷	۴۶۹۸/۲	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۴۰۰۵۲/۵	ناحیه هشت
۱۲۵-۱۵۰		۳۴/۴	۱۳۷۶۸/۱	کوهستانی (۲)					
۷۵-۱۰۰		۹۲/۸	۳۷۱۷۹	کوهستانی (۲)					
۱۰۰-۱۲۵	۳۴۰-۴۰۰	۴۴/۶	۶۳۸۵۱	کوهپایه ای (۱)	۸۷/۸	۱۲۵۶۲۷	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۱۴۳۰۱۷/۵	ناحیه نه
۱۲۵-۱۵۰		۸/۳	۱۱۸۶۵	کوهستانی (۲)					
۷۵-۱۰۰		۴۷/۱	۶۷۳۰۲	دشتی (۳)					
۱۰۰-۱۲۵	۳۰۰-۴۲۰	۶۱/۸۱	۷۹۶۲۲	کوهپایه ای (۱)	۱۸/۸	۲۴۱۵۳/۲	۱۲۵۰-۱۵۰۰	۱۲۸۸۱۴/۴	ناحیه ده
۱۲۵-۱۵۰		۲۸/۹۱	۳۷۲۴۴	کوهستانی (۲)					
۱۵۰-۱۷۵		۹/۲۸	۱۱۹۴۹	دشتی (۳)					
۱۰۰-۱۲۵	۳۴۰-۴۲	۵/۰۸	۲۲۸۱۵	کوهپایه ای (۱)	۸	۳۵۸۲۹	۱۰۰۰-۱۲۵۰	۴۴۹۰۵۴/۳	ناحیه یازده
۱۲۵-۱۵۰		۱۵/۲	۶۸۳۵۴/۸	کوهستانی (۲)					
		۱۸/۱	۸۱۳۷۸/۷	کوهستانی (۲)					
۱۵۰-۱۷۵	۳۸۰-۴۴۰	۳/۴۸	۱۵۶۱۶	دشتی (۳)	۳/۳	۱۴۶۱۹/۳	۵۰۰-۱۰۰۰	۱۷۴۳۰/۹	ناحیه دوازده
۱۲۵-۱۵۰		۰/۲	۱۰۸۱/۸	دشتی (۳)					
۱۵۰-۱۷۵		۹/۳۸	۱۶۳۶	کوهپایه ای (۱)					
۱۵۰-۱۷۵	۳۸۰-۴۴۰	۶۵/۸۶	۱۱۴۷۹	کوهستانی (۲)	۶۱/۵	۱۰۷۲۲/۶	۱۷۵۰-۲۰۰۰	۱۷۴۳۰/۹	ناحیه دوازده
		۲۴/۷۶	۴۳۱۶	دشتی (۳)					

ادامه جدول (۶۹-۱): ویژگیهای محیط طبیعی ساختار فضایی استان اردبیل

ویژگیهای محیط طبیعی											
ناحیه	منابع آب (بهره برداری از طریق طریق چاه)		منابع آب (بهره برداری از طریق شبکه های مدرن)		منابع آب (بهره برداری از طریق شبکه های مدرن)		منابع آب (بهره برداری از طریق رودخانه و چشمه)		کاربری اراضی		
	مساحت	تعداد (حلقه)	نسبت اراضی تحت پوشش شبکه به کل وسعت ناحیه	نام شبکه	نسبت اراضی تحت پوشش شبکه به کل وسعت ناحیه	نام شبکه	نسبت اراضی تحت پوشش شبکه به کل وسعت ناحیه	نسبت اراضی تحت پوشش شبکه به کل وسعت ناحیه	نوع کاربری	درصد	
ناحیه یک	-	-	۰/۱۵	خداآفرین	۹۹/۸۵	مغان	-	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۷۷۸۳	۸/۳
	-	-	-	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۱۲۳۳	۱/۳	
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۸۴۹۰۶	۹۰/۴	
ناحیه دو	-	-	۵۰/۳	خداآفرین	-	-	-	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۸۸۵۱۸	۶۸/۶
	-	-	۱۵/۶	عمارت	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۳۳۴۷۱	۲۵/۹
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۷۰۶۰	۵/۵	
ناحیه سه	-	-	۰/۱۱	خداآفرین	-	-	۱/۵	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۱۳۴۳۷۳	۸۱/۳
	-	-	۲/۰۷	عمارت	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۲۸۴۵۷	۱۷/۲
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۲۴۲۲	۱/۵	
ناحیه چهار	-	-	۲/۳	عمارت	-	-	۶/۵	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۱۲۳۳	۲/۲
	-	-	-	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۵۰۵۰۱	۹۱/۲	
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۳۶۱۴	۶/۵	
ناحیه پنج	-	-	۰/۱	سبلان	-	-	۱/۱	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۵۳۵۴۲	۲۱/۱
	-	-	-	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۱۹۶۹۸۷	۷۷/۷	
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۲۸۴۹	۱/۱	
ناحیه شش	-	-	۰/۰	سبلان	-	-	۵/۱	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۳۰۱۱۳	۱۶/۷
	-	-	۰/۱	یامچی	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۱۴۰۶۰۴	۷۸/۲
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۹۱۵۴	۵/۱	
ناحیه هفت	۲۳/۱	۶۸۴	۱۰/۴	سبلان	-	-	-	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۷۵۵۳۷	۶۰/۵
	-	-	۳/۲	احمدبیکلو	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۲۰۷۷۵	۱۶/۶
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۲۸۴۸۶	۲۲/۸	
ناحیه هشت	-	-	-	-	-	-	۱/۱	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۱۸۲۱	۴/۵
	-	-	-	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۳۷۸۰۴	۹۴/۴	
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۴۲۸	۱/۱	
ناحیه نه	۶۴/۷۱	۲۷۸۵	۱۵/۲	یامچی	۱/۱	فوری جای	-	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۳۹۲۶۴	۲۷/۵
	-	-	-	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۱۱۲۱۳	۷/۸	
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۹۲۵۴۱	۶۴/۷	
ناحیه ده	-	-	۰/۸	یامچی	۰/۴	فوری جای	۲/۳	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۱۰۶۹۶۱	۸۳/۰
	-	-	-	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۷۷۴۵	۶/۰	
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۱۴۱۰۸	۱۱/۰	
ناحیه یازده	-	-	۰/۷	گیوی	-	-	۲/۶	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۴۴۴۲۶	۹/۹
	-	-	-	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۳۹۲۸۳۷	۸۷/۵	
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۱۱۷۹۱	۲/۶	
ناحیه دوازده	-	-	-	-	-	-	۸/۹	-	زراعی و باغی دیم (۱)	۱۰۲۱	۵/۹
	-	-	-	-	-	-	-	مرتعی - جنگلی (۲)	۱۳۴۱۹	۷۷/۰	
	-	-	-	-	-	-	-	زراعی و باغی آبی (۳)	۲۹۹۱	۱۷/۲	